

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Kateřina Danielová

2. ročník - prezenční studium

Česká filologie- Anglická filologie

**Prostředky jistotní modality používané při vyjadřování vlastního
mínění**

Means of Expressing Epistemic Modality in Structures Giving the
Speaker's Opinion

Vedoucí práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph. D.

Magisterská práce

Olomouc 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou prací vypracovala samostatně na základě zdrojů uvedených v závěrečném seznamu. Práce obsahuje 496 505 znaků včetně mezer.

Kateřina Danielová

Poděkování

Děkuji vedoucí své diplomové práce Mgr. Jindřišce Svobodové, Ph. D. za podnětné připomínky, účinné rady, vysoké pracovní nasazení a vytrvalost, bez nichž by tato práce sotva mohla vzniknout.

Kateřina Danielová

Obsah

Úvod.....	5
Metodika	8
Komunikace a masová komunikace	10
Rozsah analyzovaných textů.....	11
Primární zpracování textů pro analýzu	11
Terminologická poznámka	12
1 Pojetí modality	14
2 Celková charakteristika analyzovaných textů	19
2.1 Specifická charakteristika jednotlivých pořadů.....	21
2.2 Komunikační analýza	25
2.3 Vlastní názor.....	26
3 Prostředky epistemické modality	28
4 Analytická část	32
4.1 Fakta Barbory Tachecí s Petrem Pithartem	32
4.2 Fakta Barbory Tachecí s Danou Juráskovou	42
4.3 Fakta Barbory Tachecí s Danem Bártou.....	54
4.4 Fakta Barbory Tachecí vyhodnocení	67
4.5 Hyde park s Petrem Lessym	69
4.6 Hyde park s Michaelem Třeštíkem.....	94
4.7 Hyde park s Tomášem Böhmem	114
4.8 Hyde park vyhodnocení.....	131
5 Jan Kraus a blondýna	133
5.1 Jan Kraus a blondýna vyhodnocení	157
6 Vzkaz Jindřicha Štreita.....	159
6.1 Vzkaz Miloše Štědrone.....	167
6.2 Vzkaz Miloně Čepelky	178
6.3 Vzkaz vyhodnocení	186
6.4 Na plovárně s Maximem Velčovským	187
6.5 Na plovárně s Petrem Skoumalem.....	212
6.6 Na plovárně vyhodnocení.....	230
7 Závěr.....	231
8 Literatura	237
9 Textová příloha.....	240

Úvod

Předkládaná diplomová práce se zabývá prostředky signalizujícími jistotně modální postoj v promluvách, jimiž mluvčí prezentuje vlastní názor. Modalita je chápána jako vrstevnatá jazyková kategorie, jejíž vyjadřovací prostředky lze objektivně klasifikovat až v rámci uceleného komunikátu.

Z pragmatické klasifikace výpovědi jako komunikativní jednotky vyplývá umístění modálního centra do oblasti predikátu.¹ Nevětná modalita výpovědi může být signalizována i syntakticky volnými výrazy, modálními modifikátory. Obecně uznávanými prostředky modalita jsou modální slovesa, což poskytuje základ pro zkoumání modalita napříč typologicky různými jazyky. Díky dominanci modálních sloves v angličtině předpokládá F. R. Palmer, že kategorii modalita lze zkoumat v rámci gramatiky.² K témuž závěru dospívá v české lingvistice E. Buráňová.³ České přístupy ke studiu této problematiky akcentují vedle gramatické složky i pragmatický aspekt modalita, pracují s vlivem komunikační funkce na celkovou modální charakteristiku výpovědi. Tento přístup uplatňuje například H. Běličová⁴ nebo E. Klímová⁵.

Analýze budou podrobeny texty masové komunikace, jež ke svému šíření využívají celoplošná, Mc Luhanova horká i chladná, média.⁶ Za produkt chladných médií, tedy těch, která působí současně na více smyslů, lze v rámci analyzovaných textů považovat pořad Hyde park. Jeho sledování vyžaduje od příjemce relativně největší míru aktivní účasti a interpretačního úsilí. Interpretační úsilí vyžadují i prvky ironie v analyzovaném rozhlasovém pořadu. Rozhlas obecně je však považován za zástupce horkého média, což beze zbytku platí o rozhlasové publicistice zpravodajského charakteru.

¹ Viz Běličová, Helena. *Modální báze jednoduché věty a souvětí: K porovnávací syntaxi češtiny a ruštiny*. Interní tisk. Praha: Ústav pro jazyk český, 1983, s. 6.

² Palmer, Frank Robert. *Mood and Modality*. 5. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 1995, s.1: The first [basic assumption] is that it is possible to recognize a grammatical category, that of modality, which is similar to aspect tense, gender etc.

³ Viz Buráňová, Eva. Vztah mezi pravděpodobností, dispoziční a záměrovou modalitou. *Slovo a slovesnost*. 1979, roč. 40, č. , s. 100.

⁴ Viz Běličová, Helena. *Modální báze jednoduché věty a souvětí: K porovnávací syntaxi češtiny a ruštiny*. Interní tisk. Praha: Ústav pro jazyk český, 1983.

⁵ Viz Klímová, Eva. *Otázky vztahu slovesného modu a modalita v italštině: Na pozadí češtiny a angličtiny*. 1. vydání. Opava: Slezská univerzita, 2009.

⁶ Kraus, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008, s. 31.

Pragmatická dimenze modalitý typově odlišuje jednotlivé skupiny analyzovaných textů, neboť platí, že vlastní komunikační účel textu ovlivňuje výběr a distribuci modálních prostředků. Předběžně lze vymezit následující skupiny „veřejných“ textů, tedy textů masové komunikace: texty primárně zábavné, humorné a texty informativní. Informativní texty se dále vnitřně člení podle míry dominance jednotlivých přímých účastníků komunikace.

Na všechny typy textů budou přitom uplatněna kritéria pro komplexní analýzu komunikátu, stanovená J. Kořenským a kol.⁷

V analytické části práce budou využity texty mluvené, které svou spontánností poskytují nejlepší východisko pro analýzu progresivních výrazových prostředků a jejich kombinací.

Z hlediska spontaneity stojí nejvýše promluvy neškolených mluvčích, které nejsou primárně určeny ke zveřejnění. Jejich komunikační analýzou se soustavně zabývají J. Hoffmanová a O. Müllerová, proto je ponechávám stranou.

Následují promluvy mluvčích (polo)profesionálních, kteří však v daném komunikátu reprezentují výhradně svoji osobu. Škála komunikačních situací, v nichž se tyto projevy odehrávají je široká, různá je také míra uplatnění jednotlivých konstitutivních prvků komunikačního typu, tedy míra profesionality v závislosti na velikosti publika a předpokládané distribuci textu.

Promluvy institucionalizované, jimiž se reprezentují politici a moderátoři diskusních pořadů, jsou z hlediska „vlastního názoru“ nejméně spontánní. To dokazují například studie zabývající se současným mediálním diskursem. Autoři upozorňují na zaštit'ování se jako častou únikovou strategii jednotlivých politiků. Jednu z forem úniku popisují jako natolik rozšířenou, že se stala předmětem parodie. Za vyhubavou odpověď lze v širším smyslu označit jakoukoliv odpověď, která se obsahem vymyká očekávání komunikačního partnera.⁸

Z výše zmíněných důvodů se analytická část práce zaměřuje na pořady, které nemají primárně persfazivní funkci.

Teoretická část práce se zabývá především klasifikací výrazových prostředků epistémické modalitý, k nimž v češtině patří kromě polyfunkčních verbálních kategorií i

⁷ Kořenský, Jan a kol. *Komplexní analýza komunikačního procesu a textu*. 1. vydání. České Budějovice: Pedagogická fakulta, 1987.

⁸ Viz Čmejrková, Světlá, Hoffmanová, Jana(eds.). *Jazyk, média, politika*. 1. vydání. Praha: Academia, 2003, s. 90; 91.

modální částice/ adverbia.⁹ Součinnost prvků jednotlivých kategorií bude předmětem analýzy autentických textů.

Pozornost bude věnována i relevanci celkové struktury dialogu vzhledem k vyjadřování epistémické modality. Z tohoto hlediska si pozornost zaslouží zejména závislost forem otázky a odpovědi.

Jednotlivé skupiny textů budou, bude-li se jednat o množinu textů se společným účastníkem, charakterizovány i s ohledem na proměny individuálního stylu fixního komunikanta, jímž je zpravidla moderátor veřejného projevu, vzhledem k hostům.

V závěru bude stanoven repertoár prostředků pro vyjadřování epistémické modality v češtině s ohledem na jednotlivé skupiny komunikátů a bude vymezena míra shod a rozdílů mezi jednotlivými skupinami s ohledem na funkční charakteristiku daných tříd komunikátů.

⁹ Jedná se o konkurenční termíny, jejichž jednotlivá užití naznačují alternativní preferenci funkčního, respektive diachronně formálního pojetí. Stanovisko k této kategorii viz *Prostředky epistémické modality*.

Metodika

Výběr analyzovaných textů se řídí kritérii, jejichž cílem je zajistit co nejvyšší relevanci získaných dat i na poměrně omezeném vzorku materiálu. Omezení textů na komunikáty ve formě dialogu zaručuje vyšší spontánnitu projevu, zejména texty, které se v průběhu komunikace vyvíjejí v reakci na externí podněty, jsou spontánní, což se ukazuje i na celkovém syntaktickém uspořádání těchto komunikátů.

Všechny analyzované texty vznikly po roce 2000, opírají se tedy o současný jazykový úzus, mezi mluvčími jsou rovnoměrně zastoupeni respondenti střední¹⁰ a starší generace,¹¹ vyšší věk je kompenzován předpokladem komunikační zručnosti, jedná se o mluvčí poloprofesionální.

Po obsahové stránce se jedná převážně o glosování aktuálních témat. Texty, ať je jejich primárním posláním informovat, či pobavit, se zpravidla opírají o interviewovanou osobnost. Platí to o publicistických pořadech: Hyde park, Fakta Barbory Tachecí i o zábavně poučných textech zastoupených pořady: Na Plovárně, Vzkaz, Jan Kraus a blondýna.

Texty pocházejí převážně z vysílání veřejnoprávní České televize, výjimku tvoří jeden člen každé skupiny, rozhovory vedené s Janem Krausem na Frekvenci 1 a Fakta Barbory Tachecí, která vysílá komerční televize Prima. Z lingvistického hlediska je toto rozdělení podstatné s ohledem na přítomnost a prestiž komunikační normy v jednotlivých médiích a její uplatnění s přihlédnutím k předpokládané cílové skupině.

Specifika využitých komunikačních kanálů, neboli rozdíly mezi prezentačními médii, se projevují spíše při primárním příjmu informace z jednotlivých zdrojů, pro lingvistickou analýzu nemají zásadní význam, neboť všechny texty jsou dostupné v audiovizuální podobě. Pro primárního posluchače může přítomnost vizuální složky ztrácet význam, jsou-li pořady typu interview přenášeny ze studií, jejich vizuálně neutrální prostředí omezuje spontánní využití prostorové deixe. Výjimku tvoří situace, kdy host přinese do studia předmětný objekt komunikace. Vzhledem k volbě témat a

¹⁰ Mluvčí střední generace jsou zastoupeni následujícími respondenty: M. Velčovský *1976; D. Bárta *1969; P. Lessy *1964; D. Jurásková, T. Böhm * 1961; J. Kraus *1953.

¹¹ Ročníky narození jednotlivých účastníků se pohybují v rozmezích, která ve většině případů nemají konstitutivní vliv na charakter pořadu jako celku. Výjimku může představovat pořad Vzkaz, jehož mluvčí patří k jedné generaci. (M. Čepelka *1936; M. Štědroň *1942; J. Štreit *1946) K téže generaci se řadí i P. Skoumal * 1936; P. Pithart *1941; M. Třeštík * 1947.

celkově spekulativnímu charakteru rozhovoru je omezena i možnost akcentovat vzhled nebo mimiku komunikantů. Tato možnost není však zcela vyloučena, v některých případech je funkčně využita ke zvýraznění distinkce mezi přímými účastníky rozhovoru a konečným posluchačem.

Mimo studiové rozhovory v pořadu Vzkaz vedené ve stylu popovídání¹² jsou formálně specifické ze dvou důvodů, rozhovor pobíhá v neformálním prostředí, tazatel, přebírající roli primárního posluchače, doprovází tázaného během „běžného dne“. Otázky, které tvoří kostru rozhovoru, jsou navíc implicitní, nevyřčené, mluvčí je signalizuje tematickými předěly. Celá struktura získává navenek podobu dialogizovaného monologu, či monologizovaného dialogu.¹³

O všech analyzovaných textech lze říci, že vizuální kontakt konečného posluchače s prostředím rozhovoru umožňuje lepší orientaci v dialogu, ale není rozhodující pro analýzu modálních prostředků v něm užitých.

Materiál excerpovaný z pořadu České televize Hyde park reprezentuje zároveň i komunikáty poloveřejné, jeden jejich účastník totiž zadává sice podmět k diskusi, zároveň ale zůstává v relativně nejvyšší anonymitě, respektive může si zcela svobodně zvolit, které identifikující informace o sobě zveřejní. Míra veřejnosti účastníka neovlivňuje jeho pozici v komunikaci ve smyslu snižování prestiže a důvěryhodnosti anonymního účastníka. Tento konstitutivní prvek zároveň zajišťuje nejvyšší spontanitu dialogu. Podobnou funkci má přítomnost nového mluvčího v mimo studiových dialozích, jestliže se tento mluvčí na omezenou dobu stane účastníkem komunikace.

Institucionální charakter textů jsem omezila výběrem takových pořadů, jejichž interviewovaný účastník nezastupuje žádnou politickou stranu a převážně nevystupuje v roli skupinového mluvčího. Toto omezení nezužuje výběr témat k rozhovoru, neboť politický názor mluvčího lze ve veřejnoprávních prostředcích prezentovat i jako vlastní názor. Taková prezentace zpravidla zůstává individualizovaná, pokud přímým komunikačním partnerem mluvčího je individualizovaný posluchač, nikoli jedinec v institucionální roli politického oponenta.

¹² S tímto formátem komunikace sdílí zejména jeho implicitní interakční rysy, redaktor svým konstitutivním mlčením vyjadřuje souhlas s komunikačním partnerem, jemuž je poskytnut prostor pro sebevyjádření.

¹³ Uvedené kategorie jsou odlišeny v publikaci *Kapitoly o dialogu*, podrobněji se o nich zmíním dále.

Komunikace a masová komunikace

Komunikace ve svém původním smyslu předpokládá dodržení některých zásad, které masová komunikace modifikuje nebo zcela ignoruje. Cílem tohoto oddílu je stanovit styčné body mezi masovou a běžnou dialogickou komunikací právě na základě zmíněných modifikací. Tak lze zároveň postihnout prvky typické pro jednotlivé druhy běžných rozhovorů přítomné v masové komunikaci. Následující rozbor vychází z předpokladu, že podnětem běžného informativního dialogu je nedostatek informací, pociťovaný jedním z partnerů.

Běžný dialog je zahájen s ohledem na komunikační potřeby partnerů, lze tedy předpokládat, že ten účastník, jehož cílem je získat informaci, smí zahájit dialog pouze s přihlédnutím k co nejpřesnějšímu dodržení sociálních norem vztahujících se ke vzájemnému postavení obou partnerů.

V mediálním dialogu platí, že role komunikačních partnerů jsou předem stanoveny a právo zahajovat dialog má pouze jeden z partnerů. Tento rys sblíží mediální dialog s dialogem řízeným, který rovněž staví na stabilních sociálně zakotvených rolích komunikantů.¹⁴

Mediální dialog diskusního typu je podobně jako pracovní dialogy¹⁵ zaměřen k vyřešení problému, převažují přitom rozhovory diskusní, teoreticky zaměřené, vztah nadřízený - podřízený se v mediálním dialogu částečně transformuje do vztahu moderátor - host. Míra sebe prosazení jednotlivých komunikantů je ale značně individuální.

Některé mediální dialogy se za předpokladu upozadění funkce moderátora mohou přiblížit dialogům vyprávěcím, asymetrickým útvarům, jejichž realizace bývá podmíněna příslušností mluvčího a příjemců ke stejné sociální skupině. Dialogická realizace není vyloučena.

¹⁴ Viz Müllerová, Olga. *Komunikativní složky výstavby dialogického textu*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova 1983, s.12.

¹⁵ Viz tamtéž s. 11

Rozsah analyzovaných textů

Vzhledem k tomu, že žádný analyzovaný komunikát není založen na monotematicnosti jako konstitutivním rysu, nejsou všechny komunikáty uvedeny v plném znění, naopak rozsah analyzovaných typů textů byl upraven tak, aby vzniklý soubor vykazoval co nejmenší rozdíly v délce excerptů, což vedlo ke dvěma kvantitativním opatřením. Texty z rozhlasového vysílání jsou uvedeny v kompletním znění, a jejich celkový počet je trojnásobně vyšší v porovnání s texty televizních pořadů, nemělo by tedy dojít ke kvantitativnímu zkreslení, pokud jde o míru využití prostředků jistotní modality.

Druhé opatření se týká publicistického pořadu Hyde park. Vzhledem k tomu, že polooficiální komunikáty reprezentované transkripty pořadu Hyde park využívají časté střídání tazatelů jako jeden ze svých konstitutivních rysů, byl rozsah zachyceného textu přizpůsoben ostatním pořadům. Minimální délka zkráceného transkriptu stanovená na základě srovnání s ostatními televizními pořady byla omezena na dvacet minut. Zkrácený transkript nesmí po prvních dvaceti minutách končit diváckým dotazem, aby nebyla omezena relevance analýzy.

Excerpty pořadů Vzkaz, Fakta Barbory Tachecí a Na plovárně jsou uvedeny v celé délce.

Primární zpracování textů pro analýzu

Způsob zpracování zohledňuje zejména komunikační aspekty dialogu, proto je jeho cílem přesně zachytit následující rysy: naprostou autenticitu materiálu, přesný průběh dialogu a střídání replik jednotlivých partnerů. Z přepisu má být jasně patrné, že zaznamenaný text byl realizován mluvenou formou.

Vzhledem k tomu, že primárním záměrem je výzkum epistémické modality jako složky syntaktické roviny jazyka, bylo upuštěno od přísně fonetické transkripce ve vlastním smyslu. Texty zaznamenané běžným pravopisem budou navíc přístupnější pro případného běžného uživatele jazyka.

Z důrazu na mluvenost vyplývá modifikace pravopisu, pokud se pravopisný záznam liší od mluvené podoby a pokud tato disproporce zároveň může odlišit potenciálně homonymní formy daného lexému. Za další signál mluvenosti je považována běžná, někdy až nepečlivá výslovnost souhláskových skupin, která je

zachycena, liší-li se skutečná realizace od ortoepické. Ortoepická výslovnost lexému je zapsána běžným pravopisem. Ortoepická norma češtiny je chápána v souladu s publikací Z. Palkové *Stručná pravidla české ortoepie*.¹⁶

Rysy obecně české morfologie jsou zapsány podle běžných zvyklostí platných pro komunikační analýzu, „y“ tedy označuje ortografickou nikoli výslovností realizaci. Je třeba poznamenat, že ortoepickou výslovnost narušuje kromě změn v kvantitě samohlásek hlavně výslovnost souhláskových skupin, v naprosté většině případů jsou souhláskové skupiny zjednodušovány vynecháním některé hlásky beze změny místa artikulace. Vynechané hlásky jsou označeny symbolem „-“ . který se uplatňuje i při přepisu tvarů slovesa být jako součásti morfologicky složeného tvaru. V tomto případě však přepis neoznačuje příznakovou variantu. Podle ortoepické normy je výslovnost tvaru v popsaných pozicích bez náslovného „j“ bezpříznaková a zcela ortoepická, ale její zápis s pomocí symbolu „-“ umožňuje navíc i odlišit bezpříznakovou výslovnost od řídké, přesto však zachycené „zvlášť pečlivé“¹⁷ výslovnostní realizace „jsem“.¹⁸ Symbol – slouží k jednoznačnému odlišení tvarů slovesa a směrového adverbia. Intonační průběh komunikace není vlastním předmětem analýzy, v prepisech budou proto použita běžná interpunkční znaménka v souladu s normou, komunikačně motivovaným intonačním předělům odpovídá speciální značka „/“.

Distribuce předělů spolu s umístěním modálních výrazů, zvláště modifikátorů se významně podílí na interpretaci významu komunikátu. Dosah jednotlivých modifikátorů v závislosti na volbě jejich umístění v replice a jejich reflexe v celkovém průběhu dialogu bude jedním z parametrů komunikační analýzy textů.

Terminologická poznámka

V textu jsou používány některé termíny, jejichž pracovní definici je třeba uvést před vlastním textem práce. Především sám termín *text* označuje analyzované komunikáty, přestože se jedná o produkty mluvené komunikace, hlavním kritériem volby tohoto termínu byl důraz na uchování komunikátů prostřednictvím prvků komunikačního kanálu.

¹⁶ Palková, Zdena. *Stručná pravidla české ortoepie: Domácí slovní zásoba*. 1. vydání. Praha: Český rozhlas, 1994.

¹⁷ Palková, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1994, s. 321.

¹⁸ Viz Palková, Zdena. *Stručná pravidla české ortoepie: Domácí slovní zásoba*. 1. vydání. Praha: Český rozhlas, 1994, s. 33.

Podobně termínem *mluvčí* je označován každý účastník, který vstupuje do komunikace i prostřednictvím písemného dotazu reprodukováného moderátorem.

Termín *poloprofesionální mluvčí* označuje osobu, která je zvěhlá ve veřejné komunikaci, ale není nutně obeznámena s komunikací masovou. U těchto mluvčích, například učitelů, vědců, kteří hovoří pouze k přítomnému publiku, se může projevat nervozita z natáčení.

1 Pojetí modalit

Modalita jako lingvistická kategorie patří k jazykovým univerzáliím, svou komunikační funkcí a pragmatickým zatížením se v jednotlivých jazykových typech řadí jednak do gramatického plánu, jednak do roviny pragmatiky. V obou plánech se při jejím vyjadřování uplatňují morfologické prostředky. Postojová modalita má navíc k dispozici i specifické prostředky (morfologicko) lexikální, modální slovesa a čistě lexikální, modifikátory a postojové komentory.¹⁹

Univerzálnost modalit napříč typologicky odlišnými jazyky naznačuje, že se nejedná o primárně gramatickou kategorii, proti takovému pojetí mluví i fakt, že je významově značně vázána na kontext komunikace. Prostředky větné modalit jsou bezesporu gramatikalizované, naopak prostředky modalit navrstvených, postojově hodnotících, jsou vázány na jazykové povědomí uživatelů, jsou poměrně proměnlivé a připouštějí velkou míru uživatelské kreativity. Podobné rysy lze postřehnout i u alternativních prostředků hodnocení, například u intenzifikujících adjektiv. Míra gramatikalizace jednotlivých tříd vyjadřovacích prostředků je různá, na pomyslném vrcholu stojí gramatické prostředky, na opačném pólu prostředky lexikální. Strukturální vztahy pozorovatelné v rámci kombinací lexikálních prostředků mohou signalizovat právě jejich částečnou gramatikalizaci, pozice jednotlivých prostředků v subsystémech se pružně mění. Vzhledem k nevětnému charakteru modálních částic lze navíc některé modální indikátory interpretovat až na základě výpovědi. *Třeba má pravdu. X Dám jim to třeba hned. X Pravdivost předpokladu si ověříme třeba na těchto větách.*²⁰

Pokud jde o prostředky větné modalit, lze každou neperformativní výpověď považovat za modální. K. Svoboda označuje za amodální ty vedlejší věty, jejichž predikace nemá samostatný usouvztažňující potenciál,²¹ tento případ může nastat, jestliže je levá slovesná valence vyjádřena rovněž větně, tedy v souvětích s podmětnou větou. Vedlejší věta podmětná nemá vlastní komunikační funkci, neboť zastupuje verbalizovaná jména, která, s výjimkou deverbativ, nemají schopnost usouvztažňovat.

¹⁹ Grepl, Karlík (1989), Běličová (1983), Mluvnice češtiny 3, (1987)

²⁰ Je možné, že má pravdu. Dám mu to hned/ klidně mu to dám hned. Pravdivost si ověříme například na...

Slovník spisovné češtiny uvádí *třeba* pouze ve významu predikativum (příslovce v predikátu- tedy s rysem záhodnost.)V částicovém významu uvádí libovolnost, což odpovídá třetí modelové větě. Druhý částicový význam je přitakání-(přijetí nabídky.)

²¹Viz Svoboda, Karel. *Souvětí spisovné češtiny*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 21

Podmětné věty uvozené spojkou *že* si modální charakter zachovávají.²² Při vyčleňování amodálních vedlejších vět není rozhodující, o jaký druh věty se jedná, jaký větný člen je zastupován. Platí, že vedlejší věta musí mít sama o sobě usouvztažovací potenciál. Modalita vyšších syntaktických celků není přítomností amodálních vět dotčena.

Obecně lze říci, že funkcí modalit je hodnotit propoziční obsah výpovědi. Hodnocení se může týkat různých hledisek, kromě prezentace úseků skutečnosti s ohledem na komunikační záměr původce modalit může být propoziční obsah, věcné jádro výpovědi, kvalifikováno co do záhodnosti a jistoty.

Za objektivní větně konstitutivní modalitu se považuje hodnocení propozičního obsahu výpovědi z hlediska postoje mluvčího ke skutečnosti, tímto způsobem je vyjádřen základní komunikační záměr. Získáváme tak základní komunikativní větné typy,²³ třídy vět tázacích, rozkazovacích, oznamovacích a přacích.

Je tedy možné zároveň postulovat nezávislost modalit na polaritě kladu a záporu v netázacích strukturách. Zápor konstatuje pouhou neexistenci skutečného nebo postulovaného propozičního obsahu, lze ho podle potřeby kombinovat se všemi typy větné i postojové modalit.

Míře pragmatického zatížení záporu v otázkách ještě bude věnována pozornost, a to zejména v souvislosti s rozбором komunikačního reagování. Lze předpokládat, že využití záporu se podílí na vytváření hranice mezi evaluativní modalitou a modalitou jistotní, z hlediska komunikačních funkcí tak proti sobě mohou stát výpovědi požadující informaci, tedy objektivně postojově modalizované a výpovědi vyjadřující míru jistoty původce modalit, mezi subjektivně epistemicky hodnoceným dějem a skutečným stavem je presuponovaný rozpor.

Prostředky větné modalit, s výjimkou větných typů oznamovacích a přacích vět, přitom mohou být explicitní (lexikální) nebo implicitní (morfologické), volba vnější formy závisí zpravidla na nutnosti signalizovat původce modalit a na vzájemném postavení komunikantů. Řídí se tedy zčásti sociálními, zčásti komunikačními normami.

Pomocí větné modalit mluvčí pragmaticky kóduje i presuponovanou formu komunikační reakce v širším smyslu.

²² Tamtéž s. 22.

²³ Komunikativní větné typy odpovídají základním sdělným záměrům mluvčího, v české tradici jde o věty oznamovací, tázací, rozkazovací a přací. (viz Běličová, Helena. *Modální báze jednoduché věty a souvětí: K porovnávací syntaxi češtiny a ruštiny*. Interní tisk. Praha: Ústav pro jazyk český, 1983, s. 45.

Pragmatická dimenze větné modalit je patrná z fungování transponovaných komunikativních větných typů, jejichž skutečný modalizovaný význam určuje adresát na základě své komunikační zkušenosti a její aplikace na danou komunikační situaci. Přitom platí, že transponované formy bývají v komunikaci příznakové právě díky nutnosti interpretovat je až na základě širšího komunikačního kontextu, neboť primární význam použité formy se často neshoduje s komunikační funkcí dané výpovědi, což zvyšuje expresivní potenciál produktů syntaktické transpozice. Není-li kontext dostatečně průkazný, může dojít k dezinterpretaci, zejména pokud je v komunikaci užito sloveso, které připouští modální interpretaci, ale zároveň nese vlastní lexikální význam.²⁴ V celoplošných sdělovacích prostředcích se spíše vyskytují přechody mezi záhodnostní a jistotní modalitou vznikající nejasnou signalizací původce modalit.

Na postojovou modalitu se navrstvují dva typy modalit převážně subjektivní, modalita možnostní (deontická²⁵) a modalita jistotní (epistemická). Oba lze vyjádřit explicitně i implicitně. Implicitní epistemickou modalitu²⁶ popisuje E. Klímová jako modalitu, jejíž jistotní funkce není vyjádřena samostatnou formou, ale navrstvuje se na významy modu. Její objektivita je závislá na užitém modu, platí, že indikativ implikuje modalitu objektivní, prosté konstatování faktu signalizující zároveň vysokou míru jistoty. Kondicionál se svou hypotetičností naopak váže k modalitě subjektivní.²⁷ Je ovšem možné, že takové jednoznačné oddělení významů se váže pouze na omezené třídy predikátů, platnost propozičního obsahu může být podmíněna i objektivními okolnostmi.

Obecně řečeno, implicitní vyjadřování je v komunikaci častější, protože využívá bezpříznakové primárně morfologické prostředky, indikativ lze interpretovat jako vyjádření plné jistoty o (ne)platnosti propozičního obsahu oznámení. Poměr implicitní modalit ke slovesnému významu ve funkci prostého konstatování faktu se mění v závislosti na komunikační funkci, lze ho přesně stanovit až na základě analýzy komunikační situace. Díky své objektivitě má indikativ také větší ilokuční potenciál.

²⁴ Příkladem může být struktura s predikátem mít: Před domem má stát auto. (Záhodnost; agens je anonymizován .) vs. Před domem má stát auto. (Konstatování faktu; nevyjádřený agens vlastní entitu lokalizovanou před domem.)

²⁵ Mluvnice češtiny 3 označuje za deontickou pouze tu nutnostní modalitu, jejímž původcem je třetí osoba, autorita. (viz s. 286); Palmer (s.96) mluví o modalitě, vyjadřující vůli, pojímá tedy tento termín v širším smyslu.

²⁶ Viz Klímová, Eva. *Otázky vztahu slovesného modu a modalit v italštině: Na pozadí češtiny a angličtiny*. 1. vydání. Opava: Slezská univerzita, 2009, s. 34.

²⁷ Tamtéž(s. 34)

Oba typy postojové modality sdílejí část verbálních prostředků a jsou do jisté míry komplementární a vzájemně na sebe převoditelné. Záměna prostředků jednotlivých modalit je v komunikaci vždy příznaková.

Dále bude v centru pozornosti jistotní modalita jako prostředek vyjádření míry jistoty o platnosti propozice. E. Buráňová upozorňuje na vnitřní členění této kategorie podle původce modality, rozlišuje tři kategorie, původce modality totožného s mluvčím, původce modality explicitně označeného a odlišného od mluvčího i adresáta a neoznačeného původce modality, třetí kategorii označuje za cizí mínění.²⁸

Vzhledem k tomu, že vycházím z literatury bohemistické i anglistické, bude potřebné vymezit pojetí modality v obou jazycích se zřetelem k jejich typologické charakteristice. F. R. Palmer, který reprezentuje anglistické pojetí modality, ji řadí ke gramatickým kategoriím. Považuje ji za gramatikalizaci názorů mluvčího, zároveň poukazuje na nesporně modální věty, v nichž nelze jednoznačně určit původce modality.²⁹ Gramatické pojetí opravňuje autora k vytyčení pevných pravidel fungování modálních prostředků. Navíc využívá faktu, že angličtina nemá dostatečné tvarové odlišení modálních sloves od modálních predikativ, jak je definoval M. Komárek,³⁰ nelze tedy vytvořit jednoznačnou opozici mezi volně připojenými částicemi a modalitou vázanou zcela na predikát, což je typické pro větnou modalitu. Tvarovou homonymii ilustrují například opozice:

They may come. It may be that they come.

Syntaktické chování zkoumaného modálního výrazu *may* vypovídá o tom, že v první uvedené větě se jedná o predikát. Druhá uvedená věta kopíruje formu modalizovaných struktur. Jejich užitím v češtině se zabývala H. Běličová, ta popisuje modální modifikátory jako syntakticky volné lexikální prostředky vázané na platnost predikátu. Formální nezávislost modálního modifikátoru je demonstrována jeho vytčením před propozicí.³¹ Podobně byl modální výraz vytčen i v anglickém příkladu, což vedlo ke vzniku obsahové věty.

²⁸ Buráňová, Eva. Vztah mezi pravděpodobností, dispoziční a záměrovou modalitou. *Slovo a slovesnost*. 1979, roč. 40, č. 2, s. 99.

²⁹ Palmer, Frank Robert. *Mood and Modality*. 5. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 1995, s. 16.

³⁰ Komárek, Miroslav. *Příspěvky k české morfologii*. 2. vydání. Olomouc: Periplum 2006, 90-91.

³¹ Viz Běličová, Helena. *Modální báze jednoduché věty a souvětí: K porovnávací syntaxi češtiny a ruštiny*. Interní tisk. Praha: Ústav pro jazyk český, 1983, s. 15.

Srovnání angličtiny s češtinou ukazuje, že možnost ztvárnit propoziční obsah výpovědi s obsahovou větou je v obou jazycích zachována, čeština má navíc morfologické prostředky pro odlišení predikátového slovesa a částice. V češtině tedy získáváme dvojici vět: *Možná přijde. Je možné, že přijde.*

Odlišení částice od slovesného užití je v angličtině z velké části podmíněno i kontextem, který pomůže vyloučit užití *may* v první citované struktuře ve významu predikátu dovolení. Podobná role situační zakotvenosti výpovědi se uplatňuje i v češtině, zejména při odlišení typu modálního významu u sloves *moci*, *muset* a *mít*, jejichž rozsah zahrnuje modalitu jistotní i deontickou. Interpretaci slovesa *mít* nechávám stranou, protože není prostředkem pro vyjadřování subjektivní jistotní modality vlastního názoru. Naopak explicitně signalizuje reprodukováný názor či informaci. (*Má tam být půl metru sněhu.*) Signál cizího mínění zároveň nasvědčuje tomu, že mluvčí, který tuto informaci přebírá a dále s ní v komunikaci pracuje, jí nepřipisuje bezvýhradnou pravdivost.

2 Celková charakteristika analyzovaných textů

Zabývám se analýzou celkem pěti různých pořadů celostátní produkce. Všem analyzovaným titulům je společný dialogický charakter a prezentace vlastního názoru. Cílem této kapitoly je vystihnout specifika jednotlivých pořadů vzhledem k jejich funkčnímu rozvrstvení. Zvolné pořady lze charakterizovat se zřetelem k několika různým kritériím. Postupně se zaměřím na vymezení základní opozice zábavných a poučných publicistických pořadů, počet přímých účastníků dialogu, způsob primární prezentace obsahu, charakteristiku prezentačního média a postavení moderátora. Postavením moderátora se rozumí poměr jeho působení v trojí roli, a to institucionální, interakční a individuální (soukromé).³²

Z hlediska primárního kognitivního zaměření lze oddělit pořady informativní od zábavných, přičemž je nutné mít na paměti, že s rozvojem infotainmentu, tedy konfrontačního dialogu jako druhu mediální zábavy,³³ není možné vést jednoznačnou pevnou hranici mezi oběma skupinami. Pořad, který má nejbližší čisté formě dialogické zábavy, jehož informační hodnota je z hlediska koncového příjemce nejméně podstatná, vychází z čistě informativní podkladové báze, neboť témata prezentovaných glos jsou volena z titulků denního tisku. Jejich výčet a zdroj uvedu v příloze.

K nejspolehlivějším vnějším faktorům zajišťujícím oddělení obou skupin patří volba hosta, především vnitřní důvody pro volbu konkrétní osobnosti v daném pořadu, které se odrážejí v komunikačním záměru moderátora. Další pojistkou může být volba tematických okruhů rozhovoru, zejména podíl konfrontačních témat na celkové délce rozhovoru. Míra konfrontace je ovšem dále závislá na ochotě jednotlivých komunikantů ke spolupráci.

Podle počtu přímých účastníků dialogu lze v analyzovaném materiálu odlišit několik vnějších forem komunikační struktury. Tři z analyzovaných pořadů jsou čistě dialogické v původním smyslu slova, jde tedy o rozhovor právě dvou účastníků, kteří se střídají v roli mluvčího. Postavení účastníků v dialogu se různou měrou liší díky sociální pozici, kterou zaujímají, jedná se o oddělení pravomocí moderátora od

³² Viz Čmejková, Světa, Hoffmanová, Jana(eds.). *Jazyk, média, politika*. 1. vydání. Praha: Academia, 2003, s. 118.

³³Viz Čmejková, Světa, Hoffmanová, Jana(eds.). *Jazyk, média, politika*. 1. vydání. Praha: Academia, 2003, s. 80.

pravomocí hosta. Ke specifickým rozdílům, které byly ve skupině Fakta Barbory Tachecí, Jan Kraus a blondýna a Na plovárně zaznamenány a jejich vázanosti na žánr pořadu se podrobně vyjádřím jinde. Žánrovou specifikaci jednotlivých pořadů přebírám z jejich zdroje, Jak Jan Kraus a blondýna, tak Na plovárně proto patří mezi zábavné pořady, i když jejich materiálová základna je odlišná. Kromě výše uvedených zdrojů pořadu Frekvence 1 se výrazně liší nutná informační základna, kterou používá moderátor, a míra jeho vlivu na průběh rozhovoru.

V opozici k této skupině stojí poslední dva pořady, které jsou navíc diferencovány i vzájemně. Pořad Hyde park je interaktivní, počet přímých účastníků v pořadu ani v jeho zkráceném excerptu nelze dopředu stanovit, protože tento údaj závisí na obsahové náplni otázek a komplexnosti odpovědí. V souvislosti s tím je důležité poznamenat, že v tomto pořadu dostávají prostor neprofesionální mluvčí.

Podle způsobu primární prezentace obsahu lze oddělit pořady audiovizuální od čistě auditivních, opozici ke všem ostatním analyzovaným formátům tvoří rozhlasový pořad Jan Kraus a blondýna vysílaný primárně komerčním rádiem Frekvence 1. Nedostatek vizuálního kontaktu je vzhledem ke koncovému příjemci relativní, může být považován za konstitutivní rys tohoto typu vysílání. O omezení mezi přímými účastníky komunikace nelze mluvit vůbec, protože během komunikace je splněna podmínka souvškytu komunikantů v čase a prostoru, na této úrovni přísluší všechny analyzované pořady k nezprostředkovaným dialogům. S ohledem na koncového příjemce přizpůsobují přímí účastníci svůj projev komunikačnímu kanálu, neužívají prostorovou deixi ani odkazy ke vzhledu partnera nebo studia. Komunikace tím netrpí. Pro srovnání uvedu frekvenci užití prostorové deixe a případně vizuálně vázaných odkazů v ostatních pořadech. Všechny pořady jsou ale tematicky zaměřeny spíše spekulativně a převážně jde o pořady studiové, které se odehrávají v neutrálním nepodnětném prostředí, proto lze očekávat relativně nízkou relevanci vizuálních podnětů. Výjimkou by mohl být pořad Vzkaz, v němž redaktor vystupuje jako hostův průvodce, vizuální podněty se pravděpodobně uplatní jako doprovodné prvky hostových promluv i jako identifikátory náhodných účastníků komunikace.

Charakteristikou prezentačního média rozumíme oddělení veřejnoprávní produkce od produkce komerční, tento krok lze ospravedlnit několika faktory, nejdůležitější z nich jsou popsány v Kodexu České televize: „Vyjadřování hlasatelů, moderátorů a redaktorů ve vysílání musí působit jako vzor správného užívání jazyka již

s ohledem na skutečnost, že diváci mohou takovému vyjadřování přikládat normotvorný význam.³⁴ Úrovně projevů třetích osob se týká následující článek: „Pokud by se v živém vysílání určitá osoba projevovala tak, že by Česká televize nemohla dostát povinností uloženým zákonem nebo Kodexem, je průvodce (moderátor) živého vysílání oprávněn takovou osobu přerušit, resp. jí odebrat slovo. Jestliže chování nebo projev takové osoby vážně překročí únosnou míru, je povinností průvodce se od chování či výroků takové osoby jménem České televize distancovat.“³⁵

Komerční stanice nejsou tímto kodexem vázány, což má vliv na úroveň jazykového projevu.

Posledním rozlišujícím znakem z hlediska tohoto parametru je předpokládaná cílová skupina příjemců, ta se liší i u jednotlivých žánrů pořadu, které ale nejsou na charakteristice svého média zcela nezávislé.

Postavení moderátora není v jednotlivých pořadech zcela konstantní, i když konstantní rysy převažují, proměňuje se zejména podle toho, v jakém vztahu jsou host a moderátor před natáčením a jaký je rozdíl v jejich erudici a komunikační zručnosti. Stálé rysy vztahu mezi hostem a moderátorem jsou vymezeny jejich komunikačními rolami, z tohoto hlediska jsou specifické dva zábavné pořady - Jan Kraus a blondýna, kde zůstává role moderátora nevynechána, a Vzkaz, kde aktivní moderátor v průběhu projevu zcela chybí.

2.1 Specifická charakteristika jednotlivých pořadů

Pořad Frekvence 1 má z hlediska analýzy některé zajímavé rysy, glosuje aktuální dění s přihlédnutím ke kontroverzním tématům, která vybírá moderátorka, veřejně prezentovaná jako blondýna, která se prezentuje zcela v souladu s negativním stereotypem, který se na ženy tohoto vzhledu váže, zároveň však vystupuje v pozici moderátorky, iniciátorky rozhovoru, a teprve postupně předává slovo svému hostu, Janu Krausovi. Janu Krausovi je připisována role hosta, to ale není zcela přesné, vzhledem k pracovní definici moderátora jako iniciátora komunikace, který má kontrolu nad jejím průběhem a ukončením. Ustavení Jana Krause do pozice moderátora souvisí pravděpodobně s jeho relativní nezávislostí na komunikačním partnerovi. I ostatní

³⁴ Kodex České televize čl. 9.1 Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-9-jazykovy-projev/>>. Staženo 10.4. 2011.

³⁵ Kodex České televize čl. 18.3 Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-18-zive-vysilani/>>. Staženo 10.4. 2011.

prvky ohraničující dialog jsou modifikovány, rozhovory například nejsou ukončovány, účastníci komunikace se neloučí, oficiálně se nezdraví dokonce ani na začátku relace. Tato komunikační struktura slouží ve sdělovacích prostředcích hlavně jako signál ke konečnému příjemci. Iniciační pozdrav je v tomto případě nahrazen znělkou pořadu. Konec rozhovoru je naznačen vyčerpáním tématu. Moderátorka v tomto zábavném pořadu nemá ambici získat předem vymezený okruh informací, což zároveň zbavuje Jana Krause společensko-politické odpovědnosti v případě, že se rozhodne neposkytnout svůj názor na dané téma. Tuto situaci podrobně analyzuji v jednom zachyceném dílu pořadu.

Dominantním komunikačním partnerem se stává Jan Kraus, který po úvodní konfrontační otázce *Co vy na to?*, přebírá iniciativu, pořad se může i zcela monologizovat. Vzájemné postavení přímých účastníků rozhovoru, moderátorky a Jana Krause, je dáno jednak aplikací výše zmíněného stereotypu, který dovoluje moderátorce překračovat hranice role moderátora a vystupovat individualizovaně, překračovat do osobní roviny rozhovoru a sdílet zkušenosti s hostem.³⁶ Bondýna ztrácí formální neutralitu, otevřeně vyjadřuje názor, neskrývá se za zájmy koncového příjemce, objektivní interview přechází k jinému žánru dialogu.

O. Müllerová uvádí, že v soukromém rozhlasovém vysílání nepřevažují rysy institucionální, ale moderátor naopak přistupuje k partnerům ve vysílání individuálně.³⁷ Dalším neméně významným faktorem je vlastní moderátorská zkušenost a praxe hosta, odtud zřejmě plyne i jeho dominance, pohotovost a výmluvnost. Jak v jeho projevu, tak v projevu moderátorky hraje pravděpodobně roli schopnost předvídat reakce svého stabilního partnera, čímž se tento pořad odlišuje od všech ostatních, zejména od Hyde parku, který z části vzniká spontánně.

Technologické parametry relevantní pro analýzu jsou zejména délka pořadu, která se pohybuje v rozmezí od hranice jedné minuty do tří minut. Ve své primární podobě se pořad řadí k rádiovým spotům vysílaným v ranních hodinách na Frekvenci 1. Pro účely podrobné analýzy je ovšem možné vidět vizualizovaný záznam rozhovoru na internetu, kde jsou dostupné i archivní díly. K výběru textů pro analýzu je třeba poznamenat, že nutnou podmínkou bylo, aby se vyhýbaly přímému glosování politických témat,

³⁶ Viz Čmejková, Světa, Hoffmanová, Jana(eds.). *Jazyk, média, politika*. 1. vydání. Praha: Academia, 2003, s. 89-90.

³⁷ viz Čmejková, Světa, Hoffmanová, Jana(eds.). *Jazyk, média, politika*. 1. vydání. Praha: Academia, 2003, s. 117.

výjimku tvoří případy, kdy Jan Kraus glosuje politiku z pohledu občana účastníka a případy, kdy jsou příčiny jiných společenských jevů politizovány v průběhu dialogu. Z metodických důvodů jsou totiž z celé práce vyloučena ryze politická témata, která jsou prezentována jako implicitní poselství k občanům a jejich apelativní působení na občana, voliče je podepřeno odpovědností politika jako reprezentanta politické strany a jejího kolektivního názoru.

Fakta Barbory Tachecí jsou druhým pořadem z komerční produkce, jehož charakteristiku je třeba rozvinout. Moderátorka je iniciátorkou rozhovorů s jednotlivými veřejně známými osobnostmi, tři analyzované pořady byly vybrány tak, aby splnily nutnou podmínku vyloučení politických obran a zároveň postihovaly širší spektrum společnosti. Na širší spektrum hostů je kladen důraz při analýze všech pořadů, které svým formátem tuto volbu umožňují, tedy všude tam, kde nejsou komunikační partneři zcela konstantní. Role moderátora se v tomto pořadu liší, od postoje přátelského popovídání se přiklání spíše k roli průvodce a strážce formy rozhovoru, moderátorka se snaží získat odpovědi na položené otázky, a to i na otázky nestrukturní, vzniklé ad hoc v průběhu rozhovoru. Pořad ve své struktuře pevně počítá i s divákem, jemuž je během desetiminutových relací několikrát během krátkého předělového spotu připomenut název pořadu. Moderátorka staví rozhovor na spojení oblastí osobního zájmu hosta a jeho profese.

Pořad Hyde park je velmi zajímavý svou interaktivní strukturou, jak už název napovídá, dává divákům prostor zapojit se prostřednictvím moderních komunikačních technologií počínaje telefonickým spojením, diskusí pomocí chatu a sociálních sítí, Facebooku či Twitteru. Téma pořadu a host jsou oznamováni s předstihem, diváci mají možnost zaslat dotazy ještě před zahájením vysílání, v jeho průběhu mají možnost hlasovat o vhodnosti písemně podaných dotazů a o jejich relevanci pro konkrétní relaci pořadu. Moderátoři tohoto pořadu, Pavlína Kvapilová nebo Daniel Takáč, vystupují vzhledem ke struktuře pořadu v typických rolích, vybírají pořadí otázek pro zodpovězení, předkládají je hostovu a v případě nutnosti je reformulují, stejně zacházejí i s odpověďmi. Moderátor vystupuje vzhledem k hostu jako dohlížitel, vyžaduje, aby byly zodpovězeny všechny součásti komplexních diváckých dotazů, poté může přidat vlastní podotázku, což se děje zvláště v případech, kdy je konečná podoba odpovědi vágní.

Ve vztahu k divákům jako účastníkům, zejména telefonujícím, vystupuje moderátor jako průvodce pořadem. Pořad sám je ve svém rozsahu 45 až 50 minut několikrát přerušen identifikujícím spotem s logem Hyde parku. Moderátor se ujímá i role původce vstupních informací, představuje hosta a jeho nejnovější nebo nejvýznamnější práci. Na části pořadu spolupracují dva moderátoři, jeden z nich je odpovědný za živý vstup z místa relevantního pro téma pořadu, ve vstupu spoluúčinkují občané, jichž se daná problematika ve svých důsledcích dotýká.

Pořad Marka Ebena *Na plovárně* svou náplní a komunikačním účinkem osciluje mezi zábavnou a publicistickou tvorbou. Oficiálně se však řadí k pořadům zábavným. Jeho posláním je upozornit diváka na význačné osobnosti, jejichž činnost má význam pro společnost, zároveň jsou rozhovory orientovány i na populárně naučnou zábavnou formu prezentace sdělovaného obsahu. Pořad se od ostatních analyzovaných relací liší dlouhou tradicí sahající do roku 1998, po celou dobu své existence je navíc spojen s týmž moderátorem, je tedy v jistém smyslu stylově jednotný podobně jako *Fakta Barbory Tachecí*. Zároveň je vázán na prostředí veřejnoprávní televize, lze předpokládat, že i to příznivě ovlivňuje vstřícnou atmosféru rozhovoru. Jednotlivé díly tematizují život a činnost hosta nekonfliktním, korektním způsobem. Moderátor nebuduje profesně oficiální tvář, s některými hosty si tyká, pravidlem je, že naslouchá a dává dostatek prostoru pro rozvinutí odpovědi. Tento pořad proto můžeme označit za partnerský rozhovor, o jakém mluví S. Čmejková.³⁸

Pátým pořadem je *Vzkaz České televize*, tato edice tematizuje život a především působení významných českých občanů současnosti. Především dává prostor osobnostem z oblasti kultury. *Vzkaz* je specifický hlavně svou formou, která se v pojetí rozhovoru blíží spíše neformální komunikaci, k tomu přispívá proměnlivé prostředí vztahující se přímo k hovořící osobnosti. Prostředí se během pořadu střídá podle potřeb hovořícího, kterého provází kamera při běžných denních činnostech nebo při jejich stylizaci.

Druhou strukturální zvláštností pořadu je, že mluvčí hovoří pouze v odpovědích na nezaznamenané (neprezentované) otázky. Host tedy není časově limitován při formulaci jednotlivých názorů. Prvotní struktura dialogu je patrná hlavně z nápadných předělů mezi jednotlivými tématy. Pořad příliš nereflektuje přítomnost konečného příjemce. Cíleně se mu věnuje pouze v úvodním informačním bloku, v němž redaktor shrnuje

³⁸ Viz Čmejková, Světla, Hoffmanová, Jana (eds.). *Jazyk, média, politika*. 1. vydání. Praha: Academia, 2003, s. 81-2.

působení hosta a předkládá divákovi jeho osobnost. Rámcové zahrnutí diváka je znovu reflektováno na konci pořadu, kdy každý z hostů uzuálně zanechává písemný vzkaz obsahující jeho osobní životní krédo.

Vlastní názor je v tomto pořadu pojat v širší rovině, cílem není zpravování tématu, ale prezentace témat obecně lidských, k nimž se host vyjadřuje a jejichž výběrem, pořadím zpracování a vzájemnou provázaností dostává možnost prezentovat sám sebe skrze svůj hodnotový žebříček završený již zmíněným krédem.

Jednotlivé díly se svou délkou řadí spíše ke kratším pořadům se stopáží okolo patnácti minut.

2.2 Komunikační analýza

Cílem následujícího oddílu je popis předpokladů využití komunikační analýzy v jednotlivých pořadech.

Komunikační analýza se zaměřuje především na nefatickou, sdělnou komunikaci, již má vzhledem k její funkci smysl modalizovat. Přepisy analyzovaných textů obsahují i záznam fatické komunikace, který ale slouží jako sociální kontext daného rozhovoru a nebude předmětem hlubší analýzy.

Vzhledem k tomu, že jsem vybírala pouze pořady, jejichž účastníci jsou rodilí mluvčí češtiny, předpokládám u nich srovnatelnou schopnost interpretovat transponované prostředky postojové modality.

Za samozřejmou považuji také schopnost komunikantů využít informačně kondenzované výpovědi, vytvořené na základě pragmatické presupozice. Práci s touto výpovědí v podání jednotlivých moderátorů se budu věnovat při analýzách konkrétních textů. Zaměřím se v této souvislosti i na míru zastoupení reformulací a zpřesnění za účelem precizování významu odpovědi. Předpokládám, že tento rys bude konstitutivní složkou pořadů diskusního typu.

S reformulacemi a zpřesňováním výpovědi funkčně souvisí i využití postojových komentorů a jejich funkčních ekvivalentů. Využitím postojových komentorů a jejich kombinací s takzvaným nemotivovaným opakováním se budu rovněž podrobněji zabývat v oddíle věnovaném analýze textů.

Z hlediska struktury dialogu budu posuzovat návaznost základní replikové dvojice otázky a odpovědi, funkční využití nepřímých otázek a tázacích dovětek k prezentaci názoru tazatele.

Vyloučení politických diskusí z analýzy by mělo přinést výraznou redukci počtu úhybných manévru v dialogu, přesto jejich přítomnost nelze vyloučit. Na několika místech se pokusím objasnit jejich vznik, ztvárnění a komunikační dopad.

Vzhledem k opozici mezi komerčním a veřejnoprávním zdrojem se zaměřím i na případnou neobjektivitu moderátora, a to zejména tam, kde bude mít výrazný vliv na průběh dialogu.

Se zvláštním zřetelem k vlivu na průběh dialogu budu sledovat i prostředky jistotní modality, a to zejména na hranici replik. Vyjádření míry jistoty může být podnětem k reakci, v krajních případech až k monologizaci dialogu. Monologizaci nepojímám jako absolutní pojem ze dvou důvodů, jednak jde o přechodný stav, který lze zvrátit, v textech je absolutizován zejména díky malému rozsahu některých dialogů. Za druhé, i naslouchající partner je považován za v jistém smyslu aktivní prvek dialogu, protože se zpravidla připravuje na pronesení reaktivní repliky.³⁹

2.3 Vlastní názor

Vyjadřování názoru spadá k pragmatickým významům jazyka, jimiž mluvčí vyjadřuje hodnocení propozičního obsahu, k hodnocení lze kromě modálních prostředků využít kvalifikační adjektiva, neurčité kvantifikátory.

Vyjadřování názoru jako stanoviska k určité objektivní skutečnosti reálné nebo pouze představované může být primární nebo doplňkovou složkou výpovědi. V závislosti na komunikační situaci lze také rozlišit tři podskupiny názorů z hlediska mluvčího. Jde o názor převzatý, tedy vlastně reprodukci stanoviska s uvedením zdroje nebo bez něj. Takový názor je v češtině signalizován prostředky morfosyntaktickými či lexikálními. Zpravidla jde o transpozici třetí osoby singuláru či plurálu a o částice typu *prý, snad. Říká se/povídá se, že zmizel na Bahamách. Prý zmizel na Bahamách. Zmizel snad na Bahamách, (nebo co.)^{hovorové}*

Druhým stupněm je sdílený názor, kdy se mluvčí zahrnuje do skupiny, tato technika je často postižitelná v politických debatách, dotazovaným slouží jako úhybný manévr. Bývá signalizována morfosyntakticky, vyjádřeným pronominálním podmětem v plurálu, což umožňuje anonymizaci a zároveň generalizaci konatele, je-li jím oponent.

40

³⁹Hoffmannová, Jana, Müllerová, Olga. *Kapitoly o dialogu*. 1. vydání. Praha: Pansofia, 1994, s. 13.

⁴⁰ Modelový průběh úhybného manévru: A: Pane předsedo, jaký je **váš osobní názor na...**?

Poslední sémanticky nejvyšší skupinou je vyjádření vlastního názoru, které lze považovat za morfo-syntakticky bezpříznakové, protože všechny prostředky k jeho vyjádření jsou užívány ve své prvotní funkci.

B: Tak já musím říct, že **my jako/ organizace XY/** považujeme tuto situaci za výsledek působení vašich vlád, pane...

3 Prostředky epistemické modality

Je-li modalita gramatickou kategorií, musí mít v gramatickém, morfologickém a syntaktickém, plánu jazyka specifické systémové prostředky. Pro češtinu je tento předpoklad z hlediska syntaxe splněn, jestliže omezíme jistotní modalitu na součást verba finita. Zcela nezávisle na lexikálním obsazení, by bylo možné vyjádřit jen stoprocentní jistotu, tvarem slovesa v indikativu přítomnosti nebo minulosti. Plnou jistotu ale mnozí autoři nepovažují za modálně indikovanou.⁴¹ Za další morfologický prostředek vyjadřující modalitu lze považovat tvary futura vyjadřující předpoklad (dedukci). *To bude pošťák. To teď bude mít spoustu času.* Oba modální významy jsou však vázané na situační nebo zkušenostní kontext. Deiktický výraz *to* ve druhém příkladě odkazuje k tomu úseku předchozí komunikace, kde byl uveden důvod vysloveného soudu.

Z hlediska morfologického se uplatňují některé sufixy. *Každá myšlenka je sdělitelná.*

K prostředkům vyjádření jistotní modality patří modální slovesa postihující modalitu transponovanou ze sféry denotické, uplatňují se tu slovesa *moci* *muset* a *mít* v některých svých tvarech, zejména ve 3. osobě obou čísel. Obě jmenované složky gramatického významu se uplatňují v součinnosti, působí tu tedy gramatický modus a gramaticko- sémantické zařazení modálních sloves.

Modální slovesa vyjadřující jistotní modalitu jako celek, bez ohledu na zdroj přesvědčení, jsou částečně homonymní, neboť jen některá jednoznačně rozlišují původce modality. Nejlépe je odlišena modalita cizího mínění, jíž z modálních sloves odpovídá *mít*. I zde může docházet k homonymii mezi přejatým názorem a tlumočeným výrokem třetí osoby.

F. R. Palmer rozlišuje čtyři možné způsoby, jimiž může mluvčí signalizovat, že předkládanou informaci nepovažuje za prostý fakt: spekulaci, soud, cizí mínění a svědectví smyslů. Zavádí pro ně dvě kategorie soudy (Judgments), které signalizují

⁴¹ Grepl, Miroslav, Karlík, Petr. *Skladba spisovné češtiny*. 2. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 85.

spekulaci a logický úsudek, proti nim staví kategorii evidenciálnosti (Evidencials), kam řadí reprodukce cizího názoru.⁴²

Sloveso *muset* v sobě zahrnuje primární význam nutnosti a sekundární význam téměř plné jistoty. Jedná se o jistotu subjektivní povahy, protože má základ v přesvědčení mluvčího, které vzniká na pozadí jedné ze tříd primárních významů slovesa, z objektivní nutnosti. Objektivní nutnost je syntakticky transponována do podloženého přesvědčení, za podklad slouží uzuálnost očekávanost nebo záhodnost. *Někde poblíž nádraží musí být zastávka autobusu.* (tj. je to zvykem, bývá to tak.) *Musíme tam být každou chvíli.* (Bylo by záhodno, abychom tam už byli, proto doufáme, že tato situace brzy nastane.)

Bez příslušného sémantického doplnění lze ve spojení se slovesy třetí osoby možné interpretovat výpověď alternativně jako přesvědčení o platnosti propozice na základě vědomí objektivní nutnosti, nebo jako rozkaz, tedy nutnost, jejímž původcem je osoba netotožná s mluvčím.

Sloveso *moci* se při vyjadřování jistotní modality uplatňuje v jednom ze svých primárních významů, možnost, pokud není predikace doplněna široce okolnostními výrazy, konkuruje jistotní interpretaci právě význam objektivní možnosti případně dovolení. Konečná volba z obou možností závisí na vztahu mezi komunikanty a tomu odpovídající komunikační funkci.

Kromě modálních sloves se při vyjadřování modality uplatňují i slovesa specifických sémantických tříd, jde zejména o slovesa myšlení a usuzování. Tyto postojové predikátory⁴³ sdílejí některé rysy s modálními slovesy, modální význam výpovědi se nesoustřeďuje v predikátu věty, ale věcný obsah sdělení má podobu vedlejší věty, pokud není celá výpověď kontextově vázána natolik, že lze věcnou složku nahradit deiktickým výrazem. Takovou opozici představují následující modelové věty:

Byl jsem přesvědčen, že se nám podaří zvítězit. vs. *Byl jsem (o tom) přesvědčen.*

Pro možný pozvolný přechod těchto výrazů k modálním částicím hovoří například jejich fonetická realizace a nedostatek důrazu typický pro sloveso jako

⁴²Palmer, Frank Robert. *Mood and Modality*. 5. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 1995, s. 51-53.

⁴³Grepl, Miroslav, Karlík, Petr. *Skladba spisovné češtiny*. 2. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 85.

nositele informačního tranzitu. Navíc je lze kombinovat s plnovýznamovými slovesy za vzniku explicitně jistotně modifikovaného predikátu, který je převoditelný na predikát modifikovaný modální částicí primárního typu. *Já myslím nevím* odpovídá struktuře: *já asi nevím*.

Z formálního hlediska je u části z nich možný přechod mezi modálními částicemi a postojovými predikátory. V případě, že predikátory mohou vyjadřovat kromě modálního postoje i kvalitu, je přechod k modifikátoru s adverbialní formou bezproblémový, protože dochází k významovému rozlišení obou tvarů. Pokud postojový predikátor vyjadřuje ve svém významu přímo přítomnost mluvčího, není přímý přechod mezi tvary možný.

Další relativně ustálenou rovinu tvoří modální částice,⁴⁴ lexikální formy, které vyjadřují míru jistoty. Lexikální prostředky jsou považovány za hlavní indikátor jistotní modalit.⁴⁵ Různí lingvisté je řadí k částicím, adverbium nebo na pomezí obou kategorií. Pro všechna slovně druhová pojetí je příznačné, že příslušné výrazy nejsou pevně začleněny do větné struktury a nejsou větnými členy. Jde především o výrazy typu *možná, jistě*, z nichž se sémantickou specifikací staly pragmatické složky výpovědi, nezačleněné do struktury věty. Formálně se výrazy z této třídy některé podobají částicím, některé se jeví morfologicky spřízněné s primárními adjektivy a ve svém modálním významu zachovávají část jejich významu. Pro svůj parentetický charakter mohou být vytčeny před větou, jak uvádí H. Běličová.

M. Komárek mluví o pokleslých lexikalizovaných parentezích. Modalitní parenteze považuje za kondenzáty větné struktury s kategoriálním slovesem *být*.⁴⁶ Modální partikule typu: *asi, prý, možná* jsou navíc označeny za exocentrické, protože neodkazují k presupponované změně stavu. Kondenzovaná propozice je materiálově nezávislá na propozici, do níž je začleněna.⁴⁷ V. Skalička řadí tyto výrazy k modálním adjektivům.⁴⁸ M. Komárek na základě syntaktických kritérií řadí nekongruentní modální adjektiva

⁴⁴ Přiřklám se k částicové interpretaci protože primární funkcí těchto výrazů ve větě je vyjadřování modalit, považuji za vhodné odlišovat výrazy s tak rozdílnou funkcí jako jsou okolnosti slova, adverbia, a postojové částice.

⁴⁵ Buráňová, Eva. Vztah mezi pravděpodobností, dispoziční a záměrovou modalitou. *Slovo a slovesnost*. 1979, roč. 40, č. 2, s. 99.

⁴⁶ Komárek, Miroslav. *Příspěvky k české morfologii*. 2. vydání. Olomouc: Periplum 2006, s. 231-235.

⁴⁷ Komárek, Miroslav. *Příspěvky k české morfologii*. 2. vydání. Olomouc: Periplum 2006, s. 233.

⁴⁸ Skalička (1973) Modalita a jazyková různost 1132-1135 In: Vladimír Skalička Souborné dílo 3. Praha, Karolinum 2006.

k neosobním modálním predikativům, mezi příklady uvádí: *lze, nelze, (po)třeba*. V rámci neosobních predikativ vyčleňuje jako samostatnou skupinu i výrazy pro subjektivní hodnocení děje.⁴⁹

Platí o nich na rozdíl od modality slovesné, že jejich sémantický dosah záleží částečně na vůli mluvčího, modalita takto pojaté výpovědi může být částečná, stejně jako například částečný zápor.

M. Čejka⁵⁰ odděluje od modálních adverbii postojové komentory, připisuje jim význam závazného stanovení jistoty, jedná se tedy o zvláštní případ performativních struktur, jimiž mluvčí nevyjadřuje stupeň jistoty, ale ujišťuje příjemce o absolutní pravdivosti. Komentory se vnitřně člení podle stylistické platnosti na neutrální: *opravdu, doopravdy, skutečně*, patří sem v jednom ze svých významů i *jistě, dojista, určitě*. Komentory mají své zastoupení i v ostatních stylových vrstvách, M. Čejka uvádí knižní výrazy *vskutku vpravdě* a řadu hovorových výrazů: *vážně, fakticky, fakt, věřte, věru, zaručeně*.

Všechny jsou syntakticky víceznačné, mohou rovněž označovat intenzitu významu predikátu, funkce komentoru tedy delimituje jejich modální význam.

Komentory typu *opravdu* odkazují ke splnění podmínky upřímnosti a vysílají signál, že pravdivost proposice může mluvčí dokázat.

⁴⁹Komárek, Miroslav. *Příspěvky k české morfologii*. 2. vydání. Olomouc: Periplum 2006, s. 90-91.

⁵⁰Čejka, Mirek. Adverbia jako postojové propoziční komentory typ *opravdu*. *Slovo a slovesnost*. 1979, roč. 40, č. 3, s. 214 - 217.

4 Analytická část

4.1 Fakta Barbory Tachecí s Petrem Pithartem

1 BT: *Petr Pithart, místopředseda Senátu, dnes hostem ve Faktech na Primě. Vítejte ve studiu, pane předsedo.*

1 BT Představení hosta divákům, přivítání hosta obecné zaměření na získání pozornosti a komunikačního prostoru. Oznamovací věta funguje jako prostá objektivní informace, přivítání je realizováno fatickou výzvou.

2 PP: *Děkuju za pozvání.*

2 PP Fatická komunikace v sobě spojuje přijetí dočasné komunikační role pro danou situaci a signál ochoty ke komunikační spolupráci. V případech, kdy převažuje subjektivní sebe vyjádření nad fatickou funkcí, lze uvažovat o závaznosti repliky, která plyne ze splnění podmínky upřímnosti.

3 BT: *Vy -ste jedním z posledních stále aktivních porevolučních politiků, už vás potkalo něco jako syndrom vyhoření?*

3 BT Mluvčí uvádí objektivní předpoklady pro vyslovení dotazu, zvyšuje jeho komunikační relevanci. Faktické předpoklady představují explicitně vyjádřenou presupozici. Míra jistoty u alternativní otázky se pohybuje okolo padesáti procent, neboť presupozice neobsahují přesnější indikátory pravdivosti, které by recipientům pomohly přiklonit se k jedné z variant. Relativizující determinace *něco jako* signalizuje, že rozhovor probíhá na laické úrovni. Jádrem dotazu je subjektivní pocit syndromu vyhoření.

4 PP: *-dyby to bylo bez přestávky, tak už bych byl dávno na troud, ale já -sem tam měl čtyřletou přestávku, ta mě postavila na zem a já -sem se tenkrát vzpamatoval, takže to už není/ už je jenom štrnáct, tuším a...*

4 PP Mluvčí se vymezuje vůči předpokladům otázky a vyjadřuje hypotetické důsledky z nich plynoucí. Do kontrastu staví skutečný stav a jeho reálné důsledky. Negativní důsledky jsou vyvozeny na základě spekulace o relativně únosném rozsahu politického působení. Pragmaticky presupovaná horní hranice je explicitně snížena. Míra snížení je prezentována jako domněnka jistotním predikátorem *tuším*. Modální predikátor má pouze částečný dosah, modifikuje délku trvání, nikoli trvání samo. Zároveň implikuje, že přesný počet let v politické funkci pojímá mluvčí jako podružnou informaci, o níž

nemá přesný přehled. Údaj byl po reformulaci vytvořen ad hoc. Spojka *takže* se vztahuje k existenci přestávky, nikoli k její náplni a vyjadřuje přímý důvod kratšího politického působení.

5 BT: *Ani jednou za tu dobu -ste si neřekl/ nebo vás nenapadlo/ že už -ste vlastně všechno, co -ste...*

5 BT Zjišťovací otázka směřující svým syntaktickým rámcem k bilancování činnosti, indikátory této sémantické funkce jsou kvantifikované fráze rozvité i základní *ani jednou za tu dobu, (už) všechno*. Míru redundance mezi *říct si* a *napadnout* nelze v daném kontextu přesně stanovit. *Říct si* má v jednom ze svých významů (s bezpředložkovou valencí) v němž uvozuje obsahové věty se spojkou *že*, blízko k *rozhodnout se*. Ve svých dokonavých tvarech nese rysy pevného zaujetí stanoviska. *Napadnout* s pravovalenční pozicí specifikovanou sémou *neživé, abstraktum* popisuje náhlou změnu vědomí. V komunikaci v dané chvíli převládá zjišťovací funkce otázky a vůle ke kooperaci, proto je otázka zodpovězena ještě před uvedením jejího sémantického jádra, obsahové věty.

6 PP: *Ale jo.*

6 PP Souhlasná odpověď na nedoformulovanou otázku. Komunikační transpozice odporovací spojky do částice vytváří výpověď s funkcí váhaného souhlasu, připouští očekávaný postoj budovaný na předchozím předpokladu dlouhého funkčního období.

7 BT: *Počkejte, že -ste/ ale jo/ teď už můžu říct cokoliv(?) že už -ste vlastně všechno, co -ste chtěl říct řekl a udělal a že se cítíte jakoby v takovém mlecím kole?*

7 BT Komplexní komunikační jednotka obsahuje následující fáze: přímou imperativní výzvu k předání slova, pokus o dokončení otázky obsahující hodnotící parafrázi předčasné odpovědi, řečnickou otázku tematizující komunikační chybu, dokončení bilancující zjišťovací otázky. Řečnická otázka je založena na možnostním významu modálního slovesa *moci*. Obsahová složka vlastního dotazu je částečně tvořena elizí části koordinovaného predikátu. Jde o elizi druhého stupně, ((všechno, co jste chtěl říct a (všechno, co jste chtěl)udělat)), díky tomu stojí vedle sebe predikátory dvou různých sémantických tříd v koordinačním spojení. Tematizace pocitů a využití přirovnání vytváří prostor pro vyjádření emocionálního postoje ke skutečnosti. Předpokládaný subjektivní emocionální postoj je vyjádřen predikátem *cítit se*. Přirovnání implikuje i sekundární subjektivitu, lze předpokládat, že subjektivizované *jakoby* v tomto kontextu odpovídá *jako*. Deiktický výraz *takový* je signálem subjektivity a mluvenosti.

8 PP: *Jo, ale řekl jsem to kolikrát nečas, nevhodně, nešikovně, takže pořád ještě mám necelé dva roky na to, abych to řekl včas.*

8 PP Souhlasná odpověď na první část otázky implicitně popírá komunikační důležitost dalších částí. Zodpovězená část je rozšířena o upřesnění způsobu sdělování a zároveň jeho subjektivní hodnocení jako v širším smyslu neostatečně efektivního. Pragmaticky lze odvodit implicitní závazek k nápravě stavu.

9 BT: */ kdybyste/...A uměl byste teď tady říci dvě věty které/nebo tři, dobře, dobře, já se bojím vašich očí, dám vám tři věty/ které pokládáte za zásadní a chtěl byste je říkat?*

9 BT Zjišťovací otázka založená na dynamickém modálním slovese. Využití kondicionálu je pragmaticky motivované, slouží k vyjádření zdvořilosti. Mezi koordinovanými přívlastkovými vedlejšími větami je sémantický vztah následku vytvořený na bázi subjektivního hodnocení komunikačních objektů. Inkorporovaný následkový vztah není formálně signalizován. Predikát důsledkové věty vychází z holoubkového významu *umožnění*, který je povrchově vyjádřen kombinací modálního slovesa *chtít* s kondicionálem. Metatextový komentář je vnějším signálem mluvené nezprostředkované komunikace. Reformulace, která mu bezprostředně, předchází signalizuje spontánní reakci na nonverbální podnět. Mezi donorem a akceptorem je navíc pragmaticky určený pevný poměr sil vztahující se k typu textu.

10 PP: *To -sou přesně ty otázky, které novináři kladou a já je nemám rád. Nejdůležitější kniha, na ostrov, kterou si vezmete...*

10 PP Preferenční hodnocení dotazu místo odpovědi slouží k získání času a komunikačního prostoru na úkor partnera, hyperbolizovaná parafráze otázek tohoto typu má částečně ironizující charakter. Z pragmatického hlediska je komunikační prostředí jednoznačně polarizováno, na politiky a novináře. Ve výpovědi na sebe těsně navazují objektivizovaná a subjektivní modalita. K objektivizaci slouží generalizovaný agens, jedná se přitom o objektivizaci formální vzniklou ze syntaktické transpozice obecného agentu, který prototypicky označuje všeobecnou, tedy objektivní, statisticky prokazatelnou platnost propozice. Jádrem sdělení je subjektivní preferenční hodnocení propozice.

11 BT: *O ostrově nepadlo ani slovo.*

11 BT Doslovná reakce na typovou hyperbolu slouží jako obranná komunikační strategie s nesignalizovanou stoprocentní mírou jistoty.

12 PP: *Co bych řekl, co bych řekl/ nejdůležitější věty, myslíte pro politiku, politický život?*

12 PP Opakováním fráze mluvčí vytváří komunikační napětí, získává čas. Funkčně se strategie podobá deliberativní otázce. Tázaný využívá techniku postupné delimitace jádra otázky, postupuje od sémanticky vágních referentů ke specifitějším, v klíčových bodech vyžaduje při delimitaci spolupráci svého komunikačního partnera. Predikát vlastní otázky je použit ve významu plně verbálním jako synonymum k *mínit*.

13 BT: *No to co byste chtěl říct ve své politické funkci, se svým politickým postavením, a máte pocit, že -ste je za tu dobu, kdy -ste v politice, neřekl dobře.*

13 BT Moderátorka dodává vyžádanou přesnou definici tématu otázky. Téma je plně zřetelově vymezeno, jádro otázky stojí na protikladu záměru a jeho naplnění. Míra naplnění je přitom substantivem *pocit* prezentována jako subjektivní.

14 PP: *Poslouchejme se vzájemně, většinou je to tak, že nemáme celou pravdu, někdy kus pravdy má i ten, který hlasuje proti nám.*

14 PP Mluvčí prezentuje nejdůležitější politické krédo, jehož důležitost je implikována formou výzvového imperativu, zdůvodnění je implicitní, vyjádřené pouhou juxtapozicí, při níž došlo k elizi příčinné spojky. Platnost je subjektivně modálně kvantifikována na empirickém základě. Příznakově je pojato rozložení pravdivých stanovisek, kvantitativní disproporce mezi *většinou* a *někdy* implikuje subjektivitu v hodnocení. Syntakticky fakultativní struktura *je to tak, že* slouží jako rytmicko důrazový prostředek, zároveň je signálem spontánní mluvenosti.

15 BT: *Myslíte si, že to co sledujeme dnes, v dnešní politice/v politice, je takový klasický vývoj v posttotalitní zemi a nebo se to nějakým způsobem vymyká, tomu co -ste čekal, co vidíme v okolních zemích?*

15 BT Zjišťovací otázka explicitně vyžaduje odpověď obsahující subjektivní názor mluvčího, cílem je získat hodnocení politické situace v zemi. Z formálního hlediska je zajímavé, že moderátorka explicitně vyjadřuje obě části disjunktivní otázky takto formulovaný dotaz nepresuponuje žádnou z odpovědí, nenese pragmatický rys žádoucí odpovědi. Otázka tedy svou formou přispívá k objektivizaci interview. Proti přísné objektivitě stojí klasifikující adjektiva určují pojetí reality na bázi nutné komunikační shody, to je přípustné a nevyhnutelné, jestliže je prezentovaná klasifikace objektivně (obecně) přijatelná. Měřítkem subjektivity odpovědi je druh evidenciálně určených vodítek. Platí, že očekávanost je méně závazná než očitě svědectví. Toto pragmatické

pravidlo souvisí se systémem časů, očekávání směřují do nonfaktivní hypotetické budoucnosti, svědectví je zakotveno v minulosti, která je sice nonfaktivní, ale nikoli hypotetická.

16 PP: *Nevymyká. Gro-⁵¹ politologů na začátku devadesátých let předvíдалo, že ten vývoj v postkomunistických zemích k demokracii/ ten se předpokládal/ ale oni říkali, že nejspíše nebude přímočarý, možná že tam budou nějaké objížďky, okliky. My sme zatím z toho vyšli, pokud jde (v) o ty objížďky okliky, relativně dobře, ale přepokládali tenkrát, že tam dojde k různým návratům ne k totalitním režimům, ale k autoritářským, a to vidíme kolem sebe, naposledy v Maďarsku, to je klasika. Slovensko uniklo o chloupek ve volbách devadesát osum, tak tady ve vzduchu je cítit mnohá pokušení, ale zatím -sme tomu unikli, takže -sme na tom přece jenom lépe, pokušení ale -sou.*

16 PP Jednoznačná odpověď odkazující k očekávání jako typu evidenciálnosti je sémanticky rozvíta o názor třetí strany, politologů, a jeho hodnocení, co do pravdivosti. Formulace odborného názoru je založena na explicitním protikladu kladu a záporu a součinnosti jistotních modifikátorů a neurčité kvantifikace. Reálná pravdivost politologického úsudku je prezentována jako proměnlivá veličina. Explicitně to vyjadřuje postojový komentor *relativně* a temporální adverbium *zatím*, které je měřítkem relativity oznámení. Předpoklad není zpochybněn, naopak jeho pravdivost je posílena a diskutovaná situace se dostává do pozice výjimky. Jistotní modifikátory jsou metaforicky transponované evidenciály odkazující k smyslovému vnímání. Modální predikátor *předpokládat* implikuje logické odvozování. Nesignalizovaná evidenciálnost je podkladem pro objektivizovaný závěr.

17 BT: *Říká Petr Pithart místopředseda českého Senátu ve Faktech na Primě.*

17 BT Metatextový komentář slouží k upoutání pozornosti konečného diváka a částečně k propagaci pořadu. Modální charakteristika presuponuje plnou míru jistoty. Výpovědi chybí sémanticky nutná obsahová věta, vztahuje se tedy k celému předcházejícímu rozhovoru. Vzhledem k podílu moderátorky na tomto rozhovoru se nejedná o cizí mímění.

Znělka

18 BT: *Pane místopředsedo, když -ste se dozvěděl o těch posledních aktuálních aférách u nás/ vládních/ s podezřením na korupci, v tuto chvíli mám na mysli kauzu*

⁵¹ Míneho gros

ministra Drobila, kauzu místopředsedy Vondry, bývalého mash-ministra, jaký dojem to na vás dělá?

18 BT Doplňovací otázka prezentuje hypertéma druhé části pořadu, svým lexikálním obsazením implikuje otázka zájem o subjektivní hodnocení situace mluvčím, k subjektivitě zde okazuje plnovýznamové lexikální substantivum *pocit*.

Dojem moderátorky je implikován lexikálně termínem *mash-ministr* (ministr obrany).

19 PP: *Že už to příliš gradovat nemůže, že se musí něco stát, protože lidé ztrácejí poslední zbytky důvěry v politiku vůbec, nejenom v politiky, to určitě také, ale to by se dalo oželet, v politiku vůbec. Já to nevidím beznadějně, poslední volby, myslím ty do sněmovny, ale vlastně i ty i ty poslední komunální a do Senátu, ukázaly, že, že to lidé nevzdávají, bohužel zatím se to chování voličů nedost/ne ještě dostatečně/ převedlo do těch mocenských poměrů, ale mnoho nechybělo a já si myslím, že máme -eště pořád šanci se vrátit na nějakou zdravou a férovou cestu.*

19 PP Obsahová formálně nesignalizovaná provázanost replikové dvojice patří k signálům mluvenosti. Bezprostřední kontakt komunikantů umožňuje zrychlit interakci elizí první hlavní věty v replice. V odpovědi se vyskytují podmíněně konverzní modální slovesa, podmínkou konverzního významu je užití záporu u jednoho ze členů dvojice. Modální slovesa vyjadřují epistemickou nutnost. Spojka *protože* uvozuje ze sémantického hlediska strukturu vyjadřující nežádoucí důsledek stavu české politiky. Důležitost důvěry občanů v politiku a politiky je pojata graduálně, důvěra v politiku v abstraktním smyslu slova má vyšší hierarchickou pozici. Postojový komentor *určitě* hierarchizuje typy důvěry. Jistotní modalita vyjádřená neosobní konstrukcí je interpretována jako generická. Slovesně vyjádřenou jistotní modalitu lze uplatnit i na strukturu *vidět něco nějak, / jako něco*, která odkazuje doslovně ke smyslovému zdroji vnímání, přeneseně pak, jako v tomto případě, ke zdroji myšlení.

Bužel má význam postojového komentoru, formálně se jedná o parentetickou částici označující nežádoucí propoziční obsah. Spojení jistotných predikátorů s rematizátory vyjadřuje význam naděje či obavy.

20 BT: *Nemáte někdy pocit, že ti politici na těch nejvyšších postech požívají sami sebe?*

20 BT Relativizovaná otázka zjišťovací, v níž frekvenční relativizace hraje roli zdvořilostně objektivizující. Kategorické tvrzení o třídě osob, do níž patří komunikační

partner by, svou přílišnou generalizací zvláště ve pojení se sémantikou nežádoucí vlastnosti, bylo porušením maximy zdvořilosti.

21 PP: *To jistě, to mám. / smích/*

21 PP Oznamovací replika podává subjektivní názor hosta. Odpověď je modalizována s opačnou silou než otázka, tedy směrem ke stoprocentní jistotě modifikátor *jistě* je pragmaticky zakotven v obsahu předchozích replik.

22 BT: *A kde to...?*

22 BT Nedoformulovaná otázka formálního rázu je partnerem přerušena ve snaze rychle a relevantně odpovědět, o formálním charakteru otázky vypovídá fakt, že replika hosta by se ve funkci vysvětlujícího dodatku mohla přičlenit k odpovědi na předcházející otázku.

23 PP: *Jsou slepí, jsou zaslepení a já nevím, na co ti lidé myslí, když dělají, co dělají, protože každý si myslí, že mu to projde, a ono to už každému neprojde.*

23 PP Replika explicitně odpovídá na nedoformulovanou otázku. Nepovědomí o zdroji jistoty spolu s částečným záporem *ne každému* implikuje neexistenci tematizované jistoty. Jistotní predikátor má hodnotící funkci, podobně jako ve větách založených na sémantické formuli (*já*) *nevím, jak* ve spojení s epistemicky modálním slovesem. *Já nevím, jak mohl zapomenout/ říct něco takového.* Negované oznámení obsahuje signál změny stavu, v rematizátoru *už*. Sama negace závěru přispívá k hodnotící funkci formálně tázacích prvků.

24 BT: *Ale já jsem teď trošku mířila na ty spekulace, které se objevily v médiích, že totiž například v případě Vondra -de o vyřizování si účtů v trojici Barták, Kalousek versus Vondra. Jaký z toho máte pocit, já vím, že nemůžete mít hlubší informace, než máme my, ale, jako politik, jak to cítíte?*

24 BT Užitím neurčité kvantifikace *trošku* moderátorka zdvořile usměrňuje rozhovor. Zároveň se vzdává části své suverenity, vzhledem k tomu, že syntakticky transponovaný tvar préterita, který je do komunikace začleněn adverbialním výrazem *teď* je už sám o sobě signálem zdvořilosti.⁵² Na funkci *teď* jako časového orientátoru se v analogických strukturách uvedených v poznámce navrhuje signál komunikační relevance. Cílem repliky je získat názor na roli osobní msty v případě Vondra, k vlastnímu názoru je opět odkazováno substantivem *pocit*. Zdroj výchozí informace je uveden obecně, replika je

⁵² Existují totiž prototypické posloupnosti výpovědí vyjadřujících vůli mluvčího jako apel na adresáta. Posloupnost uvádím na analogickém příkladě. Ale já se (teď) zajímá něco jiného. Ale mě (teď) zajímalo něco jiného. Ale mě by (teď) zajímalo něco jiného.

založena na obecné charakteristice tohoto typu zdrojů. *Pocit* je implicitně hodnocen jako relevantní podklad pro informování diváků, takový signál obsahuje sémanticky přípustková struktura vyjadřující plnou jistotu moderátorky o dostupnosti zdrojů pro vytvoření názoru. Moderátorský komentář je modálně jednotný, kladné i záporné signály jistotní modality patří do téže roviny.

5 PP: *U některých politiků je skoro nejsilnější motiv jejich jednání/ smích/ pomsta. Nenechat, nebýt, nezůstat nikomu nic dlužen, vrátit mu to, počkat si až přijde čas. To ty lidi strašně silně motivuje, často -sou to lidé, kteří dosáhnou velmi vysoko a -sou úspěšní, já bych uvedl Miloše Zemana/ třeba/, z těch, kteří -sou teď už mimo hru nebo právě Vladimíra Mečiara, to -jsou lidé, kteří nikdy nezapomněli, když někdo ublížil, nebo když si mysleli, že jim ublížil a ano, to bývá velice silný motiv a je to špatně, protože v politice prostě/osobní/ pocity často musí stranou, musíte zapomenout, musíte odpouštět. Vy tu nejste v politice/ politika tu není proto, aby vám poskytla prostor/ abyste si s někým vyřizoval účty..., ale pro některé lidi to tak funguje.*

25 PP Obecná odpověď je celkově na mnoha úrovních relativizována, hlavně vzhledem k četnosti popisovaných jevů a specifikaci osobních objektů komunikace, roli hraje jednak snaha vyhnout se zkreslující a poškozující generalizaci, jednak objektivní nemožnost přesně posoudit míru platnosti obsahu a na to se navrstvující zdvořilost. Opozice faktu a pocitu při hodnocení utrpeného poškození má hodnotící funkci. Společné rozvíjení obou predikátů slovesem mínění podtrhuje jejich rozdílnost. Částice *prostě* se uplatňuje jako signál axiomatického tvrzení. Axiomatický charakter má i objektivní nutnost vyjádřená modálním slovesem. Axiom je problematizován, když je jeho reformulace zpochybněna. Pochyby se zakládají na smyslové evidenciálnosti, jejíž původci jsou generalizovaní *někteří lidé*.

26 BT: *...Jak je vidno, tak to tak funguje.*

26 BT Vyjádření implicitního rozporu mezi žádoucím a skutečným stavem je podpořeno primární smyslovou evidenciálností.

27 BT: *Říká Petr Pithart místopředseda českého senátu ve Faktech na Primě.*

27 BT Shrnující metakomentář má upoutat diváky. Podrobně je charakterizován při předchozím výskytu.

28 BT: *Pane místopředsedo, vy -ste se v roce 1991 osobně setkal s korupcí, tu korupci -ste řádně nahlásil a pomohl -ste ji odhalit, ale přesto všechno vlastně*

k odsouzení onoho korupčníka vedla cesta pěti let, a to byla doba, která se zdála o poznání méně složitá, než je ta dnešní.

28 BT Moderátorka seznamuje hosta a zároveň diváky s novým podtématem, odhalování korupce. Oslovování přítomného komunikačního partnera je řečnická strategie přesouvající pozornost od diváků přímo oslovených v předchozí replice. Moderátorka zároveň hodnotí podávanou informaci pomocí přípustkové spojky *přesto*, která se pohybuje na emocionální sémantické škále od podivu po rozhořčení. Subjektivita je obsažena i v jistotním predikátu *zdát se*, jehož platnost je navíc kvantifikována kladnou gradací.

29 PP: *Ano.*

29 PP Mluvčí vyjadřuje souhlas s celou replikou, zároveň pragmaticky dává signál k pokračování.

30 BT: *Myslíte si, že- nebo kde cítíte tu – ten optimismus v tom, že se tohle bude zlepšovat?*

30 BT Deixe odkazuje k situaci související s korupcí, otázka zjišťovací slouží jako vyjádřená presupozice k doplňovací struktuře, která je ale stále subjektivně modalizovaná požadavkem na vyslovení vlastního názoru. U predikátů *myslet* a *cítit* lze předpokládat různé stupně vnímané jistoty. Míra jistoty je ale vázaná na komunikační kontext a liší se i v závislosti na sémantickém obsazení výpovědi. Základní odlišení odpovídá rozdílu mezi sémantickými třídami intelektuálního úsudku a iracionálního předpokladu. Připisovaná míra jistoty závisí na recepci různých zdrojů evidenciálnosti. Tento faktor má vliv na interpretaci nehypotetických výpovědí. *Myslím, že se mu nic nestalo.* a *Cítím, že se mu nic nestalo* se od sebe liší výrazněji než analogické struktury v prezentu a préteritu.

31 PP: *To bych chtěl vědět, proč to tenkrát trvalo tak dlouho. Byly to čtyři roky, ale to je detail. Já si myslím, že nikdy už nebude pokus o korupci tak zdokumentován, jako byl ten můj, protože ten trouba si byl tak jistý,/že na to,/že to budu akceptovat, že to všechno napsal vlastní rukou do linkovaného školního sešitu, takže nebylo co dokazovat, přesto to trvalo/ přesto to trvalo pět let.*

31PP Voluntativní sloveso poukazuje na nedostatek vstupních informací pro objektivní vysvětlení délky vyšetřování, vzhledem k tomu, že případ byl dobře zdokumentován. Dokonalá dokumentace slouží jako vodítko pro hodnocení zběhlosti pachatele. Zároveň mluví implicitně i proti kvalitě práce policie. Spekulace, vyjádřené modálním

predikátorem *myslím*, týkající se nejlépe zdokumentovaného případu korupce, jsou založené na důvěře ve vlastní zkušenost. Mluví sám přitom předpokládá pravdivost výpovědi, které dává subjektivně modalizovanou formu. Na základě svého předpokladu hodnotí zběhlost osobního objektu komunikace. Predikce do budoucna je založena na hodnocení pachatele. Negativní hodnocení se z části zakládá na objektivních činech, z části je dáno presupozicemi, které k činům vedly. Z hlediska komunikanta urážlivou presupozicí je jistota pachatele o přijetí úplatku.

32 BT: *Tak jak dlouho asi bude trvat kauza Drobil například? Když tohle, ten váš případ, tak nad slunce jasný...?*

32 BT Formálně nedokončená část otázky je sémanticky doplnitelná z předchozího rozhovoru. Otázka prostřednictvím srovnání s kvalifikovaným objektem komunikace vybízí ke spekulaci o průběhu nových korupčních kauz. Modifikátor *asi* je explicitním signálem hypotetičnosti. Navíc *asi* v porovnání se *snad* presuponuje známou odpověď, proto je možné užít ho sugestivně.

33 PP: *Ještě chvíli počkám. A je tu nový policejní prezident, já si myslím, že na tom hodně záleží. Tady záleží na těch šéfech policie, státního zastupitelství, protože ti prokurátoři, jak se jim dřív říkalo, a policajti musí mít jistotu, že když tu věc dotáhnou ke konci, tak že je nikdo neklepne přes prsty/ tak že je nikdo neklepne přes prsty a neřekne jí/ neřekne jim/, hele, Franto, radši toho nech, a já -sem přesvědčen, že to je přesně to, co se dělo. Máme tu teď nové osobnosti a já nemám důvod jim nevěřit, ale popravdě řečeno, kdyby i oni měli selhat, tak to už opravdu nevím, pak se i nás bude týkat ta předpověď politologů z devadesátých let, že i nás čeká nějaká oklika přes nějaký autoritářský systém. Lidé/lidé si řeknou, ať to konečně už vezme někdo pořádně do ruky a nepárá se s nima/ demokraticky.*

33 PP Odpověď bez specifické kvantifikace vyjadřuje implicitně vůli k jednání, jako důvod jsou uvedeny změny vnějších poměrů a důvěra v odstranění starých problémů. Presuponované problémy jsou postulovány na základě situační evidenciálnosti, dedukci z vnímaného stavu. Klíčová role odstranění problémů je vyjádřena modálním predikátorem nutnosti. Nutnost je využita na základě evidenciálního přesvědčení mluvčího o platnosti opačného nežádoucího minulého stavu. Struktura *nemám důvod nevěřit* budovaná na dvojité negaci posiluje postavení predikátoru přesvědčení, nikoli však samotnou negací, ale přítomností substantiva *důvod*. Jiný než pozitivní vývoj je prezentován jako silně hypotetický se všemi negativními důsledky. Vysoká míra

hypotetičnosti je zakódována ve spojení modálního slovesa záhodnosti s kondicionálem, v hloubkové sémantice je mezi formami vnitřní rozpor, protože záhodnost vyjádřená agentním tvarem slovesa vychází z předpokladu že mluvčí má dostatečný ilokuční potenciál. Hypotetický kondicionál vnáší do struktury rys nepravděpodobnosti, kterou je možné dále stupňovat.⁵³

Hodnocení způsobu sdělení vyjádřené adverbialním adjunktem *popravdě* slouží vzhledem ke svému lexikálnímu obsazení jako pragmaticky založený komentor. Pravděpodobnost negativních důsledků je prezentována jako nežádoucí. Konfigurace jistotního predikátoru a komentoru implicitně signalizuje snahu najít jiné než prezentované východisko. Východisko je zpětně zdůvodněno na základě analogické zkušenostní evidenciálnosti, v roli implicitního argumentu je kulturní kontext.

34 BT: *Říká Petr Pithart, místopředseda Senátu, který byl dnešním hostem ve Faktech na Primě. Pane místopředsedo, já vám děkuju, že -ste přišel, přeji hezké odpoledne. Na shledanou.*

34 BT Závěrečná fáze propagace pořadu signalizující navíc morfologicky jeho ukončení přechází v obrácení pozornosti k hostu, jemuž je určeno poděkování a rozloučení.

35 PP: *Děkuju ještě jednou za pozvání. Na shledanou.*

35 PP Opětování fatické komunikace složí jako signál ukončení rozhovoru i ze strany hosta, který může opustit svou dočasnou roli.

4.2 Fakta Barbory Tachecí s Danou Juráskovou

1 BT: *Dana Jurásková, prezidentka České asociace sester a ředitelka vinohradské fakultní nemocnice je dnešním hostem ve Faktech na Primě. Vítejte, paní ředitelko.*

1 BT Moderátorka se obrací k divákům, představuje jim hosta prostým oznámením. Následuje obrat k hostovi, jeho přivítání formou fatické výzvy, která pragmaticky implicitně potvrzuje institucionální role moderátorky. Institucionální roli moderátorky potvrzuje i samotný fakt, že začíná celý rozhovor a v jeho průběhu má přednostní presuponované právo ptát se.

2 DJ: *Dobrý den, já vás jenom musím opravit: Všeobecné fakultní nemocnice.*

⁵³ Kdyby (snad) měli zabloudit, ať se raději vrátí.

2 DJ Host odpovídá na pozdrav, fatickou komunikací signalizuje partnerství a obrácení pozornosti k moderátorce. V přímé komunikaci host upřesňuje úvodní informaci, své komunikační jednání prezentuje modálním slovesem jako nutné vzhledem k divákovi. Z hlediska maximy relevance ke zpřesnění stačí uvést opravu chybné informace, její zařazení do výpovědi není vzhledem k charakteristice mluveného projevu nutné. Krátký časový odstup mezi replikami zaručuje, že informace nutné k interpretaci opravy jsou zachyceny v paměti účastníků komunikace.

3 BT: *Všeobecné fakultní nemocnice, děkuji. Vy máte dnes za sebou jednání s panem ministrem Hegerem a za Asociaci sester -ste po tomto jednání prohlásila, teď vás budu citovat: „Asociace už dále za vyšší platy pro nelékaře bojovat nebude.“ Dostali -ste nějaký příslib ohledně peněz pro sestry?*

3 BT Moderátorka přijímá opravu bez ztráty tváře, zachovává konverzační maximy a udržuje si partnerské vystupování vůči hostu. Na přijatou informaci navazuje moderátorskou přípravou, implicitně se obrací k divákům, představuje jim nedávno minulou činnost hosta. Prezentuje ji jako zastupování profesní skupiny. Výsledek činnosti dokládá citací předchozího výroku hosta. Vzniká situace na přechodu k vyjadřování cizího mínění, s touto kategorií sdílejí vlastní citace charakteristiku odtržení od původního kontextu, navíc existuje nebezpečí, že citace nebude uvedena přesně. Rematizátory uvedené v citaci slouží jako podklad dotazu. Částečně synonymní výrazy *už dále* se v kontextu významově překrývají *už* má širší význam výrazem *dále* je specifikováno, jeho dosah je omezen na tematizovanou situaci. Od tohoto specifického užití lze odlišit generické užití používající rematizátor jako temporální totalizátor ve významu *nikdy*. Rematizační funkce *už* zůstává zachována, jak dokládají třídy modelových výpovědí. (Nikdy) nebudu pít; s významem neutrálního nebo posíleného závazku. Už (nikdy) nebudu pít, strukturou morfologicky implikující závazek realizovat trvalou změnu stavu.

Synonymie obou rematizátorů spočívá v použití komparativu *dále*, který presuponuje změnu stavu. Vzhledem k rematizátorům předpokládá moderátorka změnu stavu problému, která zapříčinila změnu komunikačních potřeb. Z formulované otázky odkazuje ke změně stavu intonace, která konstituuje zjišťovací otázku a recipientní predikát *dostat*.

4 DJ: *Ono takto se to jaksi nedá říct, to je, řekla bych, citace, která malinko/malinko mění to naše vyjádření. My -sme řekli, že-sme svůj postoj už deklarovali, to*

znamená, že *-sme žádali ministra a dostali -sme příslib o tom, že část těch finančních prostředků by měla být použita i na zvýšení platů ostatních zdravotnických pracovníků. Ten příslib -sme dostali a já věřím tomu, že pan ministr si s tím poradí. Prostě tím ten náš tlak na/ na něj vlastně končí.*

4 DJ Presupozice je odmítnuta gramaticky příznakovou, ale vzhledem ke komunikačnímu postavení partnerů pragmaticky neutrální formou. Pragmatické využití třetí osoby napomáhá dodržení maximy zdvořilosti, chyba, která se stala, je deagentizována. Maximě zdvořilosti podléhají i jistotní modifikátory gramatické a široce lexikální. Kondicionál verba dicendi transponuje stoprocentní jistotu na možnost, dojem. Lexikální kvantifikátor *malinko*, opakovaný na formulační pauze, relativizuje rozsah nepřesnosti vyjádření. Deklarovaný postoj realizovaný tematizovanou komunikační formou žádosti je označen za pragmaticky úspěšný. Úspěch není prezentován jako fakt, ale jako hypotéza o budoucnosti, v krajním případě by se mohlo jednat i o subjektivní hodnocení žádosti jako záhodné. V komunikaci je ale kondicionál interpretovaný jako pravděpodobný a očekávaný, to je umožněno v součinnosti s bázovým významem predikátu *slibit*, závazek je pragmaticky hodnocen jako presupozice realizace propozičního obsahu. Víra v dosažení komunikačního cíle je explicitně vyjádřena a odráží se v kategorickém oznámení. Jeho kategoričnost se se promítá do shrnujícího jistotního modifikátoru *prostě*, který implikuje signalizovanou stoprocentní jistotu, modifikátor nese bázový význam *být sám sobě důkazem*. Omezující částici *vlastně* lze v tomto kontextu chápat jako signál formulačního úsilí.

5 BT: *V tuto chvíli tedy vám ministr přislíbil, že vám nebude přímo regulovat ono navýšení peněz, ty dvě miliardy, které budou rozděleny mezi jednotlivé nemocnice, a dá vám volnou ruku?*

5 BT Východiskem otázky je presuponovaný nejlepší možný výsledek jednání. Presupozice je založena na deklarovaném ukončení tlaku na jednajícího partnera, což je interpretováno jako signál úplného úspěchu. Relativizace propozice časovým výrazem v tuto chvíli se zdá příznačná pro žurnalistiku.⁵⁴ Možnostní aspekt výpovědi je vyjádřen frazémem *dát volnou ruku*, ve významu získat svolení k volnému nakládání/ jednání s....

⁵⁴ Fráze nabývá široce okolnostní význam, což vede k jejímu rozšíření v publicistických textech. Pro srovnání uvádím poměr zastoupení v obou publicistických korpusech ČNK a v korpusu syn 2010. Údaje uvádějí absolutní frekvenci fráze a jsou řazeny chronologicky. Syn 2006pub: 3960; syn2009pub: 9675; syn 2010: 1112.

Z formulačního hlediska je zajímavé využití osobního zájmena středního rodu, lze ho považovat za textový orientátor odkazující k hypertématu dlouhodobější komunikace. V tomto významu by měl funkci určitého členu. Vzhledem k tomu, že jeho informační hodnota je nízká, lze ho také interpretovat jako signál mluvené perspektivy.

6 DJ: *Ne, já musím říci, že my -sme dnes vůbec o platech nejednali, to znamená, že to prohlášení/nebo to stanovisko naše je už pár dní staré. To je z minulého týdne a my -sme s ministrem žádné/ žádná pravidla přesná/ nebo žádné přísliby na toto téma dnes neprobírali.*

6 DJ Mluvčí pomocí modální částice *vůbec* s významem totální kvantifikace explicitně odmítá presupozici, podruhé je presupozice odmítnuta výčtem nepřítomných prvků posledního vyjednávání. Replika využívá všechny dostupné prostředky popření předpokladu od postojové částice *ne* posílené explicitním vyšším závazkem autority. V replice může jít o subjektivně objektivní nutnost tvořící hranici mezi *jsem nucen* a *vůči divákům považuji za nutné*. Pořadí prvků klasifikujících výsledek jednání je v souladu s pragmatickými předpoklady antiklimatické gradace. Mluvčí objektivně zdůvodňuje nesouhlas poukazem na to, že tazatelka nemá čerstvé informace.

7 BT: *Vy, jako ředitelka fakultní nemocnice mimo jiné, ne jen šéfka Asociace sester -ste se nesnažila u něj zjistit, jestli budete mít volnou ruku jako šéfka nemocnice?*

7 BT Podivová je otázka založená na tematizaci podvojně role hosta ve zdravotnictví. Podiv jako hraniční prvek na přechodu k emocionálním výpovědím je signalizován užitím hyperboly *mimo jiné* pro dvě relevantní funkce hosta ve zdravotnictví. Neutrálním výrazem kvalifikace je v tomto případě *ne jen*. Negace snahy, jejíž potvrzení je vyžadováno, implikuje z pozice moderátorky nedostatek zájmu hosta o problematiku. Žádost o potvrzení nedostatku je pragmaticky vhodnější než prosté oznámení, protože ji lze lépe odmítnout.

8 DJ: *Ne, to já -sem tam dnes byla v roli prezidentky odborné společnosti, a to si myslím, že je věc, a konec konců tak byl postaven i materiál, který byl panu ministrovi v pondělí předložen, jeho a českého/ české lékařské společnosti, tedy České lékařské komory a Lékařského odborového klubu, nikoliv moje.*

8 DJ Záporná odpověď na podivovou otázku dále umožňuje explicitní odmítnutí podvojně role. Endoforická anafora vyjádřená pronominálním výrazem *to* odkazuje k jednání o přerozdělení peněz ve zdravotnictví. Vlastní názor je podepřen nezávisle sestaveným informačním materiálem pro ministra. Z výrazových prostředků se

uplatňuje jistotní predikátor *myslím si*, a frazém založený na stupňovacím genitivu, *konec konců*. Ilokuční síla jistotního predikátoru je výrazně navýšena zmínkou o objektivním informačním materiálu. Jako další explicitní vymezení vlastní role používá host jmenovité uvedení jednajících stran, a to nejprve neterminologické, poté oficiální název. Jednající strany navíc uvádí do explicitního kontrastu se svou osobou. Kontrast je morfologicky signalizován důrazným zápořem *nikoliv* spolu se sémanticky transponovanou spojkou *a* ve významu odporovacího *ale*⁵⁵.

9 BT: *Když -ste tam byla dneska jako šéfka Asociace sester, dostala -ste nějaký, v tom případě, příslib, že peníze na sestry také přijdou, jako teď přišly peníze na lékaře?*

9 BT Sebe vymezení hosta vůči komunikační situaci je přijato, zjišťovací otázka zkoumá, zda byla deklarována paralela mezi přístupem k platům lékařů a sester. Signál oprávněnosti otázky vychází z přijetí hostova sebevymezení, které je do výpovědi přiřčeno volně, moderátorka jej tedy nehodnotí jako komunikačně konstitutivní, vyslovuje pouze explicitní ospravedlnění otázky. Paralela podle implicitního vyjádření moderátorky a v něm užitého srovnání vychází z evidenciálnosti založené na vlastní empirické zkušenosti. Implicitní předpoklad vhodného postavení hosta k přijetí slibu je oidkladem pro vyjádření paralelních oprávnění, paralela může vycházet z evidenciální zkušenosti moderátora s jednáním osob v podobném postavení.

10 DJ: *Ne, my -sme jenom si potvrdili, že na těch stanoviscích stále trváme, já i pan ministr.*

10 DJ Mluvčí nepřijímá vyšší předpoklad, jehož hodnocení vyplývá z užití částice *jenom*, na otázku odpovídá záporně poté v explicitním vymezení výsledku jednání s ministrem zdravotnictví.

11 BT: *A co z toho bude pro sestry vyplývat, že na těch stanoviscích trváte vy i ministr?*

11 BT Doplnovací otázka zkoumá důsledky deklarování zachování stavu před jednáním. Otázka je zřetelově vymezena vzhledem k zainteresovaným skupinám, její forma vychází z presuponovaného dopadu nové situace na ně. Nedokonavý tvar slovesa signalizuje zvýšenou míru nejistoty.

12 DJ: *Já se obávám, že to bude mít ještě svůj vývoj, protože tak jak v pondělí předložili lékaři své požadavky, tak ta věc není, ani co se týče jejich platů, ještě uzavřena, ta je pořád otevřená, minimálně se hledá ten technický způsob, a mě v tuto*

⁵⁵ Jde o transpozii lexikalizovanou, zahrnutou v lexikálním systému. Odporovací význam spojky *a* je

chvíli stačí příslib ministra, který říká, že stále myslí i na nelékaře v oblasti mezd, to znamená, v rámci rozdělení těch dvou miliard. To je vše.

12 DJ Neexistence konkrétních konečných výsledků je vyjádřena jako obava odůvodněná probíhajícím vyjednáváním na úrovni, tato komunikace je implicitně pragmaticky deklarována jako nositel vyšší priority. Obavu lze interpretovat jako předpoklad o nastání nežádoucí propozice. Potvrzuje se platnost presupované důvěry hosta k jednajícímu partnerovi. Prezentace názoru je subjektivně podána jako úplná. Mluvčí navíc naznačuje vyčerpání subtématu. Výpověď *to je vše* naznačuje, že možnost a ochota poskytnout na toto téma další informace je ze strany hosta vyčerpána.

13 BT: *Jak byste to brala jako šéfka nemocnice teď, kdyby nakonec ministr zažádal, aby to navýšení peněz bylo použito výhradně na platy lékařů?*

13 BT Rozhovor přechází k další z rolí hosta. Předmětem otázky je postoj k hypotetické situaci ekvivalentní nedodržení slibu ze strany ministra, adverbium *teď* je díky souvýskytu komunikantů v časoprostoru transponované do významu *v tomto případě/ pro tento případ uvažujte o X z pohledu...* Predikát *žádat* je ve svém významu pragmaticky specifikován jako požadovat něco, přimět někoho k něčemu.

14 DJ: *Vzhledem k tomu, že -sem ředitelkou nemocnice, která je přímo řízenou organizací ministerstva zdravotnictví, a tedy -sem v přímé působnosti ministra, tak bych tuto jeho žádost splnila. Nicméně je to také o tom, jak je vůbec postavena celá mzdová nebo platová politika v nemocnici. A my ji máme nějak nastavenou a na zvyšování platů myslíme i u ostatních zdravotníků, nejenom u lékařů.*

14 DJ Vyřešení hypotetické situace se zdůvodněním řešení je relativizováno poukazem na vnější vlivy, které jsou v komunikaci hodnoceny jako neutrální / konstatovány jako objektivní fakt. Systém zvyšování platů je ve specifickém případě vinohradské nemocnice popsán jako spravedlivý ve smyslu rovného přístupu k sestřám a lékařům. Tato informace vychází z dosahu postojově hodnotící výpovědi vystavěné na frazému *být o něčem*, který vyjadřuje situační podmínku.

15 BT: *A teď si představme ten protipól, totiž že máte úplně volnou ruku, a přijde vám nějaký balík peněz, k vám do nemocnice. Jak by vypadal/ jak by vypadaly ty podíly, jak byste s těma/ s těmi penězi zacházela?*

15 BT Imperativní výzva ke komunikační spolupráci vytváří nutné předpoklady vzniku společné komunikační báze pro položení otázky. Moderátorka vytváří bázi pro hypotézu přesnou definicí obecně popsané situace vzhledem k poslední položené otázce, nejprve

jsou definovány změněné situační podmínky, poté entity vstupující do nové situace. Doplňovací otázka se týká jednání za nových podmínek. Potenciál možnosti je jádrem frazému *mít volnou ruku*, ve významu mít umožněno jednat. Hypotetické otázky formálně nekorespondují s reálně formulovaným předpokladem. Hypotetická povaha předpokladu je dodávána zvenčí nefaktickým imperativem.

16 DJ: *Já už -sem tuto diskusi s některými svými pracovišti zahájila, kdy -jsme začali se bavit o tom, jak by si to oni představovali, a to je věc, kterou/ na kterou já vám teď neodpovím, jednak nevím, kolik těch peněz bude, ale samozřejmě dovedu si představit, že bych vyhověla minimálně/ nebo snažila bych se vyhovět minimálně tomu, co bylo označováno za největší nespravedlnost v odměňování lékařů, a to jsou platy mladých lékařů.*

16 DJ Otázka je hodnocena jako nikoliv nová nebo překvapivá, reakcí je oznámení o probíhající diskusi se zainteresovanými pracovníky. Obsah diskuse je pojat do vedlejší věty s typicky mluvenostní transpozicí relativa do časové spojky *kdy*. Jedná se o přechod mezi koncepty prostoru, v hypotetické konstrukci ... *diskusi, v níž*,... ke konceptu času, který se manifestuje citovanou formou. Kontextově mnohoznačný relátor *a to je věc* zastupuje plnovýznamový výraz, který se vzhledem k průběhu dialogu nachází v předchozí replice... *jak byste zacházela s penězi?* Odpověď je odepřena z důvodu nedostatku informací pro relevantní rozhodnutí, snaha přesvědčivě zdůvodnit neposkytnutí odpovědi vyvolala použití podvojně spojky *jednak-jednak*, ke druhému členu však chybí propozice. Indikativ jako bezpříznaková forma spolu s temporálním adverbium tvoří strukturu s hloubkovým významem schopnosti. Komentor *samozřejmě* vyjadřuje závazek mluvčí být kompetentní k řešení hypotetické situace. Poslední replika prezentuje vysoce hypotetizovanou situaci, kterou by mohly peníze pomoci vyřešit. Hypotetizovaná situace není hypotetická, je prezentována jako reálná, dokonce veřejně komentovaná a hodnocená, jak dokazuje struktura ve 3. osobě singuláru. Ve výhledech do budoucna označuje kondicionál hypotetický završený děj, analytický predikát s infinitivem vyjadřuje proces probíhající v budoucnosti, jeho výsledek zůstává implicitní, a proto není chápán jako závazný. Adverbiální kvantifikátor *minimálně* snižuje hypotetičnost prezentovaného obsahu pragmatickým poukazem na dosažitelnost jeho splnění.

17 BT: *Tolik Dana Jurásková, prezidentka České asociace sester, a bývalá ministryně zdravotnictví u nás ve Faktech na Primě.*

17 BT Rekapitulační replika slouží k upoutání pozornosti diváka a propagaci pořadu. Bez následujícího kontextu by mohla dokonce signalizovat ukončení rozhovoru a přechod k fatické komunikaci v závěru pořadu. Takovou interpretaci umožňuje neurčitý totální kvantifikátor *tolik*.

/Znělka./

18 BT: *Paní ředitelko, ještě/ ještě/ pokračujme dál v našem rozhovoru. Vy sama byste byla proto, aby vám ministr Heger dal také volnou ruku v tom, kolik budete nazpět brát lékaře, kteří jakoby přestanou být v opozici vůči ministerstvu?*

18 BT Replika směřuje ke znovuuvedení hosta do dění v pořadu. Zjišťovací otázka vyjadřuje pronominální deixi explicitní požadavek na vyslovení vlastního názoru. Relevance přítomnosti mluvčího ve výpovědi je vyjádřena explicitně a důrazně. Použitá struktura stojí na vrcholu pomyslné pyramidy explicitnosti.⁵⁶ Analytické futurum vyjadřuje předpokládaný budoucí děj v jeho průběhu. Vzhledem k hostu je taková formulace volnější, vykazuje nižší presupozice výsledku. Přirovnávací struktura s *jakoby* je produktem mluveného úzu, pragmatickým předpokladem přijetí pracovníka j pouze úplné opuštění opozičního postoje.

19 DJ: *Tak já musím říci, že už samotný akt podání výpovědi je pracovně-právní vztah, to je zahájení určitého pracovně právního aktu a zákoník práce v tomto má naprosto jasno. Takže já si, přiznám se, moc nedovedu představit, že by ředitelům nemocnice někdo dal pokyn, aby přijali všechny lékaře, je to opravdu jejich rozhodnutí. To, jaká je situace, v jednotlivých nemocnicích, já nevím, jestli tam už na ta avízovaná volná místa jsou přijati nějací lékaři, to také nevím, a to by následovalo vlastně jakoby další porušení zákoníku práce, protože ve chvíli, kdy je s nimi smloueno, že od prvního března začnou pracovat, je i uzavřena třeba pracovní smlouva, tak její vypovězení v postatě je také určitý akt ze zákona.*

19 DJ Přijímá otázku, uvádí všechny komunikační partnery do problematiky, která logicky vylučuje opačný stav, negaci *volné ruky* ředitelů. Možnost předestřená otázkou je v odpovědi negována poukazem na implicitní objektivní nutnost jednat v souladu se závaznou normou. Ve výpovědi dochází k posunu jádra nutnosti. Z hypotetického *říkám, že musím jednat podle zákona* se stává struktura, *musím říci, že je třeba jednat*

⁵⁶ *Byla byste pro to, aby...* (odpověď presuponuje argumenty a vyjádření postoje jako (ne) souhlasu; *Vy byste byla pro to aby...* (odpověď presuponuje přítomnost kontrastu názorů dává mluvčímu prostor pro vyjádření kontrastujícího názoru bez porušení maximy souhlasu.) *Vy sama byste byla pro to, aby...* (odpověď presuponuje vlastní názor zcela nezávislý na přístupu jiných)

podle zákona, objektivní potřeba je přitom pouze implicitní, vychází z konotací termínu *pracovně-právní vztah*. Nemožnost platnosti opaku je signalizována lexikálně, postojovým *opravdu*. Nevyžádané rozšíření otázky na ostatní nemocnice bez záměru sdělit konkrétní informace ohledně rozšířeného tématu. Spekulace na téma ostatních nemocnic umožňují rozvinout téma hypotetických důsledků. Specifickým způsobem jsou použity částice *vlastně*, a to ve významu vysvětlovacím, komunikačně relevantním a vycpávkové *jakoby*, jehož informační funkce je popřena faktem, že faktické porušení zákona nelze chápat graduálně. Pozice modifikátoru *třeba* v podmínkách hypotetického porušení zákona je dána neúplnou výpovědní perspektivou mluvené komunikace, tato interpretace vychází z kulturního kontextu. Typ právního ukotvení zaměstnaneckého poměru je relevantní, nelze nu tedy připsat rys libovolnosti, proto je nutné považovat výraz za modifikaci predikátu umístěnou v postpozici.

20 BT: *To znamená, že mnozí lékaři, kteří tu výpověď v rámci té hromadné akce „Děkujeme, odcházíme“ podali, tak by se mohli ocitnout v velmi překerní situaci, že by zůstali bez práce?*

20 BT Moderátorka tenativně reformuluje popis situace zejména s ohledem na důsledky pracovně - právní stránky problému. K pracovně-právnímu aspektu odkazuje deiktické *to*. Možnostní modalitu posiluje neurčitá kvantifikace s pragmatickým významem relativně velké části.

21 DJ: *Ano, já to vnímám jako velký problém.*

21 DJ Host vyslovuje souhlas s navrženým závěrem, osobní stanovisko k němu bez zřetelové specifikace participantů. Vágní formulace může být částečně podmíněna vyprazdňujícím se lexémem *problém*, jehož extenze zahrnuje situaci, otázku i samotný problém jako situaci k řešení.

22 BT: *Problém svůj, nebo těch lékařů?*

22 BT Moderátorka vyslovuje požadavek specifikace aktantů formou tenativní otázky.

23 DJ: *Myslím obecně, to znamená i těch lékařů, ale i problém sociální a jejich osobní.*

23 DJ Host odmítá zvolit přímou odpověď z navržených možností uvádí širší aspekty situace.

24 BT: *Řekněte, o jaký podíl z těch lékařů, kteří u vás dali tu již výpověď, byste vy, kdybyste měla volnou ruku, projevila zájem.*

24 BT Moderátorka vyzývá hosta, aby stanovil míru své participace na řešení problému za předpokladu plné rozhodovací pravomoci.

25 DJ: *Já mám se svými lékaři jednoznačnou dohodu. My -sme poměrně v těsném kontaktu celou dobu, až na drobné výjimky, a já -sem řekla, že pokud lékaři stáhnou výpověď do dvacátého osmého února, to znamená v rámci řádné výpovědní lhůty, tak že je přijmu zpět.*

25 DJ Host se vyhýbá informativní odpovědi, objasňuje specifický princip znovupřijetí zaměstnanců bez požadované kvantifikace.

26 BT: *Úplně všechny?*

26 BT Moderátorka vyslovuje požadavek upřesnění kvantifikace pronesený formou neukončené tenativní struktury, která implicitně signalizuje překvapení.

27 DJ: *My -sme o tom hovořili s přednosty a primáři jednotlivých pracovišť, identifikovali -sme tam jednotlivce, kde by možná bylo dobré, kdybychom je zpět nevzali, nicméně není to nic zásadního a já jsem ochotná je vzít všechny.*

27 DJ Konečný souhlas je uveden jako výsledek jednání, implicitně na něm tedy participuje nevyjádřené cizí mínění. Host připouští malou míru dílčích odchylek od ideálního stavu, zároveň je ale kombinací morfologického kondicionálu s lexikálním modálním modifikátorem hodnotí jako nezávažné, tato komplexní struktura je pragmatickým signálem obezřetnosti.

28 BT: *V tuto chvíli už se děje to, že lékaři, kteří pracují pod vámi, někteří berou ty své výpovědi zpět, nebo ještě ne?*

28 BT Moderátorka požaduje v širším smyslu aktuální popis současného jednání lékařů z hlediska využití možnosti prezentované formou alternativní otázky.

29 DJ: *Ne, nemám ne/ne nemám takový signál.*

29 DJ Host vyslovuje relativizovanou zápornou odpověď vybudovanou na neexistujícím cizím mínění, na něž odkazuje výraz *signál*.

30 BT: *Jak/ jak se vůbec ten moment, kdy lékaři tak evidentně bojují za své platy, především, jak se projevuje na vztazích uvnitř tak velké nemocnice, jako jsou Vinohrady?*

30 BT Moderátorka prezentuje popis podstaty sporu lékařů a ministerstva a formuluje dotaz směřující ke stanovení dopadů popsaného stavu na konkrétní pracovní prostředí, snaží se získat objektivní popis známé situace. Částicí *vůbec* je presuponována kladná odpověď, tedy odpověď nepopírající existenci problémové situace. Relevance tématu je

řazena ke kontextovým předpokladům, budovaným na implicitním kulturním předpokladu chápajícím lékařství jako vysoce ceněné společenské poslání.

31 DJ: *Já myslím, že i u nás, ale i v ostatních zdravotnických zařízeních se projevuje to, že je tam velké mezilidské pnutí, takové ty sociální vztahy se podle mého názoru hodně narušily. My -sme byli zvyklí, že zejména na pracovištích, která -sou hodně riziková a kde -sou zdravotníci pod velkým tlakem, tak -sou ty vazby osobní velmi těsné. My -sme byli zvyklí na sebe se spoléhat a prostě mít tam i tu důvěru a to si myslím, že v tuto chvíli je věc, která je narušená, nedokážu odhadnout, na kolik se to vrátí zpět, až tato situace skončí, ale mnozí se vyjadřují v tom smyslu, že to natrvalo může poškodit jaksi vztahy mezi zdravotníky, a to je strašná škoda.*

31 DJ Host uvádí subjektivně modalizovaný popis stavu s modifikátorem v uzuální počáteční větné pozici, oznámení je generalizováno v duchu presupozice o kvantitě nahrazující věrohodnou kvalitu. Vzhledem ke konstatování nežádoucí změny stavu je pro mluvčí výhodné být, jako osoba odpovědná za chod nemocnice, zahrnuta do třídy se stejnými hypotetickými problémy. Proto používá presuponované shody v rezortu, dále pak odkazuje ke kolektivu nemocnice, jako jehož součástí se prezentuje. Předcházející žádoucí stav je popsán dvakrát, popisy jsou odděleny shrnujícím *prostě*. Nežádoucí stav je prezentován jako dočasný, nikoli trvajících, zároveň mluvčí přiznává neschopnost odhadnout předpokládanou délku situace a rozsah jejího dopadu. Prezentovaný názor se v tomto bodě opírá o nespécifikované cizí mínění pocházející zevnitř zasaženého prostředí. Nejhorší možný scénář je kvantifikovaným preferenčním postojem prezentován jako silně nežádoucí.

32 BT: *Říká Dana Jurásková, prezidentka České asociace sester a bývalá ministryně zdravotnictví, u nás, ve Faktech na Primě. Paní ředitelko, jsou vaše sestry, v rámci toho, co jste si dnes dohodla s panem ministrem Hegerem doopravdy, myslím odborně, připraveny na to, aby převzaly část práce lékařů?*

32 BT Replika slouží ke znovu připomenutí hosta a pořadu, udržuje pravidelný explicitní kontakt s divákem. Zjišťovací otázka je zřetelově vymezena z hlediska rozsahu a míry pravdivosti a jistoty.

33 DJ: *Tam je potřeba ujasnit několik věcí, ony jsou v tuto chvíli odborně vzdělány tak, že ty pravomoci, který/ které jim dává zákon, tak ty -sou schopné převzít i už v tuto chvíli. A mnohé z nich už ty činnosti dělají. Já možná jenom, abych vysvětlila laické veřejnosti, o čem hovořím/ kupříkladu, je to nejbanálnější a nejpochoptitelnější*

příklad, omlouvám se, že uvádím stále pracoviště intenzivní péče, ale na tom je to jasné. Sestra, která má specializovanou způsobilost a pracuje na jednotce intenzivní péče, vemme si třeba koronárku, to znamená koronární jednotku akutní péče o pacienty s akutním infarktem myokardu, tak tato sestra má kompetenci při náhlé příhodě takového pacienta, to znamená při akutní poruše rytmu srdce okamžitě provést elektrický výboj, defibrilaci, ona je k tomu kompetentní, ona zahajuje resuscitaci. To je mimo jiné tedy úkon, který je velmi odborný, je k němu potřeba znát spoustu věcí.

33 DJ Mluvčí uvádí komunikanty do problematiky, kterou následně omezuje na zákonné pravomoci sester. Neosobní vyjádření nutnosti/záhodnosti propozice potlačuje signály odborné převahy hosta nad moderátorkou, je projevem komunikační zdvořilosti a úcty k partnerovi. Generická možnost je nahrazena specifickou neurčitou pozitivní kvantifikací. Popis ilustrativní situace lze interpretovat jako projev vstřícnosti k divákům, resp. jako zastřený pokus o obeznámení moderátorky s problematikou odborných pravomocí sester. Z hlediska úspěšnosti komunikace slouží k průběžnému objasňování problémů a termínů. Je formulován v souladu s vědomím, že mluvčí vstupuje do moderátorovy interakční role a chystá se částečně převzít kontrolu nad rozhovorem, proto je samotné sub téma uvedeno frází *já možná jenom, abych ...* kombinací kondicionálu a vymezeného modifikátoru s významem zdvořilého návrhu.

34 BT: *A dosud, dosud sestry nedělaly tyto úkony, nebo dělaly?*

34 BT Moderátorka vyjadřuje explicitně disjunktivně formulovaný požadavek srovnání současného a budoucího stavu. Uspořádání predikátů nasvědčuje tomu, že moderátorka považuje zápornou alternativu za pravděpodobnější. Rematizátor dosud nemá na interpretaci vliv, lze ho použít i v protikladné situaci. *Dosud všemu rozuměl, nebo nerozuměl?*

35 DJ: *Je to, je to tak, že na spoustě pracovišť je již dělají, ale samozřejmě je spousta pracovišť, kde zatím takové výkony nevykonávají.*

35 DJ Odpověď prezentuje stav jako závislý na konkrétním pracovišti. *Samozřejmě* povaha rozdílů je založena na předpokládaném zkušenostním kontextu.

36 BT: *Nemáte trošku/ nemáte trošku obavu, že v momentu, kdy teď, zrovna teď, v takové vypjaté chvíli, přicházíte s tím plánem, který rozhodně není nový, protože o něm se mluvilo řadu let, tak že zhoršíte ty vztahy s lékaři ještě víc?*

36 BT Moderátorka formuluje požadavek hodnocení nového rozdělení pravomocí z hlediska dopadu změny na vztahy na pracovišti. Požadavek je formulován tenativně,

mírně skepticky. Pozice moderátorky je vymezena kontrastem nenového řešení a potenciálně nevhodné situace. Vhodnost situace je prezentována jako implicitně závislá na správné interpretaci nabízeného řešení.

37 DJ: *Já myslím/ já myslím, že lékaři chápou a my -sme to i dnes řekli, že to není skokový proces,⁵⁷ to zaprvé, za druhé, že sestry nikdy nenahradí lékaře a za třetí, že ten proces, respektive tu strukturu výkonů, o které se budeme s lékaři dělit, budeme projednávat i s nimi, takže tam v žádném případě si nedovedu představit, že bychom bez lékařské odborné veřejnosti takovýto proces spustili, to je nemožné.*

37 DJ Host vyslovuje přesvědčení/víru ve správnou interpretaci návrhu ze strany lékařů, s uvedením důvodů, proč by neměly nastat nežádoucí změny ve vztazích. Pořadí důvodů není stanoveno jejich ilokuční silou. Explicitní vyjádření nutné spolupráce jednotlivých úrovní zdravotnických pracovníků je formulováno jako explicitní vyjádření nemožnosti jednat opačně. Na nedostatečnou výpovědní perspektivu odkazuje užití syntagma *skokový proces*.

38 BT: *Říká Dana Jurásková, prezidentka České asociace sester a ředitelka Všeobecné fakultní nemocnice Praha. Paní ředitelko, já vám děkuju, že -ste přišla, přeji hezké odpoledne.*

38 BT Replika slouží k závěrečnému připomenutí hosta divákům, vzhledem k přímému komunikačnímu partnerovi vyjadřuje pozdrav a poděkování.

39 DJ: *Já děkuji za pozvání. Na shledanou.*

39 DJ Host realizuje stálou replikovou dvojici, reciproční poděkování, pozdrav.

4.3 Fakta Barbory Tachecí s Danem Bártou

1 BT: *Zpěvák Daniel Bárta je dnešním hostem ve Faktech na Primě, já vás vítám, hezké odpoledne. Než -sme spustili kamery, tak -sem vám říkala, jak skvěle vypadáte, a to je pravda, protože mně se zdá, že vypadáte lépe, než -ste vypadal před rokem, jak to děláte?*

1 BT Moderátorka se obrací k divákům, představuje hosta a pořad. Vzhledem k hostu uplatňuje dvojí uvítací formulí, explicitní performativní sloveso a implicitní lexikalizované přání. V úvodu svého vstupu reprodukuje předcházející konverzaci s odhledem na diváka, signalizuje soukromou stránku své institucionální role.

⁵⁷ Syntagma je vnitřně kontradiktorické. K sémantickým rysům substantiva proces patří trvání v čase, postupnost zpracování materiální i nemateriální látky.

Reprodukováaná konverzace později slouží jako rámec pro první otázku. Hodnocení nezaznamenané konverzace, zejména jeho zjevná tautologičnost, postuluje mluvčího jako konstruktéra komunikačního světa. Ze sémantického hlediska se uplatňuje snaha odlišit ustálenou komunikační frázi od vyjádření vlastního názoru. Proto za reprodukováným oznámením následuje zdůvodnění, které je subjektivizované jistotním predikátorem *zdát se*. V nefatické komunikaci se uplatňuje střídání explicitně subjektivního referativního sdělení. Na subjektivní sdělení navazuje objektivní hodnocení pravdivosti, které je zdůvodněno subjektivním sdělením nižší míry jistoty. Z presuponovaného přijetí názoru vyplývá možnost vyslovit doplňovací otázku.

2 DB: *No nevím, mys-im, že je spíš jako -sou, že to je, jes-i to tak je, tak to souvisí s dnem, kterej -sem, -neska sem si zastřih vousy, trošku -sem si asi před/ předevčirem umyl vlasy, to bude možná tím.*

2 DB Predikátor naprosté nejistoty funguje především jako výraz zpochybňující názor moderátorky, z tohoto hlediska tedy vystupuje z linearitity repliky. Mluvčí spekuluje na téma náhodného zušlechtění vzhledu, stanovená míra jistoty je lexikálním modifikátorem *spíš* postavena do protikladu k názoru moderátorky. Mluvčí zároveň stanovuje možný vliv péče na vzhled, konečné vysvětlení neustále podmiňuje platností moderátorčina názoru. Vysvětlení stavu je podáno nejprve obecně, později ve specifikované formě. Kombinace morfologického a lexikálního modifikátoru *bude možná* staví do popředí nižší míru jistoty, kterou je obecně třeba vyjadřovat. Celkově se systematicky udržovaná nízká míra jistoty váže k faktu, že replika nereaguje na objektivní podnět, ale na subjektivní názor. Subjektivnímu hodnocení v subsidiární funkci napomáhají i prostředky hodnocení částečnosti děje, jde o tvary *zastřihnout* v kombinaci s měrovým indikátorem *trošku* neurčité časové určení *asi předevčirem*.

3 BT: *Kvůli nám?*

3 BT Otázka pátrající po příčině péče o vzhled je založena na presupozici důležitosti pořadu. Úplná propoziční složka výpovědi podlehla v přímé komunikační interakci elipse, vyzumívá se z kontextu, na něž je těsně vázána. Je založena na žádosti o potvrzení předpokladu, presupozice důležitosti pořadu.

4 DB: *Em ne, měl -sem/ něco -sem měl/ nákou přednášku, musel -sem před lidi, tak -sem se trochu vyštafíroval.*

4 DB Mluvčí vyslovuje popření presupozice, uvádí pravý důvod svého jednání, které kvantifikuje jako částečné, čímž současně relativizuje jeho důležitost. Motivace

k jednání je na druhou stranu modálním slovesem *muset* kvalifikována jako záhodná, původcem modality je mluvčí, který na sebe nechává působit společenské konvence. Prostředkem relativizace je neurčité desubstantivní měrově kvantifikující adverbium *trošku*.

5 BT: *Říkáte, že se strháte vousy i mežete vlas bez odhledu na to, kam -dete?*

5 BT Moderátorka reformuluje tvrzení hosta pomocí ujišťující otázky. Reformulované informace formou závislé otázky s verbem dicendi připisuje svému hostu, jedná se tedy o formu využití cizího mínění se signalizovaným zdrojem. Moderátorka žádá o explicitní vyjádření k platnosti jedné z alternativních variant.

6 DB: *No, tak jednou za pár dní je třeba vyhovět...*

6 DB Host reaguje implicitní kladnou odpovědí se signalizací nspecifikovaného zdroje záhodnosti, jejíž míra je limitována frekvencí činnosti. Záhodnost je přijata, z hlediska mluvčího se jeví jako jistá.

7 BT: *Tak, a teď -sem/ čekám komu, tak?*

7 BT Moderátorka implicitně signalizuje nedokončenost výpovědi, očekávání pouze pragmaticky presuponuje další komunikační aktivitu partnera. Komunikační činnost sama o sobě není explicitně vyjádřena, ve výpovědi je přítomen pouze výchozí stav nedostatečné informovanosti a obecně formulovaný aktant, jehož specifikace je předpokládaným jádrem otázky. V predikátu dokončené věty je implicitně přítomen indikátor naprosté nejistoty, explicitní predikát je jeho logickým důsledkem. Reformulaci by bylo možné interpretovat jako objektivizaci, to je založeno na předpokladu, že součástí verboūnominálního predikátu bude adjektivum vyjadřující duševní stav mluvčí jako míru zájmu.

8 DB: *Tlaku společnosti, ne dělám si legraci.*

8 DB Host formuluje explicitní odpověď, v níž je zdrojem záhodnosti generalizovaný agens, který v použité transformaci zaujímá syntaktickou pozici adnominálního genitivu. Svou odpověď v rámci repliky hodnotí jako nevážnou, lze tedy říci, že otázka zůstala nezodpovězena.

9 BT: */ smích / Začátkem března, Dane, vyjždíte na nové turné, přizval -ste si k tomu Daru Rollins, já vím, že -ste spolu/ se potkali kdysi v Sexy Dancers, ale proč zrovna teď/ a zrovna Daru?*

9 BT Moderátorka prezentuje svou přípravu, obrací se formálně na hosta, dává mu implicitní možnost opravovat faktické složky oznámení. Komunikačním záměrem

repliky je informovat konečného příjemce. Otázka vyplývající z přípravy má v jádru zakotvenou pozici pro okolnosti, společného uměleckého vystoupení, záměrem je získat zdůvodnění prezentovaného stavu. Kontextualizace nového osobního předmětu komunikace je prezentována jako explicitně vyjádřená plná jistota moderátorky o platnosti propozice. Tato forma je transponována do funkce tvrzení objektivního faktu, příznakovost obsahové věty spočívá v tom, že zahrnuje implicitní obrat k divákům, kontrast mezi obsahem vědomí moderátorky a diváků je touto formou vyrovnán.

10 DB: *No, vono to totiž vzniklo tak, že já -sem loni v březnu na pořadu/ eeh/ nebo na takovém koncertě tradičním/ Žebřík Plzeň, což je taková anketa, kde se vohlašujú muzikanti a klipy a takovýhle věci, tak -sem tam byl pozvanej, že bych měl dostat nějakou zvláštní cenu za celoživotní přínos populární hudbě České republiky a součástí toho byl koncert a já -sem tam na ten koncert vlas-ně pozval všechny lidi, s kerejma sem kdy tak-le jako hrál, takže tam hráli kluci z Alice/ jednu pecku, kluci z Jaru mi tam přišli, tak -sem pozval i Darinu, protože Sexy Dancers znamenaly dost jako/ vlas -ně přelom, dejme tomu/ v nějaký/ v nějaký jeho dráze nebo něco takovýho, -sem tam vyzkoušel nové věci. A -dyž -sme zkoušeli, tak mě se to jako líbilo/ do té míry, že -sem si vlas-ně říkal, proč by neměli štyry pět věci ze Sexy Dancers/ zaznít na koncertě/ plus -eště udělat pár nákejch jinejch písniček, vzhledem k tomu, že -sme spolu na pódiu nehráli dlouho, tak/ tak.*

10 DB Mluvčí objektivním tvrzením objasňuje příznivé okolnosti pro vznik podmínek spolupráce. Do kontextu komunikace je zaváděn nový předmětný objekt, vzhledem k participaci mluvčího je (zdvořile) prezentován jako nevýznamný, málo známý, k této interpretaci paradoxně přispívá využití deiktik, *takový, takovýhle*, která ve své primární lexikální funkci vyjadřují přesnou delimitaci objektu. Transponované užití deiktika může souviset i s perspektivou mluveného projevu. V pozadí vyjádřených okolností je modalizované sdělení o převzetí ceny za uměleckou činnost, zvolený typ modality implikuje skromnost hodnocení, neboť se prototypicky pojí s významem *informace přijaté z cizího zdroje s výhradami*. Forma cizího mínění vyjadřuje reprodukováný implicitní slib, jehož mluvčím je neznámá třetí osoba/představitel zmíněné instituce. Budoucí spolupráce je prezentována jako okamžitý nápad vzniklý z příležitostné spolupráce. Host využívá tenativních otázek polo řečnických, polo dubiativních, jimiž vtahuje do děje recipienta. Dubiativní složka spojuje mluvčího i adresáta v jedné osobě.

Řečnická složka je zakotvena v předcházející hlavní větě, která presuponuje kladné rozhodnutí.

11 BT: *A máte pocit, že s Darou je to jednorázová akce/ ted' to turné/ a nebo to může být začátek, ehh něčeho většího dalšího?*

11 BT Otázka je zaměřena na neintelektuálně podepřený odhad délky spolupráce, substantivum *pocit* se uplatňuje ve svém primárním významu nepodloženého odhadu. V pozadí otázky je konceptuální metafora umožňující vytvoření ekvivalence mezi rozhodováním čistě intelektuálním a emocionálním. Formálně jde o disjunktivní otázku, což vzhledem ke vzájemnému postavení komunikantů přispívá k objektivitě odpovědi.

12 DB: *Já/ já vlastně nijak dál jako úplně neuvažuju, jo, mys -ím, že to se zas vodvine vod toho, jak si zahrajem, my -sme spolu hráli před těma třinácti rokama, kdy Sexy Dancers vznikli, potom dlouho ne. Potom já -sem Darině hostoval na desce, ale to je tak pět let třeba, potom -sem hrál loni u Dariny na/ na vánočním koncertě, ona se mnou na tom Žebříku, takže to tak jako...*

12 DB Reinterpretace významu lexému *pocit* ve smyslu jeho intelektualizace může sloužit k účelovému odsunutí odpovědi například proto, že osoba, o níž se mluví, není přítomna. Pragmatická konvence zavazuje mluvčí k omezení komunikace přes média. Místo odpovědi prezentuje mluvčí relevantní předpoklady dalšího vývoje. Nevyžádaná rekapitulace společného působení zpěváků, se uplatňuje jako doklad možné spolupráce zejména díky tomu, že zasahuje do nedávné minulosti. Mluvčí ale nemění míru jistoty vzhledem k otázce moderátorky, nevyjadřuje explicitní soud ani názor, poskytuje pouze indicie. Relativní míra relevance příkladu roste nepřímou úměrně vzdálenosti spolupráce od okamžiku promluvy. Vzdálenost od okamžiku promluvy přitom není dostatečně jednoznačně určena, odhad je signalizován hovorovým *tak* ve spojení s číselným výrazem, další stupeň relativizace dodává modifikátor *třeba*, který se uplatňuje ve významu *přibližně, asi*.

13 BT: *Já -sem trochu brouzdala na internetu / a, to dělám vždy, když -sem bezradná. /smích/*

13 BT Moderátorka sebe ironicky uvádí zdroj informací, zdvojená kvantifikace činnosti *trochu brouzdat na internetu*, je podložena ustálenou frází. Samotné sloveso *brouzdat*

implikuje kromě kulturního kalku s anglickým *surf*⁵⁸ i nevážnou nezcela závaznou činnost.

14 DB: *No.*

14 DB Kontaktní částice slouží jako signál vnímání, výzva k pokračování.

15 BT: *A všimla -sem si, že zdaleka ne všichni -sou nadšeni, tím vaším spojením s Darou na/ na turné, máte pocit, že to víc vadí vašim fanouškům, nebo Dařiným fanouškům?*

15 BT Moderátorka zavádí nové subtéma, rozporuplné reakce na spojení zpěváků. Predikát *všimnout si* nese rys změny stavu ve prospěch utvoření smyslově deduktivní jistoty o platnosti propozice. Záměrem je odhalit názorovou příslušnost odpůrců na základě neintelektuální odhadové analýzy. Předchozí uvedení zdroje informací získává zpětně funkci nositele relevance, protože lze pragmaticky předpokládat že ve společnosti neexistuje stoprocentní názorová shoda.

16 DB: *Hm, já myslím, že jako stejně tak, eh, ehh, musí existovat určitě část meich fanoušků, která/ pro který je Darina třeba jako/ nezkousnutelná, jako její /dejme tomu jako mediální obraz nebo její prezentace nebo něco takovýho, a stejně tak/ a nebo její hudba/ a stejně tak musí existovat v Dařiným táboře pár fanoušků, který se vymezujou vůči mně negativně, protože jim třeba nepřídu dostatečně/ eeh/ nevím jakej.*

16 DB Dodržení požadovaného formátu odpovědi na základě odhadu se projevuje v nehierarchizovaném výčtu důvodů nepřijatelnosti interpreta. Formát odpovědi navíc zakládá i nejednotnou modální charakteristiku výpovědi. Úvodní predikátor *myslím si* je hierarchicky níž než pragmatický předpoklad epistemické nutnosti vyjádřený modálním slovesem *musí*. Jednotnou úroveň by představovala kombinace *předpokládám* a *musí*. Z hlediska zachování tváře je zajímavá kvantifikace odpůrců vzhledem k mluvčímu. Poměr odpůrců odhaduje sám pro sebe příznivě. Stejně tak důvod vlastní nepřijatelnosti uvádí velmi vágně až po nápovědě moderátorky.

17 BT: *Reprezentativní?*

17 BT Moderátorka navrhuje hledaný výraz, tak aby vyjadřoval jednoznačně postřehnutelný kontrast mezi interprety. Vnímání navrženého atributu jako důležité vlastnosti Dary je v komunikaci dále tematizováno.

18 DB: *Vyštafírovanej.*

⁵⁸ Surf :look around casually and randomly, without seeking anything in particular(The Sage Dictionary online)

18 DB Mluvčí návrh modifikuje, jeho obsah vyjadřuje vlastními slovy. Stylová příslušnost zvoleného výrazu přitom zachovává funkci nositele kontrastu mezi zpěváky.

19 BT: */smích/ Nemáte někdy pocit, u Dary, aniž bych ji chtěla shazovat, protože si myslím, že zpívat umí, ale nemáte někdy pocit, že tou image takové té hvězdy/ vymydlené, vyfiknuté podle poslední módy, že/ trochu/ si kazí image dobré zpěvačky?*

19 BT Moderátorka pokládá nezaujatou otázku konstruovanou s využitím záporu nezaujatost je zdůrazněna jednak negací potenciálního záměru vyjádřeného modálním slovesem v kondicionálu, jednak vyjádřením moderátorčina soukromého názoru, ten nahrazuje neutralizační podíl přítomnosti celé disjunktivní dvojice. Po této ospravedlňující fázi je otázka doformulována, moderátorka uvádí zřetel pro posuzování. Otázka je nakonec shrnuta do střetu dvou image.

20 DB: *Já vlastně jako nevím, jak se k tomudle dá přistupovat...ale já jako myslím, že jak Darinu znám/ celou dobu/ a ona se tím nikdy v podstatě vlastně netajila, takže to až zas tak jako image není, já si mys-im, že vona je normálně člověk, kterej má rád určitým způsobem/takovou tu/ jako takovou tu dejme tomu vymydlenost nebo/ nebo svým způsobem jako tělesnost, ale teď to nemyslím jako nějak blbě, teď to myslím tak, že/že jestiže se někdo pohybuje ve světě show businessu tohoto typu a modelingu a tak dále a diskoték a/ tak to k tomu normálně patří, ale mě to nějak zbytečně netrýzní, jako.*

20 DB Mluvčí vyjadřuje nevyhraněný názor daný nedostatkem hodnotících kritérií, uvádí jinou osobní zkušenost, odmítá hodnocení vzhledu jako navrstvené image. Vlastní definici image podává formou kontrastu, z něhož vyplývá, že tomuto konceptu připisuje rys odvozenosti. Odvozenost pak popírá na základě zkušenostní evidenciálnosti. Mluvčí hodnotí tematizované projevy jako přiměřené situaci a postavení kritizované osobnosti. Hodnotí je jako její osobní preferenci. Závěr zní, že image nemá subjektivní váhu třídícího kriteria. V negaci je důležitost image hyperbolizována predikátem věty. V replice je až třetí tvar predikátu *myslím* plně lexikálně zatížen. Zbývající dva případy patří k rozvětvené struktuře signalizující míru jistoty. Subsidiární charakter při hodnocení míry jistoty má postojové adverbium normálně.

21 BT: *Ne, v žádném případě trýznit, to tak, jenom mně někdy přijde líto, že se nepíše vůbec o tom, co umí, ale píše se o tom, co má na sobě a s kým se rozchází nebo schází, rozumíte?*

21 BT Moderátorka přistupuje na postulovanou míru důležitosti image, uvádí její místo v mediální prezentaci zpěvačky a emocionálně hodnotícím predikátorem k němu

zaujímá negativní postoj. Snaží se dosáhnout u komunikačního partnera pochopení a ospravedlnit tak komunikační prostor věnovaný image. Výraz *v žádném případě* odpovídá svou funkcí zápornému protějšku komentoru *opravdu*.

22 DB: *Ted' je otázka, či to je problém jako, jes-i to je problém těch lidí, k-erý vo ní píšou, nebo jes-li je to z její strany vlas-ně náká snaha, ale já myslím že my -dyž se/-dyž se bavíme vlas-ně, tak se bavíme vo muzice, bavíme se vo životě/ tak náč jako úplně normálně a můžu říct, že -sme vlas-ně přátelé, kolegové, takže tam tam tydlecty věci nikdo/ nikdo jako neřeší/ tak moc.*

22 DB Mluvčí používá formu závislé otázky k zavedení tématu míry odpovědnosti jednotlivých účastníků mediální komunikace za její obsahovou náplň. Na základě osobní zkušenosti implikuje mluvčí, že větší část odpovědnosti leží na novinářích. Svou roli při formulaci názoru pravděpodobně hraje i postulované přátelství, které pragmaticky vylučuje medializaci negativních soudů, druhým vlivným faktorem je postulovaná kolegalita, tedy i presuponovaný sdílený úhel pohledu. Jistotní predikátor *myslím* se obsahově vztahuje k hlavní větě struktury. Evidenciálnost vlastní zkušenosti je v tomto případě pohledem zevnitř, protože mluvčí se referativně popisuje jako účastník komunikace.

23 BT: *Máte/ máte někdy trošičku/ malinko*

23 BT Formulačně nedokončená otázka směřuje ke zjištění četnosti nevyjádřeného propozičního obsahu. Částečná jistotní modalita se manifestuje právě výrazy odkazujícími k četnosti propozice. Moderátorka v zájmu subjektivizace kombinuje indikátory četnosti *někdy* a intenzity. Intenzitu navíc duplicitně specifikuje *trošičku malinko*. Opakování tohoto druhu je typické pro mluvený projev, v němž odkazuje k postupnému omezování míry infiltrace vlastního názoru do kognitivní báze mluvčího.

24 DB: *No?*

24 DB Kontaktní částice vyjadřuje čekání na jádro otázky, signál k pokračování, mluvčí tak manifestuje komunikační spolupráci.

25 BT: *...obavu, že takový návrat ke spolupráci po letech...*

25 BT Moderátorka formuluje sémantické jádro otázky. Výsledkem repliky je dotaz, s nímž lze za použití presupozice v komunikaci dále pracovat. Nositelem presupozice je substantivum *obava*.

26 DB: *No?*

26 DB Mluvčí vysílá nový souhlasný signál k pokračování výpovědi.

27 BT: ... *byť zatím jenom na jedno turné, ale že třeba nemusí vyjít, že to může zklamat očekávání vaše, vašich fanoušků ?*

27 BT Moderátorka specifikuje důsledky návratu ke spolupráci, zřetelové hodnocení návratu stanovuje preferovaný obsah odpovědi. Obavy mají vycházet z presuponované důležitosti jakkoliv krátkodobého rozhodnutí. Využívá přitom formu popření objektivní nutnosti na níž je mluvčí presuponovaně zainteresován.

28 DB: *Em, takovejtle typ vobav má člověk jako pokaždý, -dyž začne něco dělat, že jo, protože většinou jako dejme tomu/ práce našeho typu v jistým smyslu spočívá v nějaký překvapivý nabídce a není jako reakcí na nějakou poptávku, no. Jako v uvozovkách poptávka se buď vytvoří, nebo nevytvoří a já prostě pevně věřím tomu, že jes--iže to s kapelou vemem pevně do ruky a /a začnem normálně hrát a dělat to, co jako umíme, to znamená se nějakým způsobem slušně obsahově a formálně vyjadřovat pomocí hudby, nebo/ nebo písňě teda/ -eště líp, tak v tudlectu chvíli jako vlas -ně tu obavu v podstatě nemám nebo respektive si tou obavou, k-erá je normální/ tak si tím jako nehodlám vlas-ně ubírat tu chuť/ tu chuť do tý práce/ nebo tu energii.*

28 DB Obava z neúspěchu je generickou predikací postulována jako přirozená součást umělecké práce, vzhledem k objektivní nemožnosti předvídat vývoj *trhu*. Obavy jsou minimalizovány důvěrou ve vlastní schopnosti, „ která má vést k přesvědčivé prezentaci těchto schopností jako nutné podmínky úspěchu. Minimalizace obav je prezentována jako záměrná volní činnost vyjádřená jako nevěle k opaku. Tento postoj je pragmaticky podepřen hodnocením obav jako *normálního* jevu. Jistotní predikátor *věřím* vyjadřuje nedostatek objektivních důvodů k e změně subjektivního názoru.

29 BT: *A energii, tak. Říká Dan Bárta ve Faktech na Primě.*

29 BT: Opakování jádra výpovědi spolu s přitakávací částicí *tak* implikuje souhlas moderátorky s postojem. Následuje pravidelná upoutávka na hosta a pořad.

/ Znělka/

30 BT: *Vy -ste loni vydal desku.*

30 BT: Konstatování faktu má funkci uvedení nového tématu. Moderátorka se obrací na přítomného hosta, ale informace je primárně určena divákům, recipientům.

31 DB: *No.*

31 DB Host vyjadřuje souhlas s tvrzením, implicitně signalizuje ochotu o tématu mluvit a dává moderátorce signál k pokračování, neboť očekává dotaz na dané téma.

32 BT: *Která dvanáct písni z historie, vašich oblíbených, jak -sem se dočetla,*

zjazzovává.

32 BT Moderátorka seznamuje všechny komunikační partnery s bližším popisem tematizované desky s využitím informací neuvedeného písemného zdroje. Využívá vyšší důvěryhodnosti připisované písemným zdrojům.

33 DB: *Hm?*

33 DB Neverbální signál pochybnosti o výstižnosti popisu.

34 BT: *Tak to je laický pohled, na věc.*

34 BT Mluvčí hodnotí odbornou přesnost prezentovaného popisu jako nižší, čímž zpochybňuje vysokou důvěryhodnost zdroje z renomované třídy.

35 DB: *Oukej.*

35 DB Souhlas s hodnocením je vyjádřen neformálními prostředky, rozhovor přechází v partnerskou komunikaci, host nevyužil možnost zpochybnit udávaný popis a vyvodit z jeho uveřejnění negativní důsledky, například opustit téma.

36 BT: *A mě by jenom zajímalo, jak -ste těch dvanáct písní, protože mezi těmi písněmi je chorál ze třináctého století, pak -sou tam písně od AC/DC, že jo, od Led Zeppelin, například, jak vybíráte takové písně, protože nepochybuji o tom, že vašich oblíbených písní je stokrát víc.*

36 BT Moderátorka vyzývá ke stanovení výběrových kritérií s poukazem na žánrovou rozmanitost předkládaného výběru a omezené množství titulů, opírá se o předpoklad, že stanovení kritérií bylo obtížné vzhledem k počtu oblíbených písní, předpoklad je formou negace pochybností prezentován jako zcela jistý. Rys partnerské komunikace představuje signál subjektivního zájmu o názor hosta.

37 DB: *No, -dyž to jakoby přirovnám, -dyž to přirovnám třeba k holkám, aby to mělo nějakou trošku jako vazbu, tak je to tak, že hezkejch holek je spousta, a jenom s některejma -sem chodil, takže jako vlas-ně, když vlas-ně ten/ ten ehh vztah k tý věci musí bejt trošku jako hlubší, nebo já -sem ho měl. To znamená, že si vlas-ně skrz tu věc pamatuju i sám sebe, nějaký svoje vobdobí, nějakou svoji jako změnu. Někteří ty písničky -sou takový, že se vopravdu vážou třeba k nějakému dni, kterej si vopravdu/ vlas-ně já si, když tu písničku slyším, tak to není tak jenom, že se mi líbí ta písnička, ale pamatu-u si vlas-ně i tu situaci, kdy -sem ji slyšel poprvé, pamatuju si sebe, jak -sem/ jako/ co se měl vlas-ně, co -sem žil v tý době jako za život, takže jako takže jako do týdle míry.*

37 DB Jako hlavní kritérium je uveden osobní vztah k danému dílu. Mluvčí svůj názor vysvětluje na asociativně analogickém příkladě výběru podle nejvyšší preference, tedy

hloubky/ intenzity osobního vztahu, postulovanou podmínku označuje modálním slovesem jako nutnou. Podmínka je modalizována subjektivní zkušenostní evidenciálností. Výraz *jakoby* je signálem nedostatečné výpovědní perspektivy. Částice *třeba* implikuje že existuje více srovnávacích souborů. Evidenciální nutnost je prezentována jako rozsahově omezená na část analyzovaného souboru. Mluvenost se promítá do kombinatoriky delimitujících výrazů, dvě roviny modálního pojetí představuje na jedné straně kometer *opravdu* a modální částice *třeba* v součinnosti s kvalifikátorem *některý*. Významově se oba výrazy sblížily, je možné je substituovat⁵⁹

38 BT: *To by mě zajímalo, co-ste prosím vás žil za život u toho chorálu z třináctého století?*

38 BT Moderátorka pomocí predikátoru preferenčního postoje formuluje otázku týkající se jedné písně z výběru, její specifčnost lze interpretovat na základě stáří skladby a z toho plynoucí odlišnosti od ostatních prvků výběru. Na základě této implicitní charakteristiky se spojení s osobním životem hosta jeví jako neobvykle zajímavé. Kontaktná částice *prosím vás* se uplatňuje ve spontánním dialogu.

39 DB: *... se jako vztahuju. No to bylo prostě období zrovna moje, kdy -sem byl úplně bezradnej ze všeho, což se vobčas dostavuje, to znamená, že mě neuspokojovala žádná hudba, ta k-erou -sem dělal, ani ta kerou -sem poslouchal, takže -sem normálně zabrousil někam jako jinam a šel -sem do krámu, koupil -sem si asi šest desek jenom jako klasiku/ nebo vážnou hudbu/ nebo jako klasiku spíš, takže -sem si kupoval sbory, kupoval -sem si nějakou/ nějaký zrovna tydlecty chorály a -dyž -sem to vlastně slyšel, tak -sem fakt tak jako si přizacejtil/ jako kořen nějaký hudby a tak dál a tak dál.*

39 DB Mluvčí popisuje výchozí duševní stav odpovídající období, k němuž se píseň váže, uvádí četnost podobných období a jejich projevy, píseň prezentuje jako prostředek změny stavu. Proces hledání východiska z nežádoucího stavu je komunikačně rozvit hodnotícím výrazem *normálně* v pozici, kde osciluje mezi výplňkovým slovem a plnovýznamovým hodnocením. Postojový komentor *fakt* prezentuje formulovaný názor jako vážně míněný, intenzitu popisovaného děje přitom mluvčí relativizuje ve směru nízké jistoty, komentor se tedy vztahuje k opravdovosti/ faktučnosti prožitku, nikoli k jeho intenzitě.

40 BT: *Vy -ste/vy -ste to album částečně nahrávali v New Yorku?*

⁵⁹ Někteří lidé + Prop = Jsou třeba [někteří] lidé kteří + prop.

40 BT Moderátorka se ptá na podmínky vzniku alba, zejména na místa vzniku. Vyšší počet míst je implicitně označen kvantifikujícím výrazem *částečně*.

41 DB: *My -sme, my -sme ho a my -sme ho v New Yorku kompletně míchali, nahrávali -sme ho tady.*

41 DB Host upřesňuje způsob zpracování alba, ke kterému se vztahuje částečně zahraniční zpracování, s využitím aktuálního členění vyjadřuje kontrast v rematické pozici první věty souvětí.

42 BT: *Tak, nahrávali tady, kompletně míchali tam a údajně, a to nevím jestli je pravda, takže mě prosím opravte, jes-li se mýlím, vám přitom míchání v New Yorku pomáhali lidé, kteří míchali také, pro Stinga, Springsteena, je to pravda?*

42 BT Opakováním opravené informace dává mluvčí najevo, že přijala upřesnění, formuluje otázku směřovanou bližší popis vzniku CD, zejména z hlediska spolupráce s americkými hudebníky. Otázka využívá nesignalizovaný zdroj informace, dává mluvčímu pokyn, aby upřesnil případné nesrovnalosti, čímž zbavuje moderátorku zodpovědnosti za informaci. Presentované informace zpochybňuje explicitním jistotním predikátorem s významem naprosté nejistoty, rovněž explicitně formuluje právo hosta opravit uváděná fakta. Forma žádosti o opravu vychází z předpokladu, že bude nutné dočasně opustit vymezené role komunikačních partnerů. Žádost o potvrzení pravdivosti je explicitní součástí repliky, je připojena jako poslední výpověď.

43 DB: *Je.*

43 DB Prosté potvrzení informace je vyjádřeno slovesným přísudkem.

44 BT: *Tak a teď mě řekněte, máte pocit, že tihle lidé, kteří -sou takoví profíci ve svém oboru, když dělali s takovými lidmi, že -sou skutečně v míchání dát/ schopni dát vám mnohem víc než jiní profíci?*

44 BT Moderátorka formuluje dotaz směřující k hodnocení míry profesionality zahraničních spolupracovníků hosta, jehož úkolem je na základě osobní zkušenosti a implicitní schopnosti porovnávat jednotlivé zkušenosti z tematizovaného oboru, vyslovit odborně podložené subjektivní hodnocení. Sama moderátorka subjektivně hodnotí profesionalitu zahraničních hudebníků pomocí logického kruhu, na němž je budován pragmatický předpoklad. Výsledkem hostova hodnocení by podle preferencí moderátorky mělo být stanovení poměrné profesionality. Míra profesionality presupovaná pro nejvyšší třídu profesionálů je výrazně vyšší než v ostatních třídách.

45 DB: *No.*

45 DB Částice implikuje získávání formulačního času.

46 BT: *Poznáte to prostě, že -sou to takové hvězdy?*

46 BT Moderátorka zjednodušuje podstatu dotazu. Vyslovuje prostou otázku. Možnost stojící v pozadí otázky může být chápána jako objektivní, i subjektivní založená na evidenciální zkušenosti mluvčího.

47 DB: *Já myslím, že se to jako pozná, vlas-ně v podstatě jedna ze součástí toho, proč -sme to tam jeli míchat, bylo to abysme to zjistili jako, jo.*

47 DB Host formuluje propozici jistotním predikátorem jako subjektivně možnou, ověření jádra dotazu zároveň označuje za minulý cíl cesty do New Yorku.

48 BT: *No, a zjistili -ste to?*

48 DB Souhlasná odpověď zůstává implicitní, je doplněna o konkrétní kladné hodnocení vysoké profesionality spolupracovníků v New Yorku. Projevy profesionality jsou postupně tematizovány modálními slovesy schopnosti a možnosti.

49 DB: *Ukázalo se/ ukázalo, že ty chlapi vopravdu, konkrétně teda -menovitě James Farber, tak je vopravdu člověk, kterež/kterež se vyzná v těch zvucích a dokáže je připravit velmi rychle a vlastně ehh/ jako ten/ ten jeho/ to jeho řemeslo je na/ na vysoký úrovni a vlas-ně budil důvěru, už vlas-ně v podstatě to jeho portfolio samo vo sobě tu důvěru jako budí, a budil důvěru i při tý práci, to znamená jako, že byl rychlejší, věděl, co chce/ ehh, věděl, jak to má udělat, to, co chce a konzultoval s náma vlas-ně v podstatě jenom to, jes-li -sme s tím spokojený, nebo ne a ...*

49 DB Souhlasná odpověď zůstává implicitní, je doplněna o konkrétní kladné hodnocení vysoké profesionality spolupracovníků v New Yorku. Projevy profesionality jsou postupně tematizovány modálními slovesy schopnosti a možnosti. Závazná prezentace evidenciální zkušenosti je zakotvena v komentoru *vopravdu*.

50 BT: *Čili prostě rentovalo se jet kvůli tomu do New Yorku?*

50 BT Shrnující otázka je zaměřena na získání jednoznačného soudu o úspěšnosti a prospěšnosti akce. Presupozice založená na interpretaci předchozí repliky hosta je zakotvena ve spojení *čili*.

51 DB: *Jooo, ježišmarja, i -dyby to měla bejt jenom zkušenost, pámbu zaplat'.*

51 DB Kladná odpověď je podstavěna na mnohačetném stupňovaném emocionálním hodnocení.

52 BT: *Říká zpěvák Dan Bárta, který byl dnešním hostem ve Faktech na Primě. Pane Bárto, já vám moc děkuju, že -ste přišel.*

52 BT Moderátorka využívá poslední příležitost k propagaci pořadu a uvedení hosta. Další výpovědi přechází k poděkování za účast jako pragmatickému signálu loučení.

53 DB: *Rádo se stalo.*

53 DB Host formálně přijímá poděkování. Reaguje frazeologizovanou nesobní konstrukcí.

54 BT: *Přeji hezký víkend.*

54 BT Přání vystupuje ve funkci signálu loučení a ukončení komunikace.

55 DB: *Príma*

55 DB Host vyjadřuje emocionální souhlas místo poděkování.

56 BT: *Hezké odpoledne, nashledanou.*

56 BT Moderátorka vyslovuje explicitní pozdrav na rozloučenou.

57 DB: *Tak jo, mějte se hezky, nashle.*

57 DB Neformální pozdrav a rozloučení je signálem předčasného opuštění komunikační role.

4.4 Fakta Barbory Tachecí vyhodnocení

Hodnocené pořady mají identickou vnější formu. Moderátorka se nejprve obrací na diváky, a to vždy implicitně, poté identifikuje pořad a nakonec zdraví hosta. V ukončovací fázi nechybí znovu prezentace pořadu. Počet sebe prezentujících přerušení není pevně stanoven.

Postavení hosta je proměnlivé, od očekávaného formálního vztahu moderátora a reprezentanta či experta po vztah moderátora a celebrity. V rozhovoru s D. Bártou jsou patrné prvky sníženého odstupu. Moderátorka nečeká na odpověď na pozdrav, tematizuje zákulisní rozhovor. Host se atmosféře přizpůsobil zejména v realizaci závěru komunikace.

Sebeprosazení moderátorky závisí na konkrétní komunikační interakci s hostem, nevyplývá přímo z její role. Platí, že moderátorka vždy volí první téma, v průběhu komunikace se obsahově přizpůsobuje odpovědím hostů rozvíjí jejich náměty.

Hosté průběžně využívají svého práva postojově hodnotit průběh komunikace. Relativizují otázky, vysvětlují explicitně i implicitně obsah odpovědí. Postupné získávání jistých informací je ve sledu otázek závislé na ochotě hosta dodržet rozsah tématu, vysvětlování většinou slouží k potvrzení jistoty.

Moderátorka se snaží dosáhnout jednoznačné odpovědi, pokládá doplňující otázky, často návazně tematizuje réma, pracuje si informacemi, které host poskytuje jako vysvětlující, zpřesňující složku odpovědi. Obecná platnost odpovědi přitom není podmínkovou, je-li tematizována budoucnost, jsou odpovědi předem zařazeny jako spekulace a domněnky, spekulace často dostávají formu pocitu.

Hosté se vyhýbají porušování komunikačních maxim, což vede k zapojení generalizujících konstrukcí. V závislosti na svém postavení mají vyšší či nižší tendenci vyhýbat se tematizaci nejistoty a nepovědomí, zachovávají svou tvář. Pokud se vyskytuje výraz *nevím*, jedná se o relativizaci předpokladu. Struktury s vyjádřeným podmětem typu *já nevím jaký* se chovají jako citátová kompozita, plní funkci neurčité determinace, informační hodnotou se blíží formulačním pauzám a hezitačním zvukům, které vyjadřují svoji vlastní příčinu. *Nevím* v hloubkové struktuře návrhu neb nápadu se nevyjadřuje.

Komunikační spád je udržován i elipsami explicitních odpovědí tam, kde následuje jejich rozvití. Explicitní formule by se v takových případech mohly skládat pouze z částic *ano, ne*. Pokud mluvčí explicitně využívá záporných výpověďotvorných částic, snaží se opustit téma. Vlastní názor bývá podepřen shodou v kolektivu nebo evidenciálností, nikoli nezávislý, vyplývající pouze z přesvědčení mluvčího.

Postavení presumptivních otázek v jednotlivých rozhovorech svědčí o jejich příznakovosti. Moderátorka presuponuje kladnou odpověď, založenou většinou na hodnocení samozřejmosti. Implicitně vyjadřuje vlastní názor. Presumptivní otázky tedy používá, je-li možné vycházet ze široké evidenciálnosti.⁶⁰ Pokud jsou tématem otázky osobní city, zůstává forma otázky bezpříznaková, kladná.⁶¹

Komentory jsou využity zřídka *určité*⁶² má funkci přiřazení k výčtu. Komentor *samozřejmě* vyjadřuje evidenciálně prokazatelnou jistotu, kterou je mluvčí oprávněn pokládat z hlediska adresáta za představitelnou. Mluvčí implicitně požaduje tolik důvěry ve svou osobu, aby se propozice jevila jako samozřejmá.

Lexikalizovaný postojový výraz bohužel je díky částečné desémantizaci v postavení komentáře.

⁶⁰ Evidenciální formy jsou doloženy v rozhovorech s D. Juráskovou (replika 7) a P. Pithartem (repliky 5 a 20).

⁶¹ Kladná forma se uplatňuje v rozhovoru s D. Bártou, v replikách 23-27.

⁶² Rozhovor s Petrem Pithartem, replika 19

4.5 Hyde park s Petrem Lessym

1 DT: *Bouře kolem policejního prezidenta se asi před měsícem uklidnila, teď se čeká, co bude, jak se Petr Lessy nejvyšší policejní funkce chopí. Zatím má plné ruce práce se sháněním spolupracovníků, dnes mu třeba odešel šéf protikorupční policie Jiří Vrba, a to chce ministr vnitra rychlé odhalování korupce, hlavně nějaká ta velká ryba, kdyby se objevila. Petr Lessy přitom nechce zapomínat ani na drobnou kriminalitu, která každodenně naštvě hromadu lidí, nechce zapomenout ale třeba ani na terorismus. A co byste vy od nového policejního prezidenta Petra Lessyho chtěli? Zeptejte se ho na to v dnešním Hyde parku, dobrý večer.*

1 DT Moderátor prezentuje výchozí situaci jako výsledek změny stavu, stanovuje obecnou návaznost dějů specifikovanou druhou vedlejší větou. První vedlejší věta má konstrukční funkci, je projevem redundance nepřipraveného mluveného projevu.

Popis průběžného stavu je doplněn formálně parataktickým vysvětlením, které zahrnuje příklad jednoho aktuálního problému. Příklad je problematizován zejména v souvislosti s prezentovaným záměrem ministra, který je přípustkovou konstrukcí kladen do rozporu s průběžným stavem. Preferenční postoj vyjadřuje reprodukované přání ministra. Moderátor reprodukuje dvojčlenný implicitní závazek, který na sebe host bere. První člen závazku, jehož dosah je pragmaticky užší, je uveden s vysvětlením, sémanticky nepravou formálně relativní větou, která odpovídá významu příčiny. Druhý člen závazku není vysvětlován, částicí s významem libovolnosti *třeba* je uveden jako jeden z mnoha možných příkladů. V závěru repliky se moderátor explicitně obrací k divákům. Doplňovací otázkou si vytváří podmínky pro prezentaci výzvy. Na výzvu volně navazuje pozdrav, formální signál kontaktu.

Znělka

Má konstantní funkci spočívající v prezentaci pořadu. Sekundárně může vytvářet prostor pro formulaci odpovědi, tato funkce je ale plně závislá na konstelaci replik.

2 DT: *Pane prezidente, dobrý večer i vám.*

2 DT Moderátor zdraví hosta a navazuje s ním první kontakt ve studiu.

3 PL: *Dobrý večer.*

3 PL Host reaguje na pozdrav, vzniká stálá repliková dvojice s fatickou funkcí. Z pragmatického hlediska host přijímá svou roli a potvrzuje ochotu a připravenost k rozhovoru.

4 DT: *Vítejte u nás, díky, že -ste přišel. Diváci maj spoustu otázek, tak se na ně hned vhrnem, jen co si vás tak trochu představím, řekněme. Petr Lessy se ve funkci policejního prezidenta podle svých slov totiž bude chovat jako krizový manažer, to -sme od něj mohli slyšet. Podle komise, která ho vybrala, na to má ty nejlepší schopnosti.*

4 DT Moderátor pokračuje v rozvíjení fatické komunikace, explicitně vyjadřuje hostovi úctu. Seznamuje hosta s výchozí situací rozhovoru a formuluje logický závěr vyjádřený jako závazek týkající se jeho bezprostředního průběhu. Formulace závazku je prezentována jako tenativní. Prezentace hosta využívá jeho vlastní signalizovanou citaci. Citace je podpořena nezávislým názorem odborníků, který signalizuje předpoklad splnění závazku.

Střih ukázka Louis Funues, Četník.. „Vy jste pracant a to je dobře.“

Ukázka obsahuje fiktivní subjektivní postoje hodnocení s implicitním potenciálem k vytvoření paralely mezi reálným světem a uměleckou fikcí.

5 KŽ: *Řekla komise Petru Lessymu a Radek John z něj udělal policejního prezidenta.*

5 KŽ Komentářem k ukázce je mluvčí prezentován, na základě implicitní paralely v hodnocení a důsledků z ní plynoucích.

Četník: „Ano. pane vrchní.“ Vrchní: „Máme tady velice mnoho práce, zítra vás do všeho začnu zasvěcovat.“

Reprodukovaný fiktivní dialog vychází ze souhlasu s hodnocením, z něhož vyplývá třída důsledků, ty slouží jako sémantická spojnice s reálným dialogem, kde jsou návazně tematizovány.

6 KŽ: *O politické zasvěcování ale nepůjde, Lessy chce policii zcela apolitickou a nezávislou.*

6 KŽ Moderátorka vyslovuje předpoklad vybudovaný na základě prezentované vůle hosta. Zároveň vyvrací možnou presupozici, jejímž základem existence široce pojatého služebního vztahu s osobou Radka Johna.

7 KM: *Snadno si tak plácne s novým státním zástupcem Pavlem Zemanem. Vytvořit by mohli silné protikorupční duo.*

7 KM Propozičním obsahem první výpovědi je stanovena jednota postojů k nezávislosti policie. Komentátor používá hovorový frazém *plácnout si s někým*, význam výpovědi se tak stává částečně implicitním. Komentátor vyslovuje předpoklad založený na evidenciálnosti typu logického soudu. Míra jistoty vázaná na modální predikát se pohybuje okolo padesáti procent. Vzhledem ke klasifikaci výsledku změny se míra jistoty pohybuje směrem vzhůru.

8 KŽ: *Právě boj proti korupci je Lessyho prioritou, řešit chce také úniky informací a rostoucí počet vysokých důstojníků, těch za poslední tři roky přibylo skoro sto třicet.*

8 KŽ Vnitřně hierarchizované koordinované tvrzení je prezentováno jako reprodukováný závazek hosta. Hierarchizace využívá lexikální prostředky a vychází z pragmatické presupozice o řazení informací podle připisované důležitosti, která je v tomto případě generalizovaně objektivní. Explicitně je výrazem *priorita* signalizována pouze nejvyšší pozice, další pozice jsou formálně vzájemně koordinované výrazem *také*. Odůvodnění třetího okruhu zájmu implicitně vysvětlující konstrukcí může sloužit jako pragmatický signál pozdější tematizace tohoto problému.

9 KM: *Do první manažerské pozice se Lessy dostal na severní Moravě, jako šéf pořádkové policie si musel poradit s extrémisty a fotbalovými chuligány. Pak odletěl na jih, do kanceláře pro náměstka ředitele krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje. Tam řešil například bezpečnostní akce při Velké ceně Brna nebo setkání prezidentů visehradské čtyřky.*

9 KM Objektivní prezentace minulosti Petra Lessyho má formu tvrzení s minulým vnějším závazkem. Vysoká míra implicitní jistotní modality je založena na pragmatické presupozici vycházející ze současného postavení Petra Lessyho. Druhá výpověď představuje tvrzení objektivizované užitím indikativu préterita.

10 KŽ: *Ve velkém městě se Petru Lessymu ideálně nežilo, statisíce lidí vyměnil za tři tisíce obyvatel Palkovic. Tam se angažoval jako politik, mezi lety 2006 a 2010 seděl v obecním zastupitelstvu, do kterého se dostal jako nezávislý na kandidátce ODS. Dnešní starosta Radim Bača ho chválí: „Byl tak spravedlivý, až nás to někdy děsilo.“ Na policejním prezidiu si teď dává dohromady team. Končí náměstek pro vnější službu, Ivan Bílek, chybí mu také náměstek pro službu kriminální policie a vyšetřování a ředitel pro řízení vnitřních zdrojů. Se současným šéfem Romanem Fiedlerem už Lessy nepočítá.*

10 KŽ Nesignalizovaná vícenásobně subjektivní hypotéza uvádí změnu stavu. V komunikaci má funkci vysvětlení, vytváří koherentní řetězec mezi prezentovanými informacemi. Formálně vstupuje do důsledkového vztahu vzhledem k první následující informaci. Aktivity hosta jsou ve dvou krocích postupně upřesněny. Komentátorka využívá hovorový jazyk, jímž abstraktní aktivitu *angažovat se* popisuje pomocí jedné její konkrétní části *sedět*. Celkově je aktivita hodnocena prostřednictvím cizího mínění z uvedeného zdroje, původce informace lze vzhledem k jeho postavení pojmout jako kompetentního odborníka. Komentátorka využívá chronologie repliky k uvedení současné činnosti hosta, prezentuje nejdůležitější krok a jeho formálně nesignalizované logické vysvětlení.

11 KM: *Devatenáctého ledna požádal Petr Lessy novináře o měsíční dobu hájení. Měsíc je pryč, a tak je na čase začít se ptát, jak udělá z České republiky nejbezpečnější místo Evropy.*

11 KM Parafráze dřívějšího výroku hosta odůvodňuje předcházející stav nečinnosti novinářů i jeho změnu. Z pragmatického hlediska se uplatňuje preference interakční spolupráce, kterou představuje vyhovění žádosti. Tento signál kooperace mezi hostem a novináři zůstává implicitní. Komentátor uvádí důsledky změny stavu, zároveň vyjadřuje jménem své profese i jménem veřejnosti záhodnostní hodnocení nové situace. Závislá otázka signalizuje záhodnost získání informací, je pojímána bez zřetele k původci modality.

12 DT: *A ptát se můžete především vy v dnešním Hyde parku, www.hydepark ct24.cz, tam -sou veškeré kontakty, kterými cestami se k nám dostat,- sou tam i plusové, minusové body, které můžete využít, pokud chcete vystoupení Petra Lessyho v dnešním Hyde parku ohodnotit, stejně tak svými palci tak trochu posunout, co by pomocným kritériem, nějakou otázkou, aby se spíše do našeho vysílání dostala. Tak po-d'me na tu první, ta je na chatu, pane prezidente, už na vás míří, hned se na ni podíváme, ptá se Jiří:*

12 DT Nepřímá výzva k divákům je formulována jako oznámení možnosti. Závazek z předchozí repliky se přesouvá na diváky jako potenciální participanty pořadu a zdůrazňuje záhodnost divácké participace. V hloubkové struktuře je na významu záhodnosti vybudován nesignalizovaný původce možnosti, za tohoto původce v širokém smyslu lze považovat interaktivní formát pořadu. Formát pořadu je explicitně tematizován popisem možností zapojení se, vzhledem k charakteristice pořadu lze tuto

informaci považovat za konstitutivní prvek jeho začátku. Implicitní záhodnost má stejnou funkci jako v přecházejícím případě, její síla je omezena podmínkovou konstrukcí s voluntativním modálním slovesem *chtít* explicitním i elidovaným. Infinitivní konstrukce *kterými cestami se k nám dostat* je vybudována na elizi možnosti, tato interpretace vychází z intonačního průběhu výpovědi a z jejího začlenění do textu. Oba jmenované faktory vylučují elizi voluntativní modality. Moderátor vyslovuje výzvu určenou pro hosta, ta signalizuje přechod od přípravné fáze, zaměřené primárně na diváky, do fáze vlastního tématu pořadu. Je identifikován první divácký tazatel.

*13 D₁: Dnes -ste se dohodl se šéfem protikorupčního útvaru, Liborem Vrbou, o jeho odstoupení, jedná se o muže, který bývá nazýván poslední muž mafiána íčka na vnitru. Odchází kvůli tomu, že se jednalo o Langerova muže, který vynášel informace ven?*⁶³

13 D₁ Moderátor reprodukuje všechny tři složky dotazu: uvedení jádra dotazu prostým oznámením; spekulaci o možných důvodech platnosti úvodní informace prezentované násobně uzuálním tvarem *bývá* jako obecné cizí mínění, tedy bez zdroje. Poslední složkou je vlastní formulace dotazu, sémanticky odpovídající žádosti o stanovení pravdivosti domněnky. Domněnka je navíc postupně specifikována v souladu s anaforicky signalizovanou identitou Ivana Langera a *mafiána íčka*.

Znělka

Slouží jako prvek prezentace pořadu, zároveň, sekundárně, poskytuje hostu čas na formulaci odpovědi.

14 PL: Tak v žádném případě se neje.../nehodnotil -sem pozici tohoto manažera ve vedoucí funkci na útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality, že bude spojen s nějakým politikem. Já -sem zcela transparentně řekl, že nejsem s výsledky, která protikorupční policie minulého roku dosáhla. Opravdu, na ten počet lidí, kteří zde jsou, a počet re-lizovaných případů a ze-ména podnětů, které přišly, na základě kterých byly rozpracovány tyto kauze/ kauzy, mě nenechalo chladným, já -sem s panem Vrbou vedl pohovor o výslednosti tohoto útvaru a pan Vrba mi také sdělil, že momentálně má nějaké osobní problémy, na základě kterých se rozhodl ukončit svůj služební poměr u Policie České republiky. Já -sem mu nabízel, aby u Policie České republiky zůstal, byla

⁶³ Původní znění dotazu: Dnes jste se dohodl se šéfem protikorupční policie Liborem Vrbou o jeho odstoupení. Jedná se o muže, který bývá nazýván poslední muž mafiána íčka na vnitru. Odchází kvůli tomu, že se jednalo o Langerova muže, který vynášel informace ven?

to i různá místa, které sem mu nabízel v rámci jeho znalostí a zkušeností, ale pan Vrba na základě svých opět osobních důvodů se rozhodl ukončit služební poměr.

14 PL Host se pokouší uvést objektivní rezolutní odmítnutí spekulace, v rámci reformulace ale odmítnutí subjektivizuje, neplatnost obecného cizího mínění může být odvozena pouze pragmaticky z nepodstatnosti předpokladu, který je vyjádřen pasivem s analytickým futurem *bude spojen*. K implicitnímu vyvrácení spekulace používá host uvedení jiného, důvodu k rozhodnutí, reprodukuje vlastní výrok, vyslovuje hodnocení jeho sdělných kvalit. Vysoká kvalita je umocněna totalizátorem, *zcela transparentně*. Presuponovaně objektivní hodnocení výroku znesnadňuje partnerovi vyjádření opačného názoru.⁶⁴ Komentorem *opravdu* uvedený, vnitřně měrově relativizovaný komentář odkazující k pravému důvodu je doplněn o popis osobních subjektivních důsledků plynoucích z problematického stavu. Konstatování komunikační reakce je v následující části repliky doplněno shrnujícím záznamem komunikace uvedených účastníků. Hodnocený komunikační partner vysvětluje příčiny nežádoucího stavu míra explicitnosti vysvětlení je zakryta reprodukcí komunikace. Reprodukovaný účastník vyvozuje osobní důsledky, které prezentuje jako rozhodnutí o následném jednání. Hodnotící partner se snaží ovlivnit rozhodnutí směrem k jeho zrušení, popisuje svou taktiku, odporovací větou zároveň konstatuje komunikační neúspěch a presuponuje změnu objektivní reality.

15 DT: *A vy byste ho ve funkci nechal, nebo nenechal, kdyby nepřišlo to jeho osobní rozhodnutí?*

15 DT Explicitní alternativní zjišťovací otázka se zaměřuje na zjištění hypotetického jednání hosta v případě neplatnosti závazku k presuponované změně objektivní situace.

16 PL: *Pravděpodobně vedení protikorupční policie potřebuje dostat nový impulz v podobě nového vedení, řeknu to zcela jasně v tento okamžik.*

16 PL Hodnocení situace s lexikálním vyjádřením vysoké pravděpodobnosti vztahující se

k propozičnímu obsahu vystavěnému na slovese objektivní záhodnosti *potřebovat* je komentárovou formou vzniklou z transpozice performativně užitého verba dicendi do referativní funkce, uvedeno mezi implicitní závazky, k závaznosti explicitně odkazuje hodnocení referativního aktu mluvčím.

⁶⁴ Transparentní výrok je implicitně kladně hodnocen z hlediska možných příjemců. Pokud by příjemce popřel jeho platnost, musel by zároveň nutně popřít svou příslušnost ke třídě těch, pro něž je výrok transparentní.

17 DT: *Přestože protikorupční policie obvinila více lidí, řešila možná více případů v loňském roce než v roce předloňském, přesto to bylo málo, podle vás?*

17 DT Moderátor relativizuje platnost uvedeného důvodu, znovu odkazuje k první výtce vůči nedostatečné práci policie, vytváří implicitní pragmaticky motivované spojení mezi prací policie a kvalitou jejího vedení. Kvalitní práce policie je v pozici vyšší premisy, jejím přípustkovým zpochybněním je tedy implikována i nízká kvalita vedení. Při zpochybnování využívá moderátor stejné parametry, jaké uváděl host, jejich vyšší míra je částečně modalizována, pokud moderátor odkazuje ke starším údajům, to je pravděpodobně způsobeno rozsahem moderátorské přípravy. Celá replika je pak modalizována explicitním odkazem na subjektivní názor hosta jako presuponovaného odborníka. Z pragmatického hlediska se signál původce modality může implicitně projevat jako indikátor míry souhlasu s názorem partnera. V hovorové češtině se explicitní signál tohoto typu v kombinaci s kvantitativními výrazy pojí s implicitním nesouhlasem.

18 PL: *Vzhledem/ vzhledem k výslednosti to-oto útvaru, která byla tuším sedumdesát sedm realizovaných případů, to znamená těch případů, kdy bylo podáno návrh na podání obžaloby, tak mně to připadá málo na počet lidí, kteří zde pracují, počet policistů, je to téměř čtyři sta policistů. Některé ty kauzy musíme se také za... analyzovat/ analyzovat složitost/ složitost těchto kauz a podobně, myslím si, jestliže chceme účinně bojovat proti korupci, tak by tento útvar měl předvádět lepší činnost.*

18 PL S uvedením hlavního hodnotícího kritéria se pojí statistické vyhodnocení výkonnosti, prezentované, vzhledem k nepřítomnosti statistických dat, jako poučený odhad. Modální predikátor *tuším* implicitně odkazuje k existenci statistických výsledků, s nimiž se mluvčí v minulosti seznámil. Mluvčí podává vysvětlení statistického údaje a zasazuje ho subjektivním modálním predikátorem odhadu *připadá mi* ve spojení s neurčitým postojově hodnotícím kvantifikátorem do kontextu měrově relativizovaného negativního hodnocení. Svě vlastní hodnocení dále relativizuje implicitním poukazem na nedostatek informací a z toho plynoucí objektivní nutností tyto informace získat. Reformulace sémantického doplnění modálního predikátu *muset* svědčí o snaze intelektualizovat projev. Jistotním predikátorem *myslím si* mluvčí uvádí ospravedlnění deklarovaného tlaku na výkonnost, vysvětlení prezentuje jako nutnou objektivní podmínku k dosažení cíle. Mluvčí vychází z pragmatického předpokladu, že jedná v součinnosti s vyššími zájmy, proto transponuje některé singulárové výpovědi do

plurálu. V jednotlivých případech se může jednat o pragmatický význam nesignalizovaného pověření činností nebo spoluúčasti na činnosti jako v případě *musíme analyzovat složitost některých kauz*. Součinnost s vyššími zájmy naznačenou v úvodním moderátorském vstupu signalizuje i konstrukce *jestliže chceme účinně bojovat proti korupci...*

19 DT: *Už víte, kdo bude v jeho čele?*

19 DT Zjišťovací otázka vychází z části průběžného tématu a má získat jednoznačnou odpověď polarizovanou kladně, nebo záporně. Částice *už* zastává kromě hloubkové rematizační funkce i implicitní odkaz na aktuálnost tématu. V této funkci je rematizace implicitně přítomna jako předpoklad.

20 PL: *To v tento okamžik nevím, pan Vrba mi dneska sdělil své rozhodnutí, proto já budu postupovat zcela v souladu se zákonem o služebním poměru, to znamená nejdříve/ nejdříve bude transparentně možnost, aby se přihlásili lidé ve stejné služební hodnosti, pokud se nepřihlásí, vypíšu na toto místo výběrové řízení.*

20 PL Explicitní záporná odpověď vyjadřující naprostou nejistotu je obsahově rozvíta ospravedlněním formulovaným jako poukaz na vnější okolnosti. Z časového zařazení odpovědi vyplývá formální důsledek, úzká vázanost na čas je v rozporu se sémantickým obsahem substantiva *zákon*, proto je důsledkový poměr interpretovatelný jako prostá následnost propozičního obsahu pojatého jako závazek daný společenským postavením mluvčího. Důsledková forma, může signalizovat obvyklý postup, je ale nutné odhlédnout od vyjádřeného časového zařazení propozice. Závazek je uveden ve své konkrétní realizaci, ta využívá deagentizující konstrukce futura s transpozicí slovních druhů *bude transparentně*

[dána]možnost, která objektivizuje výpověď. O aktuální objektivizaci může svědčit adverbální forma *transparentně* vztahující se k substantivu *možnost*, její vznik by bylo možné vysvětlit hloubkovou přítomností deagentní slovesné struktury *bude umožněno*. Vyloučen není ani rozhodující podíl nedostatečné výpovědní perspektivy. Závazek se vztahuje na všechny varianty situace, nebude-li splněna preferovaná podmínka, zavazuje se mluvčí přijmout popsané opatření. Pořadí podmínek tedy představuje objektivní prezentaci preferenčního postoje, preference je v tomto případě zakotvena v zákoně, jejího autora nelze vzhledem k pragmatickým okolnostem určit.

21 DT: *Nemáte nějaký plán, říkal- ste, že by potřeboval personálně oživit/ne-o vedení, že by potřebovalo personálně oživit, tak předpokládám, že s někým kalkulujete už.*

21 DT Moderátor formuluje doplňující otázku vycházející z pragmatické presupozice vyvolané výrokiem, kterému host připsal vysokou míru záhodnosti. Záporná podivová forma je výsledkem presupozice. *Už* ve formulaci explicitního předpokladu má funkci časového relátoru ve významu předmětná náplň je mluvčímu známa, dříve než ji veřejně prezentuje, v důsledku toho se mluví o konkrétních komunikačních objektech.

22 PL: *Tak já budu posuzovat uchazeče, kteří se přihlásí buď ve stejné služební hodnosti, nebo kteří se přihlásí potom ve výběrovém řízení, samozřejmě nějaké představy*

-sou o lidech, protože policie zase není až tak příliš neznámá firma uvnitř, takže lidi schopných/ máme o nich přehled, takže uvidíme, ale budeme postupovat v souladu se zákonem o služebním poměru.

22 PL Mluvčí se vyhýbá konkrétní odpovědi opakováním předchozího závazku. Obecně připouští objektivní existenci preferovaných osob, hodnotící výraz *samozřejmě* se spolu s obecnou kvantifikací vztahuje k informační hodnotě odpovědi. Neosobní predikát je součástí obecného vyjádření směřujícího k zachování objektivitě nutné v daném postavení hosta vůči kandidátům. Existenci vhodných kandidátů, k nimž je kataforicky odkazováno,

odůvodňuje poměrné (účinkové) hodnocení struktur policie s implicitním měřítkem ve formě negované propozice. Komunikační funkci reformulace lze zahrnout do snah vyhnout se přímé kvantifikované odpovědi a nahradit ji pragmatickou presupozicí. *Uvidíme* signalizuje implicitní snahu neposkytnout názor na budoucnost, vzhledem k postavení mluvčího by se mohlo jednat o pragmatické ovlivňování vývoje situace. Objektivita vývoje je potvrzena opakováním prvotního závazku, který je kladen do rozporu se svým presuponovaným opakem, výpověď je rámcově objektivně uzavřena slovesnou formou

s transpozicí singuláru do plurálu.

23 DT: *Byl byste raději, kdyby to byl někdo z toho útvaru, kdo ho zná, kdo má zkušenosti, nebo chcete někoho, pokud možno, úplně zvenčí. Myslím zvenčí v rámci policie.*

23 DT Otázka ke formulována tak, aby si mluvčí musel zvolit jednu ze dvou variant, závaznost variant je přitom pouze relativní, je dána předpoklady komunikační kooperace. Z variant je vysvětlena, možnou výhodou podepřena, pouze ta, u níž podpůrný argument nenesení negativní presupozice. Hodnocení presupozic je zakotveno v pragmatických významech *vědění*, které je hodnoceno kladně. Proto není možné bez negativních konotací srovnat podmínku znalosti a neznalosti prostředí. V hypotetické struktuře *kdo prostředí nezná a není jím ovlivněn* jsou presuponovány negativní vlivy.

24 PL: *Ono to má oba dva aspekty, jednak znalost prostředí je výhodou, protože tady poměrně vysoká odbornost pro potřeby řízení tohoto útvaru. Z druhé strany je to také třeba říci, že pokud přijde nový svěží vítr zase odjinud, tak to také není špatné, takže já bych opravdu/ budu uvažovat až na základě konkrétně přihlášených kandidátů, které toto kritérium převáží.*

24 PL Mluvčí vychází z výše formulované premisy o negativních konotacích a obecně ji formuluje v rámci vyhýbavé odpovědi. Dodržuje i komunikační omezení z ní plynoucí, proto zdůvodňuje pouze jednu z variant. Na základě premis následně implicitně ospravedlňuje své rozhodnutí neodpovídat předem. Jako konečné měřítko budoucího rozhodnutí uvádí konkrétní kandidáty, což je objektivně vágní odpověď. Objektivita je dána faktem, že v dané komunikační situaci nelze objekt komunikace popsat přesněji, protože je stále hypotetický.

25 DT: *Tak po- d'me na chat pro další dotaz mířící na nového policejního prezidenta od Jaroslava Bartoše:*

25 DT Moderátor se obrací k divákům a metaforickou výzvou obrací jejich pozornost ke zdroji dalšího dotazu, jehož autor je uveden. Obrat k divákům je strukturně podmíněn jednak odkazem k hostu ve třetí osobě, jednak délkou rozhovoru s hostem, odstupem od posledního diváckého příspěvku. Implicitně moderátor vyzývá hosta, aby také přesunul svou pozornost k dalšímu diváckému dotazu.

26 D₂: *Dobry večer. Je naděje aspoň pro další generace, že se přestanou policie bát obyčejní lidé, které se snaží obrat o peníze na silnicích. Lumpové a podvodníci z vás mají legraci. Myslím tím politiky a velký podnikatele. Kdy se to změní?*⁶⁵

26 D₂ Po fatické části dotazu následuje zjišťovací otázka, jejíž platnost je omezena implicitní časovou náročností změny, jádro otázky je vysvětleno relativní větou.

⁶⁵ Dotaz je uveden v původní formě, změny ve srovnání s formou čtenou se týkají pouze grafické prezentace.

V kontrastu je uveden nežádoucí vztah protikladné skupiny obyvatel k policii, referenti této skupiny jsou označeni kataforicky. Dotaz je uzavřen doplňovací otázkou s podobným obsahem jako původní otázka, je tedy zavedena presuponovaná kladná odpověď, a to možnost budoucí změny.

27 PL: *Tak já si nemyslím, že se policie maj obyčejní lidé bát. Policie, a já- sem to řekl ve svých vizích, chce mnohem více komunikovat s veřejností. A jedno si musíme uvědomit, že u čes., / že součástí policejní práce je určitá represivní složka, ta represivní složka, jak tady tazatel uvádí, pravděpodobně se setkal s nějakým řešením svého dopravního přestupku a podobně, a tady uviděl tu policii z toho druhého úhlu pohledu z té represivní stránky, ne z té preventivní. Já bych opravdu nechtěl, aby lumpové a podvodníci z nás měli legraci.*

27 PL Mluvčí vyjadřuje přesvědčení, že platnost nežádoucího vztahu policie a obyčejných lidí není formálně žádoucí a pragmaticky nutná. Na podporu svého přesvědčení reprodukuje budoucí záměr policie, který je i přes formální vyjádření voluntativním modálním slovesem *chtít* v hloubkové struktuře závazkem, protože se řadí k vizím. Při komplexním popisu problematiky vyjadřuje *musíme si uvědomit*, obecnou neadresovanou nutnost přijetí podvojně role policie. Transpozice druhé osoby do první napomáhá zmírnit direktivní funkci modálního slovesa, mluvčí se vyhýbá hromadnému nátlaku na komunikační partnery, konečné posluchače. Hypotéza formulovaná ohledně zdroje obecného názoru na vztah policie a občana je založena na subjektivním odhadu o existenci internalizované zkušenosti a její následné generalizaci v rámci diváckého dotazu. Dotaz je proto hodnocen jako neobjektivní. Obecný postoj hosta k prezentovanému vztahu policie *lump* je preferenčně hodnocen jako nežádoucí, pragmaticky se tedy řadí na spodní hranici pravděpodobnosti a v očích hosta směřuje k neplatnosti.

28 DT: *Hm, hm.*

28 DT Přitakání.

29 PL: *Policie musí být naprosto důvěryhodným sborem a tu svoji image si musí samozřejmě vybojovat u občanů.*

29 PL Objektivní nutnost pevné společenské pozice policie je ve výpovědi kombinována s implicitní záhodností, kterou do struktury pragmaticky vnáší osoba mluvčího. Totální kvantifikace svědčí o vysoké míře přítomnosti obou modalit. Ve

druhé výpovědi mluvčí prezentuje způsob dosažení stanoveného cíle jako jediný možný, a tedy nutný.

30 DT: *Víte, ty silnice -sou možná nejviditelnější. Zařídíte, aby ty kontroly byly skutečně tam, kde to je nebezpečné, kde je potřeba mít se na pozoru, myslím z hlediska bezpečnosti provozu, a tam aby byli policisté, a ne tam, většina řidičů se s tím setkává, kde je rovno, vidět na všechny strany, kde samozřejmě policie naměří.*

30 DT Moderátor se vrací k příkladu z diváckého dotazu, hodnotí možné důvody jeho zvolení. S poloviční jistotou stanovuje jako důvod četnost výskytu situace. Na základě uvedeného vyslovuje implicitní dotaz jako výzvu k přijetí závazku k nápravě stavu. Nápravu stavu vyjadřuje kontrastem současného stavu a žádoucí budoucnosti. Žádoucí stav uvádí jako první, doplňuje ho zdůvodněním, stanovením nutné činnosti policie. Hledisko určení nutnosti stojí opět v kontrastu budoucnosti a současnosti, budoucí stav je v souladu s posláním a funkcí policie hodnocen jako žádoucí. Současný stav je hodnocen nejen jako nežádoucí, ale i velmi, tedy pragmaticky nad míru, rozšířený. Četnost výskytu nežádoucího stavu je implicitně dána do souvislosti s nevhodným hlediskem úspěšnosti policie, implicitně je popsán stav, kdy prioritou není zabezpečit provoz, ale naměřit a jeho implicitní pragmatický důsledek vybrat pokuty. Potencialita objektu slovesa *naměřit* je pragmaticky zakotvena ve vyjádření agense. Jednoznačná interpretace je zajištěna lokalizací propozice.

31 PL: *Naprosto s vámi souhlasím a to je úloha jednak odpovědnosti, po kte-y chci po vedoucích příslušnících v policii, ale taky úloha i metodických pracovišť, aby dohlédly, tady na to, -dyž -ste zmínil ty problémy v dopravě, tak vopravu máme tady i poměrně přesné statistiky nehodových úseků, kde nám umírají lidé, kde -sou těžká zranění a podobně, a to -sou ta místa, na kterých my se musíme napřimit a musíme zde být vidět a opravdu...*

31 PL Mluvčí vyslovuje bezvýhradný souhlas s kritickým popisem stavu. Stanovuje odpovědnost za řešení jednotlivých problémů rozdělenou mezi složky policie. Téma diváckého dotazu hodnotí jako jeden z možných příkladů působnosti jednotlivých odpovědných složek. Užitím komentoru *vopravu* hodnotí jistou existenci a implicitní využitelnost informací vedoucích k přesnějšímu a účinnějšímu zaměření práce policie. Změna účinnosti policejní práce je modálním slovesem prezentována jako nutná, a tedy vzhledem k mluvčímu a jmenovaným složkám zavazující. Závaznost je explicitně vyjádřena komentorem *opravdu* v konečné pozici výpovědi.

32 DT: *To můžete garantovat, že na to se tedy zaměříte a nebudete na těch v uvozovkách rovných ne tolik nebezpečných úsecích?*

32 DT Moderátor formuluje dotaz požadující explicitní vyjádření mluvčího ke schopnosti přijmout závazek, který je jádrem propozičního obsahu výpovědi. Propoziční obsah přitom zavazuje k dodržování žádoucí propozice i k nerealizaci nežádoucí negace.

33 PL: *Ano, to jednoznačně, tento signál vysílám jak do policie, tak směrem k občanům a chtěl bych, aby na to dohlédli jak policejní manažeři, tak metodická pracoviště, které v policii máme.*

33 PL Mluvčí explicitní souhlasnou formulí přijímá závazek, zároveň své performativní chování hodnotí a stanovuje okruh příjemců informace. Odpovědnost je rozdělena tenativně voluntativní preferencí, tato forma odpovídá komunikačnímu prostředí, je příkladem akomodace komunikačního jednání vzhledem k prostředí, které vytváří podmínky pro transpozici morfologicky signalizovaného nařízení / příkazu do lexikálně a morfologicky signalizované voluntativní preference.

/telefonát do studia/

34 DT: *Dobrý večer, tady je Hyde park Daniel, vy telefonujete, můžete se ptát policejního prezidenta.*

34 DT Moderátor se uplatňuje jako interakční činitel, zprostředkovává informace umožňující divákovi zapojit se do pořadu, informuje implicitně a explicitně o úspěšném telefonním spojení, představuje hosta prostřednictvím jeho společenského postavení a předává slovo, dovoluje divákovi položit dotaz. Moderátorova replika představuje počáteční shrnutí podílu diváka na pořadu, částečně předbíhá komunikační sled.

35 D₃: *Dobrý ve...*

35 D₃ Přerušená fatická komunikace má za úkol nastolit běžné podmínky komunikace, vzájemnou minimální známost partnerů.

36 DT: *Kdopak ste?*

36 DT Moderátor vyslovuje požadavek, aby se divák identifikoval.

37 D₃:... *Večer, Dušan.*

37 D₃ Divák plní pokyn moderátora.

38 DT: *Dušane, povídejte.*

38 DT Moderátor předává divákovi slovo. Imperativní forma má funkci výzvy budované na dovolení.

39 D₃: *Já -sem se chtěl zeptat pana policejního prezidenta na to říkal už pan ministr. On říkal, že do policie -de prostě málo/ málo peněz a že přitom policie má náklady, prostě na mzdy vysoké asi pětaosumdesát procent. Teď se ho chci zeptat, -dyž teda policie má jedna celá šest násobku celostátního průměrného platu, jes-i oni maj nějakou kvótu, jes-i to maj nějak rozdělený, že určitá část peněz má jít na mzdy a určitá část je na provozní náklady a na investiční náklady. A když teda čerpají osumdesát pět procent, no tak samozřejmě že potom nemaj na benzin, že nemaj ani na teplou vodu. A a jes-i by mi tohle řekl. A druhou otázku bych měl na to, že mají velký prostě procento taky na výsluhy. Proč mají výsluhy všichni policisté, proč to nemají jenom ti, co zakročujou někde proti nějakým násilnostem a nebo prostě a nebo proti nějakým teroristickým těm? Tam by to měl být vyloženě jenom úzký okruh lidí, tak-le to pobírá celá policie. Stojí je to hodně peněz a stojí to i stát hodně peněz. Děkuju nashle-anou.*

39 D₃ Voluntativní modalita využitá ke komunikační signalizaci otázky uvozuje cizí mímění a jeho zdroj, do citace pronikají prvky nepřipraveného mluveného projevu, vycpávková slova *prostě*. Na citaci navazuje aktualizovaný signál otázky. Následná zjišťovací otázka je uvedena objektivními informativními předpoklady, jádrem otázky je získat stanovisko k podmíněnému soudu. Předmětem podmínky je objektivní záhodnost vedoucí k rozdělení finančních prostředků v rámci policie. Objektivní záhodnost je vyjádřena explicitně modálním slovesem *mít ve spojení s infinitivem*. Informace z cizího zdroje vytvářejí presupozici, že záhodné rozdělení neexistuje nebo je nevhodně nastaveno, z presupozice vyplývají objektivně logické důsledky, které mluvčí subjektivně hodnotí jistotním *samozřejmě* jako s velkou pravděpodobností očekávané. První dotaz je cyklicky zakončen zdvořilou žádostí o odpověď, která má formu zjišťovací otázky se slovesem v kondicionálu. Následuje explicitní oznámení signalizující kondicionálem druhý dotaz, jeho téma je nejprve prezentováno oznamovací větou, samotné jádro dotazu zůstává implicitní. Divák formuluje primární otázku doplňovacího typu, do níž zapojuje anaforické vyjádření nesouhlasu se stávajícím stavem a navrhuje alternativní řešení. Návrh má formu dotazu na důvod neplatnosti navrhovaných kritérií. Divák vyjadřuje záhodnost změny, která vyplývá z navržených kritérií, formuluje ji jako rozpor se současným stavem, rozpor je tematizován jako koherentní činitel vzhledem k nežádoucím účinkům, které nastávají v důsledku současné situace. Dotaz je ukončen v souladu s pravidly zdvořilosti poděkováním s rozloučením.

40 DT: *Dušane děkujeme za konkrétní otázku. Tak pane prezidente, rozdělení, máte nějaké kvóty, jak rozdělit ty peníze mezi platy a provoz.*

40 DT Moderátor se ve své institucionální a interakční funkci implicitně loučí s divákem recipročním poděkováním. Obrací se na hosta, který byl tázán, nominálně sumarizuje dotaz, posléze ho převádí do závislé zjišťovací otázky.

41 PL: *Samozřejmě ty/ toto rozdělení je už dáno v rozpočtu, -sme součástí rozpočtové kapitoly ministerstva vnitra, a jenom pro příklad, pro letošní rok máme na mzdy včetně odvodu dvacet čtyři celejch tři miliardy korun a na provozní výdaje zhruba tři celé tři miliardy korun. Na ta provozní výdaje potřebujeme samozřejmě více a tady využíváme převodu z neobsazených tabulkových míst policistů. My víme, že letošní rok, abysme vůbec ustáli provozně, potřebujeme zhruba čtyři miliardy korun, které díky převodu zhruba šesti set milionů korun dosáhneme. Takže už v té rozpočtové kapitole je zvlášť prostředky na provoz a mzdy.*

41 PL Host vyslovuje souhlas s existencí kvót a oznamuje jejich původ, poměr prostředků na jednotlivé výdaje uvádí na ilustrativním příkladu. Druhou finanční částku explicitně označuje jako přibližnou, čímž implicitně odkazuje na nepřítomnost explicitních písemných podkladů. Lexikálním komentorem *samozřejmě* hodnotí rozdělení peněz jako nepovídající. Komentor implikuje očekávanost situace vzhledem k nevyváženým hodnotám v jednotlivých oddílech rozpočtu i k prokazatelným objektivním výdajům. S využitím prostorové metafory uvádí standardní řešení situace. Predikátorem nejvyšší jistoty v kombinaci s nutnou podmínkou kvantifikovanou měrovým *vůbec* je implikována nutnost použít popsané řešení, dále je specifikováno získání potřebných peněz. Replika je cyklicky uzavřena rekapitulací odpovědi na otázku.

42 DT: *Hm, takže někde budou chybět ale policisti, když z neobsazených míst, z míst, která byste potřebovali, předpokládám, obsadit, -dyž je máte vyčleněna, ve-mete peníze na provoz, takže budou chybět policisti.*

42 DT Moderátor prezentuje přesvědčený evidenciální úsudek. Přesvědčení je vyjádřeno analytickým futurem, evidenciálnost vyplývá z vyjmenovaných indicií vedoucích k jeho formulaci. První indicií je presuponovaná platnost popsaného postupu, druhou indicií je předpoklad, že počet tabulkových míst odpovídá potřebám policie a byl s ohledem na ně stanoven, z druhé indicie plyne sekundární indicie potřebnosti

většího počtu policistů. Replika je cyklicky zakončena opakováním závěru v důrazové pozici.

43 PL: *Já se nedomnívám, že je to takto/ ta otázka/ je stavěna, protože je to dlouhodobá jakési financování policie, že policie je stanovena vládou České republiky/ její početní stavy. Momentálně -sou taj nenaplněné stavy, ty -sou tady dlouhodobě, a tak se využívají mzdové prostředky na ty převody, my chceme samozřejmě příští rok, aby na ty provozní výdaje byl nastaven takový rozpočet, který odpovídá reálným potřebám policie na tyto/ na tyto/ na ty provozní výdaje. A co se týká druhé části otázky tak výsluhové nároky*

43 PL Host odmítá přijmout vytvořený závěr, odmítnutí je váhavé, zdvořilé, negace se pojí s predikátorem subjektivní jistoty, je tedy oslabena vzhledem k opačné konfiguraci. Své přesvědčení host opírá o uzuálnost popsaného řešení. Uzuálnost plyne z dlouhodobé platnosti stanovených početních stavů u policie a předpokládaných proměn reálných potřeb. V rozporu s prezentovanou uzuálností řešení se host zahrnuje do nespecifikované skupiny usilující o reálný rozpočet. Úsilí je prezentováno voluntativním modálním slovesem *chtít*. Host spontánně přechází ke druhé části otázky, čímž signalizuje vyčerpání prvního tématu.

44 DT: *Výsluhy, přesně tak.*

44 DT Moderátor vyslovuje souhlas s tématem opovědí.

45 PL: *... by měla mít/ by měla mít samozřejmě celá policie, nemůžeme to dát pouze policistům, kteří, jak říkal tazatel se zúčastní zákroku a podobně, protože policie je jeden team, jeden organismus a tyto výsluhové nároky zná řada policejních sborů kolem nás v celé Evropě, protože je to i díky tomu, že ten policista je výrazně/ výrazně po dobu své služby pro stát/ je výrazně omezen, to znamená, nemůže podnikat, nemůže si přivydělávat, kromě velmi omezených činností, nemůže být členem politických stran a má další a další omezení, které v podstatě stát mu takto kompenzuje po skončení služebního poměru.*

45 PL Host morfologicky signalizuje záhodnost zachování stávajícího stavu a zdůvodňuje svůj názor jednotou policejního sboru, v důsledku toho prezentuje host divácký návrh jako neproveditelný, nemožný. Dalším argumentem na podporu zachování výsluh je jejich existence v jiných státech. Poslední výpověď je zaměřena na obecnou obhajobu výsluh vysvětlením jejich smyslu jako kompenzace a uvedením konkrétního občanského jednání, které je výsluhami kompenzováno.

46 DT: *Hm, už v minulosti tady padaly otázky, tím že byste ušetřili tyhle peníze, tím že by to nedostávali všichni, tak by mohly být vyšší platy u policie. A tudíž by mimořádně byli oceňováni ti, kdo skutečně nasazují svůj život každodenně.*

46 DT Moderátor shrnuje argumenty minulých debat na toto téma. Temporální výraz už má funkci indikátoru trvání, s tím souvisí i fakt, že argumenty minulých debat jsou formulovány jako zcela hypotetické. Hypotetický závěr apeluje na spravedlivý systém odměňování podle specifických zásluh.

47 PL: *Já si myslím, že v tom systému našeho financování je dost prostředků na to, aby byli odměněni ti, kteří si to opravdu zaslouží. A já tady apeloval -sem nedávno na poradě s krajskými řediteli na policejní manažery, aby opravdu takto cíleně směřovali finanční prostředky, aby byli oceňováni ti, kteří opravdu mají velký přínos, nahrazují mnohdy i práci za jiné příslušníky, které zrovna v tom regionu chybí a já si myslím, že ten motivační prvek tady hraje velmi významnou roli, pokud byzme to unifikovali, tady že by v podstatě policejní platy byly pouze pevnou složkou bez možnosti/ bez možnosti jakéhosi bonusového systému, tak si myslím, že by to nebyl správný manažerský nástroj.*

47 PL Host subjektivně odporuje, modálním predikátorem *myslím si* vyjadřuje důvěru v současný systém a implicitně signalizuje nepotřebnost změny. Navíc vyjadřuje implicitní důvěru ve svoji manažerskou sílu. Důvěra vyplývá z oznámení průběhu jednání s manažery, z něhož lze implicitně odvodit, že systém odměňování se má změnit k lepšímu na vlastní popud hosta. Proti sjednocení platů staví host možnost finančně motivovat vynikající pracovníky, explicitně vyjadřuje negativní dopady neexistence této možnosti. Celý názor je jednotně modalizován jistotním predikátorem *myslím si*.

48 DT: *Chat s další otázkou, pane prezidente, Libor Mašek se ptá:*

48 DT Moderátor explicitně oslovuje hosta, upoutává jeho pozornost ke zdroji a autorovi dalšího dotazu.

49 D₄ : *Když už ministr vnitra nenašel prostředky k udržení platů policistů, budete je hledat vy? Co takhle redukovat počty tiskových mluvčích, když jenom*

*středočeský kraj asi jich má zhruba třicet nemluvě o počtu sekretářek vedoucích oddělení a dalších odborů. Podepsal ste petici?*⁶⁶

49 D₄ Moderátor reprodukuje divácký dotaz. Při reprodukci signalizuje potíže se čtením aktuálních zkratk. Divák uvádí neúspěch ministra v řešení platových problémů, žádá potvrzení, zda se host bude problematikou zabývat. Navrhuje tenativní řešení prezentované pomocí neurčitých kvantifikátorů a delimitátorů *jenom a nemluvě o* jako oprávněné. Druhá část dotazu je tvořena zjišťovací otázkou.

50 DT: Tak vezměme to zase po pořádku, budete hledat ty peníze na udržení platů policistů třeba tou cestou, kterou Libor naznačuje?

50 DT Moderátor dává hostu prostor pro zodpovězení dotazu, nabádá k postupu v souladu s linearitou dotazu. První otázku zhušťuje do presupozice a navázaného způsobu řešení problému. Ochota problém řešit je vzhledem k hostovi vstřícně presuponována. Divácký návrh je v souladu s původní prezentací zachován ve formě jedné z možností, původně hovorový frazém *co takhle* je nahrazen neutrálním *třeba*.

51 PL: Já už -sem ve svém vyjádření-/sem byl znepokojen/ nad/ v rámci reformy Policie České republiky, jak nám narostl počet vysokých policejních důstojníků. A také jsem zdůraznil, že začnu od hlavy, to znamená, znovu podrobím jakémusi personálnímu auditu policejní prezidium, metodická pracoviště a budu opravdu velmi drobně zkoumat jednotlivou úroveň řídicí včetně množství policejních manažerů. To -sou ty vnitřní zdroje, né pro tu efektivitu řízení, ale pro to, abyzme efektivně poskytovali tu službu obyvatelstvu

51 PL Host uvádí vlastní příklad implicitně dokazující vážnost situace, odkazuje k vlastnímu explicitnímu dokumentujícímu veřejnému prohlášení. Reprodukuje svůj implicitní závazek zvrátit vývoj a popisuje postup, který použije. Preference nedokonavého analytického futura v popisu postupu může implicitně signalizovat důslednost. Mluvčí vyslovuje nesignalizovaný předpoklad prezentovaný jako plné přesvědčení, že jeho metoda povede k výsledku. Explicitně formuluje preferenci služby obyvatelstvu před náklady na řízení policie.

52 DT: Hm.

52 DT Přitakání signalizuje povzbuzení k očekávanému pokračování.

⁶⁶ Původní znění: Když už MV nenašel prostředky k udržení platů policistů, budete je hledat vy? Co takhle redukovat počty tiskových mluvčí když jenom stč. jich má cca 30, nemluvě o počtu sekretářek vedoucích oddělení a dalších odborů. Podepsal jste petici?

53 PL: *...protože opravdu někdy mám pocit, že policistů výkonných nám ubývá, přesto na to nereaguje jakýsi náš velitelský sestav.*

53 PL Replika představuje zdůvodnění předchozí repliky mluvčího. Subjektivní modalizátory v metaforickém predikátu *mám pocit* vycházejí z evidenciálnosti typu neověřené domněnky, celý predikát je navíc frekvenčně relativizován.

54 DT: *Ten příbytek těch nejvyšších policejních funkcí byl asi sto třicet za poslední rok, jaký by podle vás měl být ten cílový stav? Když -ste se do toho pustil, tak si myslíte, že jich je moc. Kolik by tak podle vás bylo optimální pro naši policii?*

54 DT Moderátor uvádí výchozí stav, aby na základě jeho parametrů formuloval dotaz poskytující srovnání s ideálem, k němuž směřuje činnost hosta. Explicitně uvádí presupozice otázky založené na pragmatickém předpokladu, že jednání musí mít motiv. Motiv je jistotním predikátorem v referativní funkci označen jako osobní. Replika je cyklicky uzavřena zřetelově vymezenou reformulací vlastní otázky.

55 PL: *Já právě -sem říkal, že to momentálně budu podrobovat analýze, protože zase nemůžeme ří-ící struktury poddimenzovat. Vzhledem k tomu, že máme jasnou jednotnou strukturu, kterou nám v rámci evropských sborů řada zemí závidí, tak já bych opravdu/ nechci rozdrobovat policii na jednotlivé separátní celky, proto jakási liniovost tady musí být, ale musí komparovat se skutečným stavem policistů a s úrovněmi řízení a tady bych chtěl také apelovat na policejní manažery a stanovit jim jasnou odpovědnost, jasnou odpovědnost za bezpečnostní situ-ci na teritoriu a za pocit bezpečí u občanů.*

55 PL Host implicitně odmítá odpovědět, místo odpovědi uvádí výčet podmínek pro kompetentní odpověď. Podmínky časově zařazuje jako probíhající, uvádí jejich důležitost formulací negativních účinků jejich neexistence. Modální sloveso *moci* se vztahuje k významu záhodnosti ve shodě s negativním vymezením podmínek. Výraz *zase* má funkci kontrastivní částice. Mluvčí vyslovuje zřetelově vymezený závazek, že se zdrží překotných změn zdržení se je vyjádřeno negací vůle k opaku. Rozsah změn je vymezen popisem parametrů žádoucího stavu. Mluvčí stanovuje osoby odpovědné za základní práci policie.

56 DT: *Hm, mluvčí, sekretářky, vedoucí oddělní, je to ta cesta?*

56 DT Moderátor nevětným výčtem znovu uvádí příklad způsobu šetření prezentovaný v diváckém dotazu, explicitně se ptá, na hodnocení jeho vhodnosti.

57 PL: *Nemusí, nemyslím si, že zrovna počet tiskových mluvčí je naddimenzován, počet sekretářek, jak tady uvádí tazatel, došlo k výrazné redukci už*

v minulých/ v minulém období, kdy opravdu počet těchto administrativních sil výrazně klesl a / a já si myslím, že to je správná cesta, protože v minulosti proběhla/ takzvaná/ takzvané zcivilnění řady civilních funkcí a u policie je řada věcí, které musí někdo provádět. A pokud to nejedná se o čistě policejní činnost, tak je to právě činnost pro občanského zaměstnance, kterých

-neska máme zhruba deset tisíc v rámci policejního sboru.

57 PL Host formuluje popřenou nutnost jako zdvořilý nesouhlas, uvádí vlastní názor na množství administrativních pracovníků policie. Jako protiargument používá novější údaje o počtu těchto zaměstnanců, než jaké má k dispozici divák, jehož argument je implicitně označen za neplatný. Host vysvětluje podstatu provedené změny, kterou předem subjektivně hodnotí jako správnou. Obecně vymezuje okruh činnosti civilních zaměstnanců a uvádí jejich přibližný počet jako implicitní argument pro jejich vysokou potřebnost a navíc i vysokou úspornost, vzhledem k presupovaným odlišným platovým podmínkám.

58 DT: *Poslední věc, podepsal -ste petici, předpokládám, že myšleno petici o za odstoupení nebo odvolání ministra vnitra?*

58 DT Moderátor znovu pokládá diváckou otázku, prostředky úsudkové evidenciálonsti uvádí nutný kontext. Osamostatněné syntagma *poslední věc* signalizuje brzký přechod k dalšímu dotazu.

59 PL: *Petici -sem nepodepsal, petice se ke mně ani nedostala a stále transparentně říkám, že v současné situaci petice nic neřeší, já- sem odpovědný za policejní sbor, za to, jak je financován, jak rozdělujeme finanční prostředky, a na základě tohoto tématu -sem se již sešel se zástupci všech odborových organizací, kteří působí v policii České republiky.*

59 PL Host vyslovuje zápornou odpověď a důvody pro ni, které řadí vzestupně podle závažnosti, platnost prvního uvedeného důvodu je podmíněně zpochybněna druhým. Nesignalizovaně subjektivní oznámení je zdůvodněno přijetím osobní odpovědnosti za chod policie. Kromě přijetí odpovědnosti host deklaruje i počátek spolupráce s policejními odbory.

60 DT: *Hm, tedy, kdyby se k vám dostala, tak byste ji nepodepsal?*

60 DT Moderátor reformuluje odpověď jako otázku vybudovanou na opačných pravdivostních předpokladech, žádá explicitní potvrzení stanoviska.

61 PL: *Nepodepsal, ale zase ctím/ ctím tady ústavní právo.*

61 PL Host uvádí explicitní odpověď vázanou na konkrétní situaci, proti ní staví generické hodnocení postupu jako oprávněného, kontrast je vytvořen částicí *zase* ve významu frazému *na druhou stranu*. Výraz *tady* představuje metaforickou transpozici zřetelce do prostoru.

62 DT: *Není to jen proto, že ministr vnitra vás jmenoval do nejvyšší policejní funkce?*

62 DT Moderátor vyslovuje otázku s tenativně formulovanou domněnkou, která je příčinnou větou označena za možný důvod popsání jednání hosta.

63 PL: *Ne, ne, ne, ne proto, ale neztotžňuju/ neztotožňuju se s řešením současné situace peticí.*

63 PL Host odmítá implicitní načtení emocionálním opakování formy, znovu uvádí svůj postoj jako reformulaci výroku z repliky 59.

64 DT: *Další otázka mířící na policejního prezidenta do Hyde parku je na chatu, Roman se ptá:*

64 DT Moderátor signalizuje neadresovaný přechod k dalšímu dotazu, jeho zdroj a autora.

65 D₅: *Dobry večer, můžete se zeptat pana policejního prezidenta, zda může potvrdit, nebo vyvrátit informaci o odměně ve výši pět set tisíc korun řediteli plzeňského ředitelství, který je ve funkci necelé tři měsíce.*⁶⁷

65 D₅ Moderátor zprostředkovává nepřímo formulovaný dotaz diváka, který důsledně ctí interakční roli moderátora. Dotaz je formálně specifický užitím policejního profesního slangu. Užitý výraz *informace* v součinnosti s požadavkem stanovení pravdivosti signalizuje důvěryhodný zdroj.

66 DT: *Pět set tisíc pro ředitele plzeňského ředitelství.*

66 DT Moderátor nevětně reformuluje jádro dotazu, otázková forma vyplývá z předchozího kontextu.

67 PL: *No, tak to můžu určitě vyvrátit, myslím si že taková částka ani vůbec v absolutních číslech tam nepadla. Nevím, že by některý z policej...*

67 PL Host vyjadřuje plné přesvědčení o své schopnosti (kompetenci) vyslovit propoziční obsah, v navazujícím zdůvodnění uvádí subjektivně modalizované přesvědčení o poměrném, celkovém objemu prostředků. Míra jistoty klesá na poloviční

⁶⁷ Dobry večer, můžete se zeptat p. PP, zda může potvrdit nebo vyvrátit informaci o odměně ve výši 500 tis. Kč řediteli plzeňského ředitelství, který je ve funkci necelé 3 měsíce?

hodnoty. Srovnání specifického případu s absolutními čísly, která slouží jako vyšší premisa, má funkci argumentu, jehož síla klesá kvůli modálnímu ztvárnění. Poslední výpověď má vzhledem k první inverzní funkci, která je dána pragmatickou presupozicí o kompetenci mluvčího, nutná přítomnost presupozice ale částečně oslabuje validitu výpovědi vzhledem k její inverzi.

68 DT: *Myslíte si, nebo to víte?*

68 DT Moderátor formuluje doplňující otázku motivovanou modálními posuny ve vyjádření hosta.

69 PL: *Vím, že žádný z /z /tady z plzeňského kraje za tři měsíce určitě nedostal půl milionovou odměnu.*

69 PL Host se přiklání k závažnější formulaci, neurčitá záporná kvantifikace má zobecňující funkci a implicitně podporuje vysokou míru jistoty.

/telefonát do studia/

70 DT: *Dobry večer, v Hyde parku, Daniel, telefonujete k nám, můžete se ptát policejního prezidenta.*

70 DT Moderátor vystupuje zejména v interakční roli, orientuje diváka v situaci, jako implicitní prostředky možnosti zahájit obsahovou komunikaci používá kromě široce standardizovaného pozdravu a představení se i popis komunikačního jednání, který implicitně dokazuje existenci technických předpokladů pro komunikaci. Poslední replikou na pomezí možnosti a dovolení uděluje moderátor divákovi slovo.

71 D₆: *Dobry večer do Hyde parku, pane Takáči, a já bych se zeptal pana ministra/ Sadílek, Rožmitál*

71 D₆ Divák fatickými prostředky navazuje kontakt s moderátorem, informuje o svém preferovaném záměru. V závěru repliky připojuje svou zkrácenou komunikačně podmíněnou identifikaci.

72 DT: *Dobry večer, nemáme tu pana ministra, pane Sadílku, máme tu pana policejního prezidenta.*

72 DT Moderátor uvádí na pravou míru postavení hosta a implicitně i jeho kompetence.

73 D₆: *Pana policejního ředitele...*

73 D₆ Divák přijímá informaci o špatném zařazení hosta a formuluje opravu. Chyba mohla být projevem trémy, zažitě terminologie nebo implicitní neúcty k hostu.

74 DT: *Můžete.*

74 DT Moderátor vybízí hosta k položení otázky, zvolená forma dovolení místo výzvy nebo rozkazu signalizuje ujištění a úctu.

75 D₆: *...jak počítá s tím, že bude dál měnit lidi na například protikorupční policii ve středočeském kraji, a tak podobně, protože několik let podávám různé kauzy na tyto instituce, včetně například rozprodeje středočeských nemocnic hejtmanem Bendlem, protikorupční policie čtyry roky pomalu vyšetřuje určitý věci. Nakonec se dozvíme, že někdo něco odložil, založil, přiložil, a nikdy nevede výsledek prostě tam, kam by měl jít. Myslím, že -dyž odešel pan Vrba sám, je to dobře, ovšem takovýdle lidi by měli odcházet se snížením platu, a ne s plnejma sazbama na odchodné. Takových policistů tam máte samozřejmě víc, ke kterým mám dostatek důkazů, jak na krajské, tak především na protikorupční policii a na nižších úrovních příbramského okresu. A chtěl bych se zeptat, kdy se rozloučíte s těmi, který veškerý kauzy přestože -sou písemně doloženy, nahrávkami -sou doloženy, zápisy zastupitelstev a vším, přesto veškeré věci odkládají, aniž by se tím řádně zabývali. Děkuji nashle-anou*

75 D₆ Divák přechází k formulaci dotazu zaměřeného na existenci záměru pokračovat v implicitně žádoucí činnosti, srovnávacími výrazy *například, a podobně* je problém lokalizován a ihned zdůvodněn. Propoziční obsah zdůvodnění je označen za dlouhodobý. Předmět komunikace daný tímto propozičním obsahem je implicitně hodnocen jako významný z hlediska dopadu na obyvatelstvo. Neúspěch tazatele je kvantifikován subjektivně hodnoceným dlouhým obdobím čtyř let, období je hovorovým výrazem *pomalou* kvalifikováno jako přibližné, blíže k uvedené hodnotě. Divák vyjadřuje svou nespokojenost s presuponovaným výsledkem vyšetřování, jeho presupozice se zakládá na negativní zkušenosti, která je obsažena ve frekvenčním výrazu *nikdy* ve spojení s nenaplněnou záhodností vyjádřenou modálním slovesem. Divák vyjadřuje subjektivní kladné hodnocení odchodu odpovědného pracovníka, zároveň vyslovuje výhrady k jeho formě, vyjadřuje je jako obecný požadavek zavedení sankce pro tento typ případů. Vyslovuje subjektivní lokalizovanou kvantifikaci problému komentorem odkazuje k osobní zkušenosti. Divák znovu formuluje doplňující závislou otázku, vybudovanou na předpokladu, že jeho argumenty jsou dostatečně silné, aby mohl presuponovat splnění propozičního obsahu. Dotaz je ukončen fatickou komunikací.

76 DT: *Pane Sadílku, děkujeme. Pane prezidentě...*

76 DT Moderátor se implicitně loučí s divákem, obrací se na prezidenta, implicitně ho vybízí k odpovědi.

77 PL: *Tak já si myslím, že ta situace není tak tristní, jak tady tazatel se mě ptá, protože já -sem navázal velmi úzkou spolupráci s panem nejvyšším státním zástupcem, s panem doktorem Zemanem, a to je zejména náš partner pro komunikaci v rámci trestního řízení. Já nevím, co měl na mysli posluchač, konkrétní příklad, ani nemohu znát podrobnosti, konkrétního případu, vzhledem k tomu, že nemám statut policejního orgánu, což mají tyto útvary, ale pokud tazatel měl na mysli, že byl policií nějak poškozen nebo nebyla mu věnována dostatečná pozornost, tak máme dostatek kontrolních mechanismů, jak vnitřních, tak i mimo policii, což je inspekce Policie České republiky, aby to prošetřila, ale chci podotknout, pokud v dané věci bylo prováděno trestní řízení, tak -sou tady opravné prostředky podle trestního řádu, které dozoruje státní zástupce.*

77 PL Host odmítá vážnost situace s implicitním odůvodněním, že o problémech není z kompetentních zdrojů informován. Odmítnutí je relativizováno vzhledem k explicitně vyjádřené neznalosti konkrétního problému. Host se vzhledem ke svému postavení označuje za nekompetentního k řešení situace. Navrhuje podmíněné řešení obecného problému běžným postupem. Běžný postup označuje za dostatečně účinný.

78 DT: *Když to skočilo ale u policie, což možná pan Sadílek naznačuje, necháte si třeba tedy střední Čechy, když konkrétně mluvíme o nich, prověřit, jaké věci byly podány, jaké důkazy byly předloženy jes-i policie skutečně něco sama nezametla pod koberec?*

78 DT Moderátor specifikuje jádro dotazu při mluvení za diváka využívá objektivizujícím způsobem signály snížené jistoty, z jádra dotazu odvozuje vlastní dotaz na splnění požadavku ověřit podezření.

79 PL: *Z tohoto telefonátu nemohu usoudit, o jakou kauzu se jedná, protože opravdu zejména Středočeský kraj je poměrně zatíženým krajem, tam je několik tisíc kauz a opravdu...*

79 PL Host odmítá přijmout závazek s poukazem na nemožnost posoudit konkrétní případ, vzhledem k rozsahu vyšetřování v dané oblasti považuje řešení za nemožné.

80 DT: *Tak nějaká komplexní prověrka ve středních Čechách.*

80 DT Moderátor nevětně tenativně navrhuje alternativní řešení, funkce výpovědi je signalizována převážně intonací.

81 PL: *Pokud naše/ naše metodická pracoviště samozřejmě/ a kontrolní pracoviště se zabývají prověrkami a kontrolou práce policistů. Ale chci zdůraznit, že naším partnerem v rámci trestního řízení je soustava státních zastupitelství a myslím si, že současný náš právní systém je dostatečná/ má dostatečné záruky na to, že trestní řízení proběhne, jak má.*

81 PL Host poukazuje na presuponovanou dostatečnou činnost kontrolních orgánů. Kladně hodnotí partnerství se státním zastupitelstvím a plnou kontrolu právního systému nad správným průběhem trestního řízení. Důvěrou v systém, která nepřipouští pochybnosti, relativizuje platnost diváckého dotazu. V reformulaci uvádí existenci nástrojů právního systému, které se navrstvují na funkčnost právního systému samotného a slouží jako podpůrný argument.

82 DT: *No dobře, -dyž se to ke státnímu zástupci vůbec nedostane, zůstane to u policie, to byste měl prověřovat vy. Udělat si ten, jak se říká, pořádek před vlastním prahem.*

82 DT Moderátor upozorňuje na případy, které svým průběhem nespádají do popsaného modelu, vyslovuje tenativně záhodnou odpovědnost hosta za jejich správný průběh. Na podporu svého očekávání využívá i obecného frazému vyslovujícího týž požadavek tradiční formou.

83 PL: *Pokud -sou tady taková důkazní situace a je zahájeno zá.../ -sou zahájeny úkony trestního řízení, tak je tady vždy dozor státního zástupce. Není možno obejít státního zástupce a státní zástupce tuto kauzu dozoruje, a dokonce státní zástupce může vstoupit do takzvaného předpřípravného řízení. Takže já nemám obavu, mohou tady být samozřejmě jednotlivé excesy ze strany policie, neříkám státního zastupitelství, ale potom tazatel by mě musel říct konkrétní kazu, na kterou se zaměřit.*

83 PL Host se tematicky vrací ke svému modelu, ignoruje argument moderátora, znovu zdůrazňuje roli státního zástupce a jako další stupeň argumentace jeho pravomoci. Vyvozuje částicí *takže* signalizovaný obecný závěr, který relativizuje poukazem na *jednotlivé excesy*. Ve vymezených případech označuje za nutnou spolupráci s divákem při identifikaci problému. V dané komunikační situaci není možné spolupráci navázat, případ se tak vyhýbá medializaci. Ve vyslovené podmínce je explicitně vyjádřena modalita nutnosti a elidované záhodnosti.

84 DT: *Hm, co tedy pan Sadílek má udělat, napsat na inspekci, napsat přímo vám, napsat panu Zemanovi, nejvyššímu státnímu zástupci? Co tedy?*

84 DT Moderátor doplňovací otázkou s výčtem možností žádá hosta, aby navrhl řešení pro konkrétního diváka.

85 PL: *Může, může, může se svým podnětem se obrátit na pracoviště vnitřní kontroly policie, které určitě jeho podnět zaznamená a pod...*

85 PL Host navrhuje běžné řešení a popisuje jeho postup. Opakování nahrazuje formulační pauzu.

86 DT: *V tom Středočeském kraji, kterému nevěří?*

86 DT Moderátor elidovanou konstrukcí s relativní větou implicitně zpochybňuje navržené řešení.

87 PL: *Může kdekoliv jinde, může se dostavit i přímo na policejní prezidium. Jeho podnět/ určitě se budeme zabývat.*

87 PL Host ruší platnost presuponované podmínky a přijímá nespecifikovaný závazek vztahující se k průběhu presuponované reakce na podnět.

4.6 Hyde park s Michaelem Třeštíkem

1 PK: *Hezký večer vám všem, dvacet hodin a deset minut, čas kdy startuje páteční Hyde park ČT 24 tentokrát ovšem nebude sportovní, dostane nádech umělecký. Michael Třeštík, tak, přesně tak se jmenuje náš dnešní host, v životě už toho stihnul docela hodně, vystudoval architekturu, pracoval jako novinář, nakladatel, dramaturg, je vášnivým sběratelem umění a jeho znalcem i obchodníkem s ním. Sám o sobě říká, že je vyhledavačem pozitivních momentů. Jeho žena Helena je známá dokumentaristka, jejich vlastní manželská etuda má znaky příběhu jako z filmu, právě s ním se tedy dnes ponoříme do fascinujících hlubin dějin umění, do osudů různých děl i do věcí ryze praktického rázu, jak do umění správně investovat, kolik je na to potřeba peněz, je to jenom pro bohaté nebo, nikoli. A taky, jak nenaletět různým podvodníkům. My -sme připraveni, doufám, že vy taky, takže pojďme začít.*

1 PK Moderátorka navazuje kontakt s diváky, indikativem užitým ve významu objektivní uzuálnosti vytváří kontrast, jímž zdůrazňuje aktuální tematickou náplň pořadu, vyjadřuje ji syntetickým futurem částicí *ovšem*. Při představení hosta využívá kvantitativní hodnocení, jeho měřítkem je relativní poměr věku a zkušeností hosta. Hodnocení je relativizováno transponovanou částicí *docela*. Charakteristiku doplňuje reprodukovávané sebehodnocení hosta. Moderátorka uvádí společenské postavení hosta a

vyváří paralelu mezi dokumentárním filmem a předpokládanou charakteristikou osobní zkušenosti hosta. Identita je vymezena predikátem *má znaky*, jedná se tedy o částečnou podobnost, jejíž subjektivní stanovení není přímo indikováno. Moderátorka dále presuponuje náplň pořadu obecným vymezením tématu diskuse. Preferenční hodnocení tématu vyjadřuje adjektivum *fascinující*. Na konotativně metaforické úrovni má hodnotící funkci substantivum *hlubiny*, koncept hloubky implikuje závažnost tématu. Gradační poměr implicitně vyjadřuje kontrast mezi zajímavým a praktickým aspektem tématu. Předpokládané nepřímé otázky mají za úkol podpořit ilokuční sílu výzvy směřované k divákům. Objektivním oznámením faktu signalizuje moderátorka konec promluvy a změnu zaměření pozornosti. Subjektivně vyjadřuje preferenci stavu prospěšného pro další průběh komunikace. Konečná výzva je určena divákům, zároveň ale upoutává i pozornost hosta.

Znělka

Není - li uvedeno jinak jedná se o audiovizuální propagační předěl, jehož auditivní složka je nonverbální.

2 PK: *Přejeme krásný večer i vám, pane Třeštíku, vítáme vás ve studiu Hyde parku.*

2 PK Moderátorka ve své institucionální roli využívá plurálové tvary slovesa k navázání přímého kontaktu s hostem.

3 MT: *Dobrý večer.*

3 MT Host opětuje fatickou komunikaci implicitně vyjadřuje ochotu a připravenost k interakci.

4 PK⁶⁸: *Tak já samozřejmě připomenu, jako vždycky, našim divákům, že můžou se zapojit do všeho toho, co se tady bude dít prostřednictvím různých cestiček, které vedou sem k nám do Hyde parku. Všechny ty kontakty najdete pohromadě na:*

www.hydeparkct24.cz, ať už je to telefon esemeska, sociální sítě jako Facebook a Twitter, můžete se propojit videodotazem prostřednictvím Skypu a můžete samozřejmě také použít jednoduchý chatovací způsob na našem webu, všechno to tam určitě můžete pěkně nashromážděné najít a prostudovat, pokud budete dotaz posílat poprvé. Připomenu, že můžete taky hlasovat o tom, jak se vám bude líbit výkon našeho dnešního

⁶⁸ První a čtvrtá replika představují přípravnou komunikaci zaměřenou na dosažení ideálních podmínek pro další průběh komunikace. Informačně jsou zaměřeny na konečného příjemce, usilují o nastolení vhodné informační báze spočívající v rovnováze zájmu o téma a dostatečného vhledu, který umožňuje účastnit se komunikace s předpokládaným prospěchem pro příjemce.

hosta, a to tím, že dáte plus nebo minus, a že můžete taky palcem dát najevo, jestli se vám líbí, nebo nelíbí otázky, které sem směřují jiní diváci Hyde parku ČT 24. No, a pojďme hned na tu první. Na Facebooku nám napsal divák, který se jmenuje Don Tutti, nebo spíš si tak asi říká, předpokládám.

4 PK Komentorem *samozřejmě* odkazuje moderátorka ke své odpovědnosti za průběh rozhovoru i k nutnosti realizovat uzuální konstitutivní část pořadu, která je nezbytná k zachování interaktivního formátu. Uzuálnost je explicitně vyjádřena formálně srovnávací konstrukcí *jako vždycky*. Explicitní možnost zapojení se předpokládá kladný preferenční postoj diváků, jenž prostřednictvím implicitní voluntativní modality konstruuje reálnou možnost realizace propozice. Podmíněný charakter možnosti je explicitně vyjádřen pouze ve větných výpovědích, které mají posílenou ilokuční funkci. První oznámení je voluntativně podmíněné implicitně, jeho upřesnění větnými výpověďmi je modalizováno explicitně. Komentor *samozřejmě* má ve výčtu rovněž funkci posilující implicitní výzvu k participaci na diskusi. Samozřejmost je zakotvena v pragmatické rovině, proto se z hlediska informativního jedná o redundantní informaci. Explicitní vyjádření možnosti v další výpovědi pomáhá odlišit implicitní výzvu od implicitního vyjádření presuponované vůle. Jedná se o funkční ekvivalent slovosledných variací v postavení komentoru, v němž je funkce slovosledu nahrazena explicitní přítomností modálního slovesa. Další prezentované možnosti jsou vzhledem k pořadu nekonstitutivní, tato forma participace je divákům umožněna bez přímého vlivu na průběh pořadu. Explicitní vyjádření obou alternativ hodnocení pořadu může podnítit větší účast v hlasování, neboť explicitně vyjadřuje možnost vyjádřit jakýkoliv názor. Závěrečná formální výzva signalizuje zaměření další komunikace na vlastní téma pořadu. Poslední oznámení identifikuje zdroj a autora dotazu. Jeho identitu moderátorka na základě pragmatické zkušenostní presupozice, která umožňuje identifikovat pravděpodobné tvary českých osobních jmen.

5 D₁: *Hezký večer, pane architektke, zajímalo by mě, zda si myslíte, že -sou v České republice lidé umělecky vnímaví a dokáží díla ocenit, nebo zda-li je umění vášní pouze úzkého okruhu sběratelů a široká veřejnost je zralá na konzumní styl obchodních center.*

5 D₁ Moderátorka zprostředkovává dotaz který požaduje formulaci vlastního názoru hosta vyjádřeného výběrem jedné z nabízených alternativ. Důsledky tazatel uvádí pouze pro kladou a implicitně žádoucí alternativu, což je v souladu s komunikační maximou

zdvořilosti a úcty, kterou nelze při hodnocení generalizovaného objektu komunikace důvodně porušit, aniž by se jednalo o neobjektivní poškozující overstatement. Subjektivní hodnocení implicitní žádoucnosti vkládá tazatel do kvalifikujícího predikátu *být zralý na*, který může vyjadřovat subjektivní i objektivní akutní potřebu být beneficentem propozice. Konstrukce se vždy pojí s implicitní negací.⁶⁹ Negativně hodnotící konotace nese i kvalifikující adjektivum *konzumní*.

6 MT: */smích / To je otázka, která vlastně implikuje odpověď, že naše veřejnost není zralá. Já si myslím, že je zralá jako kterákoliv jiná veřejnost, že samozřejmě jaksi znalci umění je/ je relativně malá/ malá vrstva, ale jinak ta společnost má vo umění pojem docela dobřej.*

6 MT: Host hodnotí objektivitu otázky, subjektivně polemizuje s presuponovaným názorem. Na podporu vlastního názoru uvádí generalizované nespecifikované srovnání. Samostatně hodnotí míru profesionální zběhlosti, kterou pragmaticky hodnotí jako méně častou, hodnocení je objektivizováno komentorem *samořejmě*, který vyplývá právě z vyšší míry obeznámenosti. Na zkušenostním základě je vybudován obecný předpoklad o nepřímé úměře mezi kvalitou a kvantitou. Poslední výpovědi se host vrací k hodnocení vyžadovanému dotazem. Míru platnosti kladné presupozice hodnotí jako převazující nad platností záporné presupozice.

7 PK: *Tak podíváme se na chat, ještě určitě rozvedeme/ možná potom tohle téma/ později, protože předpokládám, že i další diváci možná se budou na to ptát, na to, kde si Česko stojí v kterých jednotlivých věcech.*

7 PK Moderátorka zaměřuje pozornost hosta k dalšímu dotazu, implicitně ukončuje diskusi na předchozí subtéma. Relevanci předchozího subtématu hodnotí komentorem *určitě* jako vysokou. Vzdává se přitom institucionálního závazku. Odpovědnost převádí na diváky jako autory dotazů. Replika v užití modálních prostředků různé míry jistoty kombinuje vliv institucionální role a subjektivního soudu. Vzhledem k důležitosti divácké participace pro pořad se moderátorka snaží ustupovat z institucionální pozice. Předpoklad zakotvený v modálním predikátoru je oslaben poukazem na implicitní jiné možné volby. Možný návrat k tématu je prezentován jako důsledek diváckých

⁶⁹ Konstrukce má dvě využití v závislosti a rozsahu negativních presupozic. Jde o konstrukce zabraňující negativní presupozici a realizace negativní propozice jako důsledku negativního výchozího stavu. Příkladem zabraňující konstrukce typ: Petr je zralý na pořádný odpočinek. Příkladem negativního důsledku je typ: Petr je zralý na domácí vězení.

preferencí, jeho zařazení do následující diskuse je prezentováno jako možné nikoli zabráněné ale plně závislé na divácích. Předpoklad, že se téma do komunikace vrátí implikuje hodnocení tématu jako důležitého a zajímavého. Institucionálně posílená ilokuční síla takového hodnocení je snížena modálním modifikátorem *možná* doplněným o explicitní vyjádření divácké odpovědnosti.

8 D₂: *Nanda: Dobrý večer, jak by se podle vás mladí umělci měli prezentovat, aby si je lidi koupili a nezařizovali si byty natištěnejma kýčema z obchodu s nábytkem. Děkuju⁷⁰ a těším se na vaši knihu.*

8 D₂ Moderátorka zprostředkovává dotaz dalšího diváka. Dotaz vyžaduje poučený návrh řešení generalizované obecného problému spočívajícího v implicitně nedostatečném zájmu originální umění. Obsahem návrhu má být záhodné jednání vedoucí k negaci současného stavu. Negativní hodnocení současného stavu je obsaženo v popise předmětných objektů komunikace jako *natištěný kýče*. Tazatelka vychází ze zpětně signalizované presupozice, že host je odborník v daném oboru. Pragmaticky je odbornost signalizována zmínkou o nově vydané knize, která je predikátem implicitně hodnocena jako prostředek dosažení preferovaného stavu světa. Výraz *podle vás* a tvar *měli by* vymezují komunikační funkci doporučení, jehož výsledek není zaručen s plnou jistotou.⁷¹

9 PK: *Tak, co by ti mladí umělci měli dělat podle vás, aby si jich lidé více všimli?*

9 PK Moderátorka reformuluje divácký dotaz signálem reformulace je užití kontaktové návazné částice *tak* a tvar demonstrativa, který v mluvené češtině často signalizuje předchozí zmínku o objektu komunikace. Funkčně se pohybuje na rozhraní vycpávkového slova členu v germánských jazycích. V uvedeném kontextu převažuje druhá funkce.

10 MT: *No, tak oni dělají co můžou, oni/ oni se zúčastňují výstav kolektivních, vlastních výstav, každé se snaží mít nějakého galeristu, který ho prezentuje, ale prostě ta veřejnost není zvyklá si kupovat originální díla, je zvyklá jenom zdobit, že jo, nikoliv kupovat/ kupovat umění. Takže ono to je potřeba prostě pár let/ pár let počkat, až /až si*

⁷⁰ V odeslaném dotaze je použit tvar *díky*.

⁷¹ Komplementarita tvarů kondicionálu a indikativu je vybudována na rozdílném zaměření výpovědi. Výpovědi zaměřené na průběh propozice využívají indikativ. Výpovědi zaměřené na výsledek propozice využívají kondicionálu ve funkci rady nebo doporučení.

lidi zvyknou na to, že místo několika plakátů můžou mít jednu hezkou grafiku nebo kresbu nebo dokonce olej.

10 MT: Host popírá presuponovanou nečinnost umělců jednak přímým oznámením bez signálů subjektivní modalitě oznámení je podpořeno výčtem příkladů. Příčinu nežádoucího stavu vyjadřuje jako důsledek chování veřejnosti. O příčinách chování nespokuljuje, protože z pragmatického hlediska nemá dostatek informací o velkém vzorku osob. Existenci implicitních důvodů signalizuje shrnující částice *prostě*, o důvodech není pochyb, ale o jejich povaze není nic známo. Zvyky veřejnosti jsou kvantifikujícím výrazem *jenom* označeny za nedostatečně rozvinuté. V závěru repliky host vyslovuje návrh řešení záhodného jednání, jako logický následek výchozí situace. Neurčitou kvantifikací vyjadřuje implicitní odhad o dosahu platnosti důvodu. Obrat v přístupu je předpokládaným důsledkem vědomého přijetí možné platnosti propozice popisující žádoucí stav. Přesvědčení o změně je zvolenou časovou spojkou *až* prezentováno jako reálné.

11 PK: *Ano, a právě kdyby to bylo třeba, řekněme, co se týče zrovna těch mladých umělců, tak kam byste doporučil lidem zajít, kde se můžou s těmi jejich díly obeznámit, pokud vlastně vůbec by nevěděli ani kam zamířit. Aby si to zač-li třeba trochu osahávat, mapovat.*

11 PK Moderátorka přijímá odpověď a klade doplňující otázku směřující k možnosti poznání prací mladých umělců. Téma dotazu prezentuje kontaktové návazným *řekněme* a částicí *třeba* jako náhodné, důvody výběru mohou být pragmaticky zakotveny ve snaze informovat o nejnovějším vývoji. Kondicionál ztvárňující vlastní otázku vyjadřující účel propozice. Do výčtu spadají lokality, které umožňují naplnění propozice. Cílová skupina příjemců rady je delimitována podmínkovou větou signalizující nepravděpodobnost plné platnosti podmínek. Nepravděpodobnost je naznačena kumulací záporných totálních kvantifikátorů a jejich kombinací se slovesným záporem. Poslední výpověď realizovaná osamostatněnou vedlejší větou explicitně vyjadřuje účel návštěvy výstavních prostor, implicitně předpokládá kladný účinek propozice na změnu nežádoucího stavu.

12 MT: *No, tak takle, každěj/ každý rok -sou výroční výstavy v akademii v Umprum, takže autory, kteří právě opouštějí školu mohou/ mohou najít -eště v těch školách a potom nezbyvá než prostě sledovat/sledovat výstavní programy, protože ti/ ti autoři vystavují, vystavují pořád, jenom si toho lidi málo všímají. Oni nevystavují*

samozřejmě v hradní jízdárně nebo ve Valdštejnském paláci, vystavujou v malých/ v malých galeriích, ale -dyž si dá někdo práci, tak/ tak je najde.

12 MT Host uvádí dvě kategorie mladých umělců rozdělené podle pragmaticky presupovaného věku. Uzuální prostor mladých umělců poskytuje možnost presumovaného jednoduchého naplnění propozice, v kontrastu stojí nutnostní modalita formulovaná jako nemožnost jiného jednání, což implikuje větší obtížnost naplněné propozice. Možnost dosažení propozice je vyjádřena jako pragmaticky logický důsledek činnosti umělců. Podmínka splnění propozice je zakotvena v kvantitativně hodnocené propozici popisující překážku dosažení propozice. Překážka je výrazem *jenom* označena jako jediná. Nutné opatření je explicitně popsáno hovorovým frazémem *dát si práci*. Dosažení žádoucího stavu je uvedeno jako důsledek podmínky s vysokou mírou jistoty.

13 PK: *Jestli by neměli třeba proniknout někam do blízkosti těch nákupních center? Ted' trochu samozřejmě provokuju.*

13 PK Moderátorka uvádí osamostatněnou vedlejší větou návrh komunikačně zakotvený v tematizaci prostředků pro získání pozornosti. Kvantifikace v ospravedlňujícím metatextovém komentáři se v souladu s pragmatickým hodnocením propozice vztahuje k míře vážného pojetí návrhu, která je implicitně velní nízká.

14 MT: *No, možná / smích/, že z marketingového hlediska by to bylo dobré, ale já bych se tomu vyhnul, teda, být mladým umělcem.*

14 MT Zřetelově vymezená výpověď kvalifikovaná jako možná je pragmaticky hodnocena jako nezáhodná z pohledu zainteresovaných osob. Nízkou relevanci daného hlediska pro skutečný úspěch signalizuje i neverbální reakce hosta.

15 PK: *Možná ještě jedna doplňující otázka, lidi taky samozřejmě někteří měli za to, když -sme vyhlásili to dnešní téma, to je v podstatě jenom pro bohaté, protože, kdo dneska sbírá umění? Kolik peněz je potřeba na to, aby člověk mohl sbírat umění? Je to otázka peněz, nebo ne? Pokud vím, tak vy tvrdíte, že ne.*

15 PK: Modální modifikátor *možná* signalizuje implicitní hodnocení role moderátorky v daném typu pořadu, obecně se jedná o jedem ze signálů průběžně doplňovaných aspektů daného tématu, aspekt je explicitně uveden návazným *ještě jedna otázka*. Spontaneita mluvného dialogu se odráží v modifikacích slovosledu,⁷²pragmatický předpoklad, který dovoluje klasifikovat podobně vystavěné názory přejaté bez

⁷² Kontextově vázaný a pragmaticky relevantní prepis repliky je následující: když... někteří lidé měli samozřejmě taky za to, že...

empirických důkazů vytvořené na základě zkreslení, jako klišé zakotvené v obecném rozšíření napříč společnostmi dovoluje považovat oznámení za průkazné a v tomto smyslu *samozřejmé*. Samozřejmý předpoklad je zdůvodněn reprodukovanou řečnickou otázkou. Moderátorka navazuje vlastní otázkou směřující k uvedení informací na pravou míru. Doplnující otázkou relativizuje důležitost peněz pro sběratele. Relativizaci zdůvodňuje jistotně modalizovanou citací hostova názoru. Při přímé interakci komunikantů se nejedná o prezentaci cizího mínění, což dokazuje i odpověď hosta.

16 MT: Tvrdím, že ne, protože i z kapesného chudého studenta je možný začít budovat sbírku, která jednou bude mít hezkou hodnotu nebo dokonce vysokou hodnotu. Takže vono není třeba kupovat rovnou čes/ český kubismus, nebo dokonce francouzské impresionisty, van Goghy a tak, ale je možné začít, já nevím, filmovými plakáty nebo grafikou obecně a i v tom se dají udělat sbírky, které potom mají velkou cenu i třeba dokumentační. -Sou/-sou prostě ten interiér/interiéru daj úplně jinou úroveň, než/ než ty ikeový/ ikeový grafiky.

16 MT Host bezvýhradně potvrzuje platnost předchozího výroku, dokládá ji explicitním příkladem řešení označovaného jako možné, což dostatečně popírá prezentované společenské klišé. Generalizovaný názor z předchozí repliky je dále vyvrácen klasifikací kvalit sbírky uvedených v gradaci s implicitně se snižující pravděpodobností. Z uvedeného vyplývá logický závěr, uvedený částicí *takže* který implicitně popírá nutnost být bohatý. Host uvádí jednu z možných postačujících podmínek formální predikace s vyjádřeným subjektem *já* má funkci částice libovolnosti typu *třeba*. Srovnávací spojka *i* průběžně vrací do komunikace téma vzácných děl. Neosobní vyjádření možnosti predikátem *dát se* je signálem mluvené generalizace. Poslední výpověď srovnává typy umění, substantivum úroveň má hodnotu implicitního kladného hodnocení.

17 PK: Takže podle vás je to hodně vlastně o tom vztahu k něčemu, vlastně jakoby o systematické práci zájem o něco, sledování prostě určité kategorie věcí. Nemusí to být právě asi, jak vy jste říkal, ty obrazy, ale nějaké třeba drobnější levnější záležitosti.

17 PK Moderátorská reformulace je přímou součástí komunikace, host má možnost k ní zaujmout stanovisko, zejména je-li explicitně označen za původce názoru. Neurčité kvalifikující výrazy relativizují většinou abstraktní pojmy, jejichž význam je vzhledem k rozdílnému informačnímu zázemí hosta experta a konečného příjemce spíše obecný.

Moderátorka mluví o *jakoby systematické práci* a bez zjevné syntaktické vázanosti uvádí další varianty abstrahovaného postupu. Znovu relativizace názoru, která se pojí s částicí asi vloženou do parafrázovaného výroku hosta se vztahuje k míře správného pochopení předchozí repliky.

18 MT: *Tak-le, když člověk sbírá, tak by ten terén měl znát, měl by/ měl by dobře znát to, co chce sbírat, měl by to znát čím dál tím líp, jak to sbírá, protože jinak je/ jinak je ohroženější prostě svým vlastním nevkusem zejména, že jo, ale já -sem tou vodpovědí předtím chtěl říct, že/ že. sou v průřezu toho umění- sou i oblasti, které nejsou finančně náročné a je třeba akorát se jich nebát a objevit je a jít do nich.*

18 MT Host uvádí záhodné předpoklady implicitně tematizovaného úspěchu záhodnost formálně vyjadřuje kondicionál slovesa *mít*, implicitně tematizovaný úspěch je v komunikaci zastoupen ilokučně silnějším varováním před logicky nutným, modálně nesignalizovaným neúspěchem. Generalizující indikativ vztažený ke gramatikalizovanému subjektu *člověk* prochází celou replikou, má funkci totalizujícího kvantifikátoru.⁷³ Na dobré znalosti oboru jako nutném předpokladu je založeno žádoucí proniknutí do neznámých finančně dostupných oblastí. Konečná rada je součástí upřesňující reformulace, která je založena na předpokladu, že předcházející replika neúplně splnila svůj účel. Kondicionál odráží oba aspekty komunikace formulované ve frázi *říci něco něčím*.

19 PK: *Další dotaz, který přichází do Hyde parku, mrkneme se na něj, Jirka na chatu.*

19 PK Moderátorka implicitně uzavírá zpracování dotazu, směřuje pozornost hosta k dalšímu zdroj a autorovi. Společně přijatý závazek do blízké budoucnosti formulovaný indikativem *mrkneme se* může odkazovat ke způsobu podání dotazu i kognitivnímu konceptu kombinujícímu vidění a vědění.

20 D₃: *Jakého mladého českého autora byste mi doporučil kupovat? Co třeba? Maxim Velčovský?*⁷⁴

20 D₃: Otázka směřuje k získání informace o potenciálně výhodném perspektivním mladém umělci, jehož vlastnictví má potenciál přinést úspěch. Obecná otázka je zúžena implicitní nevětnou žádostí o vyjádření se ke konkrétnímu návrhu. Částice *třeba* signalizuje funkci příkladu a návrhu.

⁷³ Strukturu lze doplnit na explicitní Každý člověk o němž platí, „sbírá,“ by měl stále dokonaleji znát svůj obor, jinak je v každém okamžiku ohrožen.

⁷⁴ Jakého mladého české(!) autora byste mi doporučil kupovat ? Maxim Velčovský třeba?

21 MT: *Maxim Velčovský je vynikající designér a já si jeho práce nesmírně vážím, čili, jestliže někdo tenduje k designu nebo potom teda k užitému umění, ke starožitnostem, tak Maxim Velčovský je z těch našich současných je jistě jedním/jedním z nejlepších, takže pán má zřejmě dobré informace.*

21 MT Host subjektivně kladně hodnotí schopnosti daného umělce z kladného hodnocení schopností implicitně vyplývá hodnotící postoj. Subjektivita postoje se zpětně znovu projevuje v relativizaci doporučení implicitně nutnou podmínkou, která je považována za splněnou, vzhledem k tomu, že autorem návrhu je tazatel. Podle obsahu dotazu host metatextově hodnotí informovanost tazatele. Jistotní částice zřejmě se pohybuje na pomezí svého původního evidenciálního významu.

22 PK: *A jmenoval byste i některé další výrazné postavy, které třeba nejsou ještě tak v tuhle chvíli veřejně známé, ale zaujaly vás třeba při těch vašich zkoumáních.*

22 PK Dotaz směřuje k získání informací o osobních preferencích hosta, výčet je neurčitým kvantifikátorem omezen a implicitně označen za neúplný. Moderátorka uvádí široká kritéria výběru, jejichž šíře je dána kvantifikující specifikací nejsou tak známé specifikace funguje podobně jako komparativ vyjadřující prosté zesílení. Částice třeba může v daném kontextu modifikovat svůj význam směrem k implicitnímu(protože pasivizovanému) kontrastu.⁷⁵

23 MT: *Já bych se dost rád vyhnul jmenování konkrétních autorů, protože ono je to trošku, trošku, nemo/, nemohu vy-menovat všechny a ty které vy-menuju, tak / tak jim vlastně můžu udělat určitou výhodu, že jo, čili by to nebylo, mám z toho obavy.*

23 MT Host vyjadřuje institucionálně podmíněnou preferenci, jejíž realizaci nemůže zcela ovlivnit. Kondicionál je komunikačně ospravedlněn i faktem že se jedná odmítnutí spolupráce, které si žádá zdvořilou formu pojí se většinou také s vysvětlením. Vyslovená nemožnost je objektivní, daná podmínkami komunikace. Možnost je částečně zakotvená objektivně v presuponovaném vlivu média a částečně i vlastní odborné autority hosta. S úrovní modality souvisí i volba kvantifikátoru určitý, který se uplatňuje nikoli ve smyslu etymologickém ale specificky jistotním, posilujícím význam

⁷⁵ O tom svědčí reformulace s přípusťkovou větou Nejsou sice tak známí, ale vás třeba zaujali. / Málokdo je sice zná, ale vás třeba zaujali .

modálního slovesa⁷⁶. Etické hodnocení požadované informace jako nevhodné je vysvětleno obavami z možného poškození nejmenovaných umělců.

24 PK: *Tak bavíme se tady o umění jako takovém, myslím, že se toho nemusíte až tolik bát, protože tady samozřejmě budou padat různá -ména různých umělců, nicméně my se v tuhle chvíli podíváme, kdo se ptá dál. Ten dotaz je z chatu a divák se podepsal jako VIP.*

24 PK Moderátorka subjektivně hodnotí omluvu jako neplatnou, vychází přitom z předpokladu, že jmenování umělců je přirozenou, vzhledem k vymezení tématu nutnou, součástí pořadu, *samozřejmě budou padat... jména*. Široké pojetí tématu zároveň implikuje, že uvedené výčty nejsou nutně úplné, je-li jejich namátkové složení konstitutivní, lze předpokládat, že není důvod obávat se reklamy. *Myslím* má tedy zesílený modální význam *předpokládám*. Moderátorka se vzdává práva na odpověď a přechází k dalšímu dotazu.

25 D₄: *Dobry večer, do čeho v oblasti umění se podle vás teď nejvíc vyplatí investovat?*

25 D₄ Divák pokládá doplňovací otázku, odpovědi hosta implicitně připisuje platnost objektivního oznámení založeného na dostatečné odbornosti.

26 MT: *To platí úplně vždycky, nejvíc se vyplatí investovat do mladého současného umění, ale vyžaduje to největší / největší znalosti / toho/ toho terénu a vyžaduje to jistou otrlost, -sou to investice rizikové.*

26 MT Host ignoruje časové vymezení dotazu implicitně ho svou obecnou odpovědí označuje za irelevantní. Vyslovením obecného pravidla poskytuje více informací. Z pragmatického hlediska o své vůli poskytuje úplnější informaci s uvedením implicitně vysoké míry rizika.

27 PK: *V čem je to riziko, pane Třeštíku, největší?*

27 PK Moderátorka pokládá vlastní rozšiřující dotaz požadující specifikaci zdrojů rizika.

28 MT: *No, riziko je v tom, že že nakoupíte obrazy autorů, které se vám budou líbit, které budou i, řekněme/jako objektivně/ kvalitní, ale ti autoři se nedostanou přes určitou úroveň. Bud' úplně opustí obor, protože/ protože se budou mít nějaký vnější zábrany, nebo, prostě, historie si je nevybere jako reprezentanty toho období, který/do*

⁷⁶ Rozdíl v účinnosti modální specifikace ilustrují věty s abstraktními koncepty, v nichž se *určitý* používá ve významu specificky měrovém/ účinkovém: Mohou vytvořit určitý tlak, který... Mohou vytvořit *nějaký tlak který...

kterého vrostli, protože vono do těch dějin umění se toho zas tolik nevejde, že jo, čili ta historie je dost krutá a vybírá si jenom určitá -méma a jenom na těch vybraných -ménech je vlastně potom možné tu sbírku zhodnotit.

28 MT Host kopíruje formu dotazu a informačně ji rozvíjí obsahovou větou Implicitně hodnotí riziko jako subjektivní náhodný faktor, jehož vznik nelze stanovit, tento význam nese formálně adverbativní, sémanticky přípustková věta. Příčiny vzniku nežádoucího stavu jsou naznačeny ve své mnohostrannosti. Host odděluje příčiny subjektivní z pohledu agense a subjektivní ve smyslu metaforizované náhody. Náhodný výběr je implicitně vágně vysvětlen nedostatečnou reprezentativností vzhledem ke kapacitě dějin. Historická hodnota je prezentována jak objektivně nutná podmínka možného výdělku.

29 PK: Ano, ta historie ta vyřkne potom ten ortel to je jasné, ten verdikt vlastně nad hodnotou jaksi toho daného díla toho daného umělce a tak dál, ale v té dané době, když právě člověk nakupuje to mladé současné umění, jak vy tomu říkáte, tak jak to tam právě tedy je s tím, kdo se stane tím zajímavým, na základě čeho/ na základě jakých kritérií se rozhodne, kdo je vlastně ten zajímavý, ten hodnotný. Hraje i v tom i nějakou roli právě třeba marketing a takové ty dnešní moderní metody prosazování se, zviditelňování se?

29 PK Moderátorka souhlasí s rolí historie, označuje ji za *jasnou*, tedy z kulturního kontextu ověřenou a zkušenostně zřejmou, směřuje svůj dotaz na možnost rozpoznat potenciál díla v době nákupu, přijímá termín hosta, *mladé současné umění*, zároveň ho týmiž prostředky označuje implicitně za neobvyklý. Dotaz požaduje objektivní stanovení kritérií, jak to je. Mezi možnými kritérii moderátorka explicitně uvádí marketing a žádá potvrzení domněnky. Existenci dalších faktorů naznačují částice *právě* a *třeba*. *Právě* se kataforicky vztahuje k diskusi o marketingových strategiích zaručujících komerční úspěch nezávislý na umělecké hodnotě.

30 MT: Emm, marketing určitě hraje roli a ono už se -neska nemluví ani o, řekněme, stylech nebo rukopisech, ale mluví se o strategiích, že jo, že ty jednotliví autoři maj právě tedy strategie jak dobýt teda ten svět toho/ toho uznání a obdivu.

30 MT Mluvčí komentorem *určitě* vyjadřuje vysokou míru subjektivního přesvědčení o platnosti jádra dotazu dokládá ho příklady odborného vyjadřování. V řečnické funkci se uplatňuje tázací dovětek. V závěru explicitně označuje cíl strategií jako jistý předpoklad o generalizované množině komunikačních objektů. .

31 PK: *To zní jako jasné pronikání businessu i do umění, nebo aspoň to tak vyznívá z toho, co říkáte.*

31 PK: Moderátorka metatextově hodnotí odborné vyjadřování zároveň z něj vyvozuje subjektivní důsledky, jejichž platnost závisí na míře správného pochopení předcházející repliky.

32 MT: *No, businessu...*

32 MT Host se brání přijmout úplnou platnost předpokladu.

33 PK *To slovo strategie je takové klasické businessové slovo.*

33 PK Moderátorka zdůvodňuje své tvrzení poukazem na lexikální obsah hostovy repliky(30). Metajazykovým zdůvodněním své oznámení zdůvodňuje.

34 MT: *...pragmatického uvažování, že jo, protože, samozřejmě těch těch zájemců o uznání v umění je strašně moc a je třeba ho vybojovat, vono -sou jako říká se, že umět to dílo prosadit ve společnosti je povinnou součástí talentu toho umělce. A bylo to už v renesanci starý, i ti se vo to starali. Takže... Ale chtěl sem říct, že ty/ty marketingové strategie, které můžou vyvolat jako nějaký dočasný zájem, řekněme velké, všude se o něm mluví do všech časopisů se dostane, tak ty nemaj úplně jako dlouhou životnost. Ono ta/ ta historie si potom/ potom přece jenom/ si to probere, po svém a/ a vybere si trošku objektivnějc, ale i tak to je přísněj výběr.*

34 MT: Host dokončuje svou repliku, implicitně hodnotí slovo *business* jako v umění negativně konotované nahrazuje ho obsahově širším a neutrálním výrazem *pragmatické uvažování*. Postup umělců zdůvodňuje, prezentuje ho jako z hlediska předchozího kontextu nutný své hodnocení dokládá citací obecného přesvědčení bez uvedení zdroje. Předpokládaná a z hlediska veřejnosti široce přijatá povinná schopnost prosadit se se stává objektivní nutností. Host informaci doplňuje o dlouhou tradici důrazu na úspěch, čímž ji opět implicitně zbavuje negativního hodnocení spojného s businessem v umění. Implicitní neutralizace je obsažena v nedokončené struktuře s vysvětlující částicí *takže*. Mluvčí uvádí další sdělný záměr, jímž hodnotí dlouhodobý dopad marketingových strategií. Objektivní měřítko historie opět implicitně negativně hodnotí *marketing* jako klamavou reklamu. Jejich možnosti jsou formulovány jako hypotetické, *řekněme* a účinnost je implicitně popsána jako nižší než u jiných typů prosazování. Negace je přitom formulována jako částečná a subjektivní.

35 PK: *Jak právě v tomhle směru tedy ale nenaletět někomu, kdo je marketingově šikovný, a třeba právě ta hodnota toho samotného díla tam neodpovídá, jak se v tomhle vyznat?*

35 PK Moderátorka klade doplňující otázku zaměřenou na získání popisu obranných strategií proti marketingu, který je implicitně negativně hodnocen jako prostor pro blamáž. Negativní hodnocení je transponováno do zřetelově modifikovaných pozitivně hodnotících struktur jeví se tak jako komunikačně korektní, kooperativní. Otázka je cyklicky opakuje v reformulované podobě-

36 MT: *No,*

36 MT: Mluvčí se snaží získat čas na formulaci odpovědi.

37 PK: *Tváříte se jako kdyby to byla těžká otázka.*

37 PK Moderátora hodnotí komunikační chování hosta, mimika není vidět, může tedy jít i o metaforický komentář.

38 MT: *No -dyby to byla lehká otázka, tak -sou už všichni bohatý, že jo.*

38 MT: Host implicitně souhlasí s hodnocením otázky, objektivizuje ho poukazem na obecnou zkušenost.

39 PK: *To je mi jasné.*

39 PK Moderátorka vyjadřuje souhlas s postojem hosta subjektivně modalizovaný jako plnou zkušenostní jistotu.

40 MT: *Ono/ ono je třeba mít cit pro to proto výtvarný umění, když ten cit člověk nemá tak musí mít někoho, někýho poradce, kterej ten cit má, kerej mu ho teda dodá a pak já do posledního muže prostě hájím pozici, že výtvarný umění je/ smysl výtvarnýho umění je něčem jiném než v tom aby se do něj ukládaly peníze a aby se čekalo, až se zhodnotěj. Smysl výtvarnýho umění je v tom, že to přináší denně nějakou radost, nějaký nový otázky, nějaký nový pohledy, nějaký povzbuzení, a tak dále, a -dyž si dobře vyberete, tak vám to přinese i obraz, kterej se jaksi nedostane mezi těch vybranejch deset jmen generace, které potom vyletí na ten Olymp, že jo. Čili je třeba od začátku ty obrazy kupovat tak, aby se vám líbily, aby vám přinášely tu každodenní hodnotu, kterou umění má přinášet a to zhodnocení/ finanční brát jako jakejsi bonus/ jako/ jako něco navíc, co/ co může přijít a zaplat'pambů za to, ale taky přijít nemusí.*

40 MT Host vyjadřuje záhodné předpoklady, které se při presuponovaném úspěchu mění na nutné bezpodmínečná nutnost je vyjádřena eliminací původce schopnosti ve prospěch prosté existence této schopnosti. Kontrastivním užitím kontaktní částice pak

uvádí pevné subjektivní přesvědčení o smyslu umění jako obecného potenciálu. Subjektivní naplnění potenciálu je prezentováno jako záhodné, mluvčí vytváří žebříček přínosů umění, v němž explicitně převládá subjektivní umělecká hodnota nad finanční. Finanční hodnota je prezentována alternativní strukturou jako pouze hypoteticky možná, kontrahuje s nutnou hodnotou uměleckou.

41 PK: *Právě takže bychom neměli zapomínat na tu podstatu samotnou toho umění a oprostít se od takových těch ekonomických souvislostí, které s tím souvisí. . Další dotaz je na Facebooku, jak se dovidám z režie. Míra nám napsal.*

41 PK Moderátorka prezentuje shrnutí obsahu předchozí repliky jako závěr obsahující plně generalizovaný návrh záhodného jednání. Moderátorka obrací pozornost je zdroji a autorovi následujícího dotazu.

42 D₅: *Dobry den, jak nenaletět podvodníkům, když- sou stejně ted' všude?*

42 D₅ Divák požaduje radu podmíněnou platností subjektivního přesvědčení.

43 PK: *Tak to je asi podobně těžká otázka jakou -sem položila před chvílkou, to je velké téma s těmi falzy.*

43 PK Moderátorka hodnotí náročnost a relevanci dotazu jak subjektivně vysokou srovnatelnou s náročností vlastního dotazu. .

44 MT:*No, podvodník, tak mluvíme-li o současném, jaksi o mladém umění, tak tam podvodníci nejsou, protože -dyby to podvodník uměl namalovat, tak/ tak to namaluje a je to/ je to prostě, že jo jeho dílo. Podvodníci se uplatňují v umění starším, řekněme minimálně padesát sto let starým umění a uplatňují se ve vyšších cenových kategoriích, řekněme od sta tisíc nahoru, čili jestli někdo investuje nebo sbírá v této oblasti, tak bud' si sám musí vytvořit kompetenci, která ho alespoň teda předběžně chrání před špatnými nákupy, před nákupy falz, ale samozřejmě každé dražší dílo je třeba nechat ověřit znalce, nebo dokonce do laboratoře.*

44 MT Host relativizuje platnost předpokladu vzhledem ke zkušenostnímu zakotvení svého preferovaného tématu moderní umění. Logickou návaznost podporující relevanci otázky v dané kontextu vyjadřuje vysvětlující částice prostě. Host se duále vrací k tématu dotazu, vymezuje působnost komunikačních subjektů odhadem založeným na zkušenosti. Uvádí alternativní strategie obrany a hierarchizuje je na podpůrnou a hlavní prezentovanou jako *samozřejmě nutnou*.

45 PK:*My si můžeme říct možná i, jaké jsou ty druhy vlas-ně falz, že bud' se dá něco jakoby vytvořit nového ve stylu toho daného umělce, nějaký jakoby jeho nový*

obraz. A nebo vzít, zkrátka nějakou fotografií nebo nějakou předlohu skutečné dílo toho daného umělce a jednoduše to okopírovat, je to tak?

45 PK: Moderátorka tenativně uvádí subtéma otázky objektivní možnost vyjádřená modálním slovesem je implicitním signálem výzvy k akceptaci návrhu a spolupráci. Potvrzením platnosti reprodukováných faktů jejichž původním zdrojem nemusí být mluvčí jedná se odbornou klasifikaci.

46 MT: *No tě-le jednoduše okopírovaných věcí, že vznikne vlastně duplikát, těch je málo, protože duplikovat laciné obrazy se nevyplatí, ono je to pracný a duplikovat drahý je nebezpečný, protože se ví kde je ten originál, že jo, a najednou -dyby se objevil druhý, tak je to/ tak je to chyba. Nejčastější je, že se buď udělá dílo, které má stejné stylové rysy jako ten autor, který je kopírován, je řekněme sestaveno z různých dílů pobraných z různých obrazů, to je teda jeden druh falz a druhý druh falz je, že se vezme staré dílo někoho jiného, ale stylově příbuzného a přesignuje se.*

46 MT: Host hodnotí četnost výskytu jednotlivých druhů falz, zdůvodňuje rozdíly. Explicitně uvádí na základě evidenciálních dat preferenci zjednodušeného postupu falzifikace. Druhý druh falz popisuje bez vysvětlení, spoléhá na znalost odborných termínů.

47 PK: *A u toho, co -ste říkal teď před chvílíčkou, to znamená, že se vlastně tak nakombinují ty prvky, aby to vypadalo, jako nějaký nový obraz, tak řekněme, kdo nejčastěji z těch umělců/tady našich, řekněme, nebo těch obrazů, které se pohybují tady na tom našem trhu, tak je takovým ideálním terčem?*

47 PK Moderátorka se vrací k první části předchozí repliky, doplňujícím dotazem vyžaduje uvedení tuzemsky relevantního příkladu. Relevance je dána četností výskytu problému, je tedy zaměřena pragmaticky jako implicitní varování.

48 MT: *No ideálním terčem je Filla, protože ta kubistická estetika k tomu přímo svádí, že jo. Jak je to srovnáný z těch jednotlivých fajfek a mandolín a hroznů vína a číší, tak se prostě vezmou z jiných obrazů jiné číše a poslepuje se to dohromady, a když to dělá talentovaný falzifikátor, no tak to laika může/může jaksí přesvědčit, no, profesionála by nemělo.*

48 MT Host poskytuje plně informativní odpověď se zdůvodněním, které vyplývá z evidenciální logiky snadného provedení, k němuž odkazuje původní bázový význam částice *prostě*. Host hodnotí i úspěšnost falz podmíněnou schopnostmi obou zainteresovaných stran

49 PK: *Letos se tak ptalo/ psalo o zajímavým trendu, cituju z Hospodářských novin ze srpna tohoto roku, kdy se tam konstatuje, že muzea vytáhla kostlivce z vlastních skříní, ve velkých světových institucích, kam proudí tisíce turistů visí falešné obrazy z jejich vlastních sbírek a ta muzea se nestydí, že je v minulosti někdo podfoukl, naopak to, co dosud skrývala v depozitářích, začínají ukazovat na speciálních výstavách to de týká třeba Londýna, Rotterdamu a tak podobně, zkrátka, cituji dál: Ukazovat že obchod s uměním je zaminované pole, kde se musíte pohybovat s obezřetností je nový trend. Tohle je docela zajímavý způsob, jak tedy na to upozornit.*

49 PK Moderátorka preferenčně hodnotí informaci, kterou chce prezentovat. Předkládá hodnocení změn přístupu muzeí k falzům formulované jednak frazeologicky, jednak explicitně s uvedením eticky hodnotícího postoje konatele. Záhodné chování je v převzatém textu prezentováno z pohledu úspěchu potenciálního klienta jako nutné. Citovaný zdroj presuponuje míru přijetí změny, z vysokého hodnocení vyplývá i presupozice o vlastním vlivu na názory společnosti.

50 MT: *No to je samozřejmě úžasná věc, protože tím že se falza zveřejní, tak samozřejmě okamžitě zvýší/ zvýší citlivost lidí i těch profesionálů vůči falzům, že jo, protože ono i pro ty/ pro ty znalce je často těžký autora, jehož/ k němuž maj málo srovnávacího materiálu, tak to falzum poznat, že jo, ale když/ když maj kromě poznávacího materiálu, jako autorského, -eště ten falšovanéj, tak už/ už to daleko snáz, čili to je/ to je velmi osvědčená strategie, právě todlencto.*

50 MT Host kladně postojově hodnotí sdělenou informaci z povědomí o důsledcích sděleného faktu plyne komentorové hodnocení *samozřejmě*. Z předpokladu pozitivního vývoje vyplývá samozřejmě zvýšení povědomí o falzech, které kontrastuje s ospravedlněným současným stavem, který buduje na zřetelovém hodnocení míry schopností při odhalování falz. Ze zkušenostní evidencviálnosti plyne předpokládaná platnost vyšší úspěšnosti.

51 PK: *Čili vy to vítáte.*

51 PK Moderátorka uvádí shrnující reformulaci ztvárněnou jako otázku s implicitní žádostí o potvrzení interpretace.

52 MT: *Vítám a byl bych rád -dyby to bylo tady taky, protože všude -sou falza, no i tady. Ono je to ale problém v tom, že pokud soukromník koupí falzum, tak to nerad zveřejňuje, byl by radši, -dyby ho prodal, že jo, takže takže to je trošku zábrana v tom, aby/ aby se ty výstavy dělaly nějak masivně*

52 MT Host poskytuje explicitní potvrzení a kladné postojové hodnocení nové strategie. Jako důvod uvádí zkušenostně evidenciálně podepřené generalizované oznámení. O obecném výskytu problému. Hodnocení situace z pohled nákupčího uvádí jako překážku realizaci prospěšného záměru.

53 PK: *Vy -ste s Hyde parkem ČT 24, samozřejmě můžete využít všechny cestičky, které k nám vedou a my po té jedné, která vede směrem od nás do Brna, se vydáme právě teď.*

53 PK Moderátorka upoutává koncové diváky implicitně je vyzývá á k účasti a na základě paralely přístupů do pořadu oznamuje další konstitutivní prvek relace.

54 Znělka: *Sledujete Hyde park o sbírání umění s Michaelem Třeštíkem.*

54 Znělka Je informačně relevantní pro diváky, kteří zatím nespádají do množiny agentů má proto sémanticky výzvodový charakter.

55 PK: *Tak a my -sme i tentokrát vyslali do terénu naši mobilní jednotku, vybrali -sme, jak už -sem říkala, moravskou metropoli, to znamená, že bych měla v tuhle chvíli už pozdravit Zuzanu a zeptat se jí, jak to vypadá tam, koho tam má s sebou a jaké otázky připlynou sem k nám na Kavčí hory. Hezký večer.*

55 KP Moderátorka s explicitním odkazem na opakování znovu popisuje nadcházející část pořadu jako konstitutivní prvek. Obvyklost postupu implicitně vyplývá z frekvenčních výrazů. Žádoucí splnění záměru je formálně vyjádřeno jako důsledek existence popsaných prvků živého vstupu. Záhodnostní prezentace navazujícího jednání je prezentována jako částečně performativní komunikace, to je způsobeno zprostředkujícím médiem.

56 RZ: *Hezký večer, tak já vás zdravím z jazzové kavárny v Brně a vedle mě už sedí můj první host, který by se pana Třeštika chtěl zeptat na svou otázku. Je jím auto/ Antonín Zezula, syn obchodníka s uměním.*

56 RZ Redaktorka navazuje kontakt se studiem, spontánně odpovídá na naznačené otázky moderátorky, představuje hosta jménem a implicitním profesionálním zařazením, tedy na stejné úrovni jako je prezentován hlavní host pořadu. Představení vzhledem ke své pozici v replice funguje zároveň jako předání slova.

57 AZ: *Dobrý den, já bych u té problematiky falzifikátů rád zůstal, a chtěl bych se vás zeptat přímo na odvětví umělecké moderny ve výtvarném umění, na to jestli toto, jak jste řekl, zaminované pole není až příliš zaminované. Občanské sdružení Falzum stop uvádí, že v tomto odvětví se jedná o zhruba dvacet až třicet procent všech jaksi/ falzifikátů/ ze všech uměleckých děl a to bych řekl, že je částka zarážející. Rád bych*

připomněl falešnou sbírku Vernerů z Kolína nad Rýnem, která se ukázala celá jako falešná, kde způsobená škoda za osmdesát milionů euro. Rád bych se vás zeptal na to, jestli/ jestli tedy má smysl vůbec sbírat toto odvětví a má smysl do toho investovat. A dál bych/ bych se vás rád zeptal na to, jaký máte názor na umělecké, pardon, znalecké posudky týkající se těchto děl, znalce, protože objevilo se x/ x jaksi falešných děl, které byly opatřeny znaleckými posudky. Děkuji

57 AZ: Tazatel vymezuje preferovanou problematiku svého zájmu jako tenativní návrh tématu. Téma zužuje na problematiku falz v nejpostiženějším umělecké směru, žádá vyjádření odhadu rentability a rizikovitosti podnikání v tomto oboru. Dotaz uvádí podpůrnými fakty, zprávami o kauzách týkajících se falz. Naznačenou problematiku metaforicky popsanou mírou *zaminovanosti* formuluje na konci první části vstupu jako otázku. Druhá otázka implicitně souvisí s první žádá vyjádření na obecnou kvalitu a spolehlivost znaleckých posudků. Která je hodnocena jako nízká. Hodnocení je formulováno jako rozpor mezi nespecifikovanou presupovaně vysokou mírou identity množiny falz a posouzených originálů.

58 MT: *Je vidět, že tu problematiku znáte velice dobře, čili abych to/ abych to/ rozdělil, myslím si, že má smysl sbírat českou modernu, nebo i to období, které se/ které se nejvíce falšuje. Vy říkáte dvacet, třicet procent falz, já -sem tohleto číslo taky slyšel, slyšel -sem i horší čísla, ono je/ není mi jasný, kdo to počítá a kde to počítá. Obchodníci sami vyřadí velké množství falz, takže se nedostane potom do prodeje, do aukcí do/do prodeje sběratelům. Jestli se to měří nebo to číslo dvacet třicet procent, před tím než to obchodníci vyřadí, tak pak tomu číslu věřím. Nemyslím si, že to platí, řekněme o obrazech, které se dostanou až přímo na aukce. Zaminované pole to je bezpochyby, proto je důležitý nekupovat za /za podivných podmínek, kupovat jednom tam, kde je možnost dodatečně ověřit posudky, dodatečně udělat nový/nový rozbor a tak dále, a dílo eventuálně vrátit, pokud/ pokud vznikne jaksi nejistota o jeho autorství . A o znaleckých posudcích to je/ to je/ strašidelné téma, to máte pravdu, protože má spousta takzvaných znalců/ má razítko, kteří potvrdí pravost obrazu na základě fotografie poslaný mailem a nebo ani to ne, možná. A jednak teda to potvrdí, řekněme, ve zlém/ ve zlém víře, jo, čili ono vědí, že to je nejistý, ale potvrdí to a za druhý -sou znalci, kteří mají razítko a nerozumí tomu a mají sice dobrou vůli, ale nerozeznají to. Je čili i/ i v té- le oblasti je třeba vědět, u kterého znalce je třeba se ptát. Nemusí mít kulatý razítko, ale musí tomu rozumět a musí to být charakterní člověk. "*

58 MT Host hodnotí erudici tazatele, organizuje si způsob zodpovězení otázky v implicitní snaze po přehledné kooperativní odpovědi. Míra zastoupení falzifikátů nemá vliv na sběratelský záměr generalizace poskytuje sdělení rys objektivitu. Host dále hodnotí míru zastoupení falz jako evidenciálně možnou, ale vyjadřuje implicitní pochybnosti o míře relevance údajů vzhledem k tomu, že původ dat není známý. Důvěryhodnost údaje váže na nepřítomnost odborného zásahu expertů. Explicitně pochybuje o počtu falz mezi prodávanými obrazy. Připouští rizikovitost obchodu a vyslovuje rady preventivního charakteru. Problematiku znalců záporně eticky hodnotí vyslovuje evidenciálně podložené možné příčiny problému, hodnotí znalce podle kombinace morálních kvalit a odborných schopností, odděluje dvě jádra problému. Shrnuje požadavek na znalce jako objektivně nutný.

59 PK: *Co na to tam u vás v kavárně pod obrazy.*

59 PK: Moderátorka vyzývá tazatele k hodnocení opovědi z hlediska informativity a dostatečnosti.

60 AZ: *Tak -dyž-ste zmínil to jak ty galeristé stahují ty obrazy z aukcí tak bych rád/ taky upozornil na kauzu z Prahy, kde pražský galerista prodal falzifikát Emila Filly, který mu byl navrácen jako falzum a on ho znovu prodal brněnskému právě sběrateli jako dílo Emila Filly za jedna celá osmum milionu korun. To je veliký problém, jak v takovýchto případech postupovat? Děkuji.*

60 AZ Tazatel uvádí případ, který je v rozporu s prezentovanou ochrannou funkcí galeristů. Popírá předpoklad, že zbavují trh falz, uvádí příklad medializované kauzy, žádá návrh řešení problému, který explicitně hodnotí jako *velký*.

61 PK: *Ano, chcete ještě něco k tomu postupu správnému, když člověk tedy...*

61 PK Moderátorka dává hostu prostor pro odpověď formulovaný jako dotaz na zájem o poskytnutí informace.

62 MT: *Ne no tak tak-le.*

62 MT Host se předčasně smaží odpovědět.

63 PK: *...se k něčemu takovému dostane.*

63 PK Moderátorka formuluje formální zakončení otázky.

64 MT: *ten případ, který/ který -memuje pán tak ten/ ten je autentický a je to tragedie, je to špatný nemá to bejt, je to prostě to je skvrna na celém oboru, že jo.*

64 MT Host přiznává existenci případu a připojuje negativní postojové hodnocení mnohonásobně zdůrazněné.

65 PK: *Tak další otázky z Brna, Zuzano.*

65 PK: Moderátorka předává slovo komentátorce vstupu.

4.7 Hyde park s Tomášem Böhmem

1 DT: *Národní knihovna už je čtvrtý den v nových rukou. V jakých rukou se to tedy vlastně skvosty písemnictví ocitly a kde se vlastně vůbec ocitnou fyzicky, když se nová knihovna stavět nebude, to se teprve uvidí. Zatím je jisté jen to, že vedení knihovny se ujal spíš manažer než proslulý příznivce knih, Tomáš Böhm. A rozhodně má co řešit, audit hospodaření Národní knihovny, výstavbu depozitáře a přeměnu historického centra v Klementinu v kulturní středobod Prahy. To všechno v sobě spojuje ředitel Národní knihovny Tomáš Böhm, který za vámi dnes přišel do Hyde parku, tak vítejte, dobrý večer.*

1 DT Nová informace je prezentována prostřednictvím změny stavu signalizované rematizátorem a frazémem *v nových rukou*. Na iniciační informaci navazuje předpoklad získání podrobné charakteristiky situace, jejímž zdrojem jsou činy synekdochicky označovaných *nových rukou*. Koherence vytvořená opakováním slovesného tvaru vytváří přechod k další předpokládané informaci, budoucí fyzické lokalizaci knih. Lokalizace je vymezena negativní podmínkou, a dedukovaným evidenciálním předpokladem, který je propozičním obsahem druhé výpovědi. Moderátor podává závaznou objektivní charakteristiku preferenčního zaměření hosta. Na charakteristiku hosta jako manažera volně logicky navazuje výčet manažerských úkolů. Komentorem *rozhodně* zpětně ospravedlňuje manažerský profil ředitele, který je prezentován jako relativní, poměrem obou presuponovaných protipólů. Host je prezentován jako představitel snah, vedoucích ke jmenovaným žádoucím změnám. Po komplexní upoutávce následuje pozdrav určený divákům. Příjemce je jednoznačně identifikován jednak následujícím kontextem, jednak signály obsaženými v první replice, relativní větou s vyjádřeným příjemcem ... *který za vámi dnes přišel*. Samotný pozdrav svou dvoučleností poukazuje na institucionální roli moderátora, na formu má vliv komunikační prostor a událost, v tomto smyslu používá moderátor přenesenou fatickou výzvu *vítejte*, kterou doplňuje denním pozdravem *dobrá večer*.

/ Znělka/ Slouží k identifikaci a propagaci pořadu.

Pane řediteli, dobrý večer i vám, vítejte nám v Hyde parku.

Moderátor ze stejné pozice zdraví a vítá hosta.

2 TB: *Dobry večer, dobry večer.*

2 TB Host vyslovuje fatickou reaktivní repliku.

3 DT: *K otázkám se hned dostaneme, jen co si, řekněme, učiníme takový přehled, který je s Národní knihovnou je velice úzce spjat. Ostatně mluvil -sem o tom, nová knihovna se stavět nebude, každopádně ale Kaplického návrh má stále své zastánce i odpůrce. Alespoň v jednom argumentu se ale oba tábory shodují. Je to moderní stavba a když se podíváme třeba do světa, za hranice, tak v řadě měst šli ještě o kus dál.*

3 DT Moderátor vyslovuje závazek k interakci s hostem, předesílá informační blok, jehož formální podobu relativizuje lexikalizovaným indikátorem přibližného vyjádření, *řekněme*. Důležitost přehledu je dána tematickou návazností na problematiku Národní knihovny. Moderátor vychází z nejnovějšího stavu problému, který verbem dicendi uvádí jako dříve sdělený a částicí ostatně jako v dané situaci očekávaný. Platnost situace popsané reflexivním deagentivem je prezentována jako dočasná vzhledem k tomu, že názor veřejnosti není jednotný a vytváří se implicitní prostor pro diskusi. Objektivní názor na budovu Národní knihovny je zakotven ve shodě diskutujících stran. Moderátor uvádí míru modernosti jako ne nejvyšší ve srovnání se světem, používá hovorový srovnávací frazém *jít dál*.

4 KM: *Dánové mají v Kodani černý diamant, Kanad'ané ve Vancouveru šnečí ulitu a Bělorusové v Minsku světelného tanečnicka.*

4KM Komentátor uvádí příklady budov národních knihoven v některých evropských městech, potvrzuje pravdivost posledního výroku moderátora. Objektivní pravdivost je ale omezena individuálním hodnocením neotřelosti jednotlivých staveb.

5 KŽ: *V Praze měla být chobotnice, návrh Jana Kaplického vybrala komise jednomyslně ze tří set padesáti pěti projektů v březnu 2007, hned v říjnu se ale proti stavbě postavila většina pražských zastupitelů za ODS.*

5 KŽ Komentátorka vytváří nesignalizovanou analogii s letenskou knihovnou, vyslovuje neadresovaný minulý záměr, způsob volby projektu implicitně odkazuje k presuponované bezproblémové realizaci, presupozice je zrušena explicitním porovnáním dvou následujících časových období a uvedením jim přiřazených propozic do odporovacího vztahu.

6 KM: „Názor valné většiny zastupitelů za ODS je ten, že místo na Letné pro žabí hlen, jak knihovně říkáme, není zrovna vhodné.“

6 KM Komentátor dokládá informaci citací D. Vodrážky, člena ODS, negativní hodnocení je vyjádřeno přímo, predikátem estetického hodnocení a nepřímo metaforickým odkazem ke knihovně.

7 KŽ: *Proti byl i primátor Pavel Bém a prezident Václav Klaus.*

7 KŽ komentátorka uvádí dva další společensky významnější odpůrce. Spojka *i*, která navazuje na výčet může implicitně signalizovat i stoupající společenskou důležitost odpůrců.

8 KM: „Podobně, jako aktivisté před Temelínem, jsem ochoten přivazovat se vlastním tělem a bránit, aby Národní knihovna v takové podobě na Letné byla.“

Po politické přetahované a zasedání několika expertních skupin přiletěla rána z Bruselu, podle Evropské komise byla soutěž o podobu nové budovy Národní knihovny v rozporu se zákonem. Posupovat se mělo podle zákona o veřejných zakázkách.

8 KM Komentátor dokládá pravdivost jejích slov další doslovnou citací, názoru V. Klause.

Uvádí další problém spojený se stavbou, rozpor s evropskou legislativou vyvolaný nedodržením povinného zákonného postupu. Problém je prezentován jako nečekaný a načasovaný na poslední chvíli. Generalizované postojové hodnocení je vyjádřeno hovorovými výrazy založenými na konceptuálních metaforách. Dekonkretizací výrazu *přetahovaná* a konkretizací lexému *rána* dostává výpověď emocionální náboj.

9 KŽ: *Na evropskou zprávu zareagoval tehdejší ministr kultury Václav Jehlička, zrušte soutěž, napsal šéfovi knihovny Vlastimilu Ježkovi, ten to odmítl, hrozily by prý arbitráže.*

9 KŽ Komentátorka reprodukuje diskusi uvedených osobních komunikačních objektů, jejímž obsahem je nepřijetí návrhu odůvodněné obavou ze sankcí, modální částicí *prý* komentátorka explicitně odkazuje k reprodukcí zmíněného dialogu.

10 KM: *Zatím nejtvrdší ránu dostala stavba knihovny na Letné v prosinci 2008, vládcí magistrátu totiž neprodloužili lhůtu pro získání stavebního povolení. Bez něj nechtějí dát pozemky, přitom už o rok dříve bylo jasné, že stavební povolení knihovna získat nestihne.*

10 KM Komentátor uvádí vzhledem k průběhu kauzy relativně nejzávažnější překážku stavby. Jednání jejích původců, radních, je přípustkovou větou s obecným nositelem

děje kvalifikováno jako úmyslné, dopady zrušení objektivní možnosti realizovat nutný děj, jsou prezentovány jako přerušení žádoucích aktivit.

kteřý se uplatňuje ve významu: *Že knihovna nebude se nelíbilo části veřejnosti a protestovalo se. Studenti ji aspoň symbolicky postavili sami.*

11 KŽ Komentátorka referuje o negativním preferenčním hodnocení nerealizace záměru, nositelé hodnocení jsou prezentováni velmi obecně, kvantifikující syntagma *část veřejnosti* je dále anonymizováno deagentní reflexivizací. Z anonymních protestujících jsou vyčlenění studenti.

/ střih transparent z demonstrace studentů/ : Stavba knihovny zahájena /

12 KM: *Kaplického projekt byl velkým tématem i před komunálními volbami, všichni kandidáti na primátora byli pro. Nový primátor Bohuslav Svoboda ale teď říká, Kaplického knihovnu se nebudu snažit postavit.*

12 KM Komentátor informuje o proměnlivé hodnotě tématu knihovny a jeho závislosti na společenských okolnostech. Jednotný pozitivní názor zaniká se změnou společenské situace a s nástupem odpovědnosti za splnění slibu, vzhledem k přítomnosti totálního kvantifikátoru je pravdivost prvotních předpokladů snadno popřena jednou výjimkou. Změna názoru je prezentována jako jedna z forem evidenciálnosti, reprodukce cizího oznámení.

13 KŽ: *Jestli bude chobotnice nad Prahou, se neví, v Brně ji ale zřejmě ve zmenšené podobě mít budou, jako zastávku autobusu.*

13 KŽ Komentátorka spekuluje o možných formách realizace návrhu, obecná naprostá nejistota o jeho realizaci v Praze kontrastuje s přesvědčením o pravděpodobné realizaci modifikovaného návrhu v Brně. Komentor *zřejmě* podporuje interpretaci druhého předpokladu jako osobního.

14 DT: *Tak to je Národní knihovna, která s největší pravděpodobností, a na tom už se patrně asi skutečně nic nezmění, v Praze skutečně stát nebude. Patrně se k tomu v dnešním Hyde parku dostaneme taky, ale závisí na vás, na co všechno se budete ptát. Kontakty sem k nám do Hyde parku najdete tam, kde jste zvyklí, tedy především na našem webu, www.hydeparkct24.cz, stejně jako plusové minusové body, které už jsou pro Tomáše Böhma připraveny, podobně je tomu i v případě palců, kdy můžete svým hlasováním případně některou otázku podpořit, a tak ji spíše do našeho vysílání posunout. Tak pojďme na tu první. První otázka do našeho vysílání míří z Facebooku. Pane řediteli, je tady pro vás. Jaroslav Rys se vás ptá:*

14 DT Moderátor zahajuje repliku shrnutím předchozího tématu, čímž signalizuje naprosto uspokojivé množství faktických informací. Relativní věta je modalizována vyšším stupněm pravděpodobnosti než v předchozím případě, míra přesvědčení je subjektivizována komentovými výrazy *patrně* a *skutečně*, vzhledem ke komunikačním omezením se s nimi v součinnosti vyskytuje *asi*, které je z hlediska institucionální komunikace z pozice moderátora méně nápadné. Vyjadřuje nižší objektivní míru jistoty, proto může být snáze subjektivně zdůrazněno. Následuje subjektivní oznámení vyjadřující komentorem *skutečně* vysokou míru jistoty. Moderátor vyjadřuje subjektivní předpoklad bližší tematizace problému, za rozhodující faktor označuje diváky. Následující objektivně informativní výpověď je založena na presuponovaném stálém publiku. Presupoze ale není pevná a navíc neomezuje rozsah publika, proto je připojen instruktivně informační blok, jehož obsahem je popis způsobů účasti diváků na pořadu; většina instruktivní části je založena na presuponovaném postoji zájmu, ten je objektivní, do té míry, že logicky vyplývá ze schopnosti člověka rozhodovat se na základě svobodného výběru. Možnostní modifikace u popisu hodnocení otázek vychází z toho, že tato forma účasti není pro pořad konstitutivní, je v tomto smyslu dobrovolná, ale na vyšší úrovni než ostatní konstitutivní divácké aktivity. Konstitutivní aktivity jsou v určitém nespecifikovaném rozsahu nutné. Moderátor anaforicky uvádí první dotaz a jeho autora. Vzhledem ke zdroji jde o čtenou reprodukci diváckého dotazu.

15 D₁: *Zdravím do studia*

15 D₁ Fatická složka dotazu

16 DT: *Taky zdravíme, Jaroslave.*⁷⁷

16 DT Moderátor ve své institucionální funkci odpovídá za sebe i za hosta. Odlišná míra medializace komunikačních partnerů se projevuje pozdravem bez lokalizace, která není známa.

17 D₁:...*Národní knihovna na mě působí zatuchle a omšele, možná se mýlím, ale můj dojem je takový, co s tím? Co se vlastně rekonstruuje a co bude opraveno do budoucna? Dočkáme se příjemného prostředí?*

17 D₁ Divák formuluje signalizovaný vlastní názor na prostředí knihovny, stupňovitě modálně modifikuje jeho pravdivost a využívá konverzní negace *mít pravdu, oznamovat*

⁷⁷ V původním znění pozdravu je tematizována komunikační vzdálenost partnerů: *Zdravím do studia Hyde parku.*

něco a mýlit se, které zahrnuje význam nekorespondovat s realitou, nekorespondence s realitou, tedy subjektivní hodnocení je postulováno jako *možné*, odporovací konstrukcí je vyjádřena míra identifikace s vlastním názorem pojatým jako smyslově evidenciální dojem. Shrnující otázka *co s tím* presuponuje platnost subjektivního dojmu, deiktické zájmeno se vztahuje k realitě, nikoli k dojmům. Samotný dotaz se týká prvků podléhajících rekonstrukci a jejího presuponovaného pokračování. Poslední shrnující otázka vyplývá jako logický důsledek z presupozic prvních dvou otázek, přesněji z jejich doplňovacího charakteru.

18 TB: *Tak já za tuhle otázku děkuji panu Rysovi a musím říci, že dojem pana Rysa ze stávajícího/ ze stávajícího stavu Národní knihovny sdílím také, působí také Národní knihovna, ta budova na mě zatuchle, omšele.*

18 TB Poděkováním za dotaz vyjadřuje host divákovi úctu. Nutnostní modalita vyjadřuje přesvědčený souhlas s názorem, tvoří uváděcí strukturu k samotnému propozičnímu obsahu a upoutává na něj pozornost. Míra souhlasu je navýšena i dvojnásobným oznámením téhož propozičního obsahu s dodržением formy divácké výpovědi. Zachováním formy dotazu je zachována i míra subjektivity, kterou explicitně označuje smyslově evidenciální sloveso působit na někoho.

19 DT: *Hm, hm. A v čem je to, v čem je dána ta omšelost?*

19 DT Moderátor klade první doplňující otázku, jejímž cílem je zjistit charakteristické rysy, které host připisuje tematizované negativní vlastnosti. Popis může implicitně sloužit jako zpřístupnění vlastního vnímání, které partnerovi umožní vytvořit si vlastní názor. Mohlo by se proto jednat o formu částečné objektivizace.

20 TB: *Já bych řekl, je/ je to dáno tím, že do toho stavebního areálu Národní knihovny, do stavebního areálu Klementina se dlouhou dobu nic neinvestovalo. Nešly tam žádné/ nešly tam/ žádné finanční prostředky, to je jedna věc. Druhá věc je vnitřní vybavení knihovny, tak jak knihovna vevnitř vypadá, jak vypadají studovny, jak to prostředí vevnitř působí, a to bych rád řekl, že je jedna/ jedna z věcí, která se/ kterou se při revitalizaci budeme snažit změnit.*

20 TB Verbem dicendi v kondicionálu je signalizován subjektivní omálně transponovaný odhad mluvčího, obsahová věta a následující výpověď tvoří jeho propoziční obsah a následnou reformulaci, absolutní zpřesnění propozičního obsahu. Zpřesnění se týká jednoznačného vymezení sémantického rozsahu slovesa *investovat*. Explicitně signalizovaný druhý aspekt popisuje dopad prvotního odhadu na další sféru

knihovny. Host vyslovuje oslabený závazek ke zrušení druhého aspektu rekonstrukcí. Forma uvozovacího verba dicendi je kontextově vázaná, preferenční hodnocení se vztahuje k využití mediální příležitosti, kondicionál svou hypotetickou povahou odkazuje k budoucnosti.

21 DT: *Hm, tak pojd'me ke konkrétním plánům, ostatně Jaroslav se na to ptá, co se vlastně rekonstruuje, začněme u toho.*

21 DT Moderátor vyzývá hosta ke specifikaci záměru, svůj požadavek ospravedlňuje diváckým dotazem, určuje pořadí specifických odpovědí na části diváckého dotazu. Replika má z větší části interakční charakter. Plurálové tvary predikátů mají z části funkci vyjádření úcty k hostu eliminací přímého rozkazu, z části jsou signálem přijaté interakční odpovědnosti moderátora.

22 TB: *Rekonstruuje se, tedy postupně/ v několika etapách se bude rekonstruovat celý historický areál Klementina, to znamená...*

22 TB Host odpovídá na první dílčí dotaz svou odpověď přesně orientuje v čase, z původního obecného záměru přechází na popis reálného průběhu. Replika má být zakončena vysvětlujícím výčtem(?)

23 DT: *Celé Klementinum.*

23 DT Moderátor nevětně shrnuje odpověď. Vyjadřuje tak implicitní žádost o závazné potvrzení své interpretace.

24 TB: *Celé Klementinum, všechny/ všechny budovy, které -sou v areálu Klementina včetně venkovních úprav, včetně nádvoří a rekonstruovat se to bude tak, aby knihovna byla, a tam si myslím pana Rysa budu moct uspokojit, nebo budeme moci uspokojit, aby knihovna byla příjemná, aby byla, bych řekl uživatelsky vlídná, aby v tom prostředí se lidé dobře cítili a aby tam byli ochotni pracovat.*

24 TB Výčet potvrzuje rozsah pojmu, host dále specifikuje účel rekonstrukce, předpokládá, že divák výsledek kladně ohodnotí. Předpoklad je formulován jako úsudkem podepřený evidenciální názor, jeho signálem je obsahová věta s jistotním predikátorem *myslím si*. Přechod slovesných čísel implikuje míšení úhlů pohledu, v singuláru odpovídá host ve své aktuální roli veřejně tázaného, v plurálu se vrací do své nové stabilní role ředitele a činí se součástí svého pracovního kolektivu. Obecně implicitně jde o odstranění tematizovaných nedostatků knihovny. Nové parametry knihovny jsou explicitně specifikovány svými účinky.

25 DT: *Hm, hm. Zkuste říct, ale čím to dosáhnete, přece jenom je to historická budova, ono naimplantovat do ní něco moderního nebude tak úplně jednoduché. Jak té modernosti a příjemnosti dosáhnete?*

25 DT Moderátor tenativně žádá o specifikaci metody, svůj požadavek zdůvodňuje specifickým prostředím, historickou hodnotou knihovny a odhadem problémů na základě generalizované zkušenosti. Signály předpokladu i jeho jistoty se kumulují ve tvaru futura. Replika je cyklicky uzavřena znovu položenou neuvolenou otázkou, moderátor dává najevo, že trvá na odpovědi.

26 TB: *Tak, jednak/ jednak tím/ jednak se budeme snažit o to, aby bylo, a to je teda i v souladu s přáním památkářů, aby byl zachován historický charakter/ charakter Klementina, jako takový.*

26 TB Host formuluje první závaznou podmínku rekonstrukce a její účinek, její závažnost opírá o cizí souhlasné odborné mínění.

27 DT: *Hm to asi jinak nepude*

27 DT Moderátor hodnotí podmínku jako eidenciálně objektivně nutnou, a tedy i subjektivně individuálně předpokládanou, implicitně tak stanovuje její nízkou informační hodnotu. Modální částice odkazuje k pragmatické nutnosti podmínky s ohledem na poradní hlas památkářů.

28 TB: *To jinak nejde. Samozřejmě, kde to bude možné a kde na to budem mít finanční/ finanční prostředky, tak bychom přiznali například objevené fresky či nějaké zajímavé části, ale současně se budeme snažit o to, aby tam bylo moderní vybavení, aby i například byl i v rámci knihovny nový/nový systém podávání, dopravování knížek a podobně.*

28 TB Host uznává podmínku za nutnou. Zmiňuje možné výhody plynoucí z jejího zachování, výhody jsou hypotetické, podmíněné existencí objektivních podmínek a dostatkem finančních prostředků. Tematizuje druhou stranu spojení historických a moderních prvků, vyslovuje oslabený závazek k nastolení jejich rovnováhy.

29 DT: *I to chcete vbudovat do Klementina?*

29 DT Moderátor podivovou otázkou s využitím gradace komulované ve spoje implicitně hodnotí relativně velký rozsah změn a žádá potvrzení jeho platnosti. Voluntativní modalita odkazuje k záměru.

30 TB: *Ano, to je možné vbudovat, s tím že samozřejmě/ to nebude/ nebude to narušovat ten historický charakter Klementina, ale možné to je.*

30 TB Host vyslovuje deagentizovanou podmíněnou možnost platnosti propozice, samotnou platnost vyslovuje pomocí indikátorů jistotní modalitě cyklicky na začátku i na konci repliky. Posiluje její postavení vůči omezující podmínce, která používá autoritativního původce modalitě a polysémnní tvar analytického futuru v kombinatorním významu *nesmět*.

31 DT: *Když se dostaneme do takových těch detailů jako je nábytek a takovéhle věci.*

31 DT Moderátor pokládá doplňující otázku, jejíž globální relevanci lexikálně hodnotí jako nízkou. Forma otázky je vysoce implicitní, komunikačně výzvnová část je elidována a nahrazena implicitním signálem *když*, v jeho širokém významu podmínky se pragmaticky vytvoří podmíněné komunikační jednání, intonace signalizující neukončenost výpovědi vyvolá potřebu ji sémanticky doplnit.

32 TB: *Ano?*

32 TB Host signalizuje pozornost a připravenost k interakci.

33 DT: *Jaké jsou ty vaše úvahy v tomto smyslu?*

33 DT Moderátor formuluje explicitní doplňovací otázku formálně zřetelově vymezenou.

34 TB: *Tak v každém případě ten nábytek/ nábytek nemůže být nábytek historický nebo/ to nemůže být nábytek ze šedesátých sedmdesátých let, to si myslím, že by naši čtenáři, návštěvníci,/ že by to neviděli rádi a necítili by se v tom hlavně dobře a dobře by se jim v tom nepracovalo, takže i ten nábytek/ nábytek bude moderní, ale bude takový, který bude /bude v souladu s charakterem (bodovy.)*

34 TB Host negativním vymezením zužuje rozsah možností svou odpověď staví na zkušenostním předpokladu o svých klientech. Opět připomíná platnost základní nutné podmínky začleněné historické a moderní složky.

35 DT: *Hm, a už existují konkrétní plány na inženýrské sítě, které tam budete muset dostat, tedy jestli tedy nějaké moderní dopravníky, jak jste říkal. To se vytváří nebo tedy už existují ty plány?*

35 DT Moderátor klade doplňující otázku v návaznosti na repliku 28. Zjišťovací otázka se zaměřuje na existenci plánů jako symbolu postupné realizace závazku, který je sémanticky vyprázdněn do implicitního *jak jste říkal*. Ze zjišťovací otázky se explicitním cyklickým opakováním stala otázka alternativní.

36 TB: *Část těch plánů/ část těch plánů existuje a jsou projednány a jsou schváleny.*

36 TB Host poskytuje kladnou kvantifikovanou odpověď na první verzi otázky. Odpověď doplňuje o další nutné kroky provedené za účelem konečné realizace.

37 DT: *Už jsou schváleny?*

37 DT Podivová otázka představuje implicitní přiznání nedostatečné předpokladové perspektivy, která se jazykově vyjadřuje údivem.

38 TB: *Ano.*

38 TB Host potvrzuje vlastní předchozí odpověď.

39 DT: *A financovány?*

39 DT: Moderátor klade komunikačně elidovanou otázku, jíž zkoumá hranice předpokladové báze.

40 TB: *Financovány teprv budou, protože to je součástí jednotlivých/ jednotlivých etap. V současné době probíhá první etapa, která se týká revitalizace části budov Klementina, to je ta část, kterou/ kam veřejnost v současné době nepřichází, není/ nejsou to ty hlavní studovny, jsou to/ je to zejména budova bývalé technické knihovny.*

40 TB Užitím futura host implicitně signalizuje zápornou odpověď, z pragmatických důvodů doplňuje zápornou odpověď vysvětlením, ze kterého vyplývá, že dané plány nejsou součástí probíhající etapy, která je v odpovědi lokalizována.

41 DT: *Hm, kdy se vlastně do nějaké opravené části podíváme a která to bude, ta/ to co zbylo po technické knihovně bude asi začátek.*

41 DT Průběžnou tematizací rématu dospívá moderátor k další otázce úzkou návaznost vykazuje zejména druhá část otázky, která je zaměřena na potvrzení kontextově odvoditelného předpokladu. První část otázky představuje vyšší premisu k předpokladu.

42 TB: *To, co zbylo po technické knihovně bude začátek, mělo by to být/ ta část by měla být hotová někdy v polovině letošního roku.*

42 TB Host potvrzuje předpoklad a vyslovuje odhad, modální kondicionál je prostředkem deduktivní evidenciálnosti.

43 DT: *Hm, tak abychom to tedy uzavřeli, aby to bylo úplné, depozitáře v Hostivaři, to se vás také týká?*

43 DT Moderátor signalizuje záměr položit poslední otázku týkající se rekonstrukce, oznamuje její téma, otázková forma je na pomezí řečnické otázky.

44 TB: *Ano.*

44 TB Host dává explicitní odpověď na zjišťovací otázku.

45 DT: *Tam, v jakém jste stádiu a co tedy bude s nimi?*

45 DT Moderátor formuluje explicitní doplňovací otázku zaměřenou na průběh rekonstrukce.

46 TB: *Depozitáře/ depozitáře v Hostivaři se nás týkají velmi, a co se týká této oblasti, tak tam v současné době je vypsáno výběrové řízení, v nejbližší době bude vyhodnoceno a začne se realizovat první etapa/ první etapa výstavby depozitářů, bude tam postavena nová část, v té nové části bude sídlit část, řekl bych taková ta obslužná část Klementina, nebo respektive Národní knihovny, to znamená, bude tam/ budou tam zpracování fondů, bu-e tam uskladnění knih a podobně.*

46 TB Host opět přiznává vysokou míru zainteresovanosti na problému. Popisuje průběh řešení se zaměřením na nejvyšší fázi. Začátek prací je popisován prostým futurem na základě implicitní logické návaznosti. Konečný stav referuje o přijatém závazku/záměru. Host přibližuje obsah svých slov implicitně hodnoceným relevantním příkladem.

47 DT: *Hm. Na chat tam pojďme za další otázkou mířící do našeho Hyde parku. Tomáš Němec se vás ptá:*

47 DT Moderátor uzavírá téma a vyzývá k zaměření pozornosti na další dotaz, uvádí jeho zdroj a autora.

48 D₂: *Pěkný večer, jak chcete vměstnat moderní knihovnu do historické budovy Klementina. Klementinum je krásná a historická budova, ale moderní knihovna jenadvacátého století by si zasloužila moderní, pohodlnější zázemí.*⁷⁸

48 D₂ Moderátor reprodukuje dotaz s fatickou částí a implicitně hodnotící otázkou. Na hodnocení zpětně odkazuje autor dotazu svým ospravedlňujícím dodatkem, v němž stanovuje kontrast hodnoty Klementina a potřeb moderní knihovny.

49 DT: *Tak zkuste přece jenom ještě konkretizovat tedy/ ty plány. Moderátor vychází z implicitního shrnutí dotazu a vybízí hosta k reakci na něj. Reakci hodnotí jako z komunikačního hlediska nutnou přece jenom, ale obsahově částečně opakovanou, ještě, ve významu ještě jednou.*

50 TB: *No, já/ já...*

50 TB Host váhavě formuluje reakci.

51 DT: *Jak to tam tedy vměstnáte?*

⁷⁸ Tazatel požívá numerický zápis řadové číslovky.

51 DT Moderátor přebírá iniciativu a pro urychlení komunikace opakuje jádro otázky.

52 TB: *No vměstnáme/vměstnáme to tam tak, aby to bylo v souladu s tím charakterem Klementina. Samozřejmě není možné tam vměstnat všechno, proto jsem také říkal, že část pracovníků, část těch obslužných provozů, bude přesunuta do Hostivaře, bude pracovat v tom stávajícím areálu depozitáře v Hostivaři. Tím se nám vytvoří prostor v rámci Klementina pro to, abychom mohli více... nabídnout/ nabídnout našim návštěvníkům více /více prostoru více možností.*

52 TB Host vyslovuje opakovaný závazek, že splní nutnou institucionálně danou podmínku. Komentor signalizuje, že si je vědom omezení, která ze závazku plynou a počítá s jejich řešením. K řešení odkazuje jako k dříve naznačenému závazku přesunout část knihovny. Explicitně popisuje předpokládaný účinek takového kroku a implicitně ho hodnotí jako pozitivní z hlediska uživatele knihovny.

53 DT: *A to znamená, že se tedy může stát, když tedy návštěvník přijde, vejde, vy říkáte, že to má být úplně otevřeno/ úsměv/, přijde, vejde, bude něco chtít, bude muset čekat, než to tedy přijde z Hostivaře?*

53 DT Moderátorova zjišťovací otázka je zaměřena na zjištění platnosti negativních důsledků přesunu části knihovního fondu. Obavy částečně plynou i z pozitivních záměrů knihovny, její postulovaná budoucí otevřenost, která je implicitně hodnocena jako neuvěřitelně pozitivní, má v implicitní rovině i negativní dopad, z hlediska provozovatele není poptávka předvídatelná. Hypotetická budoucí nutnost daná vnějšími okolnostmi je hodnocena jako nevýhodná pro uživatele.

54 TB: *Ne, ne, ne, to určitě ne, samozřejmě ty knihy, a k tomu existují statistiky, knihy, které jsou nejžádanější, knihy, které jsou nové, budou uskladněny v Klementinu, jo, já bych jenom rád dodal, že v rámci Klementina nadále zůstane uskladněno zhruba dva a půl milionu svazků. Nicméně Národní knihovna má v současné době přes šest milionů svazků, ten zbytek bude uskladněn v Klementinu, a to jsou knihy například, které se tak často nepůjčují.*

54 TB Host explicitně odmítá nevýhody stěhování kombinací důrazového opakování a zavazujícího komentoru *určitě*. Zdůvodňuje jejich neexistenci využitím statistických údajů o žádanosti jednotlivých knih. Komentorem *samozřejmě* hodnotí tento krok jako logický. Jako dobrovolnou informaci, jejíž poskytnutí je projevem komunikační kooperace, uvádí, z hlediska diváka užitečný, ilustrativní poměr knih v jednotlivých lokalizacích a cyklicky ujišťuje o odpovědném výběru místa uskladnění titulu.

55 DT: *Já nevím, jestli na to půjde odpovědět, ale a to srovnání jsem někde během odpoledne zaznamenal, Národní technická knihovna má úplně moderní budovu...*

55 DT Moderátor klade doplňující otázku, jejíž jádro sám hodnotí jako obtížně stanovitelné, odvolává se na nesignalizovaný cizí názor z neuvedeného zdroje, vzhledem k nutné moderátorské přípravě se i nesignalizovaný zdroj může jevit jako relevantní. Moderátor vyslovuje část srovnávacího předpokladu.

56 TB: *Ano.*

56 TB Host signalizuje připravenost na dotaz, vybízí k pokračování, souhlasí s vyslovenou částí dotazu.

57 DT: *... možná je to měřítko proto, jak by moderní knihovna měla vypadat a teď to tedy zkuste srovnat s tím historickým Klementinem, jak se tomu buď přiblížíte a nebo jestli ten komfort zajistíte úplně jinak.*

57 DT Moderátor vyslovuje dojem, že Technická knihovna představuje ideální soubor parametrů moderní budovy svého druhu. Na předpoklad navazuje vlastní jádro dotazu přímý požadavek srovnání obou budov z hlediska způsobu dosažení optimálních parametrů. Moderátor naznačuje základní rozdělení cest, jak dosáhnout požadovaného cíle. Formuluje jednu variantu v opozici k nespecifikovaným ostatním.

58 TB: *Národní/ Národní technická knihovna samozřejmě má novou budovu a já musím říci, že my bychom byli rádi a bylo by to nejideálnější, kdybychom měli novou budovu také. Ale v současné/ v současné době, kdy se skutečně potýkáme s velkými kapacitními problémy, není pro nás jiné řešení než to řešení, které bylo přijato, to znamená, revitalizace Klementina a dostavba centrálního depozitáře v Hostivaři. Samozřejmě my nebudeme/ nebudeme schopni nabídnout komfort nebo prostory v podobě jako má Národní technická knihovna, ale budeme se snažit, co nejvíce/ co nejvíce se přiblížit potřebám, potřebám našich čtenářů, potřebám našich návštěvníků.*

58 TB Srovnávací předpoklad je přijat jako všeobecně známý. Host formuluje důrazný názor vyjadřující preferenci analogického stavu Národní knihovny, stávající řešení obhájí potřebou rychlé změny. Potřeba rychlosti je implikována komentorem užitým při popisu současného stavu a kvantifikací tohoto stavu. Z explicitně popsání nouzového řešení vyplývá míra úspěšnosti při dosahování analogických výsledků, která je opět komentorem logického důsledku v kombinaci s relativně negovanou mírou schopnosti označena jako nižší. Host vyslovuje závazek k usilování o optimální stav.

59 DT: *Hm, ten cíl kdy/ kdy to bude komplet/ kompletně všechno hotovo?*

59 DT Moderátor doplňovací otázkou žádá o stanovení lhůty dokončení rekonstrukce.

60 TB: *Kompletně hotovo bychom byli rádi/ kdyby celá revitalizace Klementina byla hotová do konce roku 2016, začátek roku 2017.*

60 TB Host vyslovuje dlouhou lhůtu formou evidenciálního předpokladu, který hodnotí jako preferovaný, míra spokojenosti je relativně vymezena optimálním a mezním datem.

61 DT: *Jak hodně -ste pokročili teď v tom financování a teď myslím třeba, je už celkový plán, to totiž minulému vedení mimochodem taky bylo vytykáno, že vlas-ně to rozpočtové zajištění neexistuje.*

61 DT Moderátor pokládá doplňovací otázku na míru změny propozice s odůvodněním, že má zájem porovnat stav propozice s předchozím stavem, který byl podle cizího zdroje hodnocen negativně. Moderátor zároveň stanovuje měřítko změny, i když je formuluje tenativně jako možné příklady svého druhu. Průběžné komunikační hodnocení *mimochodem taky* implikuje nízkou kvalitu předchozího vedení.

62 TB: *Já si myslím, že nebylo minulému vedení vytykáno, že neexistuje rozpočtové zajištění, finanční prostředky pro tuto investici jsou schváleny a jejich výše je schválena a na tom se nic nemění a byla schválena i v minulosti. Na tu dostavbu je počítáno zhruba milion, devět set devadesát osum/ pardon, miliarda devět set devadesát milionů korun, to je/ to je částka, která je zatím známa, na...*

62 TB Host odmítá výchozí předpoklad, svůj postoj jistotně posiluje uvedením prokazatelného tvrzení. Kontinuitu stavu jako protiargument k obvinění vyjadřuje výpověď *na tom se nic nemění*. Jako implicitní důkaz existence rozpočtu uvádí celkový objem peněz.

63 DT: *To je pouze na Klementinum tedy?*

63 DT Moderátor žádá vymezení účelu prostředků potvrzením vysloveného předpokladu.

64 TB: *To je na Klementinum na a tu má ...*

64 TB Host poskytuje žádané vymezení.

65 DT: *A tu máte, nebo je to známá částka?*

65 DT Moderátor dává hostovi prostor k explicitnímu dokončení přerušené výpovědi.

66 TB: *Ne, ne, ne, tu máme.*

66 TB Host explicitně odpovídá na alternativní otázku.

67 DT: *Tu máte.*

67 DT Moderátor přijímá odpověď, potvrzuje ji opakováním.

68 TB: *Ta je/ ta je/ v současné době/ v současné době k dispozici v postupném čerpání do roku 2017 a na depozitář v Hostivaři je vyčleněna částka ve výši zhruba čtyři sta milionů korun.*

68 TB Host specifikuje dostupnost prostředků, frazém v současné době by vzhledem k rozsahu propozice měl mít význam *již od*. V souvislosti s rozpočty je zmíněn rozpočet na depozitář.

69 DT: *Hm, to bude stačit ?*

69 DT Moderátor žádá hosta, aby na základě poučeného odhadu zhodnotil objem prostředků co do dostatečnosti.

70 TB: *To by mělo stačit bohatě.*

70 TB Host vyslovuje jistotně modalizovaný předpoklad, kondicionál odkazuje k nepředvídatelným implicitním komplikacím. *Bohatě* hodnotí míru spolehlivosti odhadu, která je vysoká a blíží se závaznému významu futura.

(...)

88 LD: *Dobry večer, my -sme tady v budově, o které byla celou dobu teď řeč, a kde i v tuto chvíli funguje studovna, takže se budou ptát právě studenti, a to studenti informačních studií a knihovnictví, kteří mohou být tedy možná v budoucnu i potencionálními zaměstnanci Národní knihovny, a to konkrétně Tomáš a Miša, dobrý večer.*

88 LD Moderátorka navazuje kontakt s diváky, lokalizuje živý vstup. Lokalizace vymezuje i okruh tazatelů, kteří jsou s knihovnou pragmaticky spjatí, což dovoluje spekulovat o jejich budoucnosti. Poslední výpovědi moderátorka představuje tazatele.

(89 SM *Dobry večer*. Představená studentka zdraví ostatní účastníky.)

90 LD: *Než přejdeme k těm dotazům, tak já si neopustím otázku na vás, vzhledem k tomu, co jsme slyšeli, jak vy se cítíte v tom prostředí Národní knihovny, slyše/ souhlasili byste s tím, co jsme slyšeli?*

90 LD Moderátorka signalizuje přípravnou fázi vstupu, sděluje záměr získat názor tazatelů na problematiku, která zahájila celou studiovou diskusi o tématu. Formulaci názoru omezuje alternativní otázkou. / V interakční roli předává slovo studentu Tomášovi./

91 ST: *Já bych souhlasil, je to ta-y takový už zkostnatělý, když to tak řeknu, a rozhodně by budova zasloužila už jako renovaci. A pro uživatele by to určitě bylo příjemnější -dyby proběhla nějaká renovace a vylepšení.*

91 ST Tazatel vyjadřuje zdvořilý souhlas, kondicionál se pragmaticky váže k negativnímu hodnocení. Vlastními slovy formuluje zdrženlivě kritický názor, jehož zdrženlivost explicitně vyjadřuje. Na kritiku navazuje jednoznačná podpora modernizace, komentor *rozhodně* signalizuje míru přesvědčení o vlastním názoru. Vlastní názor je v poslední výpovědi generalizován, a tedy částečně objektivizován.

92 LD: *Tolik tedy váš názor, Tomáši, můžete se rovnou už ptát pana ředitele.*

92 LD Moderátorka shrnuje vyjádření, mění účel tazatelovy promluvy modálním významem dovolení.

93 ST: *Tak já bych se chtěl zeptat jakej názor/ dobrý večer, pane řediteli.*

93 ST Užitím slovesného tvaru tazatel formuluje zdvořilou otázku. V rámci reformulace se vrací k neuskutečněné fatické komunikaci a standardním způsobem navazuje kontakt.

94 TB: *Dobrý večer.*

94 TB Host reaguje, recipročním navázáním kontaktu.

95 ST: *Jaký je váš názor na snahu a uskupení zastupující snahu autorů o zvýšení poplatků za výpůjčky a za kopírování dokumentů?*

95 ST Tazatel formuluje celou, tentokrát adresovanou, otázku znovu.

96 TB: *Já děkuju/ děkuju za otázku. Co to/ co tohodle se týče, tak já si myslím, že v současné/ v současné době je to pro nás jako pro /pro knihovnu poměrně nepříjemná/ nepříjemná situace a my jako knihovna se budeme snažit o to, aby nedošlo k nějakému razantnímu zvýšení poplatků.*

96 TB Host děkuje za dotaz čímž vyjadřuje úctu k partnerovi. Názor zřetelově vymezuje a formuluje ho z pozice instituce, *pro nás, jako pro knihovnu*, přesto se jedná o názor subjektivizovaný modálním predikátorem *myslím si*. Závazek vyslovuje opět za instituci, jedná se navíc o závazek oslabený, jednak užitý slovesem, jednak kvantifikací nežádoucího děje.

97 DT: *Tomáši, stačí tahle odpověď?*

97 DT Moderátor žádá tazatele, aby zhodnotil informativitu odpovědi.

98 ST: *Stačí, no, já jsem právě uvažoval o tom, jak pan ředitel chtěl vlastně z této instituce udělat jako plně digitalizovanou instituci, tak právě si myslím, že tam byl určitý problém právě, kdyby se zvýšily ty poplatky. Tak stačí tato odpověď.*

98 ST Tazatel explicitně vyjadřuje spokojenost, rozvíjí vlastní myšlenku, která byla podnětem k otázce. Formuluje vlastní názor odhad možných problémů v souvislosti se zamýšlenou digitalizací.

99 DT: *Přesto ta... Lenko, kdyby si, jestli dovolíte já přece jenom trošičku se tady pana ředitele dozeptám. To byla taková diplomatická odpověď, že uděláme všechno pro to, aby to zvýšení nemuselo být zas až tak dramatické, buďte konkrétní.*

99 DT Moderátor si bere slovo do studia, vyslovuje záměr získat od hosta plně informativní odpověď, minimalizuje přitom signály vlastního úsilí, a to prostředky morfologickými a lexikálními, deminutivní kvantifikace ve spojení s prefigovaným slovesem *dozeptat se* podporují dojem nekonfliktní komunikace. Moderátor svůj záměr zdůvodňuje hodnocením hostovy odpovědi s její parafrází. Vyzývá hosta k obsahové specifikaci prostředků pro dosažení cíle.

100 TB: *Tak já vám to řeknu já vám já vám... Já vám to řeknu jinak, budeme vyvíjet veškerou snahu k tomu, aby ke zvýšení nedošlo. Ke zvýšení poplatků.*

100 TB Proklamovaně reformuluje odpověď při zachování významu.

101 DT: *To znamená, aby ceny zůstaly stejné?*

101 DT Moderátor klade dotaz, jehož cílem je přimět hosta ke zpřesnění informace.

102 TB: *Aby ceny zůstaly stejné.*

102 TB Host potvrzuje jádrový předpoklad otázky.

103 DT: *Za jakých podmínek se to podaří dodržet?*

103 DT Moderátor navazuje další zpřesňující doplňovací otázkou.

104 TB: *No, nezáleží to jenom na nás samozřejmě, tam to záleží velmi výrazně na vůli/ na vůli politiků, záleží to také velmi výrazně na zájmech svazů zastupujících autory, ale jednáme s nimi, budeme se snažit s nimi jednat dál a...*

104 TB Host specifikuje různé třídy podmínek úspěšnosti, implicitně rozděljuje zodpovědnost za budoucí stav. Informuje o prováděných opatřeních a o záměru ponechat je v platnosti. Vyslovuje pouze oslabený závazek.

105 DT: *Předpokládám, ale že máte nějaké varianty, které o nějakém zvýšení mluví, o jakém zvýšení se tedy mluví, byť zatím v úvahách, uveďme to takto.*

105 DT Prezentovaný předpoklad vyplývá z pragmatického soudu o postavení hosta, odborníka, vzhledem k tematizované informaci. Moderátor žádá informaci o dostupných odhadech. Klasifikaci žádané informace jako odhadu explicitně uvádí

formou řečnické výzvy, plurálový tvar signalizuje, že klasifikace informace je sdílena oběma přímými komunikačními partnery.

106 TB: *Já bych v současné době se asi k tomu nevyjadřoval, vy -ste/ nebo na začátku proběhlo, já jsem ve funkci čtyři dny, postupně se s veškerou problematikou seznamuji a tohleto je zrovna jedna z věcí, kterou, otevřeně říkám, teď z hlavy nevím.*

106 TB Spojení kondicionálu s modální částicí *asi* vyjadřuje preferovaný postoj k otázce, který je zdůvodněn objektivními faktory, prezentovanými jako známé a přijaté oběma stranami. Uvozovací část relativní věty v poslední výpovědi má podobnou funkci jako komentor, vyjadřuje závazek pravdivosti, posiluje význam uvozené informace.

107 DT: *Bereme takovouto odpověď.*

107 DT Moderátor přijímá odpověď hovorovou frází a přechází k dalšímu tématu. Užitím plurálového tvaru predikátu se dodatečně zahrnuje do třídy spokojených komunikantů.

4.8 Hyde park vyhodnocení

Interaktivní pořad se vyznačuje formálními rysy konstrukčního charakteru, moderátor, či moderátorka mají povinnost pravidelně zveřejňovat možnosti spojení se studiem. Na rozdíl od ostatních publicistických pořadů, u nichž má tato informace převážně propagační hodnotu, v pořadu Hyde park představuje nutnou podmínku úspěšného průběhu relace.

Implicitní podporu divácké účasti představuje i poměrně podrobné představení hosta, iniciační fáze rozhovoru zaujímá více než obligátní jednu repliku, navíc se na ní podílejí dva další spolukomentátoři, kteří vytvářejí dialogizovaný, nereaktivní, monolog, pravidelně se střídají při prezentaci obsahových jednotek. Ztvárnění iniciační fáze dialogu je z větší části informačně objektivní, neboť převážně čerpá z cizího mínění s uvedeným zdrojem.

K projevům infotainmentu bylo možné zařadit pronikání prvků z fikčního světa do této části dialogu. Aluzivní potenciál těchto prvků slouží jako prostředek implicitního dvojnásobně subjektivizovaného hodnocení, jehož výsledek je na uživateli prvku nezávislý v míře odpovídající šíři aluzivního potenciálu a hloubce aluze.

Moderátor přijímá do své role výrazné prvky interakčního působení, podílí se zejména na reformulaci dotazů, a to jak obsahově funkční ve prospěch hosta a implicitně ve prospěch informační hodnoty pořadu. Vzhledem k charakteru pořadu má moderátor širší možnosti využití prostředků vyjadřujících cizí názor i v samotném průběhu pořadu, kde na sebe moderátor bere roli osoby odpovědné za průběh rozhovoru. Formulaci sekundárně modalizovaného názoru užívá v situacích, v nichž poskytuje hostovi interpretační reformulaci názoru diváka tazatele.

Hosté se od sede liší zejména mírou přijetí své společenské funkce, dopady tohoto postavení do jejich verbálního projevu. Mají-li společenské postavení, které je založeno na podřízenosti jiných osob, mají tendenci delegovat odpovědnost, promlouvat, zejména při přijímání závazků i za své podřízené. Vzniklé konstrukce funkčně odpovídají vyjadřování generalizovaného názoru.

Vysoká míra spontaneity projevu vyžadovaná v reakcích se promítá i do formulace odpovědí, jejichž logická struktura někdy není zcela jasná. Mluvčí, kteří ovládají specifický slangový styl svého oboru, mají tendenci jej používat. Nejedná se přitom o izolované sémantické jednotky, které pronikají do projevu všech zachycených expertů, jde spíše o celkovou míru automatizace projevu pomocí ustrnulých jednotek. Spontánní vznik pořadu se promítá do modální roviny projevu hosta i moderátora formou zvýšeného výskytu částečně a několikanásobně modalizovaných struktur. Modální úroveň sdělného celku může dokonce kolísat. Děje se tak zejména v případech, kdy komunikant osciluje mezi oběma svými rolmi vzhledem k ostatním účastníkům komunikace, v situacích, kdy vychází najevo, že mediální dialog se odehrává ve prospěch třetího, koncového příjemce.

5 Jan Kraus a blondýna

1B: *Britský tisk radí turistům: Brno je lepší než Praha. No, co vy na to?*

1 B Replika prezentuje téma jako oznámení s uvedením třetího zdroje. Oznámení je podnětem zjišťovací otázky, mluvčí vyjadřuje potřebu získat od adresáta informaci, jejíž existence je pragmaticky presupponována. Za předpokladu, že názor je na stupnici jistotní modality hierarchicky níž než oznámení, je společensky méně závazný.⁷⁹ Podmínky pro formulaci subjektivního, vzhledem ke skutečnosti hypotetického, názoru mohou nastat častěji než podmínky pro formulaci objektivního tvrzení.

2 JK: */Smích /Já nevím, jejich smysl pro humor je skutečně krutý. Voni -sou teda vrcholně mistři černého humoru.*

2 JK Komplexní oznamovací replika využívá neverbálního vokálního kódu a kódu verbálního k další specifikaci reakce. Frázi s modálním predikátorem *já nevím*, lze považovat za indikátor subjektivity a názorovosti. V součinnosti s tím odkazuje *smysl pro humor* k pojetí předkládané informace jako nevážné, hodné zasmání. Výraz *skutečně* je synonymní s postojovým komentářem *opravdu*. Syntagma *skutečně krutý*⁸⁰ může pocházet ze slangového označení pro kladně hodnocenou substanci. Následující výpověď intenzifikuje informační jádro celé repliky: *předkládanou informaci považuji za vtip*. Za vlastní hodnotící výraz lze považovat pouze *vrcholně*, nociónální jednotky *mistři* a *černý humor* představují prostředky pro kvalifikaci nositele vlastnosti.

3 B: *Copak maj v Brně Pražskej hrad?*

3 B Podivově řečnická otázka, tedy vzhledem ke kulturnímu kontextu řečnická otázka vyjádřená formou otázky podivové s využitím částice *copak*, z pragmatického hlediska vyjadřuje nesouhlas s názorem zdroje, třetí osoby, a naopak souhlas s komunikačním partnerem. Ve své řečnické funkci využívá podivovou formu k vyjádření nesouhlasu. Pražský hrad je pojímán jako měřítko kvality, odpověď na formálně podivovou otázku lze vyrozumět z kulturního kontextu i z jazykové formy relačního adjektiva *pražský*. Z těchto důvodů je možné považovat otázku za řečnickou. Polemická reakce by musela vycházet ze zpochybnění *Pražského hradu* jako absolutního měřítka kvality.⁸¹

⁷⁹ Tento předpoklad lze snadno ověřit například etymologickým rozбором slova *názor*, staročeské nazřieti je doloženo ve významu, nahlédnout, uznat, jde tedy o evidenciální dedukci.

⁸⁰ Slovník nespisovné češtiny s. 184 krutý nespécifikovaný obvykle obdivně hodnotící výraz.

⁸¹ K relativizaci měřítek dochází v běžných čistě podivových otázkách. (modelový dialog: A Petr to udělá. B: Copak Petr tomu rozumí? A: Nerozumí, ale nějak už si poradí.) *Rozumět něčemu* prezentované

4 JK: *No, to vůbec nebudem probírat.*

4 JK Oznamení o odmítnutí komunikační spolupráce je formálně vyjádřeno intenzifikovaným větným záparem s modální částicí *vůbec*. Futuru je pragmaticky připisován význam intencně voluntativní. Odmítnutí spolupráce ze strany jednoho z komunikačních parterů vyvolává dočasný komunikační nesoulad, lze předpokládat změnu tématu, zejména u nekonfrontačních rozhovorů, jejichž informačně pragmatický cíl není předem stanoven a v nichž získaná informace nemá předem danou strukturu.

5 B: */Smích/ To -sou kokoti.*

5 B Hodnotícím oznámením je odmítnuté téma vráceno do komunikace a komentováno verbálně i neverbálně vokálně v podstatě v souladu s prezentovaným názorem tázaného. Verbální komunikace používá k postojovému ohodnocení vulgarismus, odkazující morfologickou formou k nezjištěnému původci iniciační informace. Původce je v souladu s pragmatickým využitím kognitivní synekdochy označen jako *britský tisk*. Lexikální hodnotící prostředek v sobě díky své stylové platnosti implicitně obsahuje jistotní predikátor, který zůstává nevyjádřen, protože hodnocení je situačně zakotveno a vyplývá z obecně známých nebo sdělených, v komunikaci tematizovaných informací. Obecně má takový neverbální signál subjektivitu funkci zřetelového určení.

6 JK: *Ne, tak ale prosím vás uklidněte se zase, kdyby tady šel voko Radek John, hele, ted'ko, byste vylítla z toho rádia.*

6 JK Tématem dalšího rozhovoru se stává vyjadřování moderátorky. Nesouhlas s emocionálním vyjadřováním signalizovaný sledem částic *ne tak ale* je těsně doprovázen doporučením vhodného chování, parentetické *prosím vás* má apelativně hodnotící funkci. Podmínková vedlejší věta, reprezentující neskutečnou podmínku možnou, ale z pragmatického hlediska nepravděpodobnou, má v replice funkci ospravedlnění předcházejícího doporučení. Její komunikační funkcí je varování pragmaticky zakotvené v kulturním kontextu. *Zase* není použito ve významu časovém ani jako indikátor změny stavu, jde o signál částečného, zmírněného nesouhlasu. Nepravděpodobnost splnění podmínky je pragmaticky zakotvena v nociónálním významu propria *Radek John*. Druhá replika jako celek informuje o možných důsledcích nežádoucího jednání. Díky syntakticky volnému *ted'ko* je zároveň

ve vztahu k *udělat něco* jako nutný předpoklad bylo přehodnoceno na nejvhodnější předpoklad. Vztah mezi *rozumět* něčemu a poradit si s něčím je založen na presuponované stoupající míře obtížnosti.

potenciálně dvojnásobná. Dvojnásobnost se hloubkově zakládá na mluvenosti, konkrétně na elizi spojky *tak*. Mezi větami v souvětné výpovědi je vztah časové následnosti, při interpretaci se tedy bude lišit jen míra těsné návaznosti, vzhledem k moderátorce se jako pragmaticky závažnější jeví interpretace *ted' byste vyletěla z rádia* s významem, okamžitě, na hodinu, bez milosti...

7 B: *Tak to mám za pět set, možná za litr, vono furt nevíme, za kolik to je.*

7 B Oznámení o naplnění předpokladu v hypotetické situaci s gradací důsledků. Gradace sama je relativizována co do stupně jistoty. Parciální jistotní modalita přechází v totální, ta zároveň objasňuje použití první modální konstrukce. Komplexní relátor *vono* nesoucí, z části díky slovosledu, význam *subjekt + totiž*, uvádí pravý stav věci vyjádřený obsahovou větou s funkcí prostého konstatování. Modální predikátor zpětně relativizuje kvantifikaci. Mluvčí i posluchač jsou zahrnuti v generickém *my*, proto nelze strukturu interpretovat jako závislou otázku. Endoforický deiktický výraz *to* odkazuje k návrhu pokutovat vulgární vyjadřování ve Sněmovně. Je tak vyjádřena spojitost Radka Johna s úrovní veřejného vyjadřování.

8 JK: *Nevím, pokud byste samozřejmě nebyla členkou bezpečnostní agentury pana Bárty, tam by vám to možná prošlo.*

8 JK Oznámení potvrzuje pragmatický předpoklad, mluvčí se zahrnuje do generického *my* z předchozí repliky. Platnost předpokládané pokuty, kterou mluvčí přejal jako hypoteticky adekvátní trest je relativizována hypotetickou podmínkou členství v agentuře, ve spojení s modifikátorem *samozřejmě* je implikováno, že mluvčí nepokládá podmínku za platnou. *Tam* může mít lokální význam, *v agentuře*, interpretovaný na základě medializované spojitosti agentury s politickou stranou R. Johna. Bez přihlídnutí ke společenskému kontextu může být transponováno z funkce lokálního příslovce do výrazu nahrazujícího spojení *za takových podmínek*. Platnost celé výpovědi je modifikována středním stupněm jistoty jako možná, což odpovídá celkově spekulativnímu charakteru repliky, jenž je odvoditelný i z kombinace komentoru *samozřejmě* s kondicionálem. *Samozřejmě* je jako modifikátor vyhrazeno pragmaticky presuponovaným spojitostem, založeným na uzuálnosti *Samozřejmě musel přijít pozdě.*; na kulturním kontextu *Penicilin tenkrát samozřejmě neznali.*; nebo na modelech společenské interakce. *Samozřejmě se musíte nejdřív zapsat.*

9 B: *Smích /*

Neverbální vokální reakce vyjadřující pobavený souhlas a hypotetickým stavem.

10 JK: *Protože tam to maj blondýny trochu lepší.*

Zdůvodnění oznámení v předcházející replice přerušené smíchem. Zdůvodnění je relativizováno kvantifikátorem popisovaného stavu, výsledný význam repliky směřuje k posílení jistoty postulované výrazem *možná* o neurčité množství *trošku*. Z pragmatického hlediska se může jednat o subjektivní odhad zakotvený v kulturním kontextu dějin strany Věci veřejné.

1 B: *Ode dneška se zase smí kouřit na některých nádražních nástupištích. Co vy na to?*

1B Oznámení názoru třetí strany je uvedeno bez zdroje, ten lze snadno pragmaticky doplnit. Vzhledem k interpretaci generického tvaru modálního slovesa *smět* jako prostředku dovolení, je původcem modality komunikativní objekt, který má status autority. Dovolení je rematizátorem *zase* prezentováno jako návrat výchozího stavu. Cílem repliky je získat názor na prezentovanou skutečnost. Deontická modalita dovolení je převeditelná na pasivizovanou možnost.

2 JK: No, tak *pokud tam daj popelníky, bude to řádně uklizený a kuřáci nebudou obtěžovat nekuřáky, tak třeba to jde.*

2 JK Souhlas vyjádřený v jádru repliky je uveden trojčlennou koordinovanou podmínkou. Explicitní modální modifikátor *třeba* supluje hypotetickou, nonfaktivní funkci kondicionálu. Struktury *šlo by to* a *tak třeba to jde* se liší mírou explicitnosti vyjádření modality. Hovorové *jde to* vyjadřuje jistotním predikátorem možnost uskutečnění proposice. Faktivní indikativ se v replice dostává do rozporu s podmínkou, proto je potřebná nonfaktivnost vyjádřena explicitním modifikátorem *třeba*. Nejedná se tedy o modifikaci druhého stupně *třeba by to šlo*, ale o pouhou kompenzaci obsahu formou.

3 B: No, *kuřáci mě obtěžujou i třicet metrů vode mě, protože to smrdí, prostě.*

3 B Nesouhlas je vyjádřen jako nemožnost splnit nejvyšší postulovanou podmínku *neobtěžovat*, s uvedením příčiny obtěžování a dosahu neplatnosti této podmínky, dosah obtěžování je vyjádřen primárně gradační formou, *i třicet metrů*. Podstata obtěžování je uvedena vedlejší větou jako kategoricky modalizované stanovisko. Exoforickou deixí *to* je označen rozsah obtěžování, tedy obtěžování činností, kouřením. Lexikální indikátor *prostě* vyjadřuje pevné přesvědčení o platnosti názoru, do jisté míry nahrazuje

argumentaci. Z hlediska odlišení epistemické a deontické modality je polysémní. Podobně jako komentor samozřejmě se může pojit s oběma typy modality.

4 JK: *Prosím vás, jsou lidi, nekuřáci, který tak smrděj, že se vám vo tom nezdá. A to potom bysme se dostali do takový šlamastiky, že bysme si navzájem posuzovali, kdo víc smrdí, a nevím, kdo by byl ten jaksi rozhodčí toho zápachu, kterej by řek, kdo smrdí nejvíc a opustí tu refýž/ nebo ten/ nástupiště. Bud'te s tím-le vopatrná s těma soudama.*

4 JK Nesouhlas je doložen uvedením protipříkladu s vyšší intenzitou platnosti děje a dále podepřen hypotetickými důsledky perzekuce zápachu, popisem hypotetické situace s poukazem na její spornost pro nedostatek hodnotících kritérií. Popis situace má vzhledem k formulovanému doporučení podpůrnou funkci, deixe je použita endoforicky a tvoří sémantickou kataforu.

5 B: *Já si koupím osvěžovač vzduchu, -sem se ted' rozhodla.*

5 B Oznámení o budoucím záměru. Jedná se o implicitní dedukci z dosavadní komunikace.

6 JK: *To někdy bejvá něco tak smradlavýho/ ty osvěžovače vzduchu jako máloco, ale to s dovolením je... /zápach jako takovej, je na jednu stranu velmi subjektivní/ jaksi vjem a na druhou stranu, vopatrně s tím, protože lidi chlastat můžou a táhne z nich alkohol a žádný omezení nemaj, a to mě obtěžuje taky nesmírně, takže vopatrně.*

6 JK Kataforická deixe uvádějící varování jako subjektivní stanovisko mluvčího, mluvčí ve varování vyjadřuje neurčitou, protože subjektivně proměnnou, míru nežádoucí vlastnosti. Varování je relativizováno připuštěním vysoké míry subjektivity v hodnocení vlastnosti. Neurčité deiktické relativum *to* je nahrazeno denotátem *zápach*. Oznámení o subjektivní platnosti hodnocení zápachu je uvedeno nekonfrontačně explicitně subjektivizovanou formou *s dovolením*. Mluvčí vyjadřuje nesouhlas s různou perzekucí různých zdrojů zápachu, hodnocení zdrojů je nutně opět subjektivní. Užité modální sloveso má platnost dovolení bez bližšího určení jeho původce. Deontická modalita s neurčitým původcem by v případě výrazů ze sémantického rámce dovolení a možnosti mohla představovat přechod k jistotní modalitě konstatování faktu. Z hlediska modálního slovesa je nutné další výrok interpretovat jako široké srovnání stavu práv kuřáků a konzumentů alkoholu. Omezení jsou vyžadována ze subjektivního hlediska, z téhož hlediska je postulováno závěrečné doporučení. Frekvenčně determinovaný predikát *někdy bejvá* je hodnotící antiklimax (*někdy(to bejvá)*).

7 B: *Ale ze mě to dneska netáhne, ne?*

7 B Záměrem otázky je získat potvrzení o nesouvislosti mezi generickým výrokem o zápachu konzumentů alkoholu a osobou moderátorky. Tázací dovětek presuponuje příznivou, zápornou odpověď, a tedy potvrzení předpokládaného rozdílu mezi skupinou konzumentů alkoholu a mluvčí.

8 JK: *Dneska výjimečně ne, ale jinak jste plná sladu.*

8 JK Mluvčí potvrzuje nesouvislost mezi zmíněnými skupinami, ale postuluje ji jako výjimku z pravidla.

1B: *Radek John by chtěl pokutovat poslance za vulgaritu. Co vy na to?*

1B Téma je prezentováno jako nenaplněná, pragmaticky podmíněná intence větného subjektu k započetí činnosti signalizovaná voluntativním modálním slovesem. Cílem repliky je získat stanovisko partnera.

2 JK: */Smích/ Ne, tam je řada takovejch svazáckejch nápadů, když se na to podíváte, je to zajímavý, mávání na přechody, pokuty za vulgaritu, a teď vulgarita začíná kde? Vůl to je vulgarita?*

2 JK Neverbální vokální reakce hodnotí informaci implicitně jako nevážnou. Verbální reakce uvedená deiktickým *tam* vychází z generického hodnocení třídy nápadů uvedeného původce. Tato třída je definována rysem *svazácký* s pragmatickým významem

(přežitý, překonaný názor). Subjektivita je implicitně obsažena ve formálně podmínkové vedlejší větě, explicitní forma vedlejší věty je založena na kategorii Palmerovy subjektivity zprostředkované svědectvím smyslů, sloveso smyslového vnímání je použito ve významu slovesa usuzování, myšlení. Referenci deiktického *to*, lze určit primárně na základě pragmatiky, jedná se o anaforu, vztahující se ke svazáckým nápadům. Podmínkové souvětí obsahuje i motivaci k naplnění doporučené činnosti, důvod je uveden jako kvalita analyzovaného objektu. Za posledním členem výčtu se objevuje nové téma z tohoto výčtu odštěpené. Dochází k neplánované výměně komunikačních rolí. Otázka položená v rámci repliky se zaměřuje na spekulaci o možných hranicích pojmu *vulgarita*. Tázaná moderátorka se nestává zdrojem informace, objektivní informaci je schopen poskytnout předkladatel návrhu, moderátorka dostává možnost vyslovit svůj názor. Ve sledu dvou otázek se

prostor pro názor vyslovený zcela v souladu s Griceovou maximou kvantity zmenšuje, protože zjišťovací otázka má z hlediska požadované informace užší extenzi.

3 B: /Smích /

3 B Neverbální vokální reakce

4 JK: *Nebo není? Jak to je, že jo? To nevím a další věc je, to je zbytečný, já myslím, že tam má skutečně platit jaksi ta svoboda neskonalá parlamentní, pokud jde o projev, vod toho je taky parlament parlamentem. A nařízená slušnost je nesmyslnost. Ten člověk, kterej se chce jaksi/ vodpálit tím, že je vulgární a sprostej, prodělá daleko víc, když je vulgární, než když by kvůli pokutě byl slušnej. Myslím si, že to je neracionální úvaha, přece nemůžete jaksi nařídit to, že lidi nebudou vulgární, protože budou platit pokuty, když tím z velký části bráníte v tom, aby lidi poznali, co jsou zač a co v nich je, čili já bych to nechal. A druhá věc je, nevím jestli je vulgarita ty prostředníčky, co zvedal pan Kalousek, a kolik by to stálo. Jestli ten prostředníček je za pětikilo nebo za pět tisíc. A tak by vám časem mohli říct, že máte hnusnej ksicht a že za to taky budete platit, čili/ jako já bych tím-le byl -dycky až na posledním místě. Mávání, vulgarity v parlamentě, což jako/ jsme svobodný lidi, samostatný, svéprávný, tak si snad za svoje jednání zodpovídáme sami a nerad bych, abysme tady žili tak trošku jako, že tady máme pionýrský vedoucí, který se rekrutují z politickéjch stran, to bych vopravdu těžko snášel.*

4 JK Vzhledem k tomu, že moderátorka na otázky explicitně verbálně nereaguje, i když mluvčí dává tázacím dovětkem signál, že vyžaduje souhlas se svým stanoviskem, obrací se mluvčí s další sérií otázek, v nichž se objevuje plně zastoupený pár vylučovacích struktur, na sebe a seznamuje partnerku se svou neschopností odpovědět.⁸² Nedostatek informace je setřen zavedením nového protiargumentu. Zařazení následujícího tvrzení do třídy protiargumentů napomáhá jeho průvodní textový orientátor *a další věc*. Presentovaný fakt je další výpovědí změněn v subjektivní názor, který prosazuje záhodnost zachování svobody slova. O nepřítomnosti rysu změna stavu svědčí použitý indikativ, který nahrazuje časový orientátor *i nadále*. Svoboda slova je definována postupně, zřetelově hodnotícím výrazem. Oprávněnost požadavku je podepřena tautologickým výrokiem odkazujícím k etymologii slova *parlament*.⁸³ Parcelovaná výpověď je podle formálních znaků, zejména přítomnosti spojky

⁸² Série podnětů funkčně odpovídá, vzhledem k začlenění do textu repliky nepřímým, deliberativním otázkám. Deliberativní charakter otázky je dán indispozicí komunikačního partnera.

⁸³ Parlament z francouzského parler- hovořit

interpretovatelná buď jako koordinovaná součást obsahové věty s predikátorem *myslím*, ve funkci jistotního modifikátoru *myslím, že je to neracionální*. Nebo *myslím, ... že nemůžete*, kde lze uvažovat o úsudkové evidenciálnosti, v obou případech vzniká přidaná hodnota objektivně prezentovaného názoru, jehož objektivita je dána presuponovanými důsledky navrhovaného kroku. Prezentovaný názor je zdůvodňován z několika hledisek, prvním z nich je hledisko hypotetického poslance, nepotřebnost omezení je prezentována na základě presupozeice, že poslanci chtějí být úspěšní, nechtějí *prodělat* a zároveň vědí o nevhodnosti vulgárního vyjadřování, budou se tedy vědomě snažit chovat se v souladu se svým předpokládaným záměrem neprodělat, v opačném případě nastane nežádoucí situace díky presuponované kontrolní síle voličů.

Z hlediska voličů je zákaz hodnocen jako nevhodný, nežádoucí, protože zastírá skutečnou povahu vulgárních politiků. Závěr propaguje zachování stávajícího stavu, *to*, jako logický výsledek předchozích úvah, k němuž okazuje spojka *čili*. Kondicionál je prostředkem subjektivizace výpovědi, pragmaticky zároveň signalizuje nedostatek potřebné pravomoci u mluvčího. Znovu se tematizuje nedostatečné vymezení termínu vulgarita ve vztahu ke gestům. Spolu s nevymezeným rozsahem termínu je tematizován i nejasný objem sankcí, který je ve vztahu k definici termínu v podřízeném postavení, klasifikace musí předcházet kvantifikaci. Další protiargumenty jsou vystavěny na popisu hypotetické budoucí situace, která je prezentována jako možný vývoj a v komunikaci slouží jako protiargument navrhovaným omezením. Deiktické výrazy jsou použity kataforicky. Volně je připojena hypotéza modalizovaná jako přání přetrvávající platnosti stavu a z něj plynoucích důsledků. Důsledky svobody jsou prezentovány jako svoboda plynoucí z prokázané zodpovědnosti, jako nutného předpokladu, jehož faktičnost odpovídá hodnotě výsledné svobody. Mluvčí zaujímá negativní postoj k hypotetické ztrátě svobody v důsledku zavedených omezení. Negativní složka postoje je zdůrazněna celkem třikrát, explicitně lexikálně, predikativem *nerad*, implicitně pragmaticky naznačeným rozporem mezi příslušností k dospělé populaci a nutností poslouchat pionýrské vedoucí, negativní postoj je vyjádřen ještě potřetí, kondicionálem v součinnosti s postojovým modifikátorem *opravdu*.

5 B: *Tak-le jako, my v rádiu přece taky neříkáme vulgární slova a neukazujeme prostředníčky.*

5 B Kontaktní částice implikující nesouhlas, který vychází z presuponované rovnosti veřejných mluvčích a jejich rovné odpovědnosti k posluchači za úroveň projevu. Generické *my*, rozhlasový mluvčí, v danou chvíli zahrnuje oba participanty komunikace. Gradace komunikačních tabu je vzhledem k popsanému prostředí komunikace hyperbolizovaná, z pragmatického kontextu lze odvodit nedůležitost gest v rádiu.

6 JK: *No, to je/ do prdele/ jasný, že ne.*

6 JK Vnitřně kontradiktorický souhlas, který využívá, tabuizovaný výraz, čímž narušuje platnost generického *my*, může být chápán i jako reakce na předchozí hyperbolizovanou korektnost. Jistotní predikátor *je jasný* je použit k pragmaticky objektivizované prezentaci obsahu.

7 B: */Smích/*

7 B Neverbální vokální reakce na kontradikci obsahu a formy.

1 B: *Dnes je to rok, co zemřel Michael Jackson, co vy na to?*

1B Cílem repliky je získat názor na téma, uvedené exoforickým časovým deiktikem.

2 JK: *No ano, a už je řada zpráv/ vod takovejch těch psychopatů všeho druhu, že vlastně žije, že to byla finta, podvod a tak dále. Já to vím proto, že na mě doráží Jáchym s těmadle informacema a křičí na mě, že Michael Jackson žije a já jsem se ho snažil uklidnit tím, že podle jiných idiotů dokonce žije i Adolf Hitler, ale nepovedlo se mi to, zatím.*

2 JK Vyjádření souhlasu s informací je doplněno o podrobnost, že objektivně dokazatelný fakt není všeobecně přijímán. Rematizátor *už* může kontrastovat s implicitním rematizátorem v tematické větě. Oba rematizátory se liší svým hloubkovým významem, elidovaný rematizátor z první repliky označuje trvání, rematizátor druhý signalizuje výskyt, vznik, existenci. Replika explicitně označuje i původce zpráv generickým zahrnutím do třídy. Generický význam je zprostředkován pragmatickým syntagmatem *takovejch těch* a syntagmatem *všeho druhu*. Připojená obsahová věta je uvedena modifikátorem *vlastně*, který odkazuje ke skutečnostnímu pojetí děje. Skutečnost je ale popřena generalizovaným výčtem klasifikací zprávy. Mluvčí sděluje důvěryhodný zdroj popisované zkušenosti a způsob reakce, používá argumentaci protipříkladem, zachovává však jako styčný bod srovnání, kvalifikaci zdrojů protipříkladu. Konstatuje dočasný neúspěch komunikačního záměru, explicitním vyjádřením dočasnosti presuponuje úspěch.

3 B: *A Elvis Presley taky?*

3 B Komunikační elipsa slovesného predikátu je založena na rozšíření výčtu zpochybněných úmrtí, předmětem dotazu je zjistit, zda mluvčí souhlasí se zahrnutím tematizované osoby, k níž se odkazuje daným propriem, rovněž za kandidáta na nositele stavu *být živý*. Názor je nesignalizovaně připisován téže třídě osob jako v předchozích replikách.

4 JK: *Ano, to je -dycky tak/ a to je jako Dvojčata, spadnou a pak přijdou tydle magoři a přijdou s tím, že to vlas-ně celý udělal Izrael a daj vám k tomu dokumenty, to .. A vždycky je dost pitomců, který to mu uvěřej.*

4 JK Mluvčí souhlasí s návrhem a dokládá obecnou platnost modelu chování a přístupu k senzačním zprávám ze strany definované skupiny lidí. Uzuální chování je formálně podpořeno parataktickým popisem situace i reakce, parataktičnost je narušena pouze obsahovou větou modifikovanou skutečností *vlastně*, s implicitním signálem rozporu informačních verzí. Poslední výpověď vyjadřuje uzuální výsledek popsané činnosti.

5 B: *Jo, takže je mrtvej, jo, Michalel Jackson.*

5 B Do komunikace se vrací původní téma, cílem repliky je získat resumující informaci prezentovanou jako relevantní názor mluvčího a potvrdit si vlastní souhlasný názor, prezentovaný hovorovou částicí souhlasu. . Struktura repliky těží z jednotného tématu rozhovoru, proto je téma sdělení připojeno formou osamostatněného členu.

6 JK: *Jackson je mrtvej, ano.*

6 JK Replika dvakrát explicitně potvrzuje předpoklad ověřovaný otázkou, jedná se o důrazný souhlas. Částice má podobně zavazující funkci jako komentor.

7 B: *A Jáchym ho nějak má rád?*

7 B Zjišťovací otázka rozvíjí podtéma, ověřuje generalizovaná tvrzení na konkrétních příkladech, vzniká volná spojitost s Jáchymem jako příznivcem názoru o fiktivní smrti, replika se snaží odhalit důvody takového názoru. Obsah otázky vychází z předpokladu, že podobnost chování v dané situaci implikuje i podobnost motivů jednání. Prézens implikuje přetrvávající stav bez ohledu na vnější okolnosti.

8 JK: *No, my ho máme všichni rádi/ u nás doma. A měli jsme rádi/ samozřejmě, ale tak museli jsme se vyrovnat s tím, že sice za takovejch tragickejch okolností, nicméně, zemřel. Já jsem trošku alergickej na tyhlety rejpalý hnípaly, tyhlety zvláštní šakaly, co se v tom pak hrabou -dycky a přijdou s nějakým vobjevem, že to všecko bylo úplně jinak a ještě se na tom často snažej vydělat.*

8 JK Předpoklad je implicitně potvrzen a informace je rozšířena, nová extenze *my všichni* zahrnuje celou rodinu mluvčího. Prézens, který kopíruje formu otázky je nahrazen préteritem, což zdůrazňuje vědomí změny stavu zasahovaného objektu komunikace. Postojový modifikátor *samozřejmě* se vztahuje k autokorekci gramatické formy. Bez ohledu na osobní postoj je prezentována deontická nutnost přijmout fakta. Rozšířením, generalizací, deontické nutnosti lze pragmaticky zdůvodnit regentovaný mírný nesouhlas s jednáním pochybovačů, jejichž počínání je diskreditováno i snahou zbohatnout na senzaci založené na tragedii.

9 B: *Trsnete si někdy na Michaela?*

9 B Téma se vrací k ústřednímu osobnímu objektu rozhovoru, specifikuje současný vztah tázaného k tvorbě Michaela Jacksona. V pozadí odpovědi je hloubkový význam možnosti typický pro zjišťovací otázku.

10 JK: *Já jsem začínal s Michaelem na bill ej džín, si neumíte představit jak jsem rádil na parketě.*

10 JK Mluvčí se explicitně nevyjadřuje k současnosti, naznačuje minulé úspěchy. Dynamická modalita vyjadřující neschopnost adresáta představit si popisované může odkazovat i k časovému odstupu mezi popisovaným dějem a okamžikem promluvy. Především je pragmatickým signálem kvality minulých vystoupení.

11B: *Dejte, dejte kousek.*

11 B Výzva k předvedení ukázky tanečních dovedností je vyjádřena hovorovou formou dynamického modálního slovesa. Presuponuje přetrvávající schopnosti komunikačního partnera.

12 JK: *Bych tady rozbil to studio.*

12 JK Omítnutí s popisem případných negativních následků ve funkci zdůvodnění.

1B: ***Karlu Gottovi v Německu hrozí soud za odzpívání koncert na playback, co vy na to?***

1 B Tematická informace vychází z hypotetických budoucích výsledků minulého jednání tematizovaného konatele. Predikát oznamovací věty obsahuje sém negativního hodnocení propozice vzhledem k subjektu.

2 JK: *Em em, to se myslím pasou šťastně český média plný nebohejch novinářů, který nikdy nezaspívali ani notu/ ani na záchodě, ale von byl indisponovanej, dal to dopředu vědět, pokud jsem čet trošku serioznější informace, a ten pořadatel to vodmít*

zrušit, protože se hroutil z těch finančních ztrát. Karel Gott byl nemocnej, indisponovanej, no, tak vlastně proto zpíval na playback a tohleto, že mu hrozí soud/ a tak dále, to už je taková kaše, kterou vařej tady ty český závistivý nebožáci, ale samozřejmě je možný, že tam dojde k nějakýmu jednání ještě/ poradatele teda toho koncertu a Karla Gotta, vo tom nakolik to splnilo přesně ty podmínky, který měli ujednaný ve smlouvě, ale jak říkám, Karel Gott dal dopředu/ jaksi/ na vědomí/ nebo jeho produkce/ že je indisponovanej, ale voni řekli, že na tom koncertu trvaj, no tak to jinak nejde, když nemůžete zpívat, tak nemůžete zpívat.

2 JK Informace není přijata jako objektivní fakt, za její konstruenty jsou synekdochicky označena média a jako přímý důvod nežádoucího stavu je uvedena úroveň novinářů. V kontradiktorním tvrzení je uvedena příčina, omluvená zdravotní indispozice. Pravděpodobnost informace je podpořena uvedením zdroje, seriózního tisku. Jednání popsané v tématu rozhovoru je prezentováno jako jediný možný kompromis v dané situaci, způsob prezentace rozděluje zodpovědnost mezi Karla Gotta a poradatele. Stav Karla Gotta je tematizován v každé výpovědi, proměňují se hlediska různých participantů komunikační situace. Ze všech hledisek se jeví stejný výsledek, posouzení situace vede k prezentovanému závěru, že tematizovaná hypotetická situace je nevěrohodná fikce. Mluvčí považuje za možné vyvodit důsledky z přesného nedodržení smlouvy, ale míru sankci stanovuje na nižší úroveň. Postojový modifikátor *samozřejmě* odkazuje k pragmatickému úzu, podle něhož z nedodržení závazku, či smlouvy mohou plynout sankce. Možnost potrestání je relativizována explicitní zmínkou o předem oznámeném zhoršení zdravotního stavu. Konstantní stanovisko mluvčího je vyjádřeno jednak opakováním, jednak obsahovou větou s verbem dicendi, jejíž gramatická osoba explicitně označuje přítomného původce názoru. Opakováním je podepřen obsah nejlepší možné řešení, které je prezentováno jako platné díky generické druhé osobě plurálu a tautologii na ní založené.

3 B: *No, jako takový fláky jako Lady Karneval asi nemocnej nezaspívá.*

3 B Replika vyjadřuje souhlas s partnerem. Postojové modifikátory *no jako, asi* jsou užity v transponované ironické funkci, jistota prezentovaná jako pouhá možnost je pragmaticky interpretována na základě klasifikace objektu *takový fláky*.

4 JK: *No, právě, no, tak proto to vyřešili tak-le, to znamená /vono to není tak neobvyklý, že jaksi ty lidi vo tu příležitost vidět živě Karla Gotta nepřijdou, přijdou vo tu příležitost slyšet ho živě zpívat, ovšem druhá pravda je, že kdyby se to zrušilo, je možný,*

že při obsazenosti Karla Gotta/ by další termín dostali za dva roky, to ale většina českých škrabalů nemá tušení, jak to chodí v show businessu, voni vo něm jenom čmáraj.

4 JK Mluvčí vyjadřuje souhlas, přijetí předchozí presupozice. Souhlasného stanoviska využívá ke znovu obhájení oprávněného jednání Karla Gotta. Oprávněnost a přijatelnost je prezentována jako uzuálnost, která vyplývá z možnosti dosáhnout kompromisu, poskytnout divákům alespoň jeden z očekávaných smyslových vjemů. Částečné uspokojení požadavků je prezentováno jako lepší ze špatných možností. Explicitně je prezentováno nebezpečí velké prodlevy mezi plánovým termínem koncertu a jeho uskutečněním. Do komunikace se znovu vrací subtéma úroveň českých novinářů a jejich nízká informovanost. Negativní hodnocení je kromě predikátu a vyjádřeno explicitní kvantifikací objektu, příznakovým označením původce děje a činnosti.

5 B: *Heleďte, vy to budete vědět, zpěvák třeba nezpívá, když zpívá na playback, jo, to je mi jasný, a co tam dělá takovej kytarista?*

5 B Na základě pragmatického kontextu je vyjádřen předpoklad, že mluvčí má požadovanou informaci, jejíž zavedení je zakotveno v hypertématu *koncert*. Samotná otázka je uvedena řadou analogických příkladů. Postavení modifikátoru je v tomto případě zvláštní, protože se vztahuje k předmětnému obsahu jednoho z členů výčtu. Presupozici lze formulovat: Různí členové kapely nedělají na playbackovém koncertě svou práci, například zpěvák nezpívá, nikoli *zpěvák zpívá či nezpívá podle vlastního uvážení. Částice *tam* je sémanticky posunuta k významu v té situaci, nejen na tom místě. Transponované je ve výpovědi i užití klasifikačně ukazovacího zájmena *takovej* ve významu jakýkoliv kytarista. Cílem otázky je zjistit, zda kytarista patří do stejné třídy.

6 JK: *Kytarista nehraje na kytaru.*

6 JK Zahrnutí kytaristy do třídy je implicitně potvrzeno negací činnosti.

7 B: *No, ale něco tam jako dělat musí.*

7 B Nepřijetí informace jako věrohodné je vyjádřeno epistemickou nutností.

8 JK: *Nedělá, von ji nemá zapnutou, stačí, že vod ní nemá šňůru nikam, tak...*

8 JK Popření epistemické nutnosti doprovázené popisem negace činnosti slouží k prosazení platnosti informace z poslední repliky mluvčího. Vysvětlení je velmi explicitní, posluchačka je dvojnásobně ujištěna o možnosti vyloučit akustický podíl elektrické kytary.

9 B: *Jo, tak-le.*

9 B Signál pochopení a v důsledku toho i přijetí pravdivosti informace.

10 JK: *Tak není slyšet nic, nebo je slyšet takový to vmvm. Druhá věc je, von je taky half -playback, to znamená, že zpěvák zpívá, jenom kapela nehraje/ hraje/ pustí si kapelu z cédéčka*

10 JK Explicitní dokončení výpovědi s uvedením různých možností míry pravdivosti, která klesá. Jako doplňující informace je prezentován half- playback a obsah tohoto pojmu.

11 B: *Aha.*

11 B Signál pochopení a přijetí informace.

12 JK: *A k tomu zpívá, což je v podstatě nejčastější způsob koncertování, nebo velmi častej způsob koncertování hlavně na akcích a podobně, kde si firmy vobjednají zpěváka, ale nechťj tu kapelu, taky by to bylo drahý, taky by neměla kde hrát, taky by ji neuměli zapojit, taky by ji neuměli nazvučit, museli by dovést výbavu a tak dále.*

12 JK Dokončení informace úplným popisem výsledné činnosti uvedení četnosti takového způsobu koncertování a zdůvodnění výhod tohoto postupu. Výhody jsou prezentovány spíše implicitně jako důsledek omezených schopností a technických možností organizátorů koncertu. Voluntativně modální sloveso je negováno v důsledku souboru adresně negovaných možností zakotvených v nedostatku schopnosti. Adresná negace se ve struktuře výpovědi projevuje signalizovaným konatelem. Na možnost lze predikátory schopnosti převést pomocí zřetelového určení. *Bylo by pro ně nemožné kapelu zapojit, nazvučit...*

13 B: *Jo, mě si nikdo nevobjednává, a to tak hezky zpívám.*

13 B Z hlediska tématu volně připojené konstatování objektivního faktu a subjektivního sebehodnocení.

14 JK: *Vás, hm, no, a přitom vy -ste pořád živě.*

14 JK Přijetí nového tématu a uvedení výhody vzhledem k předmětu sporu prezentovanému k tématu rozhovoru.

1B: *Osoba blízká skončí. No to ne! Pokutu prostě zaplatí majitel auta. Co vy nato?*

1B Záporně hodnocená hypotetická budoucí změna je předkládána k posouzení. Moderátorka rovněž prezentuje dopad této změny. Syntetické futurum signalizuje budoucí jistotu.

2 JK. *Mně to je jedno, já jsem tam byl taky, já jsem sebe nezapřel, protože já považuju z principiálních důvodů nemožný sebe zapřít, nejsem žádnéj Jidáš.*

2 JK Mluvčí dává najevo, že se ho problematika netýká, nemá vyhraněný názor. Původní stav z morálních příčin nevyužívá a změnu nepocítí. Morální stanovisko je jasně signalizováno *z principiálních důvodů, nejsem žádnéj Jidáš*, druhá forma využívá kulturní frazém a po formální stránce zesílený zápor vyčlenění ze třídy konstruované právě na biblické aluzi. Principu je implicitně připisována nepřekročitelnost.⁸⁴

3 B: *Počkejte, to je dobrá výmluva.*

3B Výzva zadržuje argumentační proud mluvčího, replika dále hodnotí výchozí stav, nesouhlasí s komunikačním partnerem. Predikát obsahuje eticky hodnotící postoj.

4 JK: *Já/ mě to nezajímá, to jako pro mě jsou důležitější jiný hodnoty, než ušetřit dva tisíce za to, že budu vo sobě tvrdit, že to já nejsem, to bych si považoval za nepatřičný /rouhání. Prostě sebe nezapřu, takže mě ten-le problém nikdy nezajímal.*

4 JK Mluvčí zdůrazňuje, že není změnou dotčen, morálky bez rouhání si cení víc než neprávem získaných peněz. Kategorické oznámení poslední výpovědi funguje jako zdůvodnění nezájmu o danou problematiku. Negovaný preferenční postoj je implicitně zdůvodněn subjektivizovaným názorem. Jistota prezentovaná predikátem považovat je neúplná explicitně subjektivní.

5 B: *Hm, vono to stejně neprojde, ne?*

5 B Téma je zúženo na hodnocení možné budoucí platnosti tematizované výpovědi. Je vyžadován souhlas s pochybami o možné platnosti nebo vyjádření málo pravděpodobné platnosti. Moderátorka přistupuje na předpoklad, že tématem se v jeho důsledcích není nutno zabývat, její motivace k tomto přesvědčení je ale jiná a nesouvisí s explicitním morálním postojem.

6 JK: *Já nevím, mně to je jedno a tohleto osoba blízká, jak to i zní, tak falešně, to je takovej pravej českaj vychcanhmus.*

6 JK Opakovaný morální odstup od původního problému a jeho modifikací podpořený hodnocením právního termínu a zaujetím distance dokonce za použití okasionalismu. Signály preferenčního postoje zůstávají v platnosti, výpověď navíc podává etické hodnocení.

⁸⁴ Důležitost principu může být kognitivně zakotvena ve významu první, kdo je první poskytuje vzor.

1B: Pohádkový víkend našich zimních sportovců to byla paráda. Sáblíková, Koudelka, Bauer všichni na stupních vítězů, co vy na to?

1B Prezentované téma je subjektivně hodnoceno co do kvality, oba hodnotící výrazy přísluší hovorovému stylu. Hodnotící postoje jsou emotivní, využívají metaforičnost vyjadřování.

2 JK: *Ano, to je ohromnej úspěch, Sáblíková, to je skutečně obdivuhodnej fenomén, ale i Koudelka i Bauer, gratulujeme, obdivuhodný, krásný výsledky.*

2 JK Souhlas s předloženým hodnocením je umocněn generickou pochvalou Sáblíkové. K ní se přidržuje uznání pro ostatní sportovce. V závěru se mluvčí staví do pozice speakera, reprezentuje názor blíže nespecifikované skupiny, výpověď se vztahuje ke všeobecnému/zobecněnému subjektu.

3 B: *U tý Martiny se to asi trošku čekalo, ne?*

3 B Uvádí všeobecné očekávání vázané na výkon M. Sáblíkové, replika může být chápána jako samostatný produkt derivace z hypertématu, nebo jako reakce na hodnotící adjektiva použitá v předchozí replice. Jistotní částice jsou pragmaticky zakotveny v kognitivním kontextu.

4 JK: *Ta má chudák smůlu, že u ní se pořád čeká vyhrávání, ale tak vona je svým způsobem fenoménem ve své oboru, takže vono to nějakou chvíli ještě vydrží.*

4 JK Potvrzuje přítomnost všeobecného zavazujícího očekávání z předchozí repliky, vyjadřuje naději, že očekávání jsou podložena nejen v přítomnosti, ale i v blízké budoucnosti. Naděje je prezentována jako objektivní dedukce ze zřetelově vymezeného předpokladu. Zřetelová vymezení *svým způsobem, ve své oboru* jsou ale do značné míry vágní a subjektivní, míra jejich subjektivity záleží na extenzi jejich lexikálního obsazení, čímž lze vysvětlit rozdíl mezi objektivním vymezením *ve svém oboru* a subjektivním *svým způsobem*.

5 B: *Zato Koudelka, ten nějak ulít, kluk jedna.*

5 B Derivací z hypertématu přechází rozhovor k hodnocení dalšího sportovního výkonu, negativní hodnocení je signalizováno rodovou transpozicí přívlastku, je možné uvažovat i o měrovém významu zájmeného příslovce *nějak*. Z hlediska modálního významu se jedná o evidenciální jistotu založenou na předchozí znalosti problematiky, tento předpoklad umožňuje původci modaloty vytvořit si kvalitativně hodnotící úsudek.

6 JK: *No, ten ulít. Ale to je krásný.*

6 JK Potvrzení faktického výkonu oproti standardu a následné zmírnění kritiky výkonu odporovací větou.

7 B: *Krásný viděl jste to, jakou měl radost, já úplně plakala u té telky.*

7 B Souhlas intenzifikovaným odkazem k vlastnímu prožitku, v kombinaci s dotazem, zda se posluchač vystavil stejným vjemům.

8 JK: *To jsem neviděl, ale chápu ho a má taky na takovou radost právo, a je to velikej počín, to je na gratulaci, ano.*

8 JK Záporná odpověď na otázku kompenzovaná pochopením založeným na empatii, na pragmatickém základě je zdůvodněna pravdivost předcházející repliky. Evidenciálnost podložená smyslovým vnímáním je nahrazena evidenciálností úsudku.

9 B: *Jo, heleďte a Bauer ten to tam vysprintoval, po té sjezdovce.*

9 B Pokračuje ve své komunikační linii uváděním dalších příkladů sportovních vjemů. Emocionalita se odráží ve snaze o kontakt s posluchačem i v nadužití zájmenné deixe.

10 JK: *Vy jste z toho nějaká úplně rozrušená/ z těch výsledků, vono možná já bych vás někdy vzal, abyste viděla, já když lyžuju, tak je to taky poměrně jako dramatickej zážitek.*

10 JK Komentář zjevné citové angažovanosti moderátorky, spojený s nabídkou příležitosti k dalšímu sportovnímu zážitku, který mluvčí sám hodnotí jako *poměrně dramatickej*.

Stav posluchačky je popsán dvěma kvalifikačními výrazy s gradací dosahující formy ekvivalentní analytickému superlativu. Predikátová struktura s výrazem *možná* je implicitně apelativní, vyžaduje (presuponuje) reakci komunikantky. Modální modifikátor *možná* dává prostor pro reakci. Výraz *poměrně* je ve struktuře subjektivním signálem, protože nemá korelaci ve vnější realitě.

11 B: */Smích /*

11 B Neverbální vokální reakce pravděpodobně na presuponovaný kontrast sportovních výkonů.

12 JK: *Vy -ste možná nikoho jinýho neviděla, takhle na lyžích /Smích/ Já bych se vám rád předved na nějaký lesní stezce v plný parádě, to je rytmus, hele.*

12 JK Zdůvodnění nabídky ze strany příjemce příslibem, že půjde o jedinečný zážitek. Ze strany mluvčího je vyjádřen zájem prezentovat své schopnosti. Hypotetická možnost se stává podkladem pro nabízenou změnu stavu, kterou mluvčí hodnotí jako preferovanou.

13 B: *Můžu si to natočit?*

Presuponovaný souhlas s nabídkou je doplněn otázkou, zda je dovoleno natáčet.

14 JK: *No točit to můžete taky, ale lepší to pak pouštět malinko zrychleně, aby to nevypadalo, že stojím.*

14 JK Podmíněný souhlas, jehož podmínka směřuje k plnému odhalení presuponovaného kontrastu sportovních výkonů.

15 B: */Smích/ Ještě takovou tu čepičku s tou bambulí/ bych vám dala.*

15 B Nabídka založená na pragmatické presupozici, že profesionální sportovci mají profesionální vybavení. Lexikálním obsahem nabídky je presupozice negována.

16 JK: *Tu já mám svou vlastní, to se nebojte, a všechno mám své vlastní a já, když to rozjedu, tak někdy si lidi ani nevšimnou, že jedu, ale zas to má tu výhodu, že si krásně prohlídnu krajinu.*

16 JK Presupozice je přijata a prohlášena za splněnou, což vede k odmítnutí nabídky / návrhu. Jsou vytvořeny podmínky zabraňující dalším návrhům. Popisu vybavení přechází tematická linie asociativně k popisu stylu jízdy, hlavním prvkem popisu je hyperbolizována nízká rychlost jízdy, jíž je připsána výhoda, tedy subjektivně kladný postoj.

17 B: */ smích/*

17 B Neverbální vokální reakce je vázána na interpretaci hyperbolizovaných faktů.

18 JK: *Vám, stačí málo, abyste se úplně vysypala.*

18 JK Metatextový komentář hodnotí intenzitu emocionální reakce vzhledem k podnětu.

19 B: *Já se úplně vidím/smích/*

19 B Mluvčí ospravedlňuje emocionální reakci, intenzifikuje sdělení postojovým komentářem.

20 JK: *Chystáte ...*

20 JK Snaha převzít kontrolu nad rozhovorem se mívá účinkem, protože si nezískala pozornost komunikačního partnera.

21 B: */smích /*

21 B Pokračující emocionální reakce.

22 JK: *Ježišmarja, vy ste nějaká přizmražená*

22 JK Metatextový komentář zaměřený zejména na délku a intenzitu reakce.

23 B: */smích / no vy jste neviděl lyžovat mě, víte, my bysme tam byli dva/ smích./*

23 B Mluvčí se snaží ospravedlnit emocionální reakce explicitní identifikací svých schopností se schopnostmi posluchače.

1 B: Odborníci radí: Nechte muže uklízet, bude šťastnější, co vy na to?

1 B Téma je prezentováno jako zprostředkovaný názor s uvedeným důvěryhodným původcem.

2 JK: *To jsou dementi, ne odborníci, že jo. Proč by to dělal, / jako/ a co ho na tom udělá šťastným?*

2 JK Důvěryhodnost původce informace je narušena zpochybněním odbornosti vyjádřeným negativní kvalifikací. Kvalifikace vychází z introspekce, která je vyjádřena generickou výpovědí ve třetí osobě singuláru. Výrazná nedůvěra ke klasifikaci jednání a jeho efektivitě jsou vyjádřeny lexikálně i syntakticky, za použití výrazů *proč jako*. Druhá intenzifikovaná výzva k poskytnutí důkazu nebo informace je zakotvena v opakování upřesněné otázky.

3 B: *Asi to vyplavuje něco.*

3 B Mluvčí formuluje návrh důvodu proč by vědecké tvrzení mohlo být pravdivé.

4 JK: *Ale nic to nevyplavuje, co by to jako vyplavovalo? A druhá věc/ ideální je pozvat si někoho, kdo vám uklidí, to znamená nějakou paní na uklízení/ nebo pána a když to nejde, no tak nezbejvá, než aby to žena zkusila nějak uklidit, že jo.*

4 JK Mluvčí odmítá návrh přímou spekulativní formou na základě neexistence konkrétního důkazu. Vyslovuje protinávrh vedoucí k řešení situace připisuje mu vysokou prioritu, ale nikoliv jistotu splnění, dalším návrhem v pořadí je přenesení odpovědnosti na ženu. Tato metoda je prezentována jako nežádoucí, mluvčí se zároveň tazacím dovětkem ohrazuje proti případnému sporu.

5 B: *No tak-le, voni vyzkoumali, že když jako vobčas pomůžete, že jste pod menším stresem.*

5 B Mluvčí relativizuje prestiž odborníků postupným zmírňováním rozsahu oznámení od kategorického tvrzení směrem k oznámení čistě modálnímu.

6 JK: *No ne mě nic tak nestresuje, jako -dybych měl uklízet, to by mě voddělalo/ psychicky, bych šel do blázince.*

6 JK Mluvčí se explicitně vyčleňuje ze třídy mužů, na něž lze aplikovat výsledky výzkumu, a tvrdí o sobě, že účinek na jeho psychické zdraví je opačný než proklamovaný.

7 B: *No a vono nám to druhý pohlaví totiž taky trošku zženštilo, voni prej radši uklízí, nakupujou vaří, než aby makali v práci.*

7 B Prezentuje postupný přechod mužů ke zženštilému chování k postupnosti odkazuje měrový výraz *trošku*, tvrzení je doloženo typickými projevy.

8 JK: *Mluvíte o bejvalejch mužích.(?)*

8 JK Mluvčí se snaží vymezit třídu zženštilých mužů.

9 B: */ smích / No, mejch ne.*

9 B Odkazuje na polysémní syntagma *bývalý muž*, restriktivylučující syntagma *můj muž* odstraňuje polysémii.

10 JK: *Ale o bejvalejch mužích, no to je možný, ale mě se to netýká, já jsem ještě stará dobrá klasika, co neuklízí a není zženštilá.*

10 JK Připouští existenci popsanych případů, zároveň se z této skupiny vylučuje a vlastní vyloučení kladně hodnotí výrazem s transponovaným morfologickým rodem.

11 B: *Jo, a vy jako Ivance s ničím nepomáháte?*

11B Implicitně žádá o kvantifikaci důsledků předchozí informace. Odpověď je vymezena totálním záporným kvantifikátorem *s ničím*.

12 JK: *Ale vona nepotřebuje, abych já jí pomáhal, my na to máme najatý lidi a ty přijdou a ukliděj.*

12 JK Implicitně souhlasí, implicitní kladná odpověď je doprovázena vysvětlením tautologickým a s využitím důrazového opakování.

13 B: *Jo, tak-le.*

13 B Signál pochopení situace.

14 JK: *Já jako nechci, aby Ivanka uklízela, můj ideál není, že přijdu domů a vona bude v zástěře s hadrem někde lítat po bytě, a jejím ideálem taky není, že přijdu já a pustíme se do utírání nádobí, proč bysme to dělali, my jsme normální moderní civilizovaný lidi, takže máme myčku nádobí a vyděláme si tolik, že si můžeme dovolit zaplatit paní za uklízení.*

14 JK Osobní postoj k uklízení je rozšířen o postoj druhé zainteresované osoby. Explicitně je vyjádřen nedostatek nutnosti uklízet, za předpokladu, že je možné získat účinné prostředky náhrady vlastního úsilí. Vlastnictví moderních prostředků je vnímáno kladně, je prezentováno jako atribut moderního civilizovaného člověka.

15 B: *No kdybyste náhodou chtěl někdy mladší ženu ...*

15 B Spekuluje o požadavcích mladších žen na dělbu práce v domácnosti. Spekulace je vyjádřena nejexplicitnější možnou formou navrstvením kondicionálu, neurčitého adverbialé *někdy* a lexikálního modifikátoru *náhodou*.

16 JK: *Na co?*

16 JK Zpochybňuje předpoklad kvůli nedostatečnému přesvědčení o záhodnosti a výhodách jeho nesplnění.

17 B: *Tak do života, třeba byste si přizval domu.*

17 B Vyhýbavá odpověď využívá ustálené fráze *do života*.

18 JK: *Na co, se ptám.*

18 JK Mluvčí trvá na konkrétní odpovědi narůstající odhodlání získat konkrétní informaci se odráží v explicitním uvedení specifikovaného verba dicendi.

19 B: *Aby s váma žila.*

19 B Obměňuje generickou odpověď.

20 JK: *A proč by s náma žila?*

20 JK Snaží se získat konkrétní odpověď.

21 B: *No, že byste chtěl mladší.*

21 B Tautologie se vrací k začátku tematického bloku.

22 JK: *Ale na co?*

22 JK Snaží se získat konkrétní odpověď.

23 B: *No prostě,- dyby vás ta stará škatule přestala bavit a chtěl byste mladou.*

23 B Vzhledem ke kontextu relativně konkrétní hypotéza je uvedena pragmaticky shrnujícím výrazem *prostě*.

24 JK: *Moje milovaná stará škatulka nepřestane nikdy bavit.*

24 JK Nemožnost realizovat stav vyjadřuje rozporem pragmatického obsahu a formy.

25 B: *Ivanka není žádná škatule.*

25 B Ruší pragmatické reference ke konkrétnímu objektu.

26 JK: *Ne, to není, já to rád říkám takhle, protože ta mě nikdy bavit nepřestane.*

26 JK Souhlasí a zároveň vytváří distinkci mezi výrazy *škatule* a *škatulka*, což umožňuje zachovat význam vyloučené nutné podmínky.

27 B: *Chtěla jsem to zkusit aspoň, no.*

27 B Ukončuje fázi rozhovoru přiznáním komunikačního neúspěchu.

28 JK: *No tam se nevečpete, to je marný.*

28 JK Potvrzuje komunikačního neúspěchu bez naděje na budoucí změnu. Strukturní synonymum jistotní modality je vyjádřeno jako hodnocení, *není možné, aby* = je marný + že sent. / inf.

1 B: Kuriozita, barman v krachujícím podniku zrušil ceník a vydělává, co vy na to?

1B Informace je opět objektivně hodnocena, jedná se o žánrové zařazení zprávy v tisku, hodnocení je tedy prostředkem upoutání pozornosti příjemce.

2 JK: *No, vidíte to se někdy může stát, tomu docela věřím.*

2 JK Možná realizace je prezentována jako několikrát relativizovaná, modálním modifikátorem, neurčitým temporálním adverbium a měrovým adverbium / postojovým komentorem *docela*.

3 B: *To je něco, tržba se mu propadala, tak udělal zoufalý pokus, který mu vyšel, no. Nechal na lidech, kolik zaplatěj*

3 B Prezentuje výchozí situaci jako motiv činnosti, klasifikuje motivaci . Vyjadřuje rozpor výsledku s očekáváním. Překvapivost výsledku je signalizována zvolací strukturou *to je něco*.

4 JK: *No tam je určitej fenomén, já to znám na sobě, když vode mě něco chcete, tak na to koukám přísnějším, než když mi řeknete, to je na vás. A za to, že mi to řeknete, to je na vás, člověk má v podvědomí takový,.. že jako chce ukázat/ nebo aspoň já teda/ že je docela velkorysej nebo, že není škrt a nebo, že se mu líbí, že mu to někdo/ nechá na něm a vlastně se mu chce dát najevo, že na tom neprodělá, tak možná se tak-le chová velká část lidí.*

4 JK Široce okolostní výraz *tam* uvádí mechanismus vedoucí k dosažení popsaného výsledného stavu. Mechanismus je popsán nejprve specificky, podle introspektivní zkušenosti, poté je generalizován vyšší mírou nejistoty, ta se uplatňuje vždy, když mluvčí vytváří generalizovanou strukturu.

5 B: *Takle mně je blbý dát málo.*

5B Stručným shrnutím klíčového principu vyjadřuje souhlas.

6 JK: *No, tak to právě si myslím, že je jedna z věcí, která sehraje tu roli.*

6 JK Klíčový princip je popsán jako jeden z faktorů, od prezentace faktu směrem k subjektivitě se odchyluje *myslím*.

7 B: */ smích/ Tak zrušíme hned ceníky, co s nima?*

7 B Podává návrh vzniklý na podkladě dedukce ze zdařilého pokusu.

8 JK: *No ne, pozor, to kdyby se zrušilo všude, tak začne ohromná česká mazanina, protože lidi by zač-li v podstatě drancovat ty obchody/ nebo ty podniky.*

8 JK Varování je zakotveno v předpokládaném generalizovaném chování většiny v případě splnění návrhu. Jedná se o nesignalizovaný předpoklad.

9 B: *No na to musíte mít ale žaludek přijít s plnejma taškama k pokladně a říct nic/ nic vám nedám.*

9 B Zmírňuje obavy uvedením epistemicky nutných předpokladů k realizaci nežádoucí činnosti. Epistemická nutnost je kódována pragmaticky v generalizovaném nositeli vlastnosti.

10 JK: *Pozor, tak na tohle Češi žaludek velmi dobře maj, Češi maj v tomhle ohledu kachní žaludek, ne všichni, ale mnoho Čechů ohromně. Mnoho Čechů krade, což je daleko riskantnější, než dělat tohle, čili tohle by dělali úplně s chutí.*

10 JK Zřetelově vymezuje nesignalizovaný předpoklad (hypotézu) navazuje na předchozí repliku. Závažnost tvrzení je posílena gradací. Generické substantivum *Češi* je postupně zužováno neurčitými kvantifikátory. Hypotetičnost závěru je implicitně obsažena v užití spojce a v jejím vztahu k předpokladu.

11 B: *No, třeba by se přestalo krást, kdyby to bylo zadáčo.*

11B Formuluje hypotézu na podporu zrušení ceníků.

12 JK: *Tomu nevěřím, já myslím, že v Česku se přestane krást za 40 let.*

12 JK Odmítá hypotézu, prezentuje vlastní odhad.

13 B: *To máte spočítaný?*

13 B: Snaží se zjistit přesnost odhadu.

14 JK: *Tak vodhaduju.*

14 JK Implicitní popis míry jistoty je dán sémantickou charakteristikou slovesa *odhadovat*, která obsahuje rys neúplné jistoty. Výsledkem odhadu je úsudek založený na indiciích.

1B: Papež nám vzkázal: Češi, jste bezbožníci, no co vy nato?

1B Mluvčí prezentuje zprostředkovaný generický soud s uvedením zdroje.

2 JK: *Tak, my to víme a vo to miň/ jaksi/ nás páli takový sdělení papeže, protože v Česku je papež taková postava/ zdaleka ne tak obdivovaná jako jinde v zemích, kde je hodně věřících, pochopitelně.*

2 JK Souhlas s informací implikuje explicitní zpochybnění autority zdroje vycházející z explicitně vyjádřené bezbožnosti, nízká autorita papeže je navíc z tohoto hlediska prezentována jako pochopitelná.

3 B: *Tak-le, jako, co mu je do toho, to je moje věc, jestli věřím, nebo ne, ne?*

3 B Odmítá autoritu původce námitky řečnickou otázkou a rozvedením implicitní odpovědi. V sledu otázek postupně narůstá tázací charakteristika forem. Iniciační hovorová struktura *tak-le jako* je plně oznamovací subjektivně modální signál vlastního přesvědčení. Na ni navazuje řečnická otázka *co jemu do toho*, je silně výzvodá, funguje jako výzva k ukončení nevídaného zájmu. Její výzvodá podstata je navíc podpořena i navazující formálně oznamovací strukturou, která implicitně obsahuje odpověď. Presumptivní funkci má samotný tázací dovětek, obrací se na posluchače se žádostí o názor/ postoj.

4 JK: *Samozřejmě, no tak papeže zase věc je, kolik lidí věří a kolik nevěří, je to jaksi součást výkonu toho papežství, starat se vo ty věřící, no tak je jeho přáním, aby tady těch věřících bylo víc, ale v Česku to, myslím, celkem nemá šanci.*

4 JK Souhlasí s oběma stranami sporu, nestranně hodnotí situaci z různých úhlů pohledu, vyjadřuje pravděpodobnost papežova neúspěchu.

5 B: *Podle pana Benedikta svět čelí hrozbě světskosti, ježiš, to já vůbec nevím, co je, prosím vás,/ světskosti/ v Česku, vždyť já ani nevím, co to znamená.*

5 B Cituje zprostředkovaný názor, připojuje meta komentář k jeho jazykové formě.

6 JK: *Světský, no to je právě takový/ bezbožný, pro vás stručně přeloženo.*

6 JK Reaguje na meta komentář relativizuje přesnost vlastní odpovědi.

7 B: *Jo.*

7 B Signál pochopení

8 JK: *Nebohobojný.*

8 JK Znovu korektněji překládá předmět metakomentáře.

9 B: *Hele, já prostě věřím po svém, jako, jestli to papežovi nestačí, tak to má smůlu jako.*

9 B Opakuje osobní stanovisko, zaujímá podmíněně negativní postoj k papežovým požadavkům.

10 JK: *Já myslím, že otce Benedikta by šlo uklidnit možná tím, že Češi nevěřej vůbec ničemu, takže nejen v boha, ale vlastně v nic, možná v bankovky.*

10 JK Odosobňuje spor papeže s českým národem díky generické klasifikaci bezbožnosti jako inherentní národní vlastnosti. Víra, jako taková, je zpochybněna s váhavou výjimkou víry v bankovky.

5.1 Jan Kraus a blondýna vyhodnocení⁸⁵

Interakční struktura pořadu vykazuje některé specifické rysy, mezi nimiž lze pozorovat vzájemnou hierarchii. Bázovým rysem je rozpor mezi formální a funkční pozicí moderátora. Formálně je moderátorkou relace blondýna, která prezentací tématu zahajuje rozhovor. Funkčně má během většiny dialogů v klíčových bodech převahu Jan Kraus. Projevy dominance jsou různou měrou specifické.

Odmítnutí odpovědi ve čtvrté replice prvního dialogu je doložitelné ze všech dialogických výměn bez ohledu na žánr.

Přechod do osobní sféry komunikace je doložen i v některých publicistických textech, například ve Faktech s Danem Bárto. V analyzovaném souboru se týká replik 7 a 8 ve druhém dialogu.

Korekce chování moderátora je ve formě doložené v šesté replice výrazně specifičtější. Hosté většinou apelují na moderátory pouze se zřetelem k vlastnímu prospěchu, například aby získali slovo.

Výměna rolí bývá v dialozích nežádoucí, moderátor na ni nepřistupuje, brání jejímu vzniku v zárodku. V dialogu číslo osm trvá výměna rolí v rozsahu replik 16 až 23 včetně.

Projevy neúcty k partnerovi jsou nežádoucí obecně v celé komunikaci, pro jejich pragmatické konotace se jim partneři vyhýbají i v zájmu ochrany vlastního obrazu. Jan Kraus se implicitnímu hodnocení nevyhýbá, dává najevo převahu, například v šesté replice desátého dialogu. V tomto případě je zároveň narušena rovnováha mezi předem připraveným moderátorem a hostem. Vzhledem k charakteru relací je však možné, že tento podstup je součástí komunikačního záměru. Citovaný doklad se týká intelektuální převahy, ve vzorku se ale uplatňuje i převaha citová. Dokladem je replika 18 v sedmém dialogu.

Celkově se formální moderátorka a host liší v interakční aktivitě, ukončení interakčně úspěšného dialogu, které spadá do kompetencí moderátora, provádí blondýna

⁸⁵ Čísla dialogů, k nimž je odkazováno, odpovídají pořadí těchto dialogů v analytické části práce.

pouze ve dvou z deseti dokladů, z toho jednou jde pouze o emocionální neverbální reakci - smích. Konkrétně jde o dialogy číslo 3 a 7.

Časový rozsah a možná i rozhlasový formát dialogu, při němž se nepředpokládá ani jednostranný vizuální kontakt s konečným příjemcem, způsobily, že dialogy neobsahují fatickou komunikaci.

Jazyková, zejména lexikální realizace odpovídá komunikaci parterů na stejné sociální úrovni, texty vykazují nevyšší míru neformálnosti, mají nejnižší intelektualizační ambici. Oba mluvčí otevřeně manifestují kontakt, používají výrazy jako *hele*, moderátorka se stereotypně hlásí do polemiky frází *tak- le jako*.

Z indikátorů jistotní modality je specificky využito zejména rejstřík sloves plné (ne)jistoty, která jsou doložena pouze ve významu „držení informace“.

Z komentorů jsou doloženy *samozřejmě* ve standardním významu zkušenostního předpokladu. *Asi* se omezuje na modifikaci platnosti predikátu. Naopak *opravdu* je využito pouze při stupňování míry platnosti nedynamického příznaku.

6 Vzkaz Jindřicha Štreita

(Téma: soudobá činnost; prostředí: krajina Jesenicka, osoby JŠ)

1 JŠ: *Po mnoho let jsem garantem projektu, který se -menuje „Světlo mého života.“ Jde o projekt dětské onkologie v motolské nemocnici, kdy děti fotografují život, který je obklopuje. Všichni potřebujeme světlo ke svému životu i já jako fotograf i každý člověk. /*

1 JŠ Mluvčí se představuje prostřednictvím vlastní práce, kterou implicitně subjektivně kladně hodnotí. Vychází přitom ze všeobecného objektivního kladného hodnocení odvozeného od kulturních konotací světla. Druhou výpovědí mluvčí informativně popisuje náplň projektu blízkou jeho povolání. Výpověď samu o sobě lze tedy považovat za formálně nemodalizovanou. Funkčně se modální hodnocení přenáší pomocí prostředků textové koherence, jeho polarita zůstává nezměněna, pokud není signalizován opak. Formálním prostředkem koheze je opakování denotátu *projekt*.

Přesvědčení o užitečnosti projektu je explicitně vyjádřeno generalizovaným výrokiem o potřebě světla, potřeba formálně odpovídá negované možnosti, generalizovaná objektivní potřeba vylučuje neplatnost dané propozice, zajištění potřeby je proto obecně implicitně kladně hodnoceno, jde o projev široce pojaté empatie, jemuž společnost připisuje pozitivní hodnocení. Empatie se v jazykovém ztvárnění projevuje explicitním zahrnutím mluvčího do generalizované skupiny. Generalizované přesvědčení je založeno na zkušenostní evidenciálnosti, pracuje navíc s neodlišenou kombinací primárního a metaforického významu lexému *světlo*.

(prostředí zemědělský statek; příležitostná komunikace s kočím)

2 JŠ: *Tak, pane Kaluža tak co, odpřáhnete?*

2 JŠ Zdvořilým oslovením užívajícím vykání projevuje mluvčí úctu ke komunikačnímu partnerovi. Otázkou s hovorovou konstrukcí návrhu, *tak co*, dává najevo partnerský přístup ke komunikantovi.

3 p. K: *Záleží na vás.*

3 p. K Partner interpretuje výzvu jako otázku směřující ke zjištění budoucího záměru. Vzdává se práva na rozhodnutí a explicitně přenáší tuto odpovědnost na partnera.

4 JŠ: *Pojďte odpřáhnout.*

4 JŠ Mluvčí vyjadřuje tutéž komunikační funkci explicitně, zdvořilou výzvou vystavěnou na analytickém imperativu. Konstantní složka analytického imperativu, finitní tvar slovesa *jít* vyjadřuje přechod k uskutečnění budoucí propozice. Explicitním vyjádřením přípravné fáze získává imperativ v češtině rys zdvořilosti. Stejná forma navíc vyjadřuje i nabídku, jejíž realizace se uskutečňuje ve prospěch subjektu.⁸⁶

(Téma: průřez životopisem hosta; prostředí zemědělského statku; host průběžně fotografuje)

5 Redaktor: *V sedumdesátých letech dvacátého století jako učitel z Rýmařovska začal fotografovat vesnici, na Sovinci, kde žije, představil řadu režimu nepohodlných umělců. Po té, co s nimi v roce 1982 vystavoval na tenisových kurtech v Praze, policie jeho fotografie zabavila a Jindřich Štreit byl odsouzen k trestu odnětí svobody v délce deseti měsíců. Po propuštění z vězení nesměl učit, pracoval na státním statku v Rýžovišti a byl sledován. Dnes fotografuje, cestuje a učí na Institutu tvůrčí fotografie v Opavě.*

5 Redaktor Objektivní představení hlavního mluvčího. Objektivita výpovědi souvisí s jejím časovým zakotvením v nehypotetické minulosti, výpověď tematizuje konkrétní, prokazatelné výseky minulosti jako explicitní i implicitní fáze života. Retrospektiva je jazykově ztvárněna jako časová posloupnost, příčinné souvislosti jsou kódovány pouze pragmaticky. Důvodem může být tendence nestřídat formy; časová posloupnost prochází delším úsekem repliky než případná příčinná posloupnost.

Subjektivně hodnocený úsek retrospektivy využívá formu zřetelového určení *režimu nepohodlný* ta je nutným sémantickým doplněním daného slovesa, jež nelze užít objektivně, i když si mluvčí může zvolit mezi explicitním a implicitním vyjádřením nositele zřetele. Retrospektiva je zakončena popisem současných aktivit hosta, v rámci výpovědi se vytváří kontrast vystavěný na formálním syntaktickém paralelismu spočívajícím v zachování počtu vět v tvrzení, zachování způsobu jejich spojení a jejich syntaktické nezávislosti. Kontrast využívá vnitřního rozvrstvení deontické modalitativy a s tím vztahů mezi explicitními a implicitními formami. Volba vyjádření závisí na tom, je-li mluvčí totožný s původcem modalitativy. Propozice je modalizována explicitně vždy, když je původce modalitativy vnější. *Musím přijít včas. Mohu = smím přijít později. Nesmím se opozdit.* Provázanost jednotlivých příkladů vysvětluje implicitní modalitativu užitou ve výpovědi. První věta nevykládá, že mluvčí ukládá povinnost sám sobě

⁸⁶ Příklady typu : Pojd'te si dát kávu. Předpokládají, že mluvčí kávu uvaří/zaplatí.

v transponované voluntativní modalitě. Druhá věta formálně neodlišuje význam možnosti a dovolení. Negace může popírat nutnost i možnost zcela v závislosti na kontextu. V replice jde o negaci dovolení a na ni pragmaticky navrstvenou negaci možnosti. Kontrast obou popisovaných období je založen na předpokladu, že občan v mezích zákona nepotřebuje zvláštní povolení k činností. *Fotografuje...* v sobě zahrnuje oba modální významy, jakékoliv explicitní vyjádření by bylo příliš specifické. (Téma subjektivní popis vlastní práce)

6 JŠ: *Já -sem fotograf, který spíše vidí ten život z takové té pozitivnější stránky, a na těch svých fotografiích nechci někoho/ někomu ublížit nebo někoho degradovat nebo ponižit ho, spíše vidím toho člověka jako z té lepší stránky, a já si myslím, že i v tom umění by měly být spíše ty kladné věci jako zdůrazněny a dávat tomu divákovi tak(ov)ý pocit jistoty a/ a těch pozitivních vztahů.*

6 JŠ Vlastní definice umělce, cyklicky zakotvená v první výpovědi je pragmaticky podepřena zákony sociální psychologie, lze předpokládat, že pozitivní přístup potlačuje subjektivní potřebu ponižovat jiné. Voluntativní modalita vyjadřuje subjektivní záměr vyhnout se realizaci propozice. Všeobecné přijetí vlastního názoru považuje mluvčí za žádoucí, k tomu odkazuje i pasivní forma kondicionálu. Subjektivita názoru je explicitně vyjádřena jistotním predikátorem *myslím si*. Vzhledem ke kontextu se může jednat o nevyjádřenou zkušenostní evidenciálnost. Vlastní názor je obhajován v poslední výpovědi. Formální parataxe zastupuje příčinný vztah. Účinek obhajované propozice je lexikálními prostředky hodnocen jako pozitivní.

7 JŠ *Pane Kalouš a -eště já si vás vyfotím trošičku, jo.*

7 JŠ Mluvčí oznamuje svůj záměr a implicitně žádá o dovolení. K získání souhlasu využívá tázací dovětek které presuponuje odpověď s totožnou polarizací. Samotný zamýšlený proces bagatelizuje a deminutivizuje

8 p.K: *Je-*

8 p.K: Tázaný vyjadřuje překvapení a váhavé dodatečné povolení.

9 JŠ: *Když o tom mluvíme ve škole, nebo když hodnotím fotografie studentů, tak se snažím i o tom mluvit, o té etice, aby studenti si všímali taky těch pozitivních stránek toho života, aby hledali to krásné v tom životě. /Střih /*

9 JŠ: Téma úseku vymezené deiktickým *o tom* lze rekonstruovat jako poslání umění. Poslání diskuse je vymezeno cílem přivést studenty k přijetí primárně optimistického

tvůrčího pohledu, který je v souladu s uměleckým postojem pedagoga. Ve vyjádřeném záměru k němuž explicitně odkazuje sloveso *snažit se*, záměr nezasazený negací presuponuje kladné hodnocení věcného obsahu propozice.

(příležitostná přátelská komunikace s osobou ženského pohlaví)

10 JŠ: *Dobry den, ja jsem vas chtel jenom moc pozdravit.*

10 JŠ Fatická komunikace s přechodnou partnerkou uvedená jako vnitřně potřebná pro mluvčího. Fatická komunikace je prezentována jako vlastní záměr komunikace. Její standardní iniciační funkce je ponechána v implicitní rovině.

11 Žena: *Ja vas zdravim.*

11 Žena Náhrada fatické komunikační fráze rámcovým performativním slovesem působí jako obměna stereotypu. Může se jednat o zúžený osobní stereotyp daných komunikačních partnerů.

(Výřez z komunikace navazující na fatickou výměnu)

12 JŠ: *Jo?*

Podivová otázka reaguje na poskytnutou informaci, která je v rozporu s pragmatickými předpoklady.

13 Ž: *Jo už přišli, už -sou tam v dílně.*

13 Ž Mluvčí znovu potvrzuje informaci. Částicí souhlasu na sebe bere závazek pravdivosti tvrzení.

14 JŠ: *Tak to je geniální, to je geniální.*

14 JŠ: Kladné postojové hodnocení sdělení je emfaticky zdvojeno.

15 Žena: *Jo, a budou stěhovat ještě králíkárnou.*

15 Žena Oznámení plánované aktivity objektů komunikace je pojato jako plánované.

(Téma porovnání společenské atmosféry; prostředí komunikace je upozaděno ve prospěch autorových fotografií z tematizovaného období.)

16 JŠ: *V té době předrevoluční v nás bylo takové napětí zvláštní, myslím, že taj toto se změnilo po té revoluci, že se ti lidé uvolnili a že -sou svobodní a samozřejmě, že toto všechno je vidět i v těch fotografiích. Když jsem fotografoval v té době předrevoluční, tak to napětí v těch lidech bylo. A to se ztratilo, to zmizelo a ti lidé i na těch fotografiích -sou uvolněnější a já -sem krátce po revoluci dělal takový velký projekt*

Lidé olomouckého okresu, a když porovnávám fotografie právě z té doby předrevoluční a právě z tohoto projektu, tak cítím, v těch tvářích, vlastně to uvolnění.

16 JŠ Komentář k vybraným vlastním snímkům prezentovaný jako zkušenostně evidenciální porovnání doby před rozhodným diferenčním okamžikem, sametovou revolucí, a po něm. Mluvčí porovnává míru napětí ve společnosti, která implicitně vyplývá ze společenského klimatu a kopíruje jeho změnu. Míra jistoty prezentovaná predikátorem *myslím* je zvýšena důkazy pořízenými mluvčím. *Samozřejmá* prezentace důkazů je vzhledem k mluvčímu závazná v tom smyslu, že lze předpokládat snahu o zachycení změny. Evidenciální charakter přesvědčení je kódován jako výsledek porovnání důkazních zdrojů.

(Téma národní vzory a vlastenectví; prostředí zemědělského statku, které autor fotografuje má vzhledem k replice asociativně evidenciální charakter)

17 JŠ: *Když se začne mluvit o vzorech, tak můžeme vzpomenout Husa a Žižku, Komenského, ale já si myslím, že kolem nás je tolik úžasných lidí, kterých si můžeme vážít i v současnosti, a já jezdím hodně do zahraničí a také sleduji, jak třeba ti čeští imigranti nebo lidé, kteří žijí v zahraničí, co si nesou jako z té minulosti, a pro ně jsou třeba velmi důležité i osobní fotografie, vzpomínky, ale také to, co my už tady tolik nevnímáme, jako je třeba otázka národa nebo otázka folkloru, hrdosti, hrdosti na svůj národ a tyto věci si uchovávají ti lidé v takových možná až idealizujících vzpomínkách, ale myslím si, že i to je věc, která by neměla být opomíjená. /Střih/*

17 JŠ Mluvčí zpracovává nové téma, národní vzory a národní identita. Vychází z tradovaného výčtu národních velikánů. Výčet modální částicí hodnotí jako přijatelný, ale nikoli jediný možný, predikátorem *myslím* doplněným vyjádřeným pronominálním subjektem vyjadřuje subjektivně hodnocenou možnost rozšíření seznamu o současníky. Vyjádřený subjekt uvozující konstrukce s modálním predikátorem zakládá kontrast mezi zcela tradičním názorem a názorem mluvčího. Mluvčí téma rozšiřuje porovnáním situace doma a v cizině na základě své kvantifikované a implicitně dostatečné zahraniční zkušenosti vyslovuje evidenciální poznatky založené na pozorování a dedukci. K tomu explicitně odkazuje predikát *sleduji*, výraz smyslové evidenciálnosti. Dedukci dokládá porovnání důležitosti jednotlivých projevů národního cítění doma a v cizině. Modální specifikace pozorovaných osob a totožná specifikace jednotlivých relevantních vlasteneckých symbolů, připisující oběma specifikovaným objektům vysokou míru libovolnosti, poukazují na subjektivizaci výsledů pozorování, které

mluvčí provádí nezáměrně, příležitostně. Proto uvádí jednotlivé konkrétní položky formou příkladu, to platí o vyjádření *třeba osobní fotografie*. V případě, že mluvčí vyslovuje obecný předpoklad o hodnotovém žebříčku skupiny lidí, požívá modální částici *třeba* jako signál nezávazného soudu, pro který není, vzhledem k rozsahu vzorku, dostatek důkazů.

Srovnávací hodnota vlasteneckých symbolů je relativizována modální částicí *možná*, která naznačuje možnou vyšší relevanci. Srovnávací základna může být dvojitá, jednak zkušenostní porovnání přístupu dvou různých kultur, jednak implicitní představa o optimální míře vlastenectví a porovnávání s ní. Vzhledem ke kontextu se příkláním k první možnosti. Prezentovaná idealizace vlastenectví samotnou myšlenku neznevažuje, naopak upozorňuje na její důležitost. Mluvčí koncept hodnotí jako hodný zachování, využívá kombinace formálních prostředků negace a záhodnosti.

(Prostředí komunikace je upozaděno ve prospěch evidenciálních fotografií ze zahraničí.)

18 JŠ: *Já -sem nedávno fotografoval v Brazílii a viděl -sem, jak ta česká komunita si stále udržuje tu vzpomínku na vlast, kdy mají folklorní soubory, kdy s velkou pečlivostí uchovávají kroje a kdy se učí češtinu a kdy stále hledají ten kontakt jako s tou bývalou republikou, a to si myslím, že je zase velice dobré k tomu, aby ten národ vlas-ně nějakým způsobem nacházel tu kontinuitu mezi tou minulostí a současností.*

18 JŠ Exemplifikuje obecné schéma z předchozí repliky, využívá prostředky smyslové evidenciálnosti ve významu skutečného pozorování. Exemplifikace se uplatňuje na několika rovinách kromě místa pobytu komunity jsou uvedeny i způsoby uchovávání vlasteneckých tradic. Aktivity jsou subjektivně hodnoceny jako prospěšné, vzhledem ke stanovenému explicitně vyjádřenému cíli emigrantských komunit, jimž je zachování národní identity prostřednictvím udržení kulturního povědomí z minulosti. Nadměrné užití deiktických výrazů je dáno mluvenou realizací projevu. Spojka *kdy* vyjadřuje souvislost časovou na místo příčinné.

(Téma soudobá práce; evidenciální fotografie k tématu nahrazují prostředí komunikace.)

19 JŠ: *Já v současné době fotografuji na Vítkovsku, a i když je to kraj, který nemá jako takovou tu tradici, tak mě velmi potěšilo, že v Klokočově -sou lidé, kteří znovu obnovili tradici masopustu, kdy se celá ta vesnice, mladí lidé i starší lidé se setkávají,-sou schopni se převléknout do masek a jít po vesnici s kapelou a znovu obnovit tu tradici, která vlas-ně propojuje tou vesnici, kdy se třeba večer potom sejdou na zábavě, a ti lidé se setkávají, to si myslím, že je velmi důležité, a mluví spolu.*

19 JŠ Mluvčí prezentuje osobní zkušenost s vývojem společenských komunit v kraji, v němž se delší dobu pohybuje. Výchozí stav hodnotí formou připustky jako nepříliš příznivý, z čehož vyplývá vysoká míra ocenění dosaženého výsledku, preferenční postoj v sobě obsahuje překvapení vývojem. Proces je popsán jako završený, mluvčí uvádí příklady jeho pozitivních účinků na komunitu. Příklady prezentuje jako schopnost obyvatel udržovat žádoucí normy komunitního života. Vztah mezi tradicí a nabytými lidskými schopnostmi je prezentován jako sebezáchovný cyklus. Jednotlivé manifestace života ve společenství jsou postojově hodnoceny jako vhodné, žádoucí a pro své účastníky přínosné.

Komunikace mezi lidmi je zařazena k výdobytkům setkávání se, které mluvčí pojímá jako nutnou podmínku.

(Téma demokracie v české společnosti)

20 JŠ: *Samozřejmě, že ten vesnický člověk, s kterým se nejvíce setkávám, tak ten tu demokracii bere trochu jinak, protože tady u nás jsou velké rozdíly mezi městem a vesnicí i v té oblasti, řekněme, dopravy, kultury, bydlení, žití, ta infrastruktura není tak vybudovaná jako v tom městě, kde se přece jenom více soustředí ta ekonomická síla. Vesnický člověk si musí opravdu všechno hodně zasloužit, protože už jenom to, když jede k lékaři, tak musí jet autem nebo autobusem, vlakem a všechno je daleko, -sou tady jako ekonomické problémy. Totéž je i vlastně s kulturou, když chce jít na nějaký hodnotnější pořad nebo program, tak musí si za ním zajet a já mám pocit, že všude žijí lidé, kteří si zaslouží tu dobrou kulturu nebo ten dobrý život.*

Předpokládaný názor generalizované sociální vrstvy je prezentován jako produkt zkušenostní evidenciálnosti, zkušenost mluvčího je implikována predikátem *setkávat se*. Mluvčí vyslovuje důvod platnosti předpokládaného názoru. Abstraktní koncept demokracie je v komunikaci prezentován prostřednictvím svých dopadů na každodenní život, individuální míra procítění demokracie presupovaně závisí na dostupnosti jejích výhod v běžném životě. Ta je explicitně popsána jako vázaná na velikost sídla.

Kombinací komentoru *opravdu* a modálního slovesa *muset* prezentuje mluvčí vysokou míru přesvědčení o ztíženém přístupu venkovského obyvatelstva k demokracii.

Měrové hodnocení obtížnosti je zakotveno v rozporu mezi potřebnostmi demokratických služeb a jejich relativní dostupnosti. Kvantifikátor *jenom* vyjadřuje vysokou míru objektivního občanského nároku na propozici. Pořadí jmenovaných demokratických výhod v souladu s pragmatikou uspořádání výčtu implicitně hodnotí míru jejich nezbytnosti. Toto hodnocení lze považovat za objektivní, protože je pragmaticky obecně přijaté. Míra nezbytnosti je zakotvena i v realizacích predikátů jednotlivých propozic. Nesignalizovaná modalita propozičního obsahu *jet k lékaři* je objektivizována presupozicí objektivní nutnosti. Ve druhém případě je modalita voluntativní propozice signalizována, svým zařazením tíhne k subjektivitě.⁸⁷ Propojení obou nároků modifikátorem *vlastně* může být prostým signálem nedostatečné výpovědní perspektivy, zároveň může signalizovat dodatečně připojenou myšlenku. Popis stavu kontrastuje s vlastním přesvědčením mluvčího o podobě žádoucího stavu.

(Mluvčí vchází na vernisáž své výstavy, probíhá zobrazená komunikace s účastníky.)

21 JŠ: *Myslím si, že co by potřebovala společnost je, mít nejen tu demokracii, ale mít slušné lidi, kteří -sou na místech, které rozhodují o jejich životě. Lidi, kteří nebudou jeden s druhým manipulovat, využívat jeden druhého a budou, budou slušní, no.*

21 JŠ: Replika tematizuje předpoklady a pojistky fungování demokracie, gramaticky je hodnocena relativní důležitost jednotlivých prvků. Rozsah a obsah požadovaných vlastností shrnutých termínem slušný člověk je explicitně definován a tautologicky znovu uveden.

(Prostředí přechází do bytu mluvčího)

22 JŠ: *Tak pro mě je velmi důležité, taková jako vlastnost, kterou by si lidé měli uvědomit, a to je vzájemnost, a nebýt jeden k druhému lhostejný. A to, aby jeden druhého vnímal, aby ho jako cítil a prožíval, aby byl schopen ho akceptovat a toto já vlastně při tom fotografování velmi silně prožívám. A to je vlastně ten moment, na který já stále jako myslím při tom fotografování, to hledání vlastně těch vztahů, které tam -sou, jednak mezi nimi, ale taky ty vztahy, které -sou mezi tím prostředím a tím člověkem.*

⁸⁷ Sloveso *chtít* není nutně subjektivní, nevždy totiž vyjadřuje původce vůle. V případech objektivní transpozice jde zejména o neosobní tvary slovesa.

To chce klid. (generalizovaná výzva) To chce pořádný plán. (oznámení objektivní potřeby)

22 JŠ Mluvčí subjektivně preferenčně stanovuje nejdůležitější vlastnost vedoucí implicitně k nastolení společenské rovnováhy. Uvádí výčet jejích projevů jako hypotetických žádoucích generalizovaných stavů mezi lidmi. Ztotožňuje žádoucí stav se svými pocity při práci. Cíl své práce popisuje implicitně jako schopnost nacházet vztahy ve společnosti.

23 JŠ: *Krédem mého života je: Budme jeden druhému světlem.*

23 JŠ Mluvčí prezentuje svůj osobní životní cíl jako subjektivně záhodné jednání s širší platností. Centrem záhodnosti je vyslovená výzva, pojetí kréda má generalizující potenciál.

6.1 Vzkaz Miloše Štědroně

(Prostředí: byt MŠ; osoby: redaktor, MŠ, manželka hosta)

1 Red: *Miloš Štědroň, profesor Masarykovy univerzity v Brně, hudební skladatel, pedagog, publicista, herec a dramatik, muž ještě mnoha dalších aktivit.*

1 Red Redaktor nevětným výčtem představuje osobnost hosta.

2 MŠ: *Tak a teď se vyrovnám. (Cvičí jógu.)*

2 MŠ Pohybuje se v domácím prostředí, je pozorován, komentuje vlastní aktivitu. Vyjadřuje očekávání a uspokojení.

3 Manželka: *Nohy ke dveřím.*

3 Manželka Komentuje provedení cviku, radí.

(Téma: Denní režim, Prostředí: byt; Osoby: redaktor, MŠ)

4 MŠ: *Tak já vstávám prostě v pět dvacet, to už ani nemusím se budít tím mobilem, protože to se vzbudím před tím. No a pak cvičím tak půl tři čtvrtě hodiny, pak jdu se psem, tak v sedum, v sedum plus, no a pak jdu do práce. Na fakultě, prostě tam je spousta studentů a tam se jim musím věnovat, tam nemůžu komponovat. Já se sklopím, jo.*

4 MŠ Uzuální indikativ popisuje rutinní činnosti, jejich obvyklost je explicitně vyjádřena zesílenou negací nutnosti *ani nemusím*. Negované tvrzení je explicitně (redundantně) zdůvodněno. Objektivně popisuje další krok a odhaduje délku trvání. Odhaduje dobu začátku další aktivity a relativizuje ji okamžitou úpravou vyjadřující zpoždění. Své pracovní povinnosti subjektivně uspořádává podle preferencí, na základě kontrastu vůle a objektivní nutnosti. Poslední replikou komentuje probíhající cvičení, oznámení úmyslu formuluje tázacím dovětkem jako návrh.

5 Red: *No.*

5 Red Redaktor bere návrh na vědomí.

6 MŠ: *Tak, může bejt?*

6 MŠ Host dává najevo, že dokončil cvičení a je spokojen.

(Téma: Dětství, Prostředí: byt; osoby MŠ, redaktor)

7 MŠ: *No já jsem od dětství vyrůstal v hudební rodině, jak ze strany matky a otce, tak ze strany strýců, a tam samozřejmě bylo plno staré hudby a bylo tam plno soudobé huby, hlavně Janáčka, takže já už jsem někdy v pěti letech Janáčka poslouchal/běžně, když -sem prostě začal vnímat hudbu, a jako nějaký devítiletý už jsem hrál prostě Pilky/ hraje/. Takže tohleto mě provázelo a potom samozřejmě jsem vlastně studoval klavír, protože to vypadalo, že budu nějakým pianistou nebo něčím takovým, ale to se naštěstí nestalo, naštěstí po hudbu.*

7 MŠ: Host popisuje rodinné zázemí ve vztahu ke svému povolání, komentorem *samozřejmě* vyjadřuje implicitní preferenci kulturních hodnot klasické hudby. Začátek budování vztahu k hudbě popisuje implicitně jako velmi časný *už někdy* a zároveň odhadovaný například na základě evidenciálního vyprávění, vzpomínek. *Běžné vnímání* logicky ústí v produkci hudby, v daném prostředí jde o podložený krok. Věk je opět odhadován stejnou formou, může se jednat o signál zaokrouhlení skutečného věku, obvykle „vychloubačným“ směrem dolů. Shrnující částice *takže* sumarizuje dosavadní informace. Jako logický důsledek je prezentován studijní obor, jehož výběr je zdůvodněn cizím přesvědčením o budicím povolání, vyjádřeným jistotním predikátorem *zdát se*. Host preferenčně hodnotí srovnání současného a odhadovaného stavu, výsledek je explicitně formulován jako kladný, šťastný z hlediska objektu činnosti.

(Prostředí: učebna na VŠ; osoby: studenti MŠ jako lektor)

8 MŠ: *A já jsem chtěl jenom říct, ta teze zněla tak, že v podstatě ten komerčně zdatný a velice chytrý a vynikající Bernstien v podstatě posunul jedině východním směrem tu melodiku, že udělal to/ hraje/. To nikoho nenapadlo, zatím ten tritonus pochopitelně to napadlo Janáčky a Bartóky, ale to v podstatě ještě tehdy ještě Spojené státy nevnímaly. Dnes, když posloucháte jakékoli film, americkéj, vod Spielberga vejš, tak máte prostě pocit, že hubu psal Janáček, že.*

8 MŠ Částice *jenom* upozorňuje na podstatu problematiky reformulovanou jako teze popisující drobnou změnu melodiky. Na základě porovnání rozsahu a dopadu změny je kladně hodnocen její původce jako *komerčně zdatný, chytrý, vynikající*. Novost změny

pramení z její regionální vázanosti, která je uváděna jako obyčejná pro určitý typ skladatelů, jejichž pojetí bylo v Americe neznámé. Lektor uvádí explicitní kontrast se současným stavem, který se jeví opačně kdysi nové prvky se ujaly a široce zdomácněly, staly se normou, šablonou. Metaforicky je zdomácnění vyjádřeno implikovaným sdíleným názorem, *máte pocit, že*. Hlubkově se jedná o smyslově evidenciální strukturu, navíc interpretovanou jako overstatement, pocit je v přímém rozporu s logikou dějin.

9 smích z publika

9 Publikum reaguje na logický rozpor.

(Téma: Leoš Janáček Prostředí: pracovna, osoby MŠ, redaktor)

10 MŠ: *Já si prostě myslím, že Janáček je moderní asi tím, že nechtěl být moderní programově, že to neměl jako naplánováno, že bude prostě nějakým tím koncesovaným modernistou a naopak začínal, to tak často bývá, jako tradicionalista. A teprve postupně se vlastně, dobrovolně i nedobrovolně, tím modernistou stával.*

10 MŠ Host explicitně vyjadřuje subjektivní názor, který kombinuje jistou klasifikaci s odhadovaným zkušenostně připisovaným důvodem. Nepřítomnost volního úsilí, která vyústila v pozvolný vývoj, zajišťuje výsledku trvalou platnost. Částečná synonymie mezi *chtít* a *mít naplánováno* se odráží v konceptuální metafoře vyjadřované slovesem *mít*. Explicitně uvedený protikladný postup je hodnocen jako obvyklý. Replika ve vlastní linearitě tíhne k explicitnímu vyjadřování.

(Prostředí: učebna, hudba v pozadí; osoby studenti a lektor)

11 MŠ: *Tak ten brejk těch bicích, by tam asi nebyl u Šostakoviče, že jo, takový dost jazzový.*

11 MŠ Mluvčí vyslovuje hodnocení s oslabenou mírou jistoty, která je součástí významu obou částic. *Dost* je užito ve významu přibližnosti, přiblížení se určité mezi. Oslabení míry jistoty vytváří prostor pro vlastní uvažování komunikačních partnerů.

(Téma: Pedagogika; Prostředí: venčení psa; osoby: MŠ, redaktor,)

12 MŠ: *Musím říct, že jsem nikdy nechtěl být pedagogem a stal jsem se jím vlastně více méně proti své vůli, šel jsem na takzvané vědecké místo, no a potom byla taková situace, že jsem musel začít učit, nikdy jsem si nedělal nějak starosti s tím, jaký mám pedagogický systém, takže nemám žádný. V podstatě se snažím ukázat to, co sám dělám a to co mě baví, a myslím, si, že to je nejlepší metoda, aspoň pro mě, jak někoho*

zaujmout. Nikdy jsem neměl problém s tím, že bych třeba nezískal pozornost, vždycky jsem chtěl, aby mě prostě lidé poslouchali a aby je to bavilo, prostě to, co baví v tom okamžiku mě.

12 MŠ Nutnostní modalita vyjadřuje míru vnitřní potřeby, pocíťované komunikační záhodnosti vedoucí k vyjádření se. Performativní povaha verb dicendi navíc posiluje platnost propozičního obsahu prvkem autenticity. Mluvčí označuje za příčinu současného stavu objektivní nutnost. Popírá, že by usiloval o uplatnění pedagogické metodiky, vysvětluje podstatu svého přístupu, který hodnotí jako subjektivně vyhovující a objektivně, podle vnějších parametrů, účinný. Částice *třeba* má komunikační status uvození příkladu. Jeho faktickou neexistenci implicitně vysvětluje jako důsledek přirozené touhy a z ní plynoucí schopnosti upoutat pozornost.

(Prostředí: učebna; osoby: MŠ, studenti)

13 MŠ: *Že a teď pořád prostě poslouchám vždycky/ hraje/ furt jsou nějaký, že / hraje/, to je prostě hlavní tembr Morava, že a potažmo Uhry a potažmo Ukrajina, to je prostě teďka hlavní hit, aji v Anglii už, takže se to prodává, zřejmě je to jakýsi exotikum, no. Takže toto/ hraje/ Tak a teď si to poslechněme, jak to zpívá Igor a jak to zpívá Gazdík.*

13 MŠ Kontaktovou částicí upoutává pozornost posluchačů upozorňuje je na schopnost analyzovat konstitutivní prvky ukázky přiřadit je, vyslovuje obecné preferenční hodnocení konstitutivních rysů a přeneseně i typu hudby. Z vzrůstajících preferencí vyplývá komerční úspěch, oba předešlé prvky jsou závislé na aktuálním preferenčním hodnocení, prezentovaném jako zájem o exotiku. Poslední výpověď vyslovuje závazek do blízké budoucnosti prezentované na základě blízkého záměru jako jisté.

(Záznam rozhovoru Arnošta Goldflama s MŠ v divadle)

14 AG: *Někteří inspirují se odpočinkem spánkem, takovou tichou činností, čím ty se inspiruješ?*

14 AG Otázka je uvedena výčtem možností a směřuje k získání odpovědi vázané na jádro. Odpověď se výčtem může inspirovat nebo s ním polemizovat. Výčet slouží jako implicitní ospravedlnění otázky, uvádí její jádro jako konstitutivní rys chování jiných.

15 MŠ: *Já se inspiruji především teorií, literaturou, četbou, četbou a znovu četbou a divadlem, které mě obklopuje a myslím si, že v tomto směru je mým takovým velkým zářným příkladem a vzorem spisovatel Ladislav Klíma, k jehož počtě jsem napsal tady tuhle tu skladbu./ ukázka/*

15 MŠ Host odpovídá analogickým výčtem, jehož nejdůležitější položka je ikonicky zdůrazněna opakováním. Jistotně modalizovaná existence vzoru je dána implicitní skromností a úctou k němu.

(Téma: Český národ a hudba; Prostředí: venčení psa; osoby. MŠ redaktor)

16 MŠ: *Český národ a hudba, tak mnoho toho nevíme, ale co víme pozitivně, tak to jsou literátská bratrstva, pohřební bratrstva původně. Byla velká hudebnost mezi lidem v kostele, zřejmě to souviselo hlavně se sociální stránkou, to znamená, že lidí chtěli mít jakousi jistotu, že neskončí úplně mimo hřbitov a mimo civilizaci a měli záruku, že prostě je nějaká instituce, která je pohřbí a zazpívá jim, případně i zahraje.*

16 MŠ Explicitně je vyjádřen nedostatek informací o tematizované době. Úplná jistota je prezentována jako *pozitivní*, tedy naprostá. Naprostá jistota se týká existence objektů komunikace. Implicitně jsou objekty komunikace označeny za původce hudebnosti. Host vyslovuje předpoklad, že hudebnost měla sociální funkci a byla zdrojem záhodných sociálních jistot. Antiklimax stupňující jistotu *zazpívá případně i zahraje* je zakotven v technické náročnosti jednotlivých aktivit.

(Téma: Rodina Prostředí: domácnost MŠ; osoby: MŠ, redaktor)

17 MŠ: *Tak já mám dva syny. Starší syn Miloš je už víc než jedenáct let v Praze, kde učí na konzervatoři a hlavně dělá skladatele divadelní hudby, to znamená, spolupracuje s Národním divadlem s Divadlem komedie. Mladší syn je, to je Petr, ten je v divadle Reduta, kde šéfuje a současně dělá dramaturga a spolu dramaturga německo-jazyčného festivalu v Praze, čili musí poznat celou německou soudobou divadelní tvorbu. Já jsem je vychovával nevychoval, protože hlavně je vychovávala matka, která se starala o všechno, kultivovala je, a oni zase viděli, co já dělám, takže jsem je vychovával tak nějak nepřímo.*

17 MŠ Navazující částice *tak* uvádí nové téma, které následně štěpí a postupně probírá. Explicitně uvádí důsledky pracovního nasazení. Hierarchizuje pole zájmu svých synů objektivním poměrným hodnocením. Důsledky pracovního zařazení jsou modálním slovesem vyjádřeny jako objektivní nutnost. Sloveso sémantické ekvivalence *znamenat* k sobě váže pouze vnější projevy pracovního nasazení. Poslední souvětlná výpověď vykazuje zajímavé sémantické vztahy, příčinná spojka *protože* odkazuje ke klasifikaci propozice frazémem polovičitosti, vybudovaným na sémanticky pevné kombinaci negovaného tvaru a jeho lemmatu. Mluvíci znovu zavádí svůj podíl na výchově založený

na předpokladu účinnosti pozorování jako doprovodného výchovného postupu. Hovorový kvantifikátor *tak nějak* vyjadřuje malou míru jistoty.⁸⁸

(Téma: Nastudování opery; osoby MŠ, Petr Štědroň)

18 Petr Štědroň: *Je to nehratelny, to jako kvůli tomu libretu je to asi slabý.*

18 Petr Štědroň Jistota výsledku je doprovázena spekulacemi o příčině, která je sémanticky specifikována při zachování stejné modální úrovně vyjádřené částicí *asi*.

19: MŠ *To libretto je hodně slabý, tak říká se, že opera má být jako taková poněkud zvláštní, že když to řekneme eufemisticky. Jako přibližlá nebo prostě taková ne moc divadelně chytrá. To dělali dva autoři úplně jiní, Janáček se svou prózou a s takovou tou- úplně s tím naturalismem jako že je to z ulice, že, a potom ta Fedora Bartošová, že, která chtěla být Březinou, že, tak ta to hrnula do vyšších poloh.*

19 MŠ Souhlasí s poslední uvedenou příčinou a kvantifikuje ji na vyšší míru jistoty, kterou relativizuje specifickou úrovní žánru, pro nějž je kvalifikace záhodná, normovaná. Vyjadřuje explicitní příčinu nízké úrovně, spolupráci dvou rozdílných autorů a střet jejich vyjádřených cílů.

(Téma: Hudebnost Čechů Prostředí: venčení psa; osoby: MŠ, redaktor)

20 MŠ: *V šestnáctém sedmnáctém století je samozřejmě velká kultura kancionálu, kterou pěstovali hlavně podobojí, že, a čeští bratři, Jednota bratrská a když potom nastala rekatolizace, tak vlastně bylo na co navázat a pak se stalo to, že vlastně, jak se ta přišlá cizí šlechta, postupně etablovala a stávala se šlechtou v Čechách, tak potřebovala hudbu, a kulturu a mnozí z nich to pochopili velice brzy ten sociální model, že je velice výhodné využít hudebnosti poddaného lidu, a vlastně brát na zámek kvalitní personál, který bude současně hrát a současně sloužit. Když sem přijeli cestovatelé třeba Charles Barry, ten je známý velice, tak vlastně zpozorovali, že v každé škole a na každé faře a okolo každého kostela je spousta hudby a že Češi se tak postupně stali jedním z nejhudebnějších národů v Evropě.*

20 MŠ Komentor *samozřejmě* odkazuje k historické, zkušenostní evidenciálnosti. Situace je prezentována jako řetězec objektivních příčinných souvislostí. Přímý vliv na hudebnost měla subjektivní potřeba hudby připisovaná šlechtě. Reprodukované hodnocení účinnosti postupu k zajištění hudební produkce je vyjádřeno rekonstruovaným evidenciálním předpokladem. Rekonstruovaný předpoklad se svou

⁸⁸ V určitých kontextech se pojí s významem záporně hodnocené neurčitosti příčiny. Tak *nějak* jsme se nedokázali bránit.

formou blíží transponovanému rozkazu. Obě funkce lze vyjádřit prostým futurem. Historicky evidenciální doklady jsou zdrojem dostupných informací o tématu. Relativizované hodnocení pozice je založeno na neurčitě kvantifikovaném odhadu.

(Téma: Motto, Prostředí: pracovní operní zpěvačka MŠ)

21 MŠ: *Tak já mám takové životní motto, mám jich mnoho těch mott, a jedno z nich je, že už musím valit. To je taková brněnština a já jsem se o snažil prostě nějak povznést, tak jsem to napsal bachovským jazykem „ Ich walle zu Dir, mein Herr, Spěji k tobě o, Pane, že a napsal jsem to i v tom stylu, tak abych to prostě dal do vyššího stylu, takže to si zkusme teďka zahrát, jak jsem ti to napsal(hudba, zpěv.)*

21 MŠ Představení nového tématu a jeho neurčitá kvantifikace představuje podklad pro výběr. Host uvádí původ formy a svůj záměr dosáhnout preferovaného stavu popsaného jako překlad do bachovského jazyka. Explicitní účinek transformace má odpovídat dosažení cíle. Implicitní ověření výsledku je záměrem výzvy ke zpěvu.

(Téma: Hudba v Národním obrození; Prostředí: venčení psa; osoby MŠ, redaktor)

22 MŠ: *No, hudba hrála asi v celém obrození velkou úlohu, už z toho důvodu, že když třeba Češi na začátku obrození chtěli říct, že jsou Češi, tak to dokázali říct jedině přes hudbu, protože žádné spisovatele vlastně někdy okolo roku 1800 nemohli uvádět. První velký básník je až Mácha, já jsem přesvědčen čím dál tím víc o tom, že to, že jsme Češi, způsobily asi rukopisy, které vytvořily nacionalismus a daly hlavně obsah a náplň právě hudebníkům, výtvarníkům, vždyť kolik věcí jenom je inspirováno přímo rukopisy, to že je to mýtus a že to v podstatě jako není pravda a že je to jako uděláno uměle, to už je jiná věc, ale ten národ to zvedlo.*

22 MŠ Jistotně modalizovaný předpoklad je posilován logickým rozbořením situace a popisem nedostatku možností vyjádření vlastní identity. Z historické evidenciálnosti vyplývá příklad poukazující na existenci hudby ve funkci komunikačního prostředku.

Kvalitativní vymezení české literatury je generalizované a plně přejaté. Nemožnost jiného jednání je historicky objektivní. Subjektivní přesvědčení stupňované lexikálními prostředky je s nižší mírou jistoty připisováno rukopisům, tedy jejich ilokuční síle, která je objektivně dokládána řečnickou otázkou posilující význam explicitního popisu vlivu rukopisů. Mluví metaforicky kladně hodnotí účinek rukopisů otázkou pravosti odsouvá a ponechává bez hodnocení.

(Prostředí: /Balada pro banditu; ukázka ")

23 MŠ: *Tak to mě vůbec nenapadlo nikdy, že to co budu dělat, že to se bude jmenovat muzikál, ale postupně jsem se k tomu dostal, nejprve mně nařídil Na Provázkou můj režisér Zdeněk Pospíšil, 1975, že musím napsat hudbu k muzikálového typu k Baladě pro banditu, netušil jsem, že je to vlastně přikrytý Milan Uhde, který nesmí publikovat a že je to všechno vlastně jakoby to napsal Zdeněk Pospíšil*

23 MŠ Nepochybná jistota o neplatnosti, již nebylo možné snížit ani hypoteticky, je kladena do kontrastu se subjektivním vývojem situace. Explicitní reformulace nařízení zachovává modální prostředky zesíleného rozkazu. Nedostatek objektivních informací zapříčinil nemožnost získat informaci o autorství. Předstíraná hypotetická modalita *jakoby* je interně uchovávaná navenek nesignalizovaná.

(ukázka z představení Balada pro banditu)

24 z Balady pro banditu *Vždycky, když takhle mrknu, tak jde o Štědroně, jo, autora. jo jako autora. Takhle, aby to viděla i tahleta strana. Protože Štědroně složil asi devadesát procent všech skladeb, které tady vlastně dnes budeme prezentovat*

24 Plná jistota o zavedení funkčního signálu je doplněna o vysvětlení odhadované míry zásluh.

(zkouška Balady pro banditu)

(Téma: Vývoj národa po Národním obrození Prostředí venčení psa; Osoby MŠ, redaktor)

25 MŠ *Po éře Národního divadla a po první světové válce přichází první republika, poprvé se snažíme být evropskými v jistém smyslu, tehdy je velká modernost, že a v podstatě vzniká funkcionalismus a moderní hudba se organizuje celoevropsky a Češi v tomto dialogu tentokrát už nechybí. No a pak přichází samozřejmě protektorát, kdy je to všechno velice těžké a vrací se to zpátky, jakoby k obrození a nacionalizuje se to a všechno se to zavírá do takové té jakési historizující kultury a socialistický realismus vlastně tento model převezme a jenom ho potvrdí. Zjednoduší, udělá ho primitivnějším.*

25 MŠ Objektivní historická posloupnost vedla k vytvoření jistého duhu záměru, který implikuje vznik postojově kladně hodnocených soudů. Kladně je hodnoceno národní začlenění do Evropy. Hodnocení je implikováno přítomností rematizátorů *tentokrát už* Historickou nutností je i jistota obratu situace, která je explicitně hodnocena záporně ve

svých projevech metaforické záporné hodnocení je obsaženo v popisu doby rysy jako *uzavření, návrat zpět*. Další výpověď je pokračováním historického srovnání prostředky transponovaného futura, vzhledem ke kontextu se jedná o generalizované hodnocení prezentované s plnou jistotou.

(Téma: Umělecká inspirace; Prostředí a osoby: studiový rozhovor AG s MŠ)

26 AG: *Jak takový skladatel pracuje, jak ty komponuješ, jestli třeba zní ti to v hlavě?*

26 AG: Doplnovací otázka s dopověďmi navozenými výčtem má dosáhnout zúžení tématu na komentář tazatelem problematizovaných jevů.

27 MŠ: / *rytmicky přikyvuje* /

27 MŠ Vzniká rozpor možných interpretací, může se projevovat platnost jevu, který byl předmětem otázky, nebo reakce s otázkou vůbec nesouvisí.

28 AG: *Nejseš hluchej? "*

28 AG Zjišťovací otázka tematizuje jeden z předpokladů úspěšného průběhu komunikace.

29 MŠ: *Prosím?*

29 MŠ Komunikační signál vyhrazený zdvořilostními funkcím je v kontextu vázaný na akutní potřebu znovu získat danou informaci.

30 AG: *Jestli nejsi hluchý?*

30 AG Tázací částice *jestli* má význam signálu reprodukované otázky.

31 MŠ *Neee.*

31: MŠ Mluvčí odpovídá na otázku s nejvyšším stupněm komunikační eliptičnosti, ale (s ikonicky naznačeným) důrazem.

32 AG: *Ne, ne.*

32 AG Reprodukce odpovědi představuje ujišťující opakování informace.

(Téma: Vztah mladé generace k hudbě; prostředí. venčení osoby MŠ redaktor)

33 MŠ: *No, samozřejmě slyšíme pořád nářky, že hudebnost klesá a tak dál. Je to pravda, není to pravda. Je velká spousta mladých lidí, kteří poslouchají pořád. Je otázka jestli to poslouchají tak, jak se poslouchala hudba dřív anebo jestli se hudba stává víc zvukem. A velice důležitá je vizualizovaná hudba, čili spousta lidí chce hudbu vidět, že. Chce vidět ty, kteří tu hudbu provozují, že. Je kult zpěváků, je kult módy, který je často daleko důležitější, řekněme, než ta písnička a než to, co se zpívá. Ale já bych nebyl takový pesimista, myslím si, že hudba má pořád v našem životě velké postavení.*

33 MŠ: Reprodukované hodnocení modálně klasifikované jako *samozřejmé*, tedy ve společnosti rozšířené, je relativizováno poukazem na vágní kritéria vymezující koncept *hudebnosti*. Mluvčí odděluje jistou kvantitu od kvality, která je předmětem otázky, protože implicitně vymezuje *hudebnost*. Mluvčí naznačuje krajní póly vymezující hudebnost, nový pól vymezuje explicitně, tradiční pouhým implicitním srovnáním *jako dřív*, které v sobě obsahuje kritéria. Vizualizované hudbě připisuje nehodnocenou generalizovanou preferenci. Z ní vyvozuje kvantifikované subjektivní důsledky, s využitím formálních prostředků implicitní podpory názoru. Takovou schopnost má v metaforické rovině plurál u verba dicendi *řekněme*. Postavení hudby je v závěru hodnoceno implicitně jako kvalitativně se měnící, ale kvantitativně zachované, což mluvčí prezentuje jako subjektivní pozitivní závěr. Vyjádřený implicitní neochotou k pesimismu.⁸⁹ Kondicionál přítomný sloužící k pouhé relativizaci, vztahuje se tedy k přítomnému ději, vyjadřuje rozpor (generalizovaného) požadavku a vůle/ záměru mluvčího. Ne vždy je signalizován výsledek, ten bývá vázán na vyjádření míry. U sloves myšlení a mluvení, která jsou v dané funkci příznakově zaměnitelná vyjadřují měrové výrazy objekt hodnocení. Odlišují ve své primární funkci hodnocení prosté existence od míry přítomnosti rysu.

(Prostředí: třída, MŠ, lektor rozbor hudební ukázky)

34 MŠ: *Přechod z recitativu do songu, že/ zpěv*

34 MŠ Ujišťující otázka má v komunikační situaci vzhledem k partnerům funkci nekategorického oznámení, implicitně vyjadřuje úctu a přesvědčení o nezávislé shodě komunikačních partnerů. Je interpretována jako oznámení, zůstává bez odpovědi, bez pokusu o polemiku.

(Téma: Jóga, Prostředí venčení psa, osoby MŠ redaktor)

35 MŠ: *Já bych nemohl existovat bez cvičení, to znamená, že já denně cvičím tak minimálně půl až tři čtvrtě hodiny i hodinu, a nedělám nějaké složité věci, ale dělám silové věci a stojím na hlavě a podobně. A to jsem dělal dokonce aji když jsem byl v nemocnici, tak vím, že člověk musí prostě neustále se udržovat, tak to je asi hlavní, hlavní metoda.*

35 MŠ: Subjektivní předpoklad je uveden do souvislosti s explicitními důsledky subjektivní postojové hodnocení vlastní činnosti vyjádřené negací

⁸⁹ Já bych nebyl takový pesimista. (Nechci být pesimista, přiklonit se k horší variantě.) Neřekl bych, že je tak nadaný. Nechci / nemohu soudit míru jeho nadání.

kvalifikujícího adjektiva je kontextově posíleno následující obsahově přípustkovou větou. Její propoziční obsah je k následujícímu oznámení plně subjektivní jistoty ve vztahu ověřujícího experimentu. Shrnující výpověď subjektivně hodnotí dosah propozice ve vztahu k nastolení implicitního žádoucího stavu.

(Téma: Ze života hudebníků; Prostředí posluchárna studentské publikum.)

36 MŠ *Jak jsem říkal tomu Fičovi, že jak je to možný, že hrajete tak báječně to je cis mol, vždyť to je tak těžký na tom cimbále v takovým tom závratným tempu.*⁹⁰

36 MŠ Reprodukovaná podivová otázka založená na žádosti o popření zkušenostních předpokladů. Zkušenostní evidenciální předpoklady zahrnují úroveň výkonu ve srovnání s předpokládanou náročností provedení.

(Téma: Pracovní systém prostředí . Byt)

40 MŠ: *Jaký mám pracovní systém, no tak pracuju permanentně asi rád z toho důvodu, že to nepovažuji za práci, protože je to z devadesáti procent to, co současně bych dělal i kdybych nepracoval, takže to je asi odpověď. To znamená že vlastně nikdy nepoznám, kdy jsem přestal pracovat, protože dělám pořád zhruba věci které mě baví. Hodně jsme toho dnes udělali, čas se asi naplnil, a tak nezbyvá nic, než abych v duchu toho vznešeného německého slovesa wallen spět někam výš, abych valil.*

40 MŠ Reprodukovanou otázkou je uváděno téma. Mluvený slovosled narušuje postavení modálních částic. Lze předpokládat, že si mluvčí bude jist existencí subjektivního stavu, který zdůvodňuje. *Asi rád* je tedy interpretovatelné jako *((rád) asi z toho důvodu))*, který uvádí metaforicky kladně hodnocená postojová propozice. Měrově relativizované ztotožnění *nutné práce* a kladně hodnocené *zábavy* má status výhody vedoucí k předchozímu postojovému hodnocení. Jistotně hodnocená *odpověď* zachovává úroveň jistoty ve výpovědi, má shrnující funkci. Neschopnost rozpoznat hranice je prezentována jako podměrně vysoká míra identity obou prvků a vysoká míra sdílení konstituovaných rysů. Měrové hodnocení výkonu komunikantů vyjadřuje uznání plodné spolupráce. Je provázáno odhadem blížícího se konce, který může být vzhledem k místně podmíněnému vztahu komunikantů hosta a hostitele dán zdvořilostní normou

⁹⁰ 37 Fič: A von povídá: Já to viem zahrat', kde chceš. A zahrál mě to v c mol, že a pak v f mol, že.

38 MŠ: No a já jsem se ho ptal a jak jste se to naučil?

39 Fič: On říká: Som prišiel do Budapešti k strykovi a mal som deväť alebo osem rokov a tam keď som urobil chybu tak ma- nakopali ma do prdele a ... No a vidíš naučil som sa, viem maďarsky, viem slovensky, viem aj anglicky, viem aj nemecky a viem aj čítať písať a počítať hlavne.

Ukončení komunikace je dáno přijetím vlastního odhadu s vyjádřením nutných následků formou záporu nevyhnutelnosti *nezbývá než*.

Já už musím valit, Miloš Štědroň.

Písemné motto vyplývá ze sledu komunikace, ale vztahuje se k širšímu časovému rozpětí. Rematizátor vytváří podmínky pro jeho interpretaci v rámci objektivní nutnosti.

6.2 Vkaz Miloně Čepelky

1 Red: *Milon Čepelka patří mezi zakládající členy divadla Jary Cimrmana, ve kterém má přednostní právo na ženské postavy. Původně byl učitelem, pak působil jako rozhlasový redaktor. Je nesmírně invenční, vydal několik básnických a prozaických knih, napsal rozhlasové a televizní hry, dočkal se i zfilmování scénáře. Rozhlasoví posluchači dobře znají jeho knižní hitparádu i pořady o dechové muzice. Ostatně mnozí si zpíváme populární písničky, aniž tušíme, že k nim napsal text.*

Redaktor objektivně informuje o postavení hosta v Divadle Jary Cimrmana, jeho původních povoláních. Subjektivní hodnocení je obsaženo ve výrazu *invenční* a jeho gradující kvantifikaci *nesmírně*. Vyslovené hodnocení je pragmaticky dokázáno výčtem žánrů (a obrazovou prezentací knižních děl na videozáznamu). Presuponovaná znalost jeho rozhlasových a hudebních pořadů implikuje význam hosta v české kultuře, na příjemce implicitně klade nároky kulturního rozhledu. Sloveso *znát* je v kontextu užito ve své trojvalenční podobě, která je explicitně dána i měrovou kvantifikací. Presuponovaná známost hosta je rozšířena neurčitou obecnou kvantifikací výrazem *mnozí*, částice *ostatně* signalizuje volnou návaznost informací. Presuponované nepovědomí o autorovi textů implikuje velký vliv na podstatu české kultury a schopnost přizpůsobit se žánru.

Téma: Přátelství

2 MČ: *Víte, přátelství, to je vůbec dost těžká kategorie, o které se těžko mluví, on každé říká, že mít dobrého přítele je krásné, a s tím samozřejmě nezbývá než souhlasit.*

Otázka je, jestli přátelství vydrží/ vydrží jiné názory, které mají ti dva přátelé. Já se domívám, že když nevydrží, tak to přátelství není, ale když vydrží, tak to přátelství je.

Predikátor vědění má v oznamovací větě v asyndetické pozici funkci kontaktové částice.⁹¹ Intelektuálně hodnotící postoj signalizuje vágnost kategorie přátelství, obtížnost hodnocení ke částici vůbec pojata jako generalizovaná objektivizovaná. Mluvčí explicitně poukazuje na fakt, že obecně přijatý postoj prezentovaný jako všeobecné mínění *každý říká*, je přijímán za epistemicky nutně pravdivý. *Samozřejmě* odkazuje k pragmatickému celospolečenskému přijetí postoje. Mluvčí specifikuje kategorii přátelství osobním měřítkem možnosti zastávat odlišný názor. Kontaktové formule *otázka je* reprezentuje test, jehož úkolem je ověřit platnost existenci přátelství mezi jedinci. Jistotní predikátor *domnívám se* je ve srovnání s *myslím* blíže významu prokazovaného faktu. Hodnota důkazu je uvedena explicitním srovnáním obou variant.

Téma: Vznik Divadla Jára Cimrmana

Divadlo Jára Cimrmana. Začalo hrát v roce 1967 v říjnu na podzim, ovšem samozřejmě vzniklo mnohem dřív a vzniklo na půdě armádní redakce Československého rozhlasu, v tehdejší Hviezdislavově, dnes Dykové ulici. Celá ta spolupráce vznikla vlastně proto, že -sme byli dobrý kolektiv, a že -sme si do toho kolektivu přivzali zase kamarády nebo přátele odjinud nebo z bývalého času. Bylo nám tam skvěle, no.

Mě se někdy lidé ptají, jestli trpíme ponorkovou nemocí, když už tři a čtyřicet roků prakticky držíme pohromadě a -sme pořád spolu. Já říkám, kupodivu ponorkovou nemocí netrpíme. A proč asi? Protože nás spojuje ta idea, řeknu to tak, Jára Cimrman, osobnost, prostě. Vždycky -sme si uvědomili, že je potřeba držet pohromadě, jinak, že se rozsypane, a my -sme se nechtěli rozsypat.

Téma je prezentováno samostatnou nevětnou výpovědí. Jeho stručná historie je doplněna funkční podstatou souboru prezentovanou z pohledu subjektivního hodnocení zainteresovaného člena. Hodnocení je implicitně časově omezeno působením v armádním rozhlase, jak dokládá konstrukce *bylo nám tam skvěle*. Na toto omezení se váže i volba slovesného času, *byli jsme dobrý kolektiv* navíc může implikovat i proměny souboru. V popisu historie divadla jsou patrné prvky mluvené syntaxe. Jedná se o rozvíjení časového určení *v roce 1967*, rozvíjející syntagma se proti očekávání sémanticky rozšiřuje, mluvčí tak získává formulační čas, aniž by předával novou informaci. Vztah mezi fází vzniku a vystoupení divadla je z pragmatického hlediska interpretovatelný jako *samozřejmě*. Výraz *ovšem* má funkci odporovací spojky *ale*. Modální částice *vlastně* odkazuje ve svém původním významu k podstatě jevu.

⁹¹ Toto pravidlo platí pouze pro tvary přezentu a netýká se první osoby singuláru.

Reprodukována zjišťovací otázka připisovaná obecnému původci *někteří lidé* je založena na nejvyšší jistotě o platnosti předpokladu dlouhodobé spolupráce. Na tomtéž předpokladu je založena odpověď postojově hodnocená částicí *kupodivu*. Sémanticky se na ni váže doprovodná řečnická otázka. Modální částice *asi* je specifická svým širokým užitím v otázkách dvou zcela odlišných typů. Částice je v nich zatížena buď převážně sémanticky, nebo převážně pragmaticky.⁹² Pragmatická interpretace je závislá na rozsahu jazykového a zkušenostního kontextu mezi komunikanty. Uplatňuje se v kombinaci s tázacím adverbiem *proč*, pokud to kontext a komunikační situace umožňují.⁹³

V daném kontextu je jasným předpokladem síla cimrmanovské mystifikace, je tedy zachována úcta mezi komunikačními partnery, nejedná se o „výchovní dialog“ uvedený v příkladech.

Lexikální označení *idea* je metatextovým komentářem *řeknu to tak* implicitně hodnoceno jako nadnesené. Částice jistotně hodnotící *prostě* má význam shrnujícího výrazu.

Objektivní nutnost deontického predikátu materializovaná ve vědomí je popsána jako podnět volního jednání směřujícího k potlačení hrozby, postojově negativně hodnocené propozice.

Téma: Udržování přátelství

No, každý opečovává své přátelství svým vlastním způsobem, já se domnívám, že je třeba zůstat si nablízku, ne třeba v názorech, ale dokonce, dokonce se stýkat spolu, tříbit se, říkat si, no to říkáš ty a já říkám něco jiného, ale nic to neznamena, pořád -sme/ pořád -sme kamarádi. Já si vzpomínám, že tak-le to muselo fungovat asi za první republiky mezi umělci, mezi spisovateli, kde se setkávali ve vinárnách, v kavárnách, i jinak mezi sebou katolíci, liberálové, komunisté, židé, prostě všecko dohromady. A byli v rozporu názorovém, ale nebyli v rozporu lidském, měli se rádi. Protože nechyběla vůdčí myšlenka, něco, co drží lidi pohromadě a k čemu se mohou vztáhnout. A to mě mrzí, to mě hrozně mrzí, že tohle se nějak vytratilo díky těm dvěma totalitám, které -sme prožili a, a díky teď poněkud neuspořádané době a neuspořádaným názorům současníků.

⁹² Gramatické užití pracuje s mírou ne jistoty, implikuje zvědavost komunikanta. Jak to asi dopadne? (Není známo jak to dopadne výsledek vzbuzuje očekávání.) Jak to mám asi vědět?! (Nejsem kompetentní odpovědět + jsem rozhořčena, že si to tazatel neuvědomuje)

⁹³ Proč se /na mě/ na něj / zlobíš? Proč asi ? (Už jsi byl pokárán, je to jasné. / Vidiš, co způsobil / co se stalo.)

Jistotní predikátor *domnívám se* je signálem evidenciálně ověřené jistoty, na níž je založena paralela se situací za první republiky. Zároveň predikátor zůstává signálem subjektivity, modifikovaný predikátor záhodnosti je hodnocen jako subjektivně modalizovaný. Propoziční význam *zůstat si na blízku* je explicitně specifikován a omezen na nemetaforické užití. Prostředkem specifikace je modální částice *třeba*, která signalizuje výběr z libovolných uvažovaných variant. Navíc implikuje výběr těsný, zahrnující jedinou z možných položek. Tím lze vysvětlit její součinnost s negací.

Modální sloveso deontické modaloty v sobě kombinuje objektivní nutnost danou společenskou situací multikulturní společnosti a předpoklad mluvčího vyslovený na základě historicky podložené evidenciálnosti. K evidenciálnosti se blíží popis vztahů mezi kavárenskými hosty, nesignalizovaná jistota, která je prezentuje jako fakt, může být z historického hlediska založena pouze na předpokladu. Předpoklad je zakotven v jistotní částici *asi*. Role společné myšlenky je prezentována jako paralelní k současné situaci a významu Cimrmana. Je jí připisována objektivní možnost ztotožnění skupiny lidí. Současná situace je z hlediska možnosti a schopnosti vztáhnout se k něčemu jako negativně poznamenaná předchozím i současným vývojem. Příslovce *nějak* vyjadřuje míru pravdivosti, nikoli způsob vzniku popsané situace.

Téma: Úspěch Járy Cimrmana

A ten Jára Cimrman je zázračný v tom, že -sme se k němu tak-le vztáhli a že se k němu vztahujeme, i když je jenom vymyšlený. Když se zamýšlím nebo zamýšlíme nad tím, čím vlas- ně ten Jára Cimrman, figura vymyšlená, vlas-ně za svého života neúspěšná, rezonuje s myšlením tohoto národa, který si ho přivlastnil, tak rychle, dá se říci tak je to asi právě tím, my -sme malý národ a ta malost nás samozřejmě poznamenala, já si myslím, že Jirka Šebánek, -dyž tedy přicházel s tou myšlenkou, -dyž tenkrát hlásil, podívej se, to musí být Jára, protože on se lidem tím-le spíš přiblíží, tím/ tím domácíým tvarem svého/ svého -ména. No, a kromě toho, --dyť to byl chudák, on/ prostě nic se mu nepovedlo. To my potřebujeme, aby/ abychom dali najevo, že když se ti něco nepovede, malý Čechu, tak to ještě neznamená, že přesto nic neznamenáš. Zkus to znova nebo/ nebo se dej na něco jiného. Proto byl všeměl, jo. / smích/ Proto byl polyglot, proto zkrátka, je to idea až nad lidská, samozřejmě nezbyvá, než se tomu smát a to je ta další věc. Když se něco nepovede, tak se to nepovede. Když se něco povede, no tak se to povede, ale nemusím -eště zase praskat pýchou, protože vzápětí přijde něco jiného a hned -sem zase zpátky dole. A takhle to máme v národních dějinách, takhle to

máme asi každý sám v sobě, v Čechách, zakódováno, a proto je ten Cimrman našinec. Proto je nám tak blízký. Snad. Každý se občas ptá, co se svým životem udělá. Možná trpí, že se mu to nevede, nebo že se dostal na jinou kolej, než chtěl. A já si mys-ím, že to je, řečeno obecně úkol v podstatě každého člověka, úkol najít svůj úkol najít místo, kam patří. Člověk celý život hledá smysl života, proč tu je, co by měl. Pokud hledá, je to v pořádku, pokud si myslí, že našel, a už se nechce hnout nikam jinam, je to špatně, protože může zůstat trčet na jednom místě, zatímco život je stálá změna. Když nechceme změny, tak to znamená, že -sme ztvrdli, že -sme zkameněli, když zkameníte, tak -ste v podstatě sám sobě sochou, a to je přesně to, co bychom neměli, nikdo z nás, dopouštět. A proto, když zas někdo tvrdí, že ten Cimrman je prostě naše socha, tak já říkám, že to není naše socha, že to je/ že -sme to my/ my každý- sme svým způsobem Jára. / smích/

Adjektivum *zázračný* vyjadřuje emocionální hodnocení míry schopnosti připisované fiktivnímu objektu komunikace, samotný fakt, že Cimrman je fiktivní bytost je uveden v přípustkové konstrukci a explicitně posiluje pravdivost emocionálního hodnocení. Důvody jeho úspěchu jsou slovesem *zamýšlet se* explicitně označeny jako evidenciálně dedukované. Dedukce není čistě osobní, jedná se o její kolektivní formu. Úspěch je synonymicky vyjádřen například výrazy *rezonovat s myšlením* a *přivlastnit si*.

Hovorový predikátor možnosti *dá se* signalizuje jeden z odhadovaných pravých důvodů. Hlubková příčina je připisována pravděpodobným účinkům syndromu malého národa. Komentor *samozřejmě* je implicitně podložen analogií s dalšími odvětvími společenského života. Formálně nedokončená struktura vyjadřující predikátorem *myslím* vlastní názor na kladně emocionálně hodnocenou myšlenku užití domácího „malého“ jména, které bylo na základě zkušenostní analogie s národním pocitem malosti vyhodnoceno jako nutně divácky úspěšné. Zdůvodnění výběru je modalizováno s nižší mírou jistoty jako pouze pravděpodobné, jak dokládá struktura *spíš se přiblíží*. Na pomezí reprodukované kontaktní částice a evidenciálního modálního predikátu je slovesný tvar *podívej se*. Implikovaná malost je vyjádřena shrnujícím výrazem *prostě*. Predikátorem nutnostní modality *potřebovat je* explicitně vyjádřena účinnost předpokladu. Analogie je explicitně připsána generalizovanému příslušníku národa, jemuž je adresována řada povzbudivých a varovných výzev. Celá myšlenka je emocionálně hodnocena jako humorná a na základě zkušenostní evidenciálnosti vychází najevo její fiktivní charakter. Úspěch i neúspěch jsou formulovány tautologicky, čímž implicitně a explicitně hodnocena jako nevýznamná. Ani jeden z případů nemá statut

premisy, proto z nich nevyplývá nutnost pociťovat pýchu, protože situace je proměnlivá a úspěch pomíjí. Evidenciální modalita generalizovaná pro celý národ je individualizována na základě implicitní premisy, která zakládá souvislost mezi množinou a jejím částmi. Nesignalizovaná modalita vytváří dojem stoprocentní jistoty, která je minimalizována osamostatněnou jistotní částicí *snad*.

Generalizovaný předpoklad hledání smyslu života se vztahuje na všechny příslušníky národa. Z množiny jsou vybráni jedinci, kteří nejsou se svým životem spokojeni. Možnostní modalita implikuje různé hodnocení vlastního života vzhledem k počátečním preferencím osobní vůle. Mluvčí vyjadřuje obecný subjektivní názor, jímž hodnotí soustavné hledání životní cesty jako dobré a žádoucí. Obecná záhodnost je vyjádřena kromě lexikálních prostředků i metaforizovanou formulí *co by měl* bez nutného sémantického doplnění.

Z inherentní proměnlivosti života vyvozuje sporem logický závěr a záběr druhého řádu, který hodnotí jako nežádoucí. Z hodnocení zpětně odvozuje záhodnost úsilí o dosažení opačného stavu. Stanovuje implicitně preferovaná typ vztahu mezi Cimrmanem a člověkem.

Téma: Hudba

Rčení, co Čech to muzikant, znám od dětství. Chodil -sem do houslí, nerad. Vrzal -sem sedum let, ale zase, i když nerad, musím poděkovat, že mě k tomu naši měli, protože naučil -sem se noty, naučil -sem se hudbu vnímat a to je velký vklad do příštího života.

Já -sem se naučil vnímat muziku vážnou v tom dětství a naučil -sem se vnímat i muziku lehkou, když -sem ráno pouštěl si vždycky rádio. Ve středu a v ne/ v sobotu vysílal Český rozhlas, za války, když -sem byl kluk, písničky, které prostě dnes přešly taky do repertoáru českých dechovek. Mně to vešlo do krve zrovna tak jako ty koncerty vážné hudby, proto já mám rád dechovku, hlásím se k ní, hrdě a velmi se mi nelíbí, když je v módě říkat dechovku, tu já nemusím, lidé ohrnují nos a domnívají se, že -sou in, že -sou prostě intelektuálnější, vzdělanější, když to naše tradiční házejí do koše. Vážíme si lidové poezie, národních písní, a zcela právem, ale kdo dnes, kromě folklorních souborů, a těch není zase tolik, kdo dnes udržuje ponětí, o tom/ o bohatství českých národních písní, dechové hudby, které je neustále mají ve svém repertoáru, které se vracejí dokonce k těm, které -sou už dávno zapomenuté. Vždyť Antonín Dvořák, Bedřich Smetana, naši nejlepší, se hrdě hlásili k venkovským kutálkám a říkali, na nich -sme

vyrostli. Tam -sou kořeny české hudebnosti, tak, mordyjé Klatovy, proč bych se měl tvářit, že -sem něco lepšího, a zpívat anglicky něco, čemu nikdo nerozumí, co nemá melodii, co nemá možná ani harmonii, protože v té spoustě zvuků ji nenajdu, když tady máme naši českou muziku, která samozřejmě může být v každé písničce. Jednou je ta písnička dobrá a podruhý za moc nestojí. To je v pořádku, ale copak všechny opery -sou na Státní cenu nebo na nesmrtelnost, taky ne. Myslím si, kdo nemá na operu, kdo nemá na symfonii, kdo nemá na smyčcový kvartet a udělá mu dobře hezká česká písnička, kterou si může sám taky zazpívat, hned, tak tomu přece nemůžeme tuhle jeho/ tohle jeho uspokojení, to potěšení brát.

Z povědomí o generalizovaném tvrzení formulovaném jako rčení volně vyplývá specifikovaný vztah mluvčího k hudbě. Mluvčí explicitně tematizuje změny tohoto vztahu vázané na průběh života a hodnotící odstup. Nepreference se mění ve zpětnou preferenci vyjádřenou formálně negací preferenčního predikátoru *být rád*. Změna hodnocení je prezentována vzhledem k přínosu aktivity jako objektivně pragmaticky nutná. Je společensky vhodné poděkovat za umožněný prospěch. Tranzitivní predikátor dynamické modality *naučit se* objektivně popisuje vznik vztahu k jednotlivým hudebním žánrům. Z existence tohoto vztahu vyplývá preferenční hodnocení obecně pojatých cizích názorů. Cizí názory jdou interpretovány předpokládaným referativně užitým jistotním predikátorem *domnívají se*. Nevhodnost názoru je prezentována v kontrastu s objektivními zásluhami hudebního žánru v přítomnosti a minulosti. Hodnotící řečnická otázka je ponechána bez odpovědi, její hodnotící zařazení lze odvodit z emocionálního výrazu *mordyjé Klatovy*. *Nutnostní* význam predikátu *mít* je implicitně popřen existencí variantního řešení. Implicitní protiargument poukazující na proměnlivou uměleckou hodnotu je podivově řečnickou otázkou ve spojení s příklady kvalifikován jako obecně platný pro tvorbu. Mluvčí subjektivně podporuje právo jedince na vlastní názor formulované jako nedostatek společenského oprávnění upřít názor vyjadřující osobní vkus a preferenci.

Téma Stárnutí a vážnost

Kdo si myslí, že, čím je starší, tím má být jaksi reprezentativnější, důstojnější, tak většinou právě zůstane a zkamení taky. Já si třeba říkám, že když spisovatelé na stará kolena často přepisovali svá úspěšná první díla, tak nikdy jim nepomohli, ale vždycky je zkazili, a to je právě to, že se pře/ že se začali brát příliš vážně, oni najednou měli pocit, že – sou umělci možná i národní, zasloužili a tak dále, ne blbost, to přece

tak-le není. Tak bych si rád vzpomněl třeba na situaci v roce 1969, kdy- sem přišel do redakce, pěšky, protože tenkrát byla ta akce „Chod'me pěšky“ jako na protest proti okupaci, bylo rok po vstupu vojsk a Jirka Šebánek přišel do redakce, tak-le vstal, přišel tedy, dal si tak-le nohu na židli a začal si masírovat lejtka a říkal: „Ach ten český vodboj.“ A my -sme se tak smáli a tak -sme se krásně odreagovali, a tam -sme pochopili, co to je, nebrat se vážně⁹⁴ a tam -sme mys-ím potom správně nastoupili tu cestu i na tom divadle, že prostě my důstojní, co si hrajeme na vědce, pan profesor, pan doktor, pan inženýr, -sme schopni se přestrojit a po přestávce dělat šprťouchlata prostě lidem, aby se smáli a vůbec nemáme pocit, že- sme ztratili svou důstojnost. Mně se vždycky líbí každý, kdo umí sám sebe shodit, kdo ví, že shodí-li se, neutrpí.

A tak mám-li ten vzkaz formulovat jasně a pregnantně, řeknu: Neberme se příliš vážně.

Osobní tázací zájmeno vylučuje mluvčího z množiny obecných referentů, zastánců prezentovaného názoru založeného na obecné záhodnosti, jejímž zdrojem je presuponovaný společenský tlak. Kvantifikované oznámení důsledku je založeno na kataforicky specifikované evidenciálnosti, která je sama totálně kvantifikovaným příkladovým úsudkem mluvčího. Důvod vzniku propozice je implicitně odhalován jako náhle zvýšené sebehodnocení jedince, které emocionálním výrazem *blbost* je hodnoceno jako krajně nepravděpodobné. Částice *přece*, která má funkci uvádět podpůrné důkazy uvádí pouze tautologii, což zpětně dokazuje, že jde o osobní emocionální hodnocení.

Mluvčí popisuje příklad žádoucího jednání a jeho důsledků, uvádí posluchače do minulé situace. Reference k cizímu nadnesenému hodnocení situace je implicitně elidovanou příčinnou spojkou hodnocena jako motiv prospěšného jednání, jehož žádoucí hodnocení mluvčí vyjadřuje účinkovou částicí *tak* a hodnotícím adverbium. Mluvčí podporuje kladné hodnocení i dále, preferovaným přesvědčením, že jsou jako divadelní soubor schopni analogicky působit na diváka. V závěru explicitně vyslovuj generické kladné hodnocení této schopnosti shodit se jako preferované dovednosti.

Závěrečný vzkaz formuluje jako generickou výzvu k jednání hodnocenému jako subjektivně záhodné.

⁹⁴ Instruktaž vztahující se k minulé aktivitě kolegy Šebánka nepřímo dokazuje přítomnost redaktora v relaci.

6.3 Vzkaz vyhodnocení

Formálně jde o texty se stabilním ukončením, jehož komunikačním účelem je udělení obecné rady podložené implicitní subjektivní evidenciální zkušeností mluvčího. Dalším formálním specifikem je absence verbální prezentační složky pořadu. Mluvčí, lidé s puncem kvality, jsou osobnosti komunikující pro převážnou část reakce monologickou formou, z čehož vyplývá konstitutivní rys pořadu, přítomnost presuponovaného posluchače, za primárního pasivního posluchače, vnímatele, lze označit redaktora popřípadě štáb. Monologická komunikace převládá v té části textu, která je zaměřená ke splnění komunikační funkce sebevystižení a obecného doporučení.

V doprovodných částech textu se mohou objevovat dialogické pasáže zpravidla situačně zakotvené. Jejich vliv lze z hlediska sdělného hodnotit jako pro koncového příjemce textu velmi omezený, oba komunikační partneři nejsou často ani identifikováni. Z interakčního hlediska je vliv vedlejších komunikantů podstatně větší, přispívají k autenticitě projevu, v některých případech přímo umožňují natáčení pořadu v daném formátu. Jedná se především o situace v nichž je pragmaticky presuponována přítomnost dalších osob, které sama o sobě podmiňuje vznik komunikace. Modelovým příkladem je přítomnost publika na přednáškách a kulturních akcích.

S ohledem na koncový komunikační záměr tvořený subjektivně odůvodněnou sebe prezentací lze předpokládat, že mluvčí budou využívat převážně prostředky vyjadřující a implikující vysoký stupeň jistoty modifikovaný zejména působením komunikačních maxim.

Vnitřní propracovanost tématu je také důvodem jasnějších, lineárnějších formulací než vykazují pořady čistě spontánně dialogické a interakční.

Forma pořadu je silně závislá na prostředí komunikace a komunikační roli, kterou hlavní host aktuálně přijímá, na jeho postavení vůči komunikačním partnerům závisí zejména zvolené apelové formy a jejich morfologická či lexikální realizace. Jedná se zejména o škálu prostředků pro vyjádření sdílené nutnosti a implantovaného názoru. Mezi morfologickými a lexikálními prostředky mluvčí volí zejména v závislosti na požadované síle ilokuční funkce. Konečná síla vychází ze systémového protikladu jistotní a nutnostní modality.

6.4 Na plovárně s Maximem Velčovským

1 ME: *Dobrý večer. Žijeme v době, kdy jsme ze všech stran obklopeni předměty. Některých předmětů si vážíme, jiné nám poslouží třeba jen na jedinou minutu, než z nich vypijeme pivo, a pak končí nenávratně v odpadcích. Jako například takový plastový kelímek. Ale pak může přijít někdo, kdo se na ten kelímek podívá jinýma očima a udělá zdánlivě nepatrnou změnu. Odlíje ten kelímek ze skla. A v tu chvíli se z předmětů denní spotřeby může stát šperk vašeho stolu. A tím mužem, který tohle dokáže, je náš dnešní host Na Plovárně, držitel ceny Czech Grand Design, Maxim Velčovský. Dobrý večer.*

1 ME Označení je objektivizováno zejména užitou slovesnou osobou a bezpříznakovým indikativem, dalším prvkem generalizující objektivizace jsou výrazy neurčité kvantifikace a jejich kontrast *některé* versus *jiné*. Částice *třeba* má význam posílení neurčitosti, obraznosti přirovnání. *Minuta* nevystupuje jako časový údaj ve fyzikálním smyslu. Specifický příklad, který se stane hypertématem, je uvozen adverbium *například*. Moderátor vytváří kontrast mezi reálnou a hypotetickou objektivně možnou situací, která reálnost narušuje. Způsoby narušení jsou lexikálně signalizovány frazémem *podívat se jinýma očima*, a explicitním analytickým predikátem *udělat změnu*. Hodnocení dosahu změny vychází z evidenciálnosti a dokazuje klamavou povahu smyslů, zdánlivost kontrastuje se skutečností. Podstata změny je popsána jako akční mutace. Její důsledky jsou modalizovány objektivní možností, jejímž původcem je subjekt další výpovědi. Jako původce změny je explicitně označen dynamickým modálním predikátorem *dokázat*. Schopnosti hosta nepřímo implikuje i oznámení o ocenění za design. Host je přímo osloven a uvítán performativně i pozdravem.

2 MV: *Dobrý večer.*

2 MV Host dokončuje standardizovanou replikovou dvojici.

3 ME: *My vlastně, když mluvíme o ceně Czech Grand Design, tak my tu máme, abych tak řekl, předmět doličný. Nebo jeden z předmětů doličných, za který jste tuto cenu dostal. To je tahle váza, že?*

3 ME: Moderátor zahajuje rozhovor tématem designérské ceny, k níž se váže přinesená váza, metaforickou transpozicí subjektivně označovaná jako *předmět doličný*, ke zdůraznění zásluh o cenu je oznámení reformulováno ve smyslu

kvantitativním, přesnějším odkazem na jeden z předmětů doličných. Identitu předmětu si moderátor komunikativně nechává potvrdit.

4 MV: *Ano, je to jeden z předmětů. Já jsem byl nominovanej za/ za pár návrhů, který se v tom roce realizovaly. Tohle je jeden z nich. Vzniká vlastně díky svým předchůdkyním. Díky vázám, který navrhli mí předchůdci, legendární designéři, anonymní designéři, moji přátelé. A vznikla tak, že vlas-ně -sem vyskládal ty vázy do kruhu a odlil jejich negativ. Takže ta váza samotná je vlastně jakýsi středoprostor těch váz, který ji obklopují. To zn...*

4 MV Host explicitně potvrzuje příslušnost přítomného předmětu do třídy, znovu opakuje informaci o vyšším počtu nominací s ní spojenou. Host zařazuje dílo do historického kontextu, jehož existenci kladně emocionálně hodnotícím predikátorem *díky (čemu)*. Abstraktní vazba je vysvětlena identifikací referentu lexému předchůdkyně. Paralela mezi předchůdkyněmi a předchůdci je vyjádřena zachováním větné formy. V popisu konkrétního postupu při výrobě vázy hraje implicitně hodnotící roli výraz středoprostor. Podle konceptuálních metafor střed odkazuje k rysu důležitosti. Ve druhém případě lze navíc užitou částici *vlastně* považovat za lexém figurující ve svém primárním významu. Další vysvětlování přeruší replika moderátora.

5 ME: *Já to budu pomaličku otáčet, abychom to viděli taky na kameru.*

5 ME Vyslovuje záměr do blízké budoucnosti, na hranici přítomnosti, a jeho zdůvodnění.

6 MV: *Na tý váze vlas-ně najdete odlitky klasickýho, toho čočkovýho pùllitru, kterým pili všichni za socialismu, od Jiřího Brabce.*

6 MV Host simultánně popisuje ukazovaný artefakt, hodnotí jeho části, co do míry originality, klasický je užito ve významu *v daném kontextu uzuální*. Samozřejmý předmět, jemuž je připisována všeobecná známost daná užíváním je představen nově jako dílo svého tvůrce.

7 ME: *Jo, ten je tady.*

7 ME Moderátor ukazuje relevantní část vázy, potvrzuje pravdivost předchozího oznámení.

8 MV: *Málo lidí ví, že to navrhl on. Vázy, který se používaly na hřbitovech, dneska už -sou rozkradeny. Váza od Daniela Piršky z porcelánu, vázy od nejslavnějšího finského návrháře nebo skleničky od Tapiho*

Virkaľy. Chtěl -sem tím říct, že žádný nový tvar nemůž e vzniknout bez toho, aniž by ste/ nebo aniž by se člověk inspiroval minulostí, nebo aniž by člověk znal minulost. Takže je to takovej vlastně pomník.

8 MV Host dál popisuje artefakt, znovu navazuje upozorněním na autora půllitru. Kvantifikuje své subjektivní přesvědčení o míře obecné známosti autora, které může být podloženo nesignalizovanou evidenciálností. Pracuje s obecně kladně hodnocenou výjimečností, dává divákům možnost patřit mezi *málo lidí* a nepřímo na ně apeluje, aby si zajistili příslušnost ke skupině znalostí dalších prvků artefaktu. Využívá obecných předpokladů vyslovených na základě omezené evidenciálnosti. Komplexní popis uzavírá vyslovením záměru díla poukazovat na historickou kontinuitu umění.

9 ME: Ale to muselo být technicky docela náročné. To -ste postavil ty vázy kolem dokola a fakt -ste je vyplnil nějakou hmotou?

9 ME Moderátor vyslovuje podiv nad technickým řešením a implicitní uznání tvůrci, žádá o specifikaci pracovního postupu, jehož závazné ověření subjektivně potřebuje.

10 MV: Já -sem je musel --dycky zafixovat, a/ aby se nehmuly, a pak vlastně lijete tu sádru, aby ty vázy nespady a nerozbily se. Takže to byl/ byl to takovej trošku proces, ale nebylo to zas tak až náročný.

10 MV Popisuje nutný postup vedoucí k dosažení cíle. Hovorovým výrazem *proces*⁹⁵ hodnotí zdlouhavost výroby. Časový relátor *vždycky* implikuje počet opakování kroku, jehož účel je explicitně vyjádřen. Po popisu podmínek provádí mluvčí transpozici osoby, zdá se, že se jedná o pouhý druh neurčitosti, generalizace, jímž mluvčí implikuje jednoduchost kroku. Substantivum *proces* tematizuje pouze zdlouhavost, nikoli technickou stránku výroby.

11 ME: No, vy -ste po rodičích, podědil nejenom talent, ale -eště teda úžasně jméno. To je přece výhoda, ne?

11 ME Moderátor oznamuje objektivizované informace, talent doložený odbornými cenami. Subjektivitu pozitivního hodnocení hostova jména moderátor nesignalizuje. Spojení obou atributů pod jedním hodnotícím pólem je vyjádřeno částicí *přece*.

⁹⁵ Lze uvažovat o hovorovosti ve smyslu neosémantizace, která podporuje sémantickou záměnu slovních druhů. Struktura explicitně kvalifikující *být zdlouhavý* se mění v implicitní kvalifikaci *být proces*.

12 MV: *Musím říct, že to do jistý míry výhoda je. Když řeknete někomu, že -ste / menujete Maxim a když to řeknete -eště v roce třeba vosumdesát tři nebo (co)...*

12 MV Host důrazně potvrzuje výhodu její implikovaný přínos je jedinečnost nositele spojená s presupozicí o diskutované době.

13 ME: *Jasně.*

13 ME Moderátor souhlasí s implicitním obsahem výhody. K vyjádření souhlasu využívá hovorového komentoru *jasně ve významu* odpovídajícím *jistě*.⁹⁶

14 MV: *...tak -sem byl možná jeden z mála Maximů v týhle zemi. Ačkoli si všichni mysleli, že to je po Maximu Gorkým, že -sou moji rodiče obdivovatelé Gorkého, tak to bylo spíš zapříčiněný jejich nějakým autostopem v jižní Francii. Kolem Saint Tropez se nachází městečko Saint Maxim.*

14 MV Host vyslovuje kvantifikovaný předpoklad možné platnosti propozice. Uvádí původ jména v rozporu s obecným dobově podmíněným obecným přesvědčením. Preferuje předpoklad pokřtění podle místa početí. Předpoklad je podle obecných pragmatických presupozic pravděpodobně budován na informaci z cizího jedinečného zdroje.

15 ME: *Aha*

15 ME Preferovaný původ jména byl přijat a pochopen.

16 MV: *A jim se tam tenkrát líbilo, vlas-ně -sem byl počat v tomto městě, takže/ takže to byl takovej nápad mých rodičů, dát mi tohle jméno. Proti mýmu bráchovi, kterej se -menuje Kryštof. A ten se narodil na ostrově, tam, kde je dneska Štvanice, byla porodnice, tak má takový mořeplavecký -méno.*

16 MV Původ jména je dovysvětlen a host uvádí srovnávací analogii spojenou s pokřtěním bratra podle místa narození. Nápad rodičů je kvalifikován implicitně svou existencí, přiřazením k původci, výraz *takový* je v tomto kontextu polyfunkční. Může se jednat o pouhý prostředek formulace mluvené řeči, i o blíže nespecifikovanou emocionálně hodnotící klasifikaci.

17 ME: *No jo.*

⁹⁶ Vztah mezi *jistě* a *jasně* by bylo možné popsat na základě konceptuálních metafor vidění a vědění, které se vzájemně částečně překrývají. Vidět znamená vědět, jak dokazují i některé typy evidenciálnosti. Tedy, co je jasně viditelné, je jisté, pochopitelné.

17 ME Moderátor vyjadřuje souhlas s informacemi, sdílí implicitní klasifikaci názoru, nemá potřebu ji zpochybňovat.

18 MV: ... takže - sme / máme takovýhle -ména s bratrem.

18 MV Host obecným deiktickým anaforickým výrokem konstatuje opakovaný fakt, signalizuje vyčerpání tématu. Částice *takže* má shrnující funkci.

19 ME: Protože já kromě vás znám snad jediného u nás žijícího Maxima, ten se jmenuje Mededa, ale ten je z Beninu.

19 ME Moderátor se vrací k charakteristice neobvyklého jména a podporuje ji evidenciální zkušeností, adverzativní strukturou upírá prezentovanému faktu limitující vliv na neobvyklost. Kvantifikace *jediný* neobvyklost podporuje, stejně jako zmínka o původu, který ji ještě posiluje.

20 MV: Aha, jo. A nehrál / nehrál náhodou Na Zábradlí taky občas, nebo kdysi?

20 MV Host vyjadřuje pochopení souvislostí snaží se dosáhnout identifikace osoby pomocí dotazu tematizujícího předpokládané působíště svého jmenovce.

21 ME: Je to možný. On je teda hodně tmavý.

21 ME Moderátor připouští možnou platnost předpokladu, vzhledem ke stabilní úrovni jistoty mezi otázkou a odpovědí nabízí alternativní identifikaci popisem vzhledu.

22 MV: Jo.

22 MV Host přijímá informaci jako nepochybný fakt.

23 ME: Takový hodně tmavý a hodně veselý.

23 ME Moderátor doplňuje popis vzhledu o konstitutivní povahové rysy.

24 MV: Nebo v Ypsilonce dokonce!

24 MV Host navrhuje pravděpodobné působíště osobního objektu komunikace na základě znovunabytí vědomosti s emocionálním důrazem. Výraz *dokonce* implicitně hodnotí prestiž jako vyšší než u druhého srovnávaného objektu.

25 ME: Ano, ano, ano!

25 ME Moderátor rovněž s důrazem souhlasí.

26 MV: Tak tu hru -sem viděl.

26 MV Host přechází k novému subtématu tvorba diskutovaného herce, vyslovuje osobní evidenciální zkušenost s existencí její části.

27 ME: Jo.

27 ME Moderátor přijímá informaci jako implicitní zdůvodnění povědomí o díle.

28 MV: *A bavit -sem se, musím říct.*

28 MV Host postojově hodnotí úroveň hry, na lexikální úrovni jde o hodnocení implicitní. Pragmaticky lze na elidovanou pozici doplnit kladně hodnotící výraz.⁹⁷ Struktury modálních sloves ve spojení s verby dicendi představují prostředky posílení ilokuční síly oznámení.

29 ME: *No Vás fascinujou ty předměty denní spotřeby, ale to je nikdy nekončící inspirace, ne?*

29 ME Moderátor zavádí nové téma jako informaci o hostu určenou formálně jemu samému. Téma hodnotí jako implicitně nevyčerpatelné, věčně inspirující, proměnlivé, vzhledem k presuponované životnosti objektů.

30 MV: *To je, no, ačkoli / ačkoli mi někteří lidi jako říkají, že -sem fascinovanéj jako socialistickými produkty, tak to vlas-ně úplně tak není. Ale já prostě ten design jako chápu jako zajímavý a důležitý pole. A vlas-ně ty věci ty kelímky vznikly už na škole před/ prostě před nějakými jedenácti dvanácti lety a/ zajímal mě ten fenomén prostě existujícího tvaru. A říkal jsem si, že jako určitou dobu člověk nemusí úplně být jako super kreativní a super tvořivý, protože vlas-ně v určitý fázi se ty studenti učej nějakým/ jakoby bojovat s nějakou originalitou. A žijou v depresi, že nic nového vymyslet nemůžou. A můj názor je, že vlas-ně věci všechny, který děláme, -sou o kontextu. Stejně jako to mají herci, jako to mají spisovatelé, tak prostě celý život nebo celý generace já nevím, vod/ vod Shakespeara přes Kunderu až po Viewegha, píšete vo lásce mezi mužem a ženou. A všichni spisovatelé musí být v totální depresi, když si uvědoměj, že vlas-ně budou zase další, kdo bude psát na stejný téma. A vlastně v tom designu to je podobný. Vy musíte žít s tím vědomím, že před váma bylo vynalezeno kolo a hrnčířskej kruh, a prostě ty léta se to posunuje furt vo milimetry, a vy -ste další, kdo bude posunovat s téma milimetráma. Takže takhle k tomu člověk prostě musí přistupovat. Tak to je.*

30 MV Host souhlasí s rozsahem inspirace, hájí svoje preferované téma, před nespecifickou skupinou příjemců, staví do kontrastu cizí mínění a realitu

⁹⁷ Pragmatická maxima taktu umožňuje elidovat adverbiální kvalifikující výraz z přání, protože interakčně žádoucí přání je kladné s výjimkou transpozic typu *zlom vaz*.

subjektivního pojetí. Důležitost designu je formulována jako subjektivně hodnocená základní premisa z níž se odvíjí zájem o tvar a první z řady projektů jednoho typu. Projekt je produktem minulého subjektivního přesvědčení o postradatelnosti originality ve prospěch osobního zrání jedince. Schopnost vytvořit si pozici vůči originalitě je nutnou vývojovou fází, průvodní obecně připisovaná deprese má status nevyhnutelného důsledku pevného osobního přesvědčení o nemožnosti realizovat propozici. Libovolnost vztahující se ke třídě příkladů je signalizována jistotní predikací *já nevím*. Vlastní názor je explicitně signalizován a formulován jako hledání řešení v kontextualizaci umění. Je podpořen analogií s dalšími uměleckými žánry.

31 ME: *No, u těch kelímků, tam je zvláštní fenomén toho, že to jakoby není pracné. Že ten nápad je výtečný, ale každé si řekne, no jo vlas-ně tak von to jenom vodlil, že? No, a musí to přece někoho napadnout.*

31 ME Moderátor upozorňuje, že za jedním hostovým dílem přes veškerou kreativitu není vidět úsilí, což je předpokladem pro obecné negativní etické hodnocení založené na preferenci náročné práce. Subjektivita generalizovaného hodnocení je signalizována přirovnávacím výrazem *jakoby* s významem hloubkové hypotetičnosti jako by to nebylo pracné.

32 MV: *Já -sem tím tenkrát taky pěkně naštvál, vlas- ně profesor tenkrát nebyl úplně nadšený, protože zatímco ostatní modelovali a dělali jako spousta práce, tak já -sem si prostě přišel a vodlil jsem to a bylo to. Ale pak prostě zajímal mě na tom ten moment, kdy vy odlijete tu normální věc, na kterou upozorníte, a ty lidi si najednou začnou prostě všimát ty věci, z který jako každé den pijou a vyhazují to. A najednou vlas- ně nám to slouží léta doma. A tím pádem je to svým způsobem ekologičtější.*

32 MV Host přijímá předpoklad na základě evidenciální zkušenosti vyplývající z explicitního srovnání tvůrčí námahy. Host dílo obhajuje jako možnost pozorovat účinky ozvláštňených prvků na příjemce. Ozvláštňení vede k nastolení emocionálního vztahu

33 ME: *A taky, abychom nebyli nespravedliví, na těch vinných skleničkách -ste přidělal -eště nožku. Nožka je docela práce.*

33 ME Moderátor uvádí příklad artefaktu s vyšší mírou ručního zpracování, které hodnotí jako vzhledem k presuponovaným výtkám dostatečné. Výraz *docela* vyjadřuje relativní nutnou míru úsilí pro vznik díla obecně přijatelného jako produkt tvůrčí umělecké práce.

34 MV: *Přesně tak. To byl takovej upgrade, takový jako rýpnutí do těch someliérů, že ten kelímek na té noze funguje taky.*

34 MV Host souhlasí a stanovuje hodnocení tvůrčího přínosu vlastní práce anglicismus *upgrade* užitý jako hodnotící výraz implicitně potvrzuje platnost konceptuálních metafor založených na předpokladu „lepší je výše.“ Host popisuje také záhodný účinek na skupinu příjemců. Záhodný účinek *rýpnutí* je zakotven v předpokladu úspěšného naplnění voluntativní modality.

35 ME: *No právě. Máte doma hodně věcí?*

35 ME Moderátor přechází k tématu nastíněnému v úvodu pořadu. Nové téma je zavedeno zjišťovací otázkou.

36 MV: *To mám. Já -sem jako úplně maniak do sbírání. A zaměřuju se v poslední době mám vlas- ně jednu z největších sbírek jako sbírku lisovaného skla českého. Vlastně díky tomu vznikla i ta váza. Pak sbírám takový jako bizarnosti jako skládací metry, dětský zbraně... Já jsem takovej kontejnerovej typ, tahám prostě věci, zajímavý věci, co mě jako fascinujou, a nechám to působit jako buď v ateliéru nebo ve sklepě, pak to prostě dodělávám, předělávám.*

36 MV Host doplňuje kladnou odpověď lexikální gradací s komentorem *úplně*. Deiktické *to* má funkci důrazného oznámení, v tomto případě kladné odpovědi na otázku. Na důkaz pravdivosti oznámení uvádí výčet sbírek, hodnotí jejich přínos pro vlastní osobu. Host uvádí vlastní metonymickou typologii a její tvůrčí důsledky jako sled uzuálních indikativů.

37 ME: *Ono to chce asi čas, kolem té věci musí člověk chvilku chodit, ne?*

37 ME Moderátor vyslovuje předpoklad o průběhu sbírání inspirace. Formálním indikátorem voluntativní modality vyslovuje objektivní nutnost vedoucí k dosažení záměru.

38 MV: *To já si myslím, že / jako -sou autoři, umělci, který maj rádi čistej stůl, což není špatný, ale já mám rád věci, když jsou na stěně, když jsou*

kolem. A vlas- ně vy se na ně díváte, já mám prostě sto padesát konvic, sto padesát přístupů různých lidí, který vymejšleli, jak to má týct, jak to má fungovat, abyste se nepobryndal, aby to nekapalo a nezašpinil -ste si ubrus, nebo vůbec neprasklo to/ a vlasně jako najednou vlas- ně jako vy to vidíte a můžete na to reagovat.

38 MV Host popisuje preferované tvůrčí prostředí v kontrastu s hypotetickou množinou umělců *s čistým stolem*. Úspěšnost hodnotí pouze subjektivně, prostou signalizovanou opozicí proti hypotetickému přístupu, z níž nevyvozuje důsledky, neprosazuje žádnou variantu vyjádřenou preferencí. Host se pokouší o integrující transformaci slovesné osoby vtáhnout moderátora do propozice a implantovat mu obecnou možnost jednat subjektivně jako volně podmíněnou.

39 ME: *Ještě sbíráte ovladače?*

39 ME Moderátor se snaží zjistit, zda dosud platí pravdivost propozice. Klade prostou zjišťovací nepresumptivní otázku.

40 MV: *Ovladače od televizí taky sbírám.*

40 MV Host potvrzuje platnost předpokladu zahrnutím tematizované třídy do vyšší třídy sbírek.

41 ME: *To je teda, to je úplně absurdní. To je docela ohavný předmět.*

41 ME Moderátor emocionálně a esteticky hodnotí předmět. Lexikální vyjádření neočekávanosti je založeno na presuponované estetické citlivosti umělce a kontrastujícím hodnocení objektu.

42 MV: *Ale těch mám...To je ohavný předmět. Já mám jako... Mně ty ovladače připomínají jako domy, já z toho dělám takový jako zátiší a vono to vypadá jako Manhattan, -dyž dáte ty jako vysílačky vedle sebe. Takže dělám takový jako velký obraz už léta. A těch jako ovladačů mám nejmíň z té sbírky, těch váz mám daleko víc.*

42 MV Souhlas s hodnocením a jeho kontrastivní vysvětlení uvádějí předmět jako zdroj tvůrčí asociace. Host popisuje návaznou tvorbu, včetně důležitosti a míry preference tohoto odvětví.

43 ME: *To znamená, co je, ve vašem případě, nejmíň?*

43 ME Moderátor se snaží získat kvantifikovanou odpověď konkretizující relativní počet uvedený hostem.

44 MV: *No, desítky, možná ke stovce.*

44 MV Neurčitá kvantifikující odpověď je uvedena jako možný přibližný odhad uvozovací částicí *no*.

45 ME: *Ke stovec? No to je strašný. / smích/*

45 ME Moderátor vyjadřuje podiv nad rozsahem sbírky s nevážným záporným hodnocením.

46 MV: *Těch metrů mám víc, těch už mám pár kilometrů nasbíraných. A váz mám pár tisíc.*

46 MV Host vyjadřuje explicitní srovnání rozsahů jednotlivých sbírek, čímž zároveň implicitně pragmaticky obhajuje relativně malý rozsah nejnižší umělecky hodnoceného odvětví.

47 ME: *Měl -ste jako kluk stavebnici Merkur?*

47 ME Moderátor zavádí novou otázku týkající se zjištění minulého vlastnictví.

48 MV: *Neměl. Já jsem měl takový to bulharský Lego, který se nedalo nikdy...*

48 MV Host odpovídá záporně a doplňuje informaci o alternativní hračce a její použitelnost signalizovanou jako nemožnost realizovat presupovaný cíl.

49 ME: *Jo, jo, jo.*

49 ME Moderátor vyjadřuje ujišťující pochopení nedoformulovaného oznámení umožněné vlastní zkušeností přímou nebo analogickou.

50 MV: *...vyskládat jakoby víc než tři kostky. Takže člověk dělal půdorys celěj život.*

50 MV Host dokončil popis využitelnosti a důsledků z toho obecně plynoucích, jež byly frází *celej život* hodnoceny jako nežádoucí měrou stereotypní.

51 ME: *smích*

51 ME Vokální reakce vyjadřující souhlas a pochopení.

52 MV: *Protože když jako by dal pět kostek navíc, tak se to hroutilo ty baráky.*

52 MV Host vysvětluje poslední oznámení jako nehyperbolické, logicky nutné.

53 ME: *Ano, to si pamatuju.*

53 ME Moderátor vyjadřuje souhlas s popsaným hodnocením na základě evidenciální zkušenosti.

54 MV: *A potom nám začali známi dovážet v igelitových taškách ze Západu Lego, a to bylo úžasnej fenomén, protože to je nejkreativnější hračka pro dítě, jaká může bejt. Tam si --dycky jako můžete postavit, co chcete. A my --dycky/ já -sem*

--dycky / jak poztrácíte ty kostky, tak musíte improvizovat.

54 MV Explicitně kladně postojově hodnocená změna, kladné emocionální hodnocení je racionálně zdůvodněné přítomností klaného rysu kreativity, stanovení v možnosti uplatnění vlastní vůle a subjektivně zapříčiněné nutnosti improvizovat.

55 ME: *No to je pravda.*

55 ME Moderátor souhlasí s objektivní platností obsahu repliky.

56 MV: *A to je možná / to byl možná zase začátek nějakýho procesu, kdy to dítě se prostě začne jako tvořit.*

56 MV Host přepokládá, že probuzená schopnost improvizace je začátek tvorby, předpoklad je modalizován s poloviční jistotou jako *možný*.

57 ME: *Vy už jste z toho socialismu tak moc nezažil, že jo?*

57 ME Moderátor nastoluje téma zkušenost se socialismem, předpokládá její nízkou osobní úroveň, žádá potvrzení předpokladu. Forma tázacího dovětku naznačuje preferenci potvrzení předpokladu.

58 MV: *Já jsem do třinácti let ho absolvoval.*

Host explicitně udává délku osobní zkušenosti, predikát *absolvovat*⁹⁸ implicitně vyjadřuje negativní hodnocení doby jako obtížné.

59 ME: *Ale dozvuky ještě jo.*

59 ME Moderátor klasifikuje zkušenost hosta na základě kompromisu mezi svým a jeho přístupem, objektivní hodnocení reformulace lze spatřovat ve vyjádření předpokládané síly vlivu socialismu, kterou popisuje jako *dozvuky*.

60 MV: *Dozvuky jo.*

60 MV Host souhlasí s kvalifikací i s mírou své účasti.

61 ME: *To byla ještě ta doba, kdy existovaly předměty, které měli téměř všichni.*

⁹⁸ Absolvovat je popsáno ve dvou významech dokončit; zúčastnit se od začátku do konce. Z druhého významu, který akcentuje trvání lze pragmaticky odvodit předpokládanou existenci překážek.

61 ME Moderátor charakterizuje dobu jako stylově téměř jednotou, pokud jde o vlastnictví rozšířených, implicitně nezbytných, věcí. Hodnotící oznámení je dvojnásobně relativizováno. *Existovaly předměty* obsahuje implicitní neurčitý kvantifikátor typu *některý*. *Téměř všichni je rovněž* netotální kvantifikátor. Předpoklad potřeby a nezbytnosti většinou vlastněných předmětů je tedy v první řadě kulturně pragmatický.

62 MV: *To je pravda.*

62 MV Host souhlasí s retrospektivní klasifikací.

63 ME: *To už dneska skoro není.*

63 ME Moderátor v kontextu komunikace srovnává dvě období, novější rematizátorem *už* ve spojení se širším temporálním odkazem *dneska* prezentuje změnu situace v bezmála opačný stav. Oznámení má formu nesignalizované evidenciálnosti.

64 MV: *-neska to paradoxně začíná být znova. Protože máte takový ty diskontní řetězce, kde nakupuje docela dost lidí. S tím jako člověk určitě jako bojuje nebo/ nebo vnímá to prostě jako tapetu.*

64 MV Host zdvořile oponuje, současný stav interpretuje vzhledem k minulosti jako paradox a zdůvodňuje ho konzumními vzorci nakupování, které vytvářejí smyslově evidenciální uniformitu.

65 ME: *Přesně.*

65 ME Moderátor bezvýhradně souhlasí. Využívá nevětnou formu komentoru.

66 MV: *A je to pravda, že na tom jsou některý věci, s kterými pracuju, - sou i založený, že vy vnímáte nějakou tu tapetu, věci, konkrétně třeba ten Ornament a zločin, který -sem navrhoval, byla hlava Lenina s takovým cibulákovým tetováním. Já -sem zaznamenával, že některý lidi prostě, když viděli toho Lenina, tak říkali, no to je to je přece jako strašný jako. Ty tady děláš Lenina, --dyť to je tyran, jako kterej způsobil svým způsobem genocidu určitýho charakteru. Byl to takovej ten jako komunistickéj symbol. A pak se najednou soustředí na ten cibulák, začali se jako usmívat, zapomněli na tu hlavu, zapomněli na tu ideologii a chytli se toho ornamentu. A to je moment, kterej v tom designu je strašně důležitěj. A vůbec v každodenním životě. My se/ my vnímáme nějaký fasády, nějaký tapety, nějaký oblečení, který nosíme, a podle toho jako si generujeme nějaký informace o těch lidech.*

66 MV Host popisuje upozorňování na uniformitu jako tvůrčí postup, uvádí příklad takto zakotveného projektu a rozporné reakce na něj založené na míře schopnosti vnímat celý nový celek a porovnávat ho se starým základem. Tvůrčí postup vychází z předpokladu, že většinový názor je založen na existenci stereotypů. Kladně hodnotí změnu stavu provázenou vznikem schopnosti vnímat nové prvky. Změna stavu je zakotvena v adverbiu *najednou*. Kladné hodnocení je vázáno na percepci signálů hodnocení, který je interpretován kladně a recipročně vyvolává kladnou reakci. Intelektuálně je tento stav hodnocen jako *důležitější* s rozšiřujícím se sémanticky zřetelovým zařazením. Generalizovaný výrok je prostředkem implicitního vyjádření předpokladu.

67 ME: *Vy děláte u některých věcí limitované série, to se týká myslím zrovna téhle vázy zrovna, že? Těch je padesát?*

67 ME Moderátor oznamuje hostovu aktivitu jako nové téma, žádá o potvrzení správného zařazení příkladu. Jistotní predikátor *myslím* se může týkat obsahové i konstrukční roviny textu. Další částí dotazu je žádost o přesnou kvantifikaci.

68 MV: *Těch je padesát kusů.*

68 MV Host potvrzuje kvantifikaci.

69 ME: *A teď dobře, tak uděláte padesát kusů, a přijde chvíle, kdy padesát kusů je pryč. Zavolá vám newyorská galerie, že chce tu vázu. Tak co teď?*

69 ME Moderátor nastiňuje pravděpodobnou hypotetickou situaci s problémem v nedostatku artefaktů pro implicitně hodnocené důležitého klienta. Moderátor žádá hosta, aby popsal řešení.

70 MV: *V tomhle případě -sem to navrhoval prostě pro klienta, takže to řeší von. Ale je to když prostě dojdou, tak je konec. Tak se to fakt nedá jako ošálit. Jako nejsme podvodníci, abysme prostě si osignovali jako deset kusů navíc a pak je jako rozprodávali. Je to prostě tak, je jich padesát, a ty lidi, co o to maj zájem, prostě musí být rychlejší.*

70 MV Host vychází z konkrétního příkladu a uvádí místo odpovědi cizí osobní odpovědnost. Obecně vyjadřuje jednoznačnou neřešitelnost situace a nemožnost najít řešení. Nemožnost je potvrzena komentorem *fakt*. Presupované řešení je eticky klasifikováno jako nežádoucí odpověď s negativní klasifikací třídy osob. Řešení situace z hlediska zájemce je prezentováno jako objektivní nutnost uspět.

71 ME: *To znamená, že kdyby k téhle situaci došlo, tak vy máte těch/ ty dva rezervní? Nebo kolik?*

71 ME Moderátor žádá o přesný popis výchozího stavu za hypotetické situace.

72 MV: *Já jako autor dostávám prostě dva tři kusy.*

72 MV Host potvrzuje předpokládanou situaci o přibližnou kvantifikaci.

73 ME: *Autorské.*

73 ME Moderátor explicitně označuje určení zbylých artefaktů zakotvené v termínu *autorský exemplář*.

74 MV: *... autorský, který prostě dávám svým bližním, takže vím, že tam někde jsou, ale prodat je nemůžu. Jako rád si tu věc ponechám, protože to je jedinej důkaz vo tý, kromě fotografie důkaz vo tom procesu. A zrovna u téhle vázy je to tak jako blížkej proces, že si nedovolím ty vázy nějak pustit.*

74 MV Host popírá osobní vlastnictví a možnost prodat objekty s vysokou subjektivní dokumentační hodnotou. Nemožnost prodat vychází z platnosti subjektivní emocionální hodnocení dokumentační hodnoty artefaktu vyjádřené adjektivem *rád*. Intelektuální zdůvodnění emocionálního vztahu je vyjádřeno negací modálního slovesa subjektivního umožnění *dovolit si*.

75 ME: *To je docela absurdní věc, že to množství u toho designu jako by devalvovalo tu hodnotu. Přitom ten předmět je přece stejný! Jestli se vyrobí dvě stě tisíc skleniček, dvě stě váz, padesát váz, v čem to je, že to jakoby tu hodnotu sráží?*

75 ME Moderátor vyjadřuje adjektivní hodnocení reálné situace, kterou tvar kondicionálu prezentuje jako hypotetickou. Hypotetičnost souvisí s postojovým hodnocením. Mluvčí s výhradami připouští platnost propozice, která se mu jeví jako nelogická. Logické argumenty vyjadřuje formou důrazného oznámení v dalších částech repliky. Oznámení přitom striktně intonačně odděluje od neplatné podmínky, jejíž neplatnost zůstává na rovině presupozice a je signalizována samostatnou větnou realizací. Replika je ukončena explicitním dotazem po příčinách snižování ceny.

76 MV: *To je takovej moment, vo k-erým se jako teď strašně diskutuje. Že vlastně ten design se dostal do podoby tohoto aplikovaného umění, do podoby volného umění. Dneska se to prolíná. Jak byl ten design a art v angličtině, tak dneska je taková kategorie, který se říká design-art. Designer*

navrhne křeslo, který je jediný. Je jedinej jako kus, kterej si koupí třeba Muzeum moderního umění v New Yorku, tam ho vystaví a je prostě ve sbírkách tam a už ho nikdy nikdo nevyrobí dál. Je to strašná škoda, ale nicméně pak přijdou firmy, který jako osloví toho designéra, jestli by jim třeba nenavrhl nějakou variantu. A von tohle může udělat. Co se týká ty sériovosti, tak to je zajímavěj moment. My bysme všichni já -dycky říkám, že -dyž navrhl Sutnar ve svý době takovej ten úžasnej skleněnej servis, kterej byl jeden z prvních na světě, z toho varnýho skla, a navrhnul i porcelánovej, proč by se neměl vyrábět dál donekonečna? Ten tvar fungoval nějaký léta, ale furt se najde spousta lidí, který by to rádi kupovali. Proto se dělaj ty reedice dneska. Domluví se s potomky těch designérů a ty věci se znovu začínaj vyrábět. Je to takovej zvláštní moment. Ale ten platí jen u toho užitého jako. To rádio už nikdo nebude chtít, který se vyrábělo v roce 1930 nebo čtyřcet.

76 MV Host označuje otázku za aktuální problém, vzniklý stav vysvětluje novým statutem designu, který se přiblížil k umění. Změna stavu je prezentována shrnujícím a srovnávacím oznámením. Host na nemodalizovaném příkladu popisuje typické jednání vedoucí k šíření umění. Indikativem ho implicitně označuje za typicky reálně možné. Přechází k otázce sériové výroby, kterou hodnotí jako *zajímavou*. Svůj subjektivně odborný postoj prezentuje na příkladu, sériovou výrobu všeobecně pozitivně hodnocených výrobků považuje za záhodnou. Záhodnost formuluje jako implicitní nepovědomí o existenci překážek k realizaci propozice. Kladné hodnocení je prezentováno jako v minulosti jisté sloveso *fungoval* nevyjadřuje subjektivní modalizaci, o přítomnosti platí předpoklad nižší, ale stabilní obliby, k níž odkazují výrazy *furt* a *najde se spousta lidí*. Spousta lidí pro přítomnost implikuje ještě větší oblību v minulosti. Popisem příkladu zdůvodňuje na základě implicitní analogie i existenci reedic a popisuje proces vedoucí k jejich zavedení na trh. Úspěch reedic omezuje na užité umění a vylučuje jeho platnost pro techniku. Naprostou jistotu vyjadřuje futurem v kontextově vázaném záporném tvaru.

77 ME: *No?*

77 ME Moderátor zpochybňuje vyloučení.

78 MV: *Kromě pár retro maniaků.*

78 MV Host omezuje platnost své výpovědi na užší okruh referentů, množinu vyloučených referentů kvantifikuje jako neurčitě malou.

79 ME: *Určitě.*

79 ME Moderátor komentorem vyjadřuje úplný souhlas.

80 MV: *Protože ty funkce vlas-ně už na tom rádiu nenaladíte to, co byste chtěl.*

80 MV Host zdůvodňuje platnost obou svých předchozích tvrzení. Výpověď oznamuje objektivní, technicky podmíněnou, nemožnost dosáhnout preferovaného stavu. První je výpovědí zdůvodněno celé. Modifikované tvrzení je zdůvodněno ve své klasifikaci množiny agentů.

81 ME: *Ano.*

81 ME Moderátor vyjadřuje úplný souhlas s technickou specifikací.

82 MV: *Takže tam to tak jako u tý elektroniky nefunguje, ale u těch užitejších tvarů je to určitě vlas-ně jako strašnej fenomén. Protože některý ty věci se opravdu dělaj v limitovaných edicích. A dělaj se proto, protože jednak třeba odlít charakter týdle vázy je náročný a nemůžete to dát do továrny, která by to chrlila v masách. Na druhý straně není nic krásnějšího pro designéra, když navrhuje prostě předměty, který se vyrobí v milionech kusů a každé z nich jako může pít.*

82 MV Host shrnuje předchozí závěr a explicitně srovnává technické a umělecké předměty. Reedici označuje hovorovým intenzifikátorem jako *strašnej* fenomén. Limitovanou edici obecně ospravedlňuje technickou náročností výroby. Komentorem *opravdu* vyjadřuje jednak závaznost tvrzení, jednak zdůrazňuje omezenou dostupnost výrobku. Technická náročnost je specifikována negativním vymezením účinku. Limitované edice z vlastního profesního pohledu v kontrastu s pohledem zákazníka hodnotí jako méně preferované. Vyjadřuje nejvyšší preferenci vysokého zastoupení designérského výrobku mezi zákazníky prezentovanou v důsledcích jako možnost výrobek užívat.

83 ME: *Máte nějaký takový?*

83 ME Moderátor žádá o personalizaci předchozího obecného tvrzení, pokud je objektivně možná.

84 MV: *Třeba zrovna ty kelímky -sou desetitisícový série.*

84 MV Host plní žádost moderátora uvedením předmětu podle daných kritérií, odpověď prezentuje jako pouhý příklad, což signalizuje presupozici vyššího množství předmětů.

85 ME: *Jo. A zrovna nejsou.*

85 ME Moderátor přijímá příklad a vyslovuje dočasnou platnost kontrastní presupozice, kelímky nejsou momentálně dostupné. Spojka *a* je užita ve svém odporovacím významu.

86 MV: *A zrovna nejsou.*

86 MV Host připouští platnost kontrastujícího tvrzení.

87 ME: *Což je ovšem pro autora lichotivé.*

87 ME Moderátor vyslovený fakt postojově hodnotí z pohledu autora jako signál úspěchu.

88 MV: *Možná jo.*

88 MV Host váhavě připouští platnost moderátorova hodnocení, na váhavém souhlasu formálně participuje modální modifikátor *možná*, funkčně se na něm podílí maxima skromnosti.

89 ME: *No určitě!*

89 ME Moderátor emocionálně trvá na svém hodnocení, využívá komentor *určitě*.

90 MV: *Je paradoxní, že věci, který třeba -sem navrhl, nebo naše studio, tak se kopírujou už i v Číně. A paradoxně jako to trochu zabije tu věc na tom trhu, ten originál, protože ty Číňani to vyrobí jako nekvalitnějš. Nicméně je to desetkrát levnější, protože se to vyrábí v podmínkách jinejch než evropskejch. Takže furt člověk musí bojovat jako s nějakejma takovejma věcma. Paradoxně - sou evropský firmy, který si to vod nás koupěj jako vzorky, pošlou to do Číny a pak to prodávaj v Evropě pod svým -ménem. To jo, takhle to funguje.*

90 MV Host intelektuálně hodnotí současný stav jako implicitně nežádoucí. Významovou transpozicí se výraz *paradoxní*⁹⁹ dostává do další výpovědi, již mluvčí hodnotí dopady první propozice na situaci na trhu. Paradox lze platně interpretovat na základě agentu nežádoucí propozice. Příčinnou konstrukcí jsou uvedeny sémantické podmínky platnosti vysloveného dopadu. Mluvčí hodnotí celou situaci z hlediska generalizovaného tvůrce, vyjadřuje

⁹⁹ Paradoxní ve významu logicky objektivně protismyslný přechází k významu subjektivně hodnocený jako nikoliv vhodný.

objektivní nutnost potýkat se s daným druhem problémů. Z hlediska generalizovaného tvůrce je jako implicitně nežádoucí hodnocena aktivita překupnických firem, etické hodnocení se implicitně pojí i s nevyjádřeným důvodem negativního jednání. Pokud by byl důvod explicitně vyjádřen, nemohl by mít funkci ospravedlnění v jiném než úzkém kontextu zájmů dané firmy. Implicitní nesignalizované hodnocení je přítomno ve shrnující replice.

91 ME: *Nedá se to nějakým způsobem ošetřit právně?*

91 ME Moderátor přejímá implicitní etické hodnocení dané situace a žádá o informaci o existenci právní ochrany. Slovesný tvar *dá se* představuje lexikalizovanou formu vyjádření objektivní možnosti.

92 MV: *Nedá. Pokud nejste velká firma, tak každá registrace je zbytečná, protože když někdo udělá o jeden stupeň o jedem centimetr vyšší produkt, tak je to v podstatě nověj tvar. A vy už s tím nemůžete nic dělat. A hlavně by člověk ztratil život jako nějakým souzením se s někým.*

92 MV Host popírá možnou existenci a využití právní ochrany splnění nutné podmínky je prezentováno jako nedosažitelné, a proto nepreferované. Jako důvod host uvádí parafrázi zákona, z níž vyplývá účinnost právní ochrany daná možností jejího využití. Snaha o právní ochranu je vzhledem k presuponovanému využití života popisována jako nepreferovaná.

93 ME: *To je hrozný.*

93 ME Moderátor eticky hodnotí popsanou situaci.

94 MV: *Je to, je to prostě věc, člověk musí bejt furt napřed, dělat jakoby nový věci a nezabývat se asi tím/ těma věcma, jakoby jak se s mima jako zachází.*

94 MV Host shrnujícím *prostě* hodnotí stav jako objektivní nezměnitelný fakt, z něhož vyplývá nutnost zapomenout na minulé produkty a soustředit se na budoucí činnost, jako prostředek dosažení subjektivně implicitně žádoucí duševní rovnováhy.

95 ME: *Jsou věci, které -sou takové designérské ikony jako já nevím třeba židle Thonet. Já ji pamatuju z Violy. A já nevím, na čem se sedí hůř? Říkám si, jes--i ten designér taky v tom rád sedí?*

95 ME Moderátor prezentuje nové téma namátkou vybraným příkladem. Náhodný výběr je signalizován částicí *třeba* a částicovým užitím jistotního

predikátoru *nevím*. Moderátor vyjadřuje osobní zkušenost s předmětným objektem komunikace a hodnotí ji jako jistě nejhorší ve své třídě. Negativní preferenční hodnocení je formulováno jako nepovědomí o horší alternativě. Důsledkem osobní preference je spekulace o kritériích úspěšného designu a jejich důležitosti pro designéry označené formálně transponovaným singulárem.

96 MV: *Musím říct, že mám doma jako ve sbírce jako taky pár designérskych skvostů, který, v životě jsem nesesedl na nic horším.*

96 MV Nutnostně modifikovaný performativ vyjadřuje nutnost, pocíťovanou mluvčím v dané komunikační situaci, jako prostředek k posílení dosahu oznámení, v tomto smyslu má podobnou funkci jako komentor.

97 ME / *Smích*/

97 ME Moderátor neverbálně vyjadřuje pochopení a souhlas.

98 MV: *... a studenějším a nepraktičtějším, a -sou nádherný.*

98 MV Host pokračuje v charakteristice designérského nábytku, dochází k závěrečnému kontrastu mezi krásou a funkčností, formulovanému jako nesignalizovaný rozpor využívající transponované spojky *a*.

99 ME: *...nádherný.*

99 ME Moderátor vyjadřuje simultánní nevětný souhlas.

100 MV: *A u toho designu se prostě s tímhle jako taky hraje. S tím fenoménem funkční estetiky a tý fyzický funkčnosti tý věci, jo. Že tam vlastně se to pere. Takže souhlasím s váma, že existuje spousta nepraktickejch židlí, který-sou nádherný. A pak je spousta takovejch jako nenápadnejch, anonymních, který-sou zase perfektně funkční, a který/ o kterejch se zase tolik nepíše.*

100 MV Host zobecňuje předchozí závěr formuluje ho jako jeden z faktorů designu, využívá kataforickou formu oznámení, která poskytuje dvojnásobek formulačního času. Tázací dovětek má nejvýraznější funkci signálu přijetí pracovních termínů. V další osamostatněné výpovědi je explicitně formulován kontrast faktorů. Mluvčí vytváří na základě uvedeného kontrastující množiny předmětů, které se vyznačují vždy jednou z relevantních vlastností, hodnotí je z hlediska popularity.

101 ME: *Nenadchnou tak.*

101 ME Moderátor vyslovuje nesignalizovaný předpoklad odůvodňující vyšší popularitu jedné skupiny.

102 MV: *Ale zrovna ta thonetka je takovej vlas-ně jako bestseller. To - sou takový věci, který se vyráběj v desítkách tisíc kusů neustále, protože i stojí málo. A v tý kavárně vlas-ně vy se zdržíte hodinu a půl, takže vám to nevadí. Takže vlas-ně s tímlectím se v tom designu taky počítá, že je ten předmět jako určen na hodinu a půl u kafe. A pak máte kancelářskou židli, kterou vyrábí nadnárodní společnosti, úplně úžasný věci, který stojej padesát tisíc korun a vy do toho investujete, protože na tom sedíte celej život. A možná to zdědí po vás vaše děti, takže/ takže ten člověk do toho investuje prostě s jiným přístupem než do předmětu jiného charakteru.*

102 MV Host hodnotí popularitu konkrétního výrobku, odůvodňuje ji a ospravedlňuje návrh jeho určením. Užitím výrobku v souladu s jeho určením je podmíněna subjektivní spokojenost, nedostatek negativního preferenčního postoje. Mluví explicitně odděluje kategorie různého určení i cenové skupiny, pro každou uvádí objektivizovaná generalizovaná kritéria volby.

103 ME: *Je pravda, že jste spoluautorem tvůrčí metody parfity? Jako jsou grafity, tak parfity?*

103 ME Moderátor uvádí nové téma formou zjišťovací otázky žádá o potvrzení domněnky z nesignalizovaného třetího zdroje. Druhou otázkou směřuje k původu názvu metody, explicitním srovnáním se implicitně pokouší zjistit význam názvu a analogického zařazení, jehož potvrzení očekává.

104 MV: *Jo jo jo! To jsou grafity stříkaný parfémama. Vy to stříkáte vlas- ně v místnosti, je to hodně vlas- ně minimalistickej přístup. Nastříkáte nějakěj ornament nebo nějakěj tvar, kterej lidi vidí asi jenom jednu minutu a pak to vyprchá a vy si to odnesete prostě ve svých nozdrech. Pamatujete si ten rozměr, kterej je nepřenositelnej lehce.*

104 MV Host potvrzuje své spoluautorství, vysvětluje podstatu metody. Transponovanou druhou osobou dosahuje interaktivního popisu, implicitně vyjadřuje citové zaujetí a kladné hodnocení propozice. V závěru popisuje formu estetického zážitku.

105 ME: *Dá se to vyčuchat ten tvar? Jako myslíte, že když někdo přijde k té zdi, kde to je, že si řekne aspoň teda todle je čtverec nebo todle je ovál?*

105 ME Moderátor žádá o potvrzení objektivní možnosti zpětné identifikace objektu. Následně žádá o vyjádření osobního předpokladu mluvčího o možnosti realizovat propozici.

106 MV: *Nedá. Je to vyloženě projekt, kterej je vo lidské představivosti a vo tom pachu.*

106 MV Host předpoklad odmítá, oznamuje podmínky recepce tohoto druhu umění vyjádřené hovorovou vazbou *být o něčem*.

107 ME: *Když -sme u těchhle těch mírně crazy záležitostí, vy -ste taky natřel Davidu Černému jedno mimino na růžovo.*

107 ME Moderátor zprostředkovaně oznamuje další hostovu aktivitu hodnotí ji postojově vzhledem k pragmatické normě jako *mírně crazy*. Anglicismus *crazy* se může uplatňovat na pozadí kulturních termínů s komponentem *crazy* (*crazy* komedie).¹⁰⁰

108 MV: *To -sem taky natřel.*

108 MV Host místo zdůvodnění nejprve potvrzuje pravdivost oznámení v plném rozsahu prostým indikativem.

109 ME: *To musel být spokojený, ne?*

109 ME Moderátor vyslovuje evidenciální předpoklad, jemuž vzhledem ke kulturnímu kontextu připisuje plnou jistotu, od hosta žádá její potvrzení.

110 MV: *To já jako vlas-ně nevím, jak von na to zareagoval, protože my -sme/ nás asi na vosum hodin zavřeli do nějaký jako věznice, do nějaký cely, potom, no nás chytli*

110 MV Host zdůvodňuje svoji (ne)zaviněnou¹⁰¹ neschopnost potvrdit předpoklad popisem vývoje dalších událostí. Popis je temporálně a lokálně obecně specifikovaný, což může být způsobeno implicitním emocionálním nábojem zážitku nebo se může jednat o prostředek implicitního negativního hodnocení jevů.

111 ME: *Fakt?*

111 ME Moderátor nevětně žádá o závazné potvrzení pravdivosti propozice.

¹⁰⁰ V korpusu Syn 2010 byla nalezena syntagmata s komponentem *dance*; *román*; *komedie*; *ranch*; *styl*; *park*; *groteska*; *kreace*

¹⁰¹ O nezaviněný trest se jedná ze subjektivního pohledu hosta, který podle vlastních slov, (replika 121) neměl v úmyslu poškodit cizí artefakt.

112 MV: *Takže to byl jako zážitek, já si myslím, že minimálně si každéj umělec by měl vyzkoušet, co to je být vysvěčenej donaha, strčenej do nějaký cely předběžnýho zadržení, kde -sou chcanky na podlaze, kde prostě se ani nenapijete, ani nenajíte, jenom se díváte do nějaký kamery a čekáte a nevíte, co se stane. Prostě člověk si představuje jako chudáky kubánské disidenty, který prostě v tom v tom kriminále strávěj třeba polovinu svýho života. Nebo nebo i pár let. Takže byl to takovej zajímavěj moment.*

112 MV Potvrzení pravdivosti má implicitní formu zpřesňujícího popisu vystavěného na výčtu aspektů omezení osobní svobody. Původce omezení lze pragmaticky rekonstruovat, čehož mluvčí využil při formulaci pasivní konstrukce, v níž má sémantickou roli proživatele. Další projevy omezení osobní svobody jsou ztvárněny jako subjektivně pocíťované znemožnění činnosti prezentované generalizujícím indikativem. Absence jistoty prezentované predikátem *čekáte a nevíte...* představuje podklad pro presuponovanou asociativní představu disidentů. Antiklimatická gradace je založena na presuponovaných obtížných podmínkách, jde tedy o význam *třeba polovinu života nebo[i] jen pár let*. Rámcové doporučení zkušenosti jako záhodné souvisí s paralelou mezi umělcem a disentem.

113 ME: *Z čeho vás obvinili?*

113 ME Moderátor se snaží zjistit presuponovanou příčinu uvěznění pojatou podle právní normy.

114 MV: *Nás právě nakonec z ničeho neobvinili.*

114 MV Host popírá existenci takové příčiny.

115 ME: *Ne?*

115 ME Moderátor nevětně vyjadřuje podiv.

116 MV: *Oni prostě... To byl prostě čin, kterej reaguje na ten jeho růžovej tank prostě.*

116 MV Host se vrací k vysvětlení implicitní motivace svého činu. *Prostě* slouží jako kontaktná částice.

117 ME: *No jasně.*

117 ME Moderátor motivaci přijímá jako kontextově oprávněnou.

118 MV: *Kterej si prostě pracuje s tím fenoménem toho industriálního mimina, kterých se vyrojilo prostě taková malinká armádička po Praze. Na tom*

Žižkově, že jo tohle mimino bylo tenkrát, na Staromáku a byla to zpětná humanizace toho tvorečka, kterej má ten čárkovej kód a tváří se strašně industriálně.

118 MV Host zdůvodňuje svoje jednání směřující k pragmaticky kladně hodnocené humanizaci, jako reakci a masový průnik industriálních prvků. Emocionální hodnocení výchozí situace repliky se projevuje v redundantním syntagmatu *malinká armádička*. Kladně hodnocené situace má být dosaženo popřením nefaktivního zdání vyjádřeného predikátem *tváří se*.

119 ME: *Hmhm. A zůstalo to růžové?*

119 ME Moderátor žádá o sdělení konečných důsledků akce pro dílo.

120 MV: *Voni se to okamžitě snažili jako umejt. Takže to umyli. My -sme to namíchali tak, upřímně, aby/ já vím, co to znamená poškodit kolegovi věc...*

120 MV Host oznamuje postup uvedení věci do původního stavu podmíněný splněním předem daných podmínek, které jsou v souladu s hlavním záměrem hosta. Postup je založen na presuponované možnosti dosažení kladně postojově hodnoceného stavu, k žádoucímu cíli odkazuje predikát *snažili se*.

121 ME: *No jasně.*

121 ME Moderátor vyjadřuje důvěru v uvážlivé jednání hosta, plynoucí z jeho příslušnosti k podobné profesi a z presuponované empatie.

122 MV: *...takže to bylo namícháný tak, aby to spíš bylo gesto, než/ než abysme byli dacani, co by chtěli demolovat artefakty.*

122 MV Host ujišťuje o použití prostředků adekvátních nedevastujícímu cíli manifestace.

123 ME: *V nějakém rozhovoru jste se zmínil, že se občas dostáváte až do antidesignu. To mě zajímá, jak to vypadá? Co je antidesign.*

123 ME Uvedením dřívější nspecifikované citace je zavedeno nové téma. Moderátor žádá jeho objasnění a explicitně projevuje osobní zájem.

124 MV: *V mém případě -sem měl konkrétně na mysli takovou vázu, která byla obalená hlinou. Jako -dyž vykopete/ prostě archeolog vykope vázu ze země a je vobalená hlinou. A každěj archeolog je / tohleto je to nejdůležitější moment jeho života. Protože von, -dyž začne umývat tu vázu, tak mu začnou lézt ven ty ornamenty a ten tvar. A vy -ste teprve potom schopnej určit stáří, vlas- ně nějakou dobu, ta váza byla obalená zeminou s kusy cihel, klacků... Vlastně se to*

stává doma vaším artefaktem, vy se nikdy nedozvíte jako pravdu o tom předmětu. To byla taková série dělaná pro jednu londýnskou galerii. A já -sem měl na mysli to, že jestliže existuje design/ jestliže existuje nebe, tak musí existovat peklo. A tak je to u toho designu, -dyž existuje design, tak musí existovat antidesign. Já jako designér, -dyž přijdu do kavárny, tak mě ten design někdy začíná štvát. Protože -dyž vidíte kavárnu kde je / která je přeplněná plastovejma židličkama, hraje tam blbý rádio, má to podivný barvy, obsluha je špatná, a myslí si, že to založí jen na tom designu, tak je to špatně. Já totiž někdy tvrdím, že jako, nebo pravda je ta, že ta thonetka, která čím je starší, tím je krásnější, kdežto u toho plastu je to naopak. Já mám rád, -dyž předměty maj historii. Proto --dycky - dyž mi / -dyž se mě někdo / chce, abych mu navrhl interiér, tak jako s tím strašně bojuju, protože pro mě je důležitý, -dyž si něco přinesete vod babičky, křeslo od dědy, vázu po nějakým kamarádovi a -dyž ty věci maj nějakou historii. Mně se moc nelíbí takový to, zajít někam... tam si nak...

124 MV: Host uvádí vysvětlení pojmu příkladem, jehož podstatou je zakrývání podstaty a tvorba tajemství stojící v implicitním kontrastu k vědeckému a uměleckému odhalování podstaty. Host prezentuje antidesign jako objektivně nutně existující, staví ho na úroveň konceptuálních opozic. Vyjadřuje problémy designu v praxi, které implicitně spadají do oblasti antidesignu. Problémy s postojovým hodnocením reálného designu prezentuje jako možné za určitých podmínek, které uvádí formou typického příkladu. Implicitní, konkrétními projevy jednotlivých příkladových rysů, evidenciálně dokázaný předpoklad víry ve vlastní ospravedlňující designovou originalitu je označován za chybnou strategii. Subjektivně kladně emocionálně hodnotí design s duší a patinou. Tento postoj je podkladem pro emocionální odmítnutí profesionálně navržených bytů.

125 ME: *Nechat si to udělat všechno.*

125 ME Moderátor pomáhá doformulovat repliku, navrhuje znění jádra.

126 MV: *Tam si to všechno nechat udělat. Na mě to pak působí, že ten člověk je vykořeněnej, že se musí učit jako... Někdy to je dobře, -dyž maj lidi a žijou od roku osumdesát v umakartových bytě, prostě maj ty židličky, ze kterých fakt maj migrénu, mají špatný postele, ze kterých je bolejší záda, pak jdou do nějaký blbý sprchy, kde prostě je jim zima a špatně to teče, tak vlast- ně tak*

zjistíte, že ten design je strašně důležitý a ovlivňuje de facto každý váš krok. A v tomhle případě bych jako brojil pro/pro nějaký redesign. Pak mám rád věci, který -sou prostě vošahaný, já sám mám/ jako sbírám věci, který maj nějakou historii. Který někdo vlastnil a maj nějakou patinu jako i po člověku, kterej je třeba užíval.

126 MV Host formuluje subjektivní klané emocionální hodnocení patiny v porovnání s neosobními výrobky, postojově emocionálně hodnotí obě varianty v souladu se svým názorem. Nepreferovaná možnost je formulována jako subjektivně vnímaná objektivní nutnost. Uvádí i výjimečné varianty, kdy profesionální návrh může pomoci. Možnost je formulována jako kladné hodnocení. Spojuje ho ale s prokazatelně špatným subjektivně stupňovaným výchozím stavem, z toho lze soudit, že si zachovává subjektivní vztah k profesionálnímu designu osobních prostor.

Získávání evidenciální vědomosti je prezentováno jako příčina vzniku hypotetického záměru. Osobní preference vyjádřená predikátem *mít rád* je znovu připsána stejné třídě objektů.

127 ME: *Kdyby vám někdo řekl, že si na svůj stůl v pokoji můžete postavit jediný předmět, je nějaký takový?*

127 ME Moderátor formuluje hypotetickou autoritativní otázku ve snaze zjistit preference autora ve vztahu k jeho dílům.

128 MV: *Ježíš, tak to je teda otázka, o který - sem/ na kterou -sem se neodvažoval nikdy odpovědět/, ani -sem o ní nepřemejšlel, takže já musím říct, že by vlastně... Že mě nic nenapadá. Možná by ten stůl měl bejt prázdněj.*

128 MV Host dává najevo překvapení oznamuje, že nemá přiopravenou jasnou odpověď, není momentálně schopen stanovit preference, interpretuje to jako možný signál záhodnosti propozice, kterou formuluje v závěrečném návrhu.

129 ME: *Možná, že jo, stůl prázdný, hlava plná nápadů. Lepší.*

129 ME Moderátor souhlasí s uvedenou možností a formuluje její hypotetické výhody explicitně postojově hodnocené.

130 MV *Možná by stačily papír a tužka.*

130 MV Host vytváří modalizovanou odpověď na nečekanou obtížnou otázku, proto ji formuluje jako pouze možnou nejistou, jako podnět, nápad.

131 ME: *Tak jo, Maxime, moc děkuju, že -ste si udělal čas na Plovárnu*

-neska.

131 ME Moderátor registruje poslední odpověď, zároveň shrnuje celý pořad a navazujícím souhlasem přechází k loučení s hostem.

132 MV: *Já děkuji za pozvání.*

132 MV Host zaujímá svou roli v procesu loučení, vytváří stabilní replikovou dvojici podmíněnou pouze sociálním postavením komunikantů.

133 ME: *Díky. Dnes byl naším hostem Maxim Velčovský.*

133 ME: Moderátor se loučí a naposledy představuje hosta. Závěrečné představování hostů může pomoci divákům při zasílování informací.

6.5 Na plovárně s Petrem Skoumalem

1 ME: *Dobrý večer. Když o sobě nějaký umělec řekne, že je nezávislý, tak to většinou znamená, že nespolupracuje s nějakou velkou značkou že vydává v nějakém malém nakladatelství a nebo že si svoje desky vydává sám. Ale o jeho skutečné nezávislosti to -eště tak moc nevyovídá. To náš dnešní host, o tom si troufám říct, že nezávislý je. Protože je nezávislý především na svém úspěchu. Já bych řekl, že je mu to v podstatě jedno. A jedno mu to být může, protože za ta léta tak nějak tiše, nenápadně vplul mezi české klasiky. Vítám Na plovárně skladatele, textaře a také příležitostného zpěváka pana Petra Skoumala, dobrý večer.*

1 ME Fatická komunikace je zaměřena k divákům, na ni navazuje neurčitě kvantifikovaná podmínka, jejíž modální specifikaci lze vzhledem k všeobecnému příjemci informace považovat za objektivní. Mluvčí pracuje s implicitním souhlasem diváků vyvolaným sdílenou zkušeností. Na základě vysvětlujících rysů všeobecného oznámení vytváří kontrast mezi myšleným a skutečným, po uvedení obou alternativ, nezávislosti materiální a duševní, subjektivně přiřazuje osobnost hosta do druhé, výše hodnocené kategorie, k níž odkazuje skutečná nezávislost. Explicitní performativ je subjektivně modalizován postojově hodnotícím slovesem *troufám si*. Jako zdůvodnění slouží příčinná vysvětlující konstrukce. Subjektivizované vyjádření využívající frazém *je mu to jedno* vnáší do repliky osobní neinstitucionální atmosféru. Navíc je hodnoceno jako oprávněně možné, se zdůvodněním uvozeným spojkou *protože*, které uvádí minulé dosažení cíle. Implicitně kladné hodnocení výrazu *klasik* interpretaci napomáhá. Moderátor se nepřímou obrací na hosta, kterého explicitně představuje divákům, vítá ho pozdravem.

2 PS: *Dobrý večer.*

2 PS Odpověď na pozdrav zahrnuje kromě ustálené fatické role implicitní významy ochoty a připravenosti ke komunikaci.

3 ME: *Nepletu se, když řeknu, že vás marketing moc nezajímá?*

3 ME Moderátor pokládá zjišťovací otázku s explicitně tematizovanou žádostí o potvrzení jistoty. Využívá přitom interakční role podoby otázky. Zápořem naznačuje preferovanou odpověď s touž polaritou a zároveň signalizuje nejistotu a zakrývá moderátorskou přípravu.

4 PS: *No, já ani moc přesně nevím, co to je. Takže nezajímá.*

4 PS Host odpovídá nejprve implicitně s poskytnutím doplňující informace, poté explicitně, tuto odpověď prezentuje jako logický důsledek první. Jistotní predikátor *nevím* je doplněn o restriktivní *přesně*. Stupňující částice *ani* vyjadřuje vysokou míru subjektivní jistoty o vlastním postoji signalizovanou implicitním nedostatkem vůle ke změně.

5 ME: *Nezajímá. Myslíte si, že -dyž se někdo začne moc starat o to, jak se to prodává nebo neprodává, že to s ním jde z kopce?*

5 ME Moderátor shrnujícím predikátem opakuje jádro předchozí repliky. Klade doplňovací otázku subjektivně modalizovanou jistotním predikátorem, který uvádí propozici tematizující nežádoucí vývoj vyjádřený na bázi konceptuální metafory frazémem *jít z kopce*.

6 PS: *Já nevím no tak dřív to tak bylo. To bylo vlastně jedno, jestli se člověk staral, nebo nestaral, protože buď něco vyšlo, nebo nevyšlo, a takhle to všichni brali. A teď se tak všichni tak jako naučili, nebo doučují se, se starat taky v tomhle směru. Já už to asi nestihnu.*

6 PS Host vyjadřuje naprostou nejistotu nechává otázku bez explicitní odpovědi. Srovnáním s minulostí vytváří prostor pro popis současného stavu na bázi subjektivně hodnocené změny. Společenská transformace je prezentována jako obecná. Obecný proces je částečně individualizován uvedením svých různých fází, dokončenost a nedokončenost presupovaně platí pro různé skupiny osobních objektů. V implicitním porovnání mluvčí vyslovuje odhad o sobě samém, signalizuje implicitní nevěli.

7 ME: *Vy -ste toho napsal velice mnoho za život. Máte nějakou evidenci? Nebo ty věci tak někde existují a občas vás překvapí, že je to vaše?*

7 ME Moderátor zavádí nové téma, kvantifikuje odvětví hostovy činnosti a činí je předmětem specifikujícího dotazu, který formuluje jako kontrast alternativ. Míra

subjektivity obsažené implicitně v úvodním oznámení se pragmaticky mění přímo úměrně vzhledem k věku oslovovaného partnera.

8 PS: *No, já musím říct, doufám, že se to vysílá po desátý, že v tom mám dost velké bordel v těchle věcech, jo, že to... To je pro mě vlastně ta nejhorší věc, takový to ouřadování, psaní nějakých vohlásek někam a tak. Dokonce už ani nepíšu noty, pokud nemusím. A tím pádem -sou věci, k-erý mě třeba někdy překvapí. Stalo se mi například, protože -sem udělal hodně divadelních scénických muzik, že vobčas si někdo vzpomněl a říkal, hele, ty -si dělal před léty já nevím kolika muziku k tomu a tomu, to by se nám líbilo, -dybys nám to moh jako dát. Já říkám, já to nemám. Protože já si neschovávám ani noty ani nahrávky.*

8 PS Host signalizuje frazeologicky motivovanou odpověď s predikátem *musím říct* vysokou míru vůle ke interakci, z hlediska příjemce na sebe bere závazek dostatečně informovat, vytvořit kontext. Preferenční modalita verba *doufám* se kataforicky vztahuje na užitý výraz *borde*. Deontická modalita je v tomto případě subjektivní. Mluví informaci doplňuje

o generalizující postojové hodnocení, které se vztahuje na stupňovaný odpor k psaní. Podmínková konstrukce s modálním slovesem *muset* vyjadřuje v kontextu tlak vnějších okolností. Jako protiváhu vnějšího tlaku uvádí mluvčí nesignalizovaně důsledky svého preferenčního postoje. Negativní důsledky frekvenčním výrazem *někdy* označuje jako nečetné. V reprodukované komunikaci se vedle sebe vyskytují obsahově synonymní výrazy *před lety* a *já nevím kolika*. *Před lety* je implicitně kvantifikovaný frazém explicitně modalizovaná fráze *já nevím kolika* signalizuje reprodukci příkladu. Následující dvojice podmínkových vět je v implicitně příčinném vztahu. Kladné preferenční hodnocení objektu vede k úsilí o jeho získání. Podmětovou vedlejší větou ve funkci věty obsahové je vyjádřeno zdvořilé nepřímé přání.¹⁰² Negativní reprodukována odpověď je nezávisle na reprodukci elidována ve prospěch vysvětlení nemožnosti a jejího vzniku. Sloveso *moci* vyjadřuje objektivní možnost plynoucí z subjektivní ochoty.

9 ME: *Ani nahrávky?*

9 ME Moderátor nevětně vyjadřuje podiv nad rozsahem omezení dokumentace. Částice *ani* vyjadřuje nejnižší možnou míru platnosti.

10 PS: *Ani nahrávky ne. Několikrát se mi stalo, že -sem tak jako rekonstruoval,*

¹⁰² Souvětí explicitně vyjadřuje obsah otázky- žádosti: Mohl bys nám to dát? Souvětěná forma získává nezávislost na kontextu.

s pomocí herců, k-erý to tenkrát kdysi zpívali, nějaký písničky na představení. Což je docela zábavný, protože jsem zjistil, že voni si to pamatují víc než já. A nejhezčí případ v tomhleto směru byl s Láďou Smočkem, známým režisérem, s k-terým jsem několikrát dělal v Činoheráku a různě jinde. Jedno z těchleto představení byla/ byly Povídky z vídeňského lesa, kde byla docela taková výrazná muzika. Ale já jsem ji taky zapomněl a neměl jsem ji. A Láďa říká, ale já bych to potřeboval, ale já si některý ty věci pamatuju. Tak se sejdeme, já to můžu zpívat, jo a a..

10 PS Host potvrzuje informaci a uvádí četnost jejích důsledků bez explicitního postojového hodnocení, které se v relativizované podobě vyskytuje v další výpovědi, v níž je získání jistoty o subjektivní platnosti propozice hodnoceno kladně jako *zábavné*. Volně v rámci tématu navazuje prezentace konkrétního případu. Problematika ztráty jistoty o obsahu je prezentována jako přípuštěná v rozporu s charakteristikou zapomínaného objektu. Reprodukovaný návrh využívá prostředků dynamické modality. Návrh pragmaticky navazuje na subjektivní potřebu objektu komunikace, který je jeho autorem. Subjektivní potřeba je podkladem pro návrh jako implicitní žádost.

11 ME: *To je nádherný. / smích/*

11 ME Slovně vyjádřené hodnocení repliky je podpořeno kladnou emocionální reakcí.

12 PS: *Krásný to bylo. Takže -sme seděli jak dva blbci zavřený v autě, někde na parkovišti v Dejvicích, a Láďa Smoček zpíval. A von teda zpívat neumí, jo. Přestože tvrdil, že si to pamatuje ty věci, tak já -sem nebyl schopnej to identifikovat z toho jeho zpěvu. Ale to bylo takový jako vytí. A tam byla takováhle melodie: Takhle nějak to bylo. Tak já už potom*

-sem zjistil, že jediná šance je říkat, že vím, že si vzpomínám. Pak -sem to nějak, ještě s pomocí nějakých jiných lidí, dal dohromady. Ale je pravda, že já si spoustu věcí nepamatuju. Spíš je to takovej pud sebezáchovy, že člověk, -dyž něco dodělá, tak to z hlavy se pokouší vytěsnit, aby ho to už jako neobtěžovalo dál. A aby se taky nestalo, což je taky nebezpečný, že se člověk vopakuje.

12 PS Řešení situace je postojově emočně hodnoceno s dávkou irone vyplývající z přímého rozporu kognitivních konceptů krásy a hlouposti. Postupně jsou odhalovány příčiny ironického hodnocení. Neschopnost jednoho komunikačního partnera vyjádřená negací dynamického slovesa *umět* je příčinou objektivní neschopnosti druhého partnera realizovat propozici. Neschopnost nezaviněná je prezentována jako objektivní nemožnost. Emocionálně hodnotící kvalifikace implicitně zdůvodňuje neschopnost mluvčího. Nabytí

jistot o způsobu dosažení cíle je prezentováno jako slovesný predikátor *zjistit*, reprodukována jistota a její nabývání jako komunikační strategie měly vést k ukončení komunikačního modu, změně kanálu. Označení o minulé realizaci děje je objektivní, může však k fakultativně zahrnovat i míru přesností dosaženého výsledku reprezentovanou adverbiem *nějak*. Generalizované tvrzení o ztrátě jistotního povědomí je prezentováno jako nutné ospravedlněné lexikálním vyjádřením *pud sebezáchovy*. Kontrastivní výraz *spíš* může v rámci repliky sloužit jako navazující prvek, navíc má potenciál k vytvoření kontrastu s implicitní neochotou pamatovat si. Generalizované úsilí je generalizovaně zdůvodněno. Preference směřují k individu i ke společnosti.

13 ME: *Já teda osobně -sem hrál v Charleyho tetě, ke které -ste dělal muziku.*

13 ME Mluvčí vyjadřuje minulou zprostředkovanou participaci na díle hosta. Moderátor uvádí sám sebe za příklad.

14 PS: *Ano.*

14 PS Host signalizuje přijetí informace.

15 ME: *Tam -sou krásné písničky.*

15 ME Moderátor implicitně subjektivně informuje hosta o charakteristice objektů hypertématu.

16 PS: *Jo?*

16 PS Host vyjadřuje zdvořilý údiv, implicitně vybízí k reakci.

17 ME: *No, to byste se divil!*

17 ME Moderátor potvrzuje informaci a přidává explicitní souvislost s pamětí hosta. Neexistující vzpomínka je podmínkou údivu.

18 PS: *A kde to bylo?*

18 PS Host klade doplňující otázku týkající se místa představení.

19 ME: *Na Kladně.*

19 ME Moderátor poskytuje úplnou odpověď na požadovanou otázku.

20 PS: *Aha.*

20 PS Host vyjadřuje pochopení informace.

21 ME: *Na kolonádě v Karlsbadu, třeba tam je písnička, nádherná, romantická.*

21 ME Moderátor dokládá své předchozí oznámení uvádí emocionálně hodnocený příklad prezentovaný částicí třeba jako náhodný. .

22 PS: *Nechcete to zazpívat, Marku?*

22 PS Host vybízí moderátora k předvedení ukázky implicitně vedoucí k identifikaci písně. Návrh formulovaný jako otázka je plně v souladu se zdvořilostní normou. Voluntativní modalita nepředpokládá kladnou odpověď, ale aktivní reakci, zkoumá spíše neexistenci překážek, k propozici než vůli. Zápor se zdvořile vyjadřuje jako preference opaku.

23 ME: *Na kolonádě v Karlsbadu.../ zpívá/*

23 ME Reakce funkčně odpovídá kladné odpovědi.

24 PS: *Aha.*

24 PS Host nevětně potvrzuje identifikaci písně.

25 ME: *Na kolonádě v Karlsbadu, tam vroucí vřídla, čarovná křídla dávají citům v Karlsbadu. Ještě si to pamatuju celé.*

25 ME Moderátor pokračuje v ukázce. Hodnotí svůj výkon kladně, co do rozsahu, pracuje přitom s opačnou presupozicí, jejíž neplatnost vyjadřuje rematizátor *ještě*.

26 PS: *Děkuji.*

26 PS Host hodnotí výkon a ochotu moderátora.

27 ME: *-sem lepší než Smoček? Moc ne.*

27 ME: Moderátor žádá o srovnávací hodnocení svého výkonu a presuponuje negativní srovnání.

28 PS: *Jo, jo. Určitě.*

28 PS: Host souhlasnou částicí vyjadřuje svůj názor a komentorem *určitě* vyvrací vyjádřené pochybnosti o míře odlišení.

29 ME: *Ale to je škoda, není vám to líto?*

29 ME Moderátor vyjadřuje tenativní evaluativní hodnocení. Formulovanou otázkou žádá hosta, aby postoj komentoval vyslovením vlastních preferencí.

30 PS: *Ne. Já myslím, že člověk nemá ničeho litovat. A nejmíň takovejhle věci.*

30 PS Host odpovídá jednoznačně záporně. Jako vysvětlení používá obecně formulovaný názor, jehož generalizace je explicitně vyjádřena substantivem *člověk*. Modální sloveso *mít* vyjadřuje nedostatek subjektivní záhodnosti. Generalizovaný postoj je posílen, co do míry jistoty vyjádřením explicitní příslušnosti příkladu k diskutované, implicitně negativně hodnocené, množině.

31 ME: *Máte to rád? Inspiruje vás to, -dyž píšete do představení, kde vlastně ty figury už -sou dané od autora a vy se musíte trefit do žánru té hry?*

31 ME Moderátor žádá o stanovení pracovních preferencí hosta. Jako podklad pro případnou kladnou odpověď uvádí implicitně kladně hodnocenou přítomnost inspirace za

podmínek daných propozicí. Presuponovaná jistá objektivní nutnost je prezentována jako důsledek týchž podmínek.

32 PS: *Třeba -sou takový situace, že je kamarád, režisér, a ta hra, k-erou si vybral, se mi moc nelíbí. Tak vopačnej případ, to moc nepřichází v úvahu, že je krásná hra, a dělá to nějaký člověk, kterýho já moc nemusím, to se nestává. Protože takovej mně neřekne vo tu muziku, jo. Ale někdy se musí člověk trochu nutit. Pravda je, že -dyž člověk tu věc dělá, tak ze začátku si říká, no nevím, nevím. A pak, -dyž to začne dělat, tak se do toho tak dostane, že jako převáží ta radost z tý práce a z nějakých eventuálních nápadů, a pak už vlas-ně nemyslím na to, že mě to na začátku nebavilo.*

32 PS Host popisuje možné podmínky vzniku presuponované situace, jako relevantní faktory uvádí hodnocení hry a režiséra. Problémové případy nastávají, je-li evaluativní hodnocení obou faktorů rozdílné. Preferenci autora před hrou prezentuje jako možný reálný problém, prostým indikativem a neurčitou kvantifikací. Preferenci hry před autorem uvádí na základě jistého předpokladu jako hypotetickou, nepravděpodobnou, původcem modality je objekt komunikace a subjekt příčinné věty. Neurčitá frekvenční a měrová kvantifikace subjektivní nutnosti implicitně vyplývá z platnosti prvního druhu konstelace preferencí. Uvozovací struktura *pravda je*, objektivizuje evidenciální zkušenost hosta. Počáteční nejistota vyjádřená jistotním predikátorem *nevím* je ikonicky zdvojená a prezentována jako generalizovaný fakt minimálně vzhledem ke zvyklostem jedince. Generalizovaný popis dalšího stavu presuponuje překonání fáze nejistoty. Host oznamuje, že vědomí nepreference uzůálně zmizí. Ozánění je plně subjektivní, negeneralizované.

33 ME: *Napíšete vřdycky, když si k tomu sednete? A nebo se vám stane, že za celé odpoledne se neurodí taky nic?*

33 ME Moderátor žádá hosta, aby se vyjádřil o efektivitě své práce. Uvádí obě alternativy, čímž mu ponechává volnou objektivní možnost výběru. Implicitní preferenční hodnocení je zachyceno v morfologii slovesných tvarů. Potenciální objekt dokonavého slovesa *napsat* připouští volnější interpretaci podmínek úspěšnosti, i když pragmaticky odkazuje k celku. V kombinaci s frekvenčním výrazem *vřdycky* signalizuje vyšší počet opakovávání. Frekvenčně nerozvitě *stane se* implikuje význam *někdy, občas*. Je tedy v rámci komunikační kooperace hodnoceno jako méně preferované.

34 PS: *Spíš za noc. Já nejradši dělám v noci. Potřebuji na to pocit takovej klidu a pocit, že mám neomezenej čas před sebou. Já třeba neumím, což obdivuju, že někdo umí, třeba -dyž má dvě hodiny, tak něco vymejšlet. Já -sem taky samozřejmě schopnej třeba za*

půl hodiny něco vymyslet, ale já -sem nervózní, že budu muset skončit a budu muset něco jít zařizovat a tak. Takže já hrozně nemám rád, čím jsem starší, tím mi to dělá větší potíže, když vím, že třeba mám dvě a půl hodiny, a pak musím jet do města, tak to já vůbec ani nezačínám.

34 PS Host koriguje časové zařazení tematizované činnosti. Z frekvenčního hodnocení přechází do vysvětlujícího hodnocení preferenčního, které vychází ze subjektivní nutnosti dosažení preferovaného pocitu. V kontrastu host vyjadřuje neschopnost postupovat podle jakéhokoliv jiného modelu, z nichž jeden přímo uvádí částici *třeba* jako příklad. Z vlastní neschopnosti odvozuje kladné etické hodnocení hypotetických nositelů popírané schopnosti. Neschopnost hosta není prezentována jako absolutní, ale implicitně je podmíněna dosažením preferovaného stavu myslí, jehož subjektivní hodnota je vyšší než samotná schopnost. Dosažení žádoucího stavu brání představa nuceného přerušení, které se jeví jako jisté. Nepreference uváděná v přímé souvislosti s věkem, je popsána jako inhibitor činnosti. Zrušený záměr je komentorem totální negace *vůbec* uveden jako stoprocentně subjektivně platný.

35 ME: *Pracujete dřív s textem, nebo s muzikou, když to má být písnička? Máte radši, když je text daný předem?*

35 ME Moderátor klade alternativní otázku týkající se situačně podmíněné preference jednoho výchozího stavu. Alternativní otázku reformuluje do žádosti o potvrzení jedné z alternativ.

36 PS: *Takovej jako hezkej postup, kterej se mě líbí, ale to musím dělat sám, protože vobčas si píšu texty, je takovej, že to člověka napadne současně, jo. Že ho napadne kousek nějakého textu a hned ho k tomu napadne nějaká muzika, to asi znáte...*

36 PS Host popisuje několikanásobně kladně emocionálně hodnocený postup, který postupně subjektivizuje. Realizace propozice je podmíněna objektivní nutností. Možnost jejího naplnění je časovým výrazem *vobčas* hodnocena jako reálná. Subjektivní hodnocení je vybudováno na základě evidenciální zkušenosti. V poslední části repliky je popsán preferovaný postup co do obsahu s využitím kataforické deixe. Substantivum *člověk* má specifickou funkci výrazu vyjadřujícího autorskou skromnost. Z obecné evidenciální dedukce plyne subjektivní přesvědčení, že moderátor může preferovanou zkušenost sdílet.

37 ME: *Člověk si vyhoví hlavně, člověk si vyhoví.*

37 ME Moderátor implicitně potvrzuje poslední předpoklad, popisuje generalizovanou formou výhody preferovaného postupu. Generalizace vede ke zpětné objektivizaci.

38 PS: *A taky hned škrťá to, co je blbý. Protože když si to za půl hodiny s odstupem poslechnete, tak si říkáte, tohle asi teda ne.*

38 PS: Host uvádí další výhodu preferovaného postupu, která oznamuje implicitně podmíněné odstranění negativně hodnocených prvků. Částicí *taky* ji zahrnuje do stejné třídy. Další výpověď zdůvodňuje propoziční obsah na základě objektivizovaného osobního přesvědčení generalizovaného substantivem *člověk* a doprovodnou transpozicí osoby. Důvod propozice je prezentován jako výsledek usuzování o hodnotě díla.

39 ME: *To je zklamání. Já v těchto chvílích -sem zklamaný. Protože když vás to napadne, tak si říkáte, to je docela hezký, pak za dvě hodiny řeknete, v ono to není tak hezký. A pak si řeknete, vono to je úplně blbý.*

39 ME Negativnímu výsledku je připisován emocionálně hodnotící postoj, který je ospravedlněn evidenciálností vlastní zkušenosti prezentované frekvenčním výrazem *v těchto chvílích* jako pravidelný důsledek. Zdůvodnění uvádí rozpor mezi počátečním a konečným hodnocením vlastního výkonu, který je prezentován jako antiklimax.

40 PS: *To já si neříkám, že je to úplně blbý. Já si říkám tohle není tak dobrý. Protože tyhle ty takový ty první rychlý nápady bejvaj nebezpečný, jo. Někdy je to ta pravá trefa, a někdy je z toho jenom nadšení, že to -de. A pak člověk, když si to s vodstupem poslechne, tak zjistí, že by to šlo i jinak a líp. Ale člověk se nesmí bát zkoušet to třeba několikrát. Já mám pocit, že nejnebezpečnější je takové nějaké sebeuspokojení, když si člověk řekne, docela to*

-de, už se v tom nebudu vrtat. Já -sem takovej jako věčně nespokojenej. Často bych i třeba měnil nějaký filmový muziky nebo takovýhle věci, jenomže to už bohužel nejde.

40 PS Host popírá zkušenost se zhoršujícím se hodnocením vlastní práce. Uvádí vlastní relativizující formuli postavenou na měrovém *tak*. Generalizovaně hodnotí třídu nápadů pomocí morfologického signálu uzuálnosti. Negativní hodnocení děje vyplývá z možnosti realizace obou protikladných variant. Jedna třída je preferenčně hodnocena adjektivní frází *ta pravá trefa*. Negativní hodnocení druhé alternativy je dáno částicí nedostatečnosti *jenom*. Částice je vázána na prostou existenci dynamické možnosti vázané hloubkově na infinitiv. Vznik na evidenciální dedukci založeného vědomí o lepších alternativách je prezentován jako podmíněný postupem času. Host explicitně modálním slovesem vyjadřuje nezáhodnost ukončení snahy o zlepšení. Vlastní zkušenost prezentovaná jako subjektivní emocionální přesvědčení hodnotí míru nezáhodnosti stavu sebeuspokojení, a

jeho důsledku, nečinnosti. Vlastní názor prezentuje oznámením charakteristik a preferovaných, ale nemožných hypotetických důsledků z ní plynoucích.

41 ME: *Já bych řekl, že jedno z nejtěžších publik je publikum dětské. Protože to nic neodpustí. Děti vám dají hned najevo, že se jim to nelíbí. A vy s nimi máte docela bohaté zkušenosti. Vy hraje hodně pro děti.*

41 ME Subjektivní přesvědčení moderátora o relativní obtížnosti práce hosta, vzniklé na základě evidenciálního úsudku, vytváří implicitní kladné hodnocení výkonů hosta, který ovládá neurčitě kvantifikovaný úspěch v nejtěžších podmínkách.

42 PS: *U dospělých je to --dycky takový jako buď, a nebo. Přijdou takoví, nebo takoví lidi, a ty děti -sou --dycky v podstatě stejný. -sou takový jako dychtivý, co to bude. Ne, že by hned byly spokojený vod začátku, ale člověk na nich vidí, že je to zajímavá, že se toho jaksí aktivně účastněj. Což my taky využíváme a s těma dětma si tak jako různě hrajeme a necháme je taky zpívat a tak. Takže to je věc, která vlastně se s časem vůbec nemění. Jak furt dorůstaj další a další děti, a voni -sou furt stejně zábavný.*

42 PS Host implicitně vyvrací bázový předpoklad srovnáním protikladných kategorií dětí a dospělých. Kladně hodnocená předvídatelnost dětí usnadňuje práci s nimi. Jako další argument pro spolupráci s dětmi uvádí host jejich aktivitu. Host na základě evidenciální zkušenosti hodnotí děti jako neproměnlivě kladné publikum.

43 ME: *A to může být příjemný pocit, že víte, že tolik generací dětí -ste ovlivnil. Když vezmeme Fika, Králíky z klobouku, všechny ty vaše dětské desky... Vy jich máte skoro stejně dlouhou řadu jako těch dospělých.*

43 ME Moderátor předkládá hostovi jeho hypotetické pocity zdůvodněné jmenovitým výčtem pracovních úspěchů. Vliv je vyjadřován implicitně, neurčitě kvantifikovaným srovnáním s neúplnou mírou ekvivalence. Srovnávací objekt je presuponovaně obsáhlý.

44 PS: *No, nevím, kolik jich přesně je, ale teď vyšly takový dva výběry, je jich poměrně dost těch dětských. A to už je asi třetí generace dětí, nebo já nevím kolikátá. Ale já to hraju hrozně rád, už asi dvanáct let to s nima provozujeme, a furt chodej lidi. To je zvláštní.*

44 PS Host explicitně vyjadřuje nepovědomí o přesném počtu, subjektivním odhadem ho ale hodnotí jako vysoký. Počet je implicitně hodnocen jako důsledek dlouhodobého snažení, které je emocionálně kladně hodnoceno. Ohlas vlastního snažení subjektivně hodnotí jako neodůvodněný, překvapivě velký.

45 ME: *Dáte na první dojem, když potkáte nového člověka?*

45 ME Moderátor zavádí zjišťovací otázku pro přechod k dalšímu tématu.

46 PS: *Tak u holek jo, a u chlapů ne. Někdy se mi stává, že se mi někdo moc nelíbí, a pak, když s ním mluvím, tak si říkám, to tak seš blbej, protože von je to docela chytřej, sympatickej člověk.*

46 PS: Host sémanticky diferencuje obecné substantivum *člověk* a vyjadřuje různost reakce na jednotlivé složky. Hodnotí úspěšnost prvního dojmu, negativní formulací, která vzhledem ke kvantifikaci presuponuje převahu správných výsledků. Chybné postoje vyjadřuje ve spojení s negativním sebe hodnocením, které staví na nutné revizi prvního dojmu o daném člověku. První soud je obecně uveden v předcházejících podmínkách výpovědi.

47 ME: *Ptám se, protože by mě zajímalo, jaký byl první dojem z Honzy Vodňanského?*

47 ME Moderátor specifikuje účel předchozího dotazu implicitně opakuje žádost v něm obsaženou. Predikátem v kondicionálu vyjadřuje osobní zaujetí.

48 PS: *No... První dojem... To nebylo ani tak na mně, jo, protože nás seznámili vlastně naši společný kamarádi, Antonín Brousek, český básník, dnes už trošku bohužel pozapomenutej, ale skvělej, a Pavel Šrut, s kterým vlastně pracujeme doted'. Začalo to tím, že mi dali pár jeho textů. A mě to okamžitě jako velmi začalo bavit, začal jsem hned něco zhudebňovat. A pak*

-sme se sešli a od té doby... Ale my -sme vlastně každé úplně jinej. Ale to není důležitý. Pracovat spolu můžou lidi, ktej -sou různý.

48 PS: Host opakuje téma, získává formulační čas, vyjadřuje nezávislost prvního dojmu na své osobě, distancuje se na základě předčasnosti prvního dojmu před prvním setkáním. První seznámení označuje jako zprostředkované a z hlediska preferenčního postoje úspěšné. Preferenční postoj je posílen odkazem k okamžité reakci. Host konstatuje nulovou shodu osobních rysů, ale klasifikuje ji jako vzhledem ke spolupráci nepodstatnou, protože nikoliv nutnou. Neexistující nutnost formuluje znovu explicitně jako možnost realizovat propozici.

49 ME: *Naopak. Naopak.*

49 ME Moderátor vyjadřuje souhlas s posledním výrokem. Vysokou míru subjektivního přesvědčení o platnosti propozice vyjadřuje opakování výpovědi. Souhlasem je posílena také míra jistoty, posílení by bylo možno vyjádřit přidáním ujišťujícího komentoru k predikátu.

50 PS: *Možná, že to je dobrý, protože von třeba, -dyž -sme spolu jezdili ty léta dlouhý, tak von nechodí na večírky, na rozdíl vode mě. A vždycky to fungovalo prakticky tak, že -sme odehráli někde třeba na nějakém kolejním klubu to svoje, pak Honza řek, že musí jít spát, protože má nějaký metabolismy. Tak vždycky to vysvětloval složitě. A já jsem zase naopak se svejma metabolismama zůstával na těch večírkách a ráno -sem vcházel do hotelu, -dyž Honza snídal. Vlastně to byl takovej pud sebezáchovy, protože -dybysme byli spolu pořád, tak bysme se třeba zabili. Tak-le nám to vydrželo.*

50 PS Host spekuluje o výhodách odlišnosti na příkladu přístupu k večírkům. Oznamovaná nutná neúčast je doplněna popisem záporně preferenčně hodnocené nutnosti vysvětlovat. Vlastní chování staví host na stejném srovnávacím základě do kontrastu, čímž opět implicitně vyjadřuje míru odlišnosti. Vyslovení účinku odlišnosti poskytuje prostor pro kladné hodnocení vyjádřené jako neplatnost negativního předpokladu.

51 ME: *A to je právě ten paradox, protože já myslím, že devadesát procent vašich diváků by předpokládalo přesný opak. Řekli by si Vodňanský, extrovert, takovej šoumen, to bude ten, který se bude realizovat na večírcích. A ten pan Skoumal, takový slušný člověk, on tam tak potichu zpívá u toho klavíru, ten určitě si šel lehnout.*

51 ME Moderátor vyjadřuje pevné přesvědčení o platnosti opačných charakteristik obou spolupracovníků. Jako podklad používá evidenciální dedukci založenou na vzhledu a prvním dojmu. Kromě silně jistotně modalizovaného paradoxu je míra jistoty udávána gramatickými prostředky, futurem, nezvratnou faktickou jistotou préterita v kombinaci s prostředky lexikálními, komentrem *určitě*. Předpoklad o předpokladu je vyjádřen tvarem jistotního predikátoru *předpokládat*.

52 PS: *Ne, já právě sbírám síly na ten večírek. Ale takhle to prostě je. A vůbec nám to voběma nevádí, že -sme každej tak strašně jinej. Já myslím, že to nevádí ani lidem.*

52 PS Host vysvětluje nerozpornou platnost svých zájmů a v tomto ohledu klamavého vzhledu, částice *právě* zastupuje příčinný vztah obou dějů. Druhou výpovědí signalizuje nezvratnou jistotu a svou neochotu měnit zavedený stav. Neochotu ospravedlňuje jistou indifferencí obou zúčastněných partnerů. Předpokládá, že veřejnost stav rovněž přijala. Předpoklad je podáván jako odhad ovšem evidenciálně podepřený zkušeností a délkou praxe.

Adverbium *strašně* se od svého sémantického základu vzdálilo, má funkci intenzifikátoru.

53 ME: *Absolutně. Já bych řekl, že zkraje, když ještě -ste nebyli tak v širokém povědomí jako dvojice, že muselo být to publikum absolutně konsternované. Že to bylo tak*

jiné proti všemu, co člověk slyšel předtím, aspoň teda na mě to tak působilo. Já, když -sem slyšel poprvé vaši desku, tak -sem byl úplně konsternovaný z toho, co to teda je? Protože to byl tvar, se kterým -sem se do té doby nepotkal.

53 ME Moderátor vyjadřuje nevětný bezvýhradný souhlas¹⁰³. Navazuje subjektivním temporálně zakotveným předpokladem. Nevyhnutelnost překvapení je zdůvodněna explicitním poukazem na tradiční formy a rozpor s nimi. Generalizované hodnocení založené na dostupnosti hudby je v zápětí subjektivizováno vymežujícím osobním pojetím. Moderátor používá pro subjektivizovaný názor analogickou formu jako pro přepokládaný názor objektivní. Překvapení je znovu subjektivně zdůvodněno nedostatkem zkušeností.

54 PS: Pro mě je taky dodnes záhada, třeba ty Honzovy texty. Nejen ty písňový, ale takový ty krátký prózy a tak, to je něco, já nevím, člověk si říká, -dyby znal třeba Charmese, tak už by to byla nějaká inspirace, že takhle je možné to taky dělat. Ale von nic takovýho neznal a vymyslel to sám, což já strašně vobdivuju. Dodnes mně ty texty připadaj hrozně zajímavý, zvláštní, zábavný, nezvyklý a do té doby jaksi nevidaný v český literatuře. Jako já vím, že my -sme trošku byli takový nejistý, my-sme taky nevěděli, jak to dopadne. A ty lidi vod začátku to strašně brali jako něco takového... Vono taky v tý tísnivý atmosféře těch let, to bylo něco vzrušujícího i pro nás i pro ně, že to fungovalo úžasně.

54 PS Host vyjadřuje implicitní neschopnost porozumět možnosti nepodmíněného vzniku textů, což implikuje vysoký stupeň přesvědčení, o nemožnosti propozice. Objektivní fakt jejich existence je kladně postojově hodnocen jako obdivuhodný. Přetrvávající kvantifikované kladné hodnocení je implicitní zárukou kvality. Kvalita textů je stavěna do kontrastu s neexistencí inspiračního vzoru. Referativně je popsáno kladné přijetí tvorby a jeho zdůvodnění společenskou situací.

55 ME: Vy -ste vystudoval dirigování, měl -ste možnost si to někdy zkusit se symfoňákem?

55 ME Na základě objektivní informace o minulosti je položena otázka na návaznou zkušenost, neuvedení alternativ poukazuje na neformálnější rozhovor. Téma otázky nemá širší společenský dopad, proto nepodléhá implicitnímu hodnocení správnosti odpovědi. Nelze ani předpokládat, že tazatel má informace, na základě nichž by mohl posoudit pravděpodobnější variantu. Vzhledem k žánru textu by se takové informace pravděpodobně promítly do formy otázky jako manifestace moderátorské přípravy.

¹⁰³ Z anglického *absolutely*: totally and definitely without question.

_56 PS: Dokonce -eště -sem pak vystudoval v Brně u profesorka Veselky sbormistrovství, takže já-sem vopravdu vybavenej, jako pokud -de vo papíry. Měl -sem absolventskej koncert. Ne že bych nikdy neditigoval. Měl -sem v Brně v Besedním domě absolventskej koncert, orchestr, sbor, sólisti. Dělalí -sme tam jednu Bachovu kantátu krásnou a -eště nějaký věci. Já -sem chtěl teda, a pan profesor Veselka, k-erej byl velkej katolík, tak mi to velmi schvaloval, ale neprošlo to, Martinů Polní mši -sem hrozně chtěl dělat, tak to mně nepovolili. Ale koncert proběhl, já-sem měl frak, motýlka. Pak -sem dirigoval *třeba* *nějaký* *soje muziky jako scénický nebo tak.*

_56 PS Host rozvádí úvodní informaci a zřetelově hodnotí shrnuté důsledky. K odpovědi se vrací implicitním signálem nezkušenosti a jeho explicitním popřením. Hodnotí obsah absolventského koncertu. Skladby klasifikuje emocionálně i prostě modálně, původcem záporné deontické modalitě implikované negací predikátoru *povolit* je třetí autoritativní osoba. Důsledkem prezentovaného stavu je objektivní nemožnost realizovat propozici. Hodnocení celého koncertu bez vyjádření preferenčních postojů implikuje nedosažení subjektivně záhodného výsledku. Host téma rozvádí výčtem příležitostné práce, kterou kvantifikátory ve srovnání s prvním repertoárem hodnotí jako nepodstatnou.

57 ME: Říkal -sem si, jestli vás to ještě neláká, si to -eště zkusit?

57 ME Moderátor vyjadřuje tenativní domněnku jako výsledek uvažování transponovaný do formy verba dicendi. Popsaná transpozice upozorňuje na objektivní vztah mezi myšlenkou a jejím jazykovým ztvárněním.

_58 PS: Já -sem tak rozběhnutej do široka, mě vždycky bavilo divadlo, písničky a všechno možný, takže já bych asi... Protože to je tvrdá disciplína, to dirigování. Lidi si myslí, že tam někdo přijde, tak jako máchá rukama a vono mu to hraje. Ale to je tvrdá dřina. Ten repertoár nastudovat! A mít -eště tu autoritu, že tymuzikanti si z vás nedělaj srandu. Tou zkouškou projdou jenom ti nejlepší, protože --dycky ty muzikanti zkoušej, co ten člověk vydrží. Jako buď hrajou blbě, nebo si vymejšlej nějaký chyby a tak. Vlastně vyzkoušej toho člověka, jes--i vůbec na to má. To se dělá běžně.

58 PS Host odpovídá nepřímou, vyhýbá se explicitnímu popření, vyjmenovává oblasti svých preferencí. Implicitní odmítnutí vyplývá z interpretace naznačeného nedoformulovaného oznámení s *asi* v kontextu následující výpovědi uvozené spojkou *protože*. Objektivní evidenciální pojetí kontrastuje s všeobecným názorem. Tematizovaná autorita opět vyplývá

ze zvládnutí technické stránky činnosti, popis jejího ověřování je uveden v příkladovém výčtu. Ověřování schopností dirigenta je deagentní strukturou označeno jako obvyklé. Neosobní slovesná forma s primárním významem generalizace zpětně implikuje negativní preferenční hodnocení činnosti.

59 ME: *Zažil -ste to někdy ve studiu?*

59 ME Moderátor žádá o potvrzení osobní zkušenosti.

60 PS: *Zažil. Třeba ve Fyziu. Ale ani ne tak, že by mě chtěli trápit, ale že třeba měli blbě_ napsanej part nebo něco, a člověk to musí poznat, že jo. A to někdy prostě v tý mase zvukový je hrozně těžký. Něco jinýho je, -dyž člověk sedí v režii a poslouchá už jako záznam toho. Ale v tomleto to je velmi vobtížná věc. _ A já vobdivuju ty mistry dirigenty, který tohleto zvládaj s naprostým přehledem.*

60 PS Host zkušenost potvrzuje, ale uvádí ji do kontextu odlišných podmínek, trvá přitom na svém předchozím hodnocení vysoké náročnosti kritérií. Nutnost adekvátní reakce na případné chyby v přednesu popisuje jako jedinou cestu vedoucí k zachování autority. Náročnost pracovních podmínek vyplývá z kontrastu s prací ve studiu. Klané hodnocení práce jiných vyjádřené predikací poslední výpovědi implicitně snižuje sebe hodnocení hosta.

61 ME: *Vy -ste v rodině vlastně profesionální muzikanty neměl? Vaši rodiče byli překladatelé oba dva, maminka přeložila Medvídka Pú, krásně.*

61 ME Moderátor uvádí nové téma, rodinné zázemí, ujišťující otázkou týkající se propozice. Pro informaci diváků uvádí povolání rodičů a emocionálně hodnotí významné výkony.

62 PS: *Jo, jo. Táta za války zkoušel hrát na cello, protože se kamarádil s Pravoslavem Sádlem, což byl významnej cellista. A ten mu řekl, že by se mohl na to cello naučit, že to nic není. Táta si koupil cello, nebo si ho někde půjčil, já už nevím, byl, -sem malej, a trénoval. A to bylo hrůzný. Prostě nebylo mu to dáno. Ale měl vůli. Von jako měl vůli třeba k tomu překládání a učení se jazyků, tak si myslel, že cello taky zvládne tou pílí. Ale to nešlo to bylo.... Já jsem si potom říkal, že to možná byla taková součást odboje, to jeho hraní na to cello. Ale my -sme teda doma zpívali, musím říct, celá rodina. Protože my -sme byli čtyry děti, takže to byl šestihlasý sbor, dokonce i vícehlasý -sme byli schopní o Vánocích vytvářet.*

62 PS Host potvrzuje negativní předpoklad a rozvíjí ho o popis neprofesionálních hudebních aktivit, jejich vzniku na základě doporučující informace o objektivní možnosti a

subjektivní presupponované schopnosti připisované hostovu otci. Hodnocení možnosti jako objektivně neuskutečnitelné je objektivizováno faktickým nedostatkem talentu a kontrastem s volnými předpoklady jako podkladem pro subjektivní přesvědčení objektu komunikace o možnosti realizovat propozici. Dodatečná interpretace snahy je na základě předcházejícího hodnocení pojata jako overstatement. Host uvádí úspěšnou hudební aktivitu a popisuje její průběh a temporální podmíněnou možnost její modifikace prezentovanou jako schopnost participantů vykonat popisované změny.

63 ME: *Podědil -ste tu píli po rodičích? Asi jo, ne?*

63 ME Moderátor se zaměřuje na existenci jedné ze zmíněných vlastností rodičů u hosta, vyslovuje kladný předpoklad a nechává si ho potvrdit.

64 PS: *Obávám se/ obávám se, že ne. Já -sem od přírody líný a hrozně rád tu lenost překonávám. Takže člověk má takový pocit vlas-ně, že si to zasloužil, jo, -dyž něco udělal. Protože já zase si myslím, že ty vod přírody pilný lidi, že -sou vohuzený vo tu radost z toho překonávání tý lenosti.*

64 PS Host zdvořile nesouhlasí s oznámením, užitě sloveso *obávat se* v sobě implicitně zahrnuje rys zklamaného očekávání, obecně negativně preferenčně hodnocené propozice. Host uvádí svou neměnnou charakteristik a preferenčně ji hodnotí, čímž vytváří rys *obohacující přednost*. Na vysvětlenou uvádí, že lenost zprostředkovává obohacující pocity.

65 ME: *Pokud to nedá moc velkou práci.*

65 ME Moderátor s výhradami souhlasí s nově zavedeným hodnocením vlastnosti.

66 PS: *Někdy jo.*

66 PS Host přijímá výhrady a kvantifikuje jejich platnost jako nožnou nikoli výhradní.

67 ME: *Vaši rodiče byli vlastně smíšené manželství, protože tatínek byl katolík, jestli se nepletu, maminka židovka. Jak přežili válku? Jak to vyřešili?*

67 ME: Moderátor zavádí nové téma, asociativně související s rodinou i dědičností. Vychází z objektivní informace a vyživá ji jako podklad pro sérii doplňujících otázek. Objektivní informace předkládá hostovi ke schválení. Relativizující podmínka se vztahuje k typu křesťanství, na ostatní informace nemá zásadní vliv. Pragmaticky dokresluje situaci.

68 PS: *To já se sám divím. A vůbec my všichni. Dokonce -sem byl malej a už si ale pamatuji, že máma nosila žlutou hvězdu. Z těch smíšených manželství nešli ty židi a rodiny celý třeba do Terezína a dál, že. Měli jít v takovým jako druhým sledu. A pak, teda pokud se nerozvedli ty manželé, tak táta to vodnesl tím, že byl nasazenej do nějakýho pracovního tábora v Rakousku. Já -sem byl někde u nějakýho rybníka u jedněch známejch a moji*

sourozenci zase u jiných známých. A moje máma zrovna v té době rodila jednoho mého brácha, k-erej potom umřel, malej. A musím říct, že nás vlastně zachránila domovnice. Protože -dyž tam přinesli nákou vobsítku k transportu, tak vona neprozradila, že máma je v té porodnici a že my -sme někde pryč. Prostě ji nenašli. A to vlastně nás zřejmě zachránilo.

68 PS: Host místo odpovědi vyjadřuje emotivní podiv, označuje za skupinově sdílený emocionální postoj, *my všichni* odkazuje k relevantní skupině, rodině. Následuje vysvětlení metody přežití, jádra dotazu, prostým popisem. U historicky evidenciálních faktů dává moderátorovi prostor pro vyjádření participace souhlasem. Historické plány popisuje běžnou hypotetickou formou minulého záměru. Situaci třídy rodin popisuje jako objektivně podmíněnou sociální institucí manželství. Evidenciálně popisuje dopad situace na vlastní rodinu, charakterizuje metodu přežití a hodnotí účast dalších osob na ní, jako kladnou a podstatnou.

69 ME: *To musel být krásný vztah vašich rodičů, -dyž to táta takhle teda byl ochoten vydržet?*

69 ME: Moderátor formuluje silně pravděpodobný předpoklad kataforicky odůvodněný předcházející replikou. Předpoklad vyjadřuje modálním slovesem *nutnosti*.

70 PS: *Já si myslím, že/že mně to přijde jako samozřejmě přirozený, že se manželé nerozvádějí kvůli tomu, že jeden z nich je vohrožený, nebo voba -sou vohrožený. I -dyž takový případy samozřejmě byly.*

70 PS: Host odmítá vysoké etické hodnocení popsaného chování, subjektivně postojově hodnotí situaci jako jasně preferovanou. Vyjadřuje subjektivně preferovanou záhodnost platnosti podmíněného chování vyjádřeného negací. Přípustkovou větou oznamuje existenci nezáhodného chování, které stojí v implicitně hodnotícím kontrastu s preferovaným jednáním.

71 ME: *-sou lidi, kteří plánujou, a -sou lidi, kteří neplánujou vůbec. Máte něco v budoucnosti, co byste -eště rád? Vlastně nemáte muzikál! Nebo máte?*

71 ME Moderátor zavádí dvě třídy lidí, konstruované na polární opozici vzhledem k relevantní vlastnosti a formuluje otázku jako podnět, na základě něhož se má host do jedné ze tříd zařadit. Zárukou nepreferenční objektivity je stejná forma obou alternativ a jejich ustálené pořadí. Moderátor alternativní otázku personalizuje, vyslovuje konkrétní dotaz s návrhem odpovědi, o jejíž relevanci se nechává ujistit.

72 PS: *Jo, to mě taky napadlo, že nemám muzikál, a nějak mně to ani nevadí. Ale já jsem nikdy neplánoval, takže já ani neplánuji tohle. --dycky -dyž -sem něco naplánoval, tak*

to dopadlo špatně, takže já celý život vlastně improvizuju a dělám to, co momentálně je a přichází a odchází.

72 PS Host uznává pravdivost předpokladu, ale nesdílí jeho preferenční hodnotu popírá implicitně voluntativní aspekt implicitně obsažený v dotazu, explicitně vyjadřuje zdůvodněný postoj k plánování. Zdůvodnění obsahuje hloubkovou objektivní nemožnost dosáhnout preferovaného stavu. Oznamuje naprosto jistou uzuální preferenci improvizace.

73 ME: *Cítil -ste nějakou povinnost předat svým dětem hudební vzdělání? _ Vlastně ten rodič by jim to měl aspoň umožnit, ale nic snadného to není.*

73 ME Pocit, který je jádrem otázky odkazuje na základě konceptuální metafory k intelektuálnímu přesvědčení o implicitní záhodnosti propozice. Záhodnost propozice vyjadřuje moderátor jako vlastní názor, jehož druhou stránkou je náročnost dosažení cíle, k níž kataforicky odkazuje spojka *aspoň*.

_ 74 PS: *Tak pokud ty děti -sou talentovaný, tak to asi -de. Ale třeba náš Filip, když mu bylo asi já nevím deset nebo tak, tak -sem si říkal, tak mohl by se na něco naučit. Protože von docela vždycky poslouchal muziku a bavilo ho to. Tak -sme koupili kytaru a dopadlo to tak jako v tom Černém Petrovi, jak říká ten fotr: Koupili -sme ti housle, -sou na skříní. Koupili*

-sme ti harmoniku, je ve skříní nebo takhle nějak. Tak občas si děláme srandu s Filipem a říkám mu: Koupili -sme ti kytaru, je za skříní. Na jednu stranu mě to trochu mrzí, ale myslím si, že to není žádné neštěstí. Protože/ protože mladejch lidí, který na něco hrajou, je dost. I -dyž mám takovej pocit, že v poslední době už není, nebo nebo převládá takovej pocit, že se nemusí cvičit, že to přijde samo. Protože jak -sou ty technický možnosti, tak voni si vystačí takhle a nemusej trávit dlouhý hodiny u piána nebo u kytary. Ono se to nějak... Ale stejně, já --sem v tomhleto teda staromilec a myslím si, že ten čas, tak není ztracenej, co tmu člověk věnuje jakoby tomu studiu toho nástroje. To se nějakým způsobem vrací.

74 PS Host vyjadřuje nutnou podmínku objektivní možnosti, čímž se vzhledem k synovi zprošťuje odpovědnosti. Myšlený preferenční postoj, *říkal -sem si* s obsahovou větou , jehož původcem je mluvčí, je popsán jako ve svých důsledcích bez ohledu na příčinně formulované předpoklady, neúčinný. Neúčinnost vyjadřuje jako paralelu k fikčnímu světu. Osobní preferenční postoj přiznává přítomnost negativních emocí i jejich logické regulace poukazem na platnost objektivních neurčitě kvantifikovaných předpokladů. Návaznou tematizací rématu hodnotí přístup recipientů k hudebnímu vzdělání, vyjadřuje slovesnými

prostředky nedostatek vnímané nutnosti realizovat záměrnou snahu. Osobně emocionálně¹⁰⁴ hodnotí kladný neurčitě implicitně subjektivně kvalifikovaný účinek cvičení.

75 ME: *Tak pro nás teda určitě nebyl ztracený čas, který -sme mohli strávit_ s vámi, doufám, že to platí oboustranně.*

75 ME Moderátor využívá paralelní struktury ke zobecnění objektivizovaného přínosu pořadu, vyjadřuje víru reciproční shodu v hodnocení.

76 PS: *Děkuji za pozvání.*

76 PS Fatická podmíněná reakce ukončuje kontakt.

77 ME: *Taky děkuji, díky. Dnes byl naším hostem pan Petr Skoumal.*

77 ME Ustálená repliková dvojice ukončuje kontakt s hostem a následně s diváky.

6.6 Na plovárně vyhodnocení

Pořad Na plovárně se řadí k přátelským dialogům nekonfrontačního typu. Pozice moderátora a hosta jsou vymezeny volněji než u publicistických pořadů, průběh dialogu proto přesněji odpovídá přirozené interakci. Informační povaha replik je v průběhu dialogu dána aktuální komunikační potřebou partnerů, nejen jejich rolí.

Moderátor si ze své specifické pozice může dovolit explicitně hodnotit názory a postoje svého hosta jak kladně, explicitním vyjádřením souhlasu, tak záporně, sdělením opačné preference. Implicitnímu vyjadřování postojů navíc přispívá využití tázacích dovětek a presumpčních otázek, které je doloženo i v ostatních nepublicistických textech.

Moderátor navíc výrazněji než v ostatních nepublicistických textech hodnotí osobnost hosta na základě preferenčního postoje. Preferenční postoj je odlišen od objektivní informace, která ho provází a není zakotven jen v objektivní realitě.

Příkladem různé míry subjektivity vyplývající ze žánrového zařazení textu je užití slovesa se sémantickým základem *dokázat* v přípravných fázích dialogů Hyde parku a Na plovárně.

Kvantitativní hodnocení užitě v HP je kontextově vázáno na bezprostředně následující výčet.

¹⁰⁴ Emocionalita hodnocení je pragmaticky zakotvena v převažujícím postoji k dobrovolným vzpomínkám. Druh emoce naznačuje i morfologická stavba výrazu *staromilec*

...náš dnešní host, v životě už toho stihnul docela hodně, vystudoval architekturu, pracoval jako novinář, nakladatel, dramaturg, je vášnivým sběratelem umění a jeho znalcem i obchodníkem s ním.

V pořadu Na plovárně je subjektivně kladně hodnocen pouze potenciál hosta, jehož vnímání je zcela závislé na autorovi výroku.

Odlíje ten kelímek ze skla. A v tu chvíli se z předmětů denní spotřeby může stát šperk vašeho stolu. A tím mužem, který tohle dokáže, je náš dnešní host Na Plovárně...

Subjektivita moderátora presupovaná i prezentovaná se projevuje například v dialogu s Petrem Skoumalem.¹⁰⁵

Interakční role moderátora je oslabena ve prospěch maximalizace prostoru pro hosta. Dostatek prostoru se projevuje zejména následujícími rysy volným nastíněním témat,¹⁰⁶ využitím funkce návrhu a domněnky namísto přímých a nepřímých otázek.¹⁰⁷ Příkladem domněnky je replika 63 z rozhovoru s M. Velčovským.

Moderátor umožňuje budovat dialog na asociacích, aktivně se podílí na rozvíjení asociativních témat. Taková komunikační situace nastává například v rozhovoru s M. Velčovským po replice 74. Výrazné rozšíření tématu na hranici úniku je doloženo v rozhovoru s P. Skoumalem v replice 48. Strukturně podobné je i komunikační jednání M. Velčovského, které sémanticky propojuje repliky 11 a 16.

Přátelská atmosféra dialogu se projevuje i v záměně rolí hosta a moderátora, tazatele a tázaného.¹⁰⁸ Nápadnější forma výměny rolí se projevuje v dialogu s P. Skoumalem, v němž host pobízí moderátora ke specifické komunikační činnosti.¹⁰⁹ Posledním stupněm záměny rolí je úplné převzetí iniciativy hostem, k jakému dochází v dialogu s M. Velčovským, v replice 90.

Projev moderátora je vysoce kultivovaný nezávisle na projevu hosta.

7 Závěr

¹⁰⁵ V replikách 36 respektive 39

¹⁰⁶ Na plovárně s MV: replika 3.

¹⁰⁷ Interakci založenou na návrhu reprezentují například repliky 43a 65 v rozhovoru s Petrem Skoumalem. V rozhovoru s Maximem Velčovským je takovým dokladem replika 31.

¹⁰⁸ Host získává od moderátora informace například v dialogu s MV, konkrétně v části ohraničené replikami 20 a 28 včetně.

¹⁰⁹ Replika 22

Na vyjadřování jistotní modality se kromě modálních sloves a modifikátorů, podílejí prostředky implicitní, čistě morfologické i komunikačně elidované a situačně vázané.

Neoddělitelnost významů nutnosti a možnosti v pragmatické rovině jazyka umožňuje vyjadřovat jistotu implicitně, jako záhodnost, a transponovaně, jako nutnost. V obou případech se o vyjádření vlastního názoru jedná pouze, je-li původcem modality mluvčí.

Kombinatoriku vyjadřovacích prostředků určuje z parametrů komunikační situace zejména vzájemné postavení komunikačních partnerů. Jejich vzájemná odpovědnost limituje rejstřík explicitních i implicitních prostředků. Ve zkoumaných textech je zastoupena konfigurace institucionálního a neinstitucionálního partnera. Zejména v publicistických textech může institucionalizovaný mluvčí vystupovat v podvojné roli, osobní a institucionální, což se v konfiguraci modálních prostředků projevuje porušováním kombinatorických omezení pro souvislost modifikátorů.

V průřezu analyzovaných pořadů se mluvčí prezentují buď v roli expertů, což platí zejména pro pořady publicistické, nebo v zábavných pořadech, v souladu s jejich nižším společenským dosahem, jsou mluvčí představováni v roli nositelů osobní zkušenosti. Nositelům osobní zkušenosti není ze strany moderátora kladen odpor, naopak pokud je moderátor aktivně přítomen, vyjadřuje převážně souhlas a podporu. Z toho vyplývá, že v analyzovaných textech tohoto druhu se vyskytuje široká škála prostředků pro nevětné vyjádření jistotního postoje, jejichž funkcí je udržovat motivující kontakt s hostem. Kontakt a podporu lze ale vyjadřovat i převážně neverbálně, což je typické pro analyzovaný rozhlasový pořad.

S mluvčími, experty, lze polemizovat a vyžadovat stanovenou míru přesnosti v odpovědích. Individuální míra sebezprosažení moderátora v interakční roli nad hostem, určující informativní přínos pořadu, závisí na konkrétní konstelaci komunikantů.

Úspěšnost dialogů je jednoznačně dána nepřerušením kontaktu mezi partnery, těsnost vztahu mezi úspěšností a informativitou úzce souvisí s komunikační zběhlostí obou partnerů, což se prokazuje zejména v interakci zachycené v pořadu Hyde park. Subjektivně individuálně hodnocená míra úspěšnosti závisí na schopnosti mluvčích využít komunikační prostor. K tomu je třeba poznamenat, že moderátoři přerušují repliky hostů až ve chvíli, kdy mají podklady opravňující k tomuto kroku. Jedná se o podklady informační i interakční.

Jednotliví moderátoři se liší rejstříkem komunikačních strategií, nejpřirozenější pozici zastává Marek Eben, jehož pořad vychází z konceptu „popovídání“. Pokud si moderátor musí osobně zajišťovat propagaci pořadu v jeho průběhu, je jeho projev institucionalizovanější. Nejvyšší míru stereotypu vykazuje rozhlasový pořad Frekvence 1, jehož oficiální moderátorka kopíruje model založený na předpokládané recepci blondýn ve společnosti.

Na projevy hostů má největší vliv předchozí zkušenost s komunikačním médiem, u některých z nich se kromě nezkušenosti projevuje i vliv jejich profese. Z hlediska překážek dorozumění jsou nejméně nápadné profesionalismy a profesní slang. Nejnápadnější jsou naopak syntaktické odchylky způsobené specifickým stylem profese.

Zastoupení jednotlivých vyjadřovacích prostředků modalit není v rámci materiálu jednotné. Lze vysledovat některé obecné tendence, do všech pořadů např. pronikají prvky hovorového stylu a jim odpovídající ekvivalenty modálních modifikátorů. Neosobní *lze* ustupuje neutrálnímu tvaru *je možné*, případně *dá se* či *jde*.

Ve všech pořadech pozvaní hosté využívají komentory, a to zejména na podporu svých komunikačních záměrů. Univerzálně je zastoupen komentor *samozřejmě*.

Na všechny texty má vliv existence konceptuálních metafor, transpozice forem, které jsou jimi způsobeny, jsou různě pevnou součástí individuálního stylu jednotlivých mluvčích. Pragmatické využití konceptuálních metafor umožňuje částečnou substitucí lexikálních predikátorů myšlení a cítění, zejména ve dvojici *myslet*, *mít pocit*. Hojně zastoupení má metafora přenosu abstraktního konceptu zahrnutí do třídy do konkrétního prostoru. Jde o specifické využití lokálního adverbia *kde*.

Míra subjektivity je dána aktuální komunikační rolí mluvčího, institucionální postavení tázaného snižuje míru explicitní subjektivity ve prospěch generalizovaného vyjádření, takové případy lze v závislosti na komunikační situaci interpretovat jako prostředky úhybného manévru, nebo jako prosté implicitní oznámení o sdílené odpovědnosti. Konečná interpretace závisí na tom, zda dochází k poškození partnera dialogu nebo třetí strany, pokud tomu tak není, jedná se o pouhé konstatování spoluodpovědnosti.

Míra modifikace zcela jistého sdělení je závislá na komunikační pozici, mluvčí ji mění v závislosti na požadované ilokuční síle výpovědi a také v závislosti na žádoucí

míře participace příjemce. Podle doložených situací je mezi oběma veličinami vztah nepřímé úměry. Toho využívají například otázky s tázacím dovětkem.

Na indikaci jistoty se podílejí i prostředky vyjadřující kvantifikaci a kvalifikaci, zpravidla neurčitou. Neurčitá kvantifikace ve zjišťovací otázce se jeví jako nepresumptivní. Mezi jistotně postojovými kvalifikátory, které mohou mít i funkci zavazujícího komentoru se řadí i několik výrazů vzniklých pravděpodobně neosémantizací. Patří sem například výraz *pozitivně* ve spojeních typu *vědět pozitivně*. O podobné neaktuální neosémantizaci lze uvažovat i u modálních predikátorů typu *dát* a *jít*.

Třidu komentorů by mohla rozšířit mikrovalenční syntagmata *v žádném případě* a *v každém případě*, která se ocitají na opačných pólech frekvenční škály.

K nejdynamičtějším prostředkům vyjadřování modality se řadí transponované jistotní predikátory, které získávají status citátových kompozit v případě plně vyjádřené predikace *já nevím* a nově nabytý prvek částicového významu, který se projevuje u slovesa *myslet* s bezpředložkovou valencí. V jistotní funkci je možné toto sloveso dereflexivizovat, význam mínění takovou operací nepřipouští.

Mluvený charakter analyzovaného materiálu je důvodem výskytu zejména slovosledných variací, které je v kontextu třeba reinterpretovat. Interpretace zejména modálních částic na škále od libovolnosti nevázané na slovní druh, přes kvalifikaci zahrnutím do třídy, po prostě modální význam svědčí o pragmatické dimenzi modality. Byl dokonce doložen příklad užití komentoru, jehož sémantické jádro se může uplatnit ve třech různých extenzích.¹¹⁰

Dalším důsledkem mluveného charakteru projevů je přítomnost emocionálních modifikací výpovědi. Jedná se zejména o ty projevy, které se manifestují v lexikálním a morfosyntaktickém plánu. Emocionalita byla zaznamenána v kvantitativních manifestacích, tedy v případech, kdy mluvčí hodnocení sdělovaného faktu vyjadřuje v podstatě redundantně.¹¹¹

Posledním rysem mluvenosti, který má významný vliv na modální profil komunikátu, jsou jistotní částice typu *vlastně*, *prostě*, které oscilují mezi komunikačním částicovým významem a vycpávkovým slovem. Částice vzniklé z příslovcí jsou navíc

¹¹⁰ Vesnický člověk si opravdu musí všechno hodně zasloužit.

¹¹¹ Jde o struktury typu: *vždycky se mi líbí každý, kdo ...; znovu obnovili tradici masopustu*

specifické pozvolným významovým odštěpením od svého příslovečného významu, to se týká například užití částice *zřejmě*.

Anotace

Jméno a příjmení autora: Kateřina Danielová

Název Katedry a fakulty: Katedra bohemistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Název práce: Prostředky jistotní modality používané při vyjadřování vlastního mínění.

Vedoucí práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph. D.

Počet znaků: 496 505

Počet příloh: 1 CD, Textová příloha

Počet titulů použité literatury: 19

Klíčová slova: jistotní modalita, vlastní mínění, masová komunikace.

Práce se zabývá popisem prostředků, jimiž mluvčí vyjadřují jistotní modalitu při formulaci vlastního mínění. Výzkum byl proveden na materiálu textů mediální komunikace. Analýza byla zaměřena na promluvy hostů mediálních pořadů, kteří nejsou vázáni institucionální pozicí. Ve dvou základních typech textů, publicistických a zábavných pořadech byly sledovány prostředky využívané ke ztvárnění vlastního názoru. Cílem práce je zachytit používané prostředky a jejich kombinace.

The thesis aims to describe contemporary spoken Czech with respect to the means used to express epistemic modality while presenting a personal opinion. The material was provided by mass media communication excerpts. Special attention is paid to the communicants invited to give an interview or to participate in a talk show. The invited speakers are expected to express, support or at least explain their opinions, to do so, they combine various linguistic means. The goal of the thesis is to describe these means and their combinations.

Key words: epistemic modality, personal opinion, mass communication.

8 Literatura

Učební texty:

DANEŠ, František et al. *Mluvnice češtiny 3*. 1. vydání. Praha: Academia, 1987.

GREPL, Miroslav, KARLÍK, Petr. *Skladba spisovné češtiny*. 2. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.

Slovníky

Filipec et al. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 2. vydání. Praha: Academia, 1994.

Monografie:

ČERMÁK, František et al. (eds.) *Skalička, Vladimír: Souborné dílo* 3.1. vydání. Praha: Karolinum, 2006.

BĚLIČOVÁ, Helena. *Modální báze jednoduché věty a souvětí: K porovnávací syntaxi češtiny a ruštiny*. Interní tisk. Praha: Ústav pro jazyk český, 1983.

ČMEJRKOVÁ, Světlá, HOFFMANOVÁ, Jana(eds.). *Jazyk, média, politika*. 1. vydání. Praha: Academia, 2003.

HOFFMANOVÁ, Jana, MÜLLEROVÁ, Olga. *Kapitoly o dialogu*. 1. vydání. Praha: Pansofia, 1994.

KLÍMOVÁ, Eva. *Otázky vztahu slovesného modu a modality v italštině: Na pozadí češtiny a angličtiny*. 1. vydání. Opava: Slezská univerzita, 2009.

KOMÁREK, Miroslav. *Příspěvky k české morfologii*. 2. vydání. Olomouc: Periplum 2006.

KOŘENSKÝ, Jan et al. *Komplexní analýza komunikačního procesu a textu*. 1.vydání. České Budějovice: Pedagogická fakulta, 1987.

KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008.

MÜLLEROVÁ, Olga. *Komunikativní složky výstavby dialogického textu*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1983.

PALCOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1994.

PALCOVÁ, Zdena. *Stručná pravidla české ortoepie: Domácí slovní zásoba*. 1. vydání. Praha: Český rozhlas, 1994.

PALMER, Frank Robert. *Mood and Modality*. 5. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 1995.

SVOBODA, Karel. *Souvětí spisovné češtiny*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972.

UHLÍŘOVÁ, Ludmila: *Knižka o slovosledu*. 1. vydání. Praha: Academia, 1987.

Články:

BURÁŇOVÁ, Eva. Vztah mezi pravděpodobností, dispoziční a záměrovou modalitou. *Slovo a slovesnost*. 1979, roč. 40, č. 2, s. 98 - 101.

ČEJKA, Mirek. Adverbia jako postojové propoziční komentory typ opravdu. *Slovo a lraje*

slovesnost. 1979, roč. 40, č. 3 s. 214 - 217.

Elektronické zdroje:

Primární:

Hyde park ČT 24

Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10252839638-hyde-park-ct24/>>.

Vzkaz

Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10160488386-vzkaz/>>.

Na plovárně

Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/>>.

Fakta Barbory Tachecí

Dostupný z WWW: <<http://www.iprima.cz/videoarchiv/>>.

Frekvence 1 Jan Kraus a Blondýna

Dostupný z WWW: <<http://www.frekvence1.cz/pub/cs/lide-show/porady-v-radiu/jan-kraus-a-blondyna-18.html>>.

Sekundární

Český národní korpus:

Korpus SYN2010:

Český národní korpus - SYN2010. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2010. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>.

Korpus SYN2009PUB:

Český národní korpus - SYN2009PUB. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2010. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>.

Korpus SYN2006PUB:

Český národní korpus - SYN2006PUB. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2006. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>.

The Sage dictionary online

Dostupný z WWW: <<http://www.sequencepublishing.com/thesageonline.php>>.

Příruční slovník jazyka českého

Dostupný z WWW: <<http://bara.ujc.cas.cz/psjc>>.

Vokabulář webový

Dostupný z WWW: <<http://vokabular.ujc.cas.cz/>>.

9 Textová příloha

Fakta Barbory Tachecí s Petrem Pithartem¹¹²

1 BT: Petr Pithart, místopředseda Senátu, dnes hostem ve Faktech na Primě. Vítejte ve studiu, pane předsedo.

2 PP: Děkuju za pozvání.

3 BT: Vy -ste jedním z posledních stále aktivních porevolučních politiků, už vás potkalo něco jako syndrom vyhoření?

4 PP: -dyby to bylo bez přestávky, tak už bych byl dávno na troud, ale já -sem tam měl štyřletou přestávku, ta mě postavila na zem a já -sem se tenkrát vzpamatoval, takže to už není/ už je jenom štrnáct, tuším a...

5 BT: Ani jednou za tu dobu -ste si neřekl/ nebo vás nenapadlo/ že už -ste vlastně všechno, co -ste...

6 PP: Ale jo.

7 BT: Počkejte, že -ste/ ale jo/ teď už můžu říct cokoliv(?) že už -ste vlastně všechno, co -ste chtěl říct řekl a udělal a že se cítíte jakoby v takovém mlecím kole?

8 PP: Jo, ale řekl jsem to kolikrát nečas, nevhodně, nešikovně, takže pořád ještě mám necelé dva roky na to, abych to řekl- včas.

9 BT: / kdybyste/... A uměl byste teď tady říci dvě věty které/nebo tři, dobře, dobře, já se bojím vašich očí, dám vám tři věty/ které pokládáte za zásadní a chtěl byste je říkat?

10 PP: To -sou přesně ty otázky, které novináři kladou a já je nemám rád. Nejdůležitější kniha, na ostrov, kterou si vezmete...

11 BT: O ostrově nepadlo ani slovo.

12 PP: Co bych řekl, co bych řekl/ nejdůležitější věty, myslíte pro politiku, politický život?

13 BT: No to co byste chtěl říct ve své politické funkci, se svým politickým postavením, a máte pocit, že -ste je za tu dobu, kdy -ste v politice, neřekl dobře.

¹¹² Dostupný z [www: <http://prima.stream.cz/fakta-bt/559001-fakta-barbory-tacheci-9-2-2011>](http://prima.stream.cz/fakta-bt/559001-fakta-barbory-tacheci-9-2-2011). (staženo 10.2. 2011)

14 PP: Poslouchejme se vzájemně, většinou je to tak, že nemáme celou pravdu, někdy kus pravdy má i ten, který hlasuje proti nám.

15 BT: Myslíte si, že to co sledujeme dnes, v dnešní politice /v politice, je takový klasický vývoj v posttotalitní zemi a nebo se to nějakým způsobem vymyká, tomu co -ste čekali, co vidíme v okolních zemích?

16 PP: Nevymyká. Gró politologů na začátku devadesátých let předvíдалo, že ten vývoj v postkomunistických zemích k demokracii/ ten se předpokládal/ ale oni říkali, že nejspíše nebude přímočarý, možná že tam budou nějaké objížďky, okliky. My sme zatím z toho vyšli, pokud jde (v) o ty objížďky okliky, relativně dobře, ale přepokládali tenkrát, že tam dojde k různým návratům ne k totalitním režimům, ale k autoritářským, a to vidíme kolem sebe, naposledy v Maďarsku, to je klasika. Slovensko uniklo o chloupek ve volbách devadesát osm, tak tady ve vzduchu je cítit mnohá pokušení, ale zatím -sme tomu unikli, takže -sme na tom přece jenom lépe, pokušení ale -sou.

17 BT: Říká Petr Pithart místopředseda českého Senátu ve Faktech na Primě.

Znělka

18 BT: Pane místopředsedo, když -ste se dozvěděl o těch posledních aktuálních aférách u nás/ vládních/ s podezřením na korupci, v tuto chvíli mám na mysli kauzu ministra Drobila, kauzu místopředsedy Vondry, bývalého mash-ministra, jaký dojem to na vás dělá?

19 PP: Že už to příliš gradovat nemůže, že se musí něco stát, protože lidé ztrácejí poslední zbytky důvěry v politiku vůbec, nejenom v politiky, to určitě také, ale to by se dalo oželet, v politiku vůbec. Já to nevidím beznadějně, poslední volby, myslím ty do sněmovny, ale vlastně i ty i ty poslední komunální a do Senátu, ukázaly, že, že to lidé nevzdávají, bohužel zatím se to chování voličů nedost/ne ještě dostatečně/ převedlo do těch mocenských poměrů, ale mnoho nechybělo a já si myslím, že máme -eště pořád šanci se vrátit na nějakou zdravou a férovou cestu.

20 BT: Nemáte někdy pocit, že ti politici na těch nejvyšších postech požívají sami sebe?

21 PP: To jistě, to mám./ smích/

22 BT: A kde to...?

23 PP: Jsou slepí, jsou zaslepení a já nevím, na co ti lidé myslí, když dělají, co dělají, protože každý si myslí, že mu to projde a ono to už každému neprojde.

24 BT: Ale já jsem teď trošku mířila na ty spekulace, které se objevily v médiích, že totiž například v případě Vondra -de o vyřizování si účtů v trojici Barták, Kalousek versus Vondra. Jaký z toho máte pocit, já vím, že nemůžete mít hlubší informace, než máme my, ale, jako politik, jak to cítíte?

25 PP: U některých politiků je skoro nejsilnější motiv jejich jednání/ smích/ pomsta. Nenechat, nebýt, nezůstat nikomu nic dlužen, vrátit mu to, počkat si až přijde čas. To ty lidi strašně silně motivuje, často -sou to lidé, kteří dosáhnou velmi vysoko a -sou úspěšní, já bych uvedl Miloše Zemana/ třeba/, z těch, kteří -sou teď už mimo hru nebo právě Vladimíra Mečiara, to -jsou lidé, kteří nikdy nezapomněli, když někdo ublížil, nebo když si mysleli, že jim ublížil a ano, to bývá velice silný motiv a je to špatně, protože v politice prostě/osobní/ pocity často musí stranou, musíte zapomenout, musíte odpouštět. Vy tu nejste v politice/ politika tu není proto, aby vám poskytla prostor/ abyste si s někým vyřizoval účty..., ale pro některé lidi to tak funguje.

26 BT: ...Jak je vidno, tak to tak funguje.

27 BT: Říká Petr Pithart místopředseda českého senátu ve Faktech na Primě.

28 BT: Pane místopředsedo, vy -ste se v roce 1991 osobně setkal s korupcí, tu korupci -ste řádně nahlásil a pomohl -ste ji odhalit, ale přesto všechno vlastně k odsouzení onoho korupčníka vedla cesta pěti let, a to byla doba, která se zdála o poznání méně složitá, než je ta dnešní.

29 PP: Ano.

30 BT: Myslíte si, že- nebo kde cítíte tu – ten optimismus v tom, že se tohle bude zlepšovat?

31 PP: To bych chtěl vědět, proč to tenkrát trvalo tak dlouho. Byly to čtyři roky, ale to je detail. Já si myslím, že nikdy už nebude pokus o korupci tak zdokumentován, jako byl ten můj, protože ten trouba si byl tak jistý,/že na to,/že to budu akceptovat, že to všechno napsal vlastní rukou do linkovaného školního sešitu, takže nebylo co dokazovat, přesto to trvalo/ přesto to trvalo pět let.

32 BT: Tak jak dlouho asi bude trvat kauza Drobil například? Když tohle, ten váš případ, tak nad slunce jasný...?

33 PP: Ještě chvíli počkám. A je tu nový policejní prezident, já si myslím, že na tom hodně záleží. Tady záleží na těch šéfech policie, státního zastupitelství, protože ti prokurátoři, jak se jim dřív říkalo, a policajti musí mít jistotu, že když tu věc dotáhnou ke konci, tak že je nikdo neklepne přes prsty/ tak že je nikdo neklepne přes prsty a

neřekne jí/ neřekne jim/, hele, Franto, radši toho nech, a já -sem přesvědčen, že to je přesně to, co se dělo. Máme tu teď nové osobnosti a já nemám důvod jim nevěřit, ale po pravdě řečeno, kdyby i oni měli selhat, tak to už opravdu nevím, pak se i nás bude týkat ta předpověď politologů z devadesátých let, že i nás čeká nějaká oklika přes nějaký autoritářský systém. Lidé/lidé si řeknou, ať to konečně už vezme někdo pořádně do ruky a nepárá se s nima/ demokraticky.

34 BT: Říká Petr Pithart, místopředseda Senátu, který byl dnešním hostem ve Faktech na Primě. Pane místopředsedo, já vám děkuju, že -ste přišel, přeji hezké odpoledne. Na shledanou.

35 PP: Děkuju ještě jednou za pozvání. Na shledanou.

Fakta Barbory Tachecí s Danou Juráskovou¹¹³

1 BT: Dana Jurásková, prezidentka České asociace sester a ředitelka vinohradské fakultní nemocnice je dnešním hostem ve Faktech na Primě. Vítejte, paní ředitelko.

2 DJ: Dobrý den, já vás jenom musím opravit: Všeobecné fakultní nemocnice.

3 BT: Všeobecné fakultní nemocnice, děkuji. Vy máte dnes za sebou jednání s panem ministrem Hegerem a za Asociaci sester -ste po tomto jednání prohlásila, teď vás budu citovat: „Asociace už dále za vyšší platy pro nelékaře bojovat nebude.“ Dostali -ste nějaký příslib ohledně peněz pro sestry?

4 DJ: Ono takto se to jaksi nedá říct, to je, řekla bych, citace, která malinko/ malinko mění to naše vyjádření. My -sme řekli, že -sme svůj postoj už deklarovali, to znamená, že -sme žádali ministra a dostali -sme příslib o tom, že část těch finančních prostředků by měla být použita i na zvýšení platů ostatních zdravotnických pracovníků. Ten příslib -sme dostali a já věřím tomu, že pan ministr si s tím poradí. Prostě tím ten náš tlak na/ na něj vlastně končí

5 BT: V tuto chvíli tedy vám ministr přislíbil, že vám nebude přímo regulovat ono navýšení peněz, ty dvě miliardy, které budou rozděleny mezi jednotlivé nemocnice, a dá vám volnou ruku?

¹¹³ Dostupný z [www:<http://prima.stream.cz/fakta-bt/553788-fakta-barbory-tacheci-2-2-2011>](http://prima.stream.cz/fakta-bt/553788-fakta-barbory-tacheci-2-2-2011). (staženo 10. 2. 2011)

6 DJ: Ne, já musím říci, že my -sme dnes vůbec o platech nejednali, to znamená, že to prohlášení/nebo to stanovisko naše je už pár dní staré. To je z minulého týdne a my -sme s ministrem žádné/ žádná pravidla přesná/ nebo žádné přísliby na toto téma dnes neprobírali.

7 BT: Vy, jako ředitelka fakultní nemocnice mimo jiné, ne jen šéfka Asociace sester -ste se nesnažila u něj zjistit, jestli budete mít volnou ruku jako šéfka nemocnice?

8 DJ: Ne, to já jsem tam dnes byla v roli prezidentky odborné společnosti, a to si myslím, že je věc, a konec konců tak byl postaven i materiál, který byl panu ministrovi v pondělí předložen, jeho a českého/ české lékařské společnosti, tedy České lékařské komory a Lékařského odborového klubu, nikoliv moje.

9 BT: Když -ste tam byla dneska jako šéfka Asociace sester, dostala -ste nějaký, v tom případě, příslib, že peníze na sestry také přijdou, jako teď přišly peníze na lékaře?

10 DJ: Ne, my -jsme jenom si potvrdili, že na těch stanoviscích stále trváme, já i pan ministr.

11 BT: A co z toho bude pro sestry vyplývat, že na těch stanoviscích trváte vy i ministr?

12 DJ: Já se obávám, že to bude mít ještě svůj vývoj, protože tak jak v pondělí předložili lékaři své požadavky, tak ta věc není, ani co se týče jejich platů, ještě uzavřena, ta je pořád otevřená, minimálně se hledá ten technický způsob, a mě v tuto chvíli stačí příslib ministra, který říká, že stále myslí i na nelékaře v oblasti mezd, to znamená, v rámci rozdělení těch dvou miliard. To je vše.

13 BT: Jak byste to brala jako šéfka nemocnice teď, kdyby nakonec ministr zažádal, aby to navýšení peněz bylo použito výhradně na platy lékařů?

14 DJ: Vzhledem k tomu, že -sem ředitelkou nemocnice, která je přímo řízenou organizací ministerstva zdravotnictví, a tedy -sem v přímé působnosti ministra, tak bych tuto jeho žádost splnila. Nicméně je to také o tom, jak je vůbec postavena celá mzdová nebo platová politika v nemocnici. A my ji máme nějak nastavenou a na zvyšování platů myslíme i u ostatních zdravotníků, nejenom u lékařů.

15 BT: A teď si představme ten protipól, totiž že máte úplně volnou ruku, a přijde vám nějaký balík peněz, k vám do nemocnice. Jak by vypadal/ jak by vypadaly ty podíly, jak byste s těma/ s těmi penězi zacházela?

16 DJ: Já už jsem tuto diskusi s některými svými pracovišti zahájila, kdy -sme začali se bavit o tom, jak by si to oni představovali, a to je věc, kterou/ na kterou já vám

teď neodpovím, jednak nevím, kolik těch peněz bude, ale samozřejmě dovedu si představit, že bych vyhověla minimálně/ nebo snažila bych se vyhovět minimálně tomu, co bylo označováno za největší nespravedlnost v odměňování lékařů, a to jsou platy mladých lékařů.

17 BT: Tolik Dana Jurásková, prezidentka České asociace sester, a bývalá ministryně zdravotnictví u nás ve Faktech na Primě.

Znělka

18 BT: Paní ředitelko, ještě/ ještě/ pokračujme dál v našem rozhovoru. Vy sama byste byla proto, aby vám ministr Heger dal také volnou ruku v tom, kolik budete nazpět brát lékařů, kteří jakoby přestanou být v opozici vůči ministerstvu?

19 DJ: Tak já musím říci, že už samotný akt podání výpovědi je pracovně-právní vztah, to je zahájení určitého pracovně právního aktu a zákoník práce v tomto má naprosto jasno. Takže já si, přiznám se, moc nedovedu představit, že by ředitelům nemocnice někdo dal pokyn, aby přijali všechny lékaře, je to opravdu jejich rozhodnutí. To, jaká je situace, v jednotlivých nemocnicích, já nevím, jestli tam už na ta avízovaná volná místa jsou přijati nějací lékaři, to také nevím, a to by následovalo vlastně jakoby další porušení zákoníku práce, protože ve chvíli, kdy je s nimi smlouveno, že od prvního března začnou pracovat, je i uzavřena třeba pracovní smlouva, tak její vypovězení v postatě je také určitý akt ze zákona.

20 BT: To znamená, že mnozí lékaři, kteří tu výpověď v rámci té hromadné akce „Děkujeme, odcházíme“ podali, tak by se mohli ocitnout v velmi překerní situaci, že by zůstali bez práce?

21 DJ: Ano, já to vnímám jako velký problém.

22 BT: Problém svůj, nebo těch lékařů?

23 DJ: Myslím obecně, to znamená i těch lékařů, ale i problém sociální a jejich osobní.

24 BT: Řekněte, o jaký podíl z těch lékařů, kteří u vás dali tu již výpověď, byste vy, kdybyste měla volnou ruku, projevila zájem.

25 DJ: Já mám se svými lékaři jednoznačnou dohodu. My -sme poměrně v těsném kontaktu celou dobu, až na drobné výjimky, a já -sem řekla, že pokud lékaři stáhnou výpověď do dvacátého osmého února, to znamená v rámci řádné výpovědní lhůty, tak že je přijmu zpět.

26 BT: Úplně všechny...

27 DJ: My -sme o tom hovořili s přednosty a primáři jednotlivých pracovišť, identifikovali -sme tam jednotlivce, kde by možná bylo dobré, kdybychom je zpět nevzali, nicméně není to nic zásadního a já -jsem ochotná je vzít všechny.

28 BT: V tuto chvíli už se děje to, že lékaři, kteří pracují pod vámi, někteří berou ty své výpovědi zpět, nebo ještě ne?

29 DJ: Ne, nemám ne/ne nemám takový signál.

30 BT: Jak/ jak se vůbec ten moment, kdy lékaři tak evidentně bojují za své platy, především, jak se projevuje na vztazích uvnitř tak velké nemocnice, jako jsou Vinohrady?

31 DJ: Já myslím, že i u nás, ale i v ostatních zdravotnických zařízeních se projevuje to, že je tam velké mezilidské pnutí, takové ty sociální vztahy se podle mého názoru hodně narušily. My -sme byli zvyklí, že zejména na pracovištích, která jsou hodně riziková a kde -sou zdravotníci pod velkým tlakem, tak jsou ty vazby osobní velmi těsné. My -sme byli zvyklí na sebe se spoléhat a prostě mít tam i tu důvěru a to si myslím, že v tuto chvíli je věc, která je narušená, nedokážu odhadnout, na kolik se to vrátí zpět, až tato situace skončí, ale mnozí se vyjadřují v tom smyslu, že to natrvalo může poškodit jaksi vztahy mezi zdravotníky, a to je strašná škoda.

32 BT: Říká Dana Jurásková, prezidentka České asociace sester a bývalá ministryně zdravotnictví, u nás, ve Faktech na Primě
Paní ředitelko, -sou vaše sestry, v rámci toho, co -ste si dnes dohodla s panem ministrem Hegerem doopravdy, myslím odborně, připraveny na to, aby převzaly část práce lékařů?

33 DJ: Tam je potřeba ujasnit několik věcí, ony -sou v tuto chvíli odborně vzdělány tak, že ty pravomoci, který/ které jim dává zákon, tak ty -jsou schopné převzít i už v tuto chvíli. A mnohé z nich už ty činnosti dělají. Já možná jenom, abych vysvětlila laické veřejnosti, o čem hovořím/ kupříkladu, je to nejbanálnější a nejpochoptelnější příklad, omlouvám se, že uvádím stále pracoviště intenzivní péče, ale na tom je to jasné. Sestra, která má specializovanou způsobilost a pracuje na jednotce intenzivní péče, vemme si třeba koronárku, to znamená koronární jednotku akutní péče o pacienty s akutním infarktem myokardu, tak tato sestra má kompetenci při náhlé příhodě takového pacienta, to znamená při akutní poruše rytmu srdce okamžitě provést elektrický výboj, defibrilaci, ona je k tomu kompetentní, ona zahajuje resuscitaci. To je mimo jiné tedy úkon, který je velmi odborný, je k němu potřeba znát spoustu věcí.

34 BT: A dosud, dosud sestry nedělaly tyto úkony, nebo dělaly?

35 DJ: Je to, je to tak, že na spoustě pracovišť je již dělají, ale samozřejmě je spousta pracovišť, kde zatím takové výkony nevykonávají.

36 BT: Nemáte trošku/ nemáte trošku obavu, že v momentu, kdy teď, zrovna teď, v takové vypjaté chvíli, přicházíte s tím plánem, který rozhodně není nový, protože o něm se mluvilo řadu let, tak že zhoršíte ty vztahy s lékaři ještě víc?

37 DJ: Já myslím/ já myslím, že lékaři chápou a my -sme to i dnes řekli, že to není skokový proces, to zaprvé, za druhé, že sestry nikdy nenahradí lékaře a za třetí, že ten proces, respektive tu strukturu výkonů, o které se budeme s lékaři dělit, budeme projednávat i s nimi, takže tam v žádném případě si nedovedu představit, že bychom bez lékařské odborné veřejnosti takovýto proces spustili, to je nemožné.

38 BT: Říká Dana Jurásková, prezidentka České asociace sester a ředitelka Všeobecné fakultní nemocnice Praha. Paní ředitelko, já vám děkuju, že jste přišla, přeji hezké odpoledne.

39 DJ: Já děkuji za pozvání. Na shledanou.

Fakta Barbory Tachecí s Danem Bártou¹¹⁴

1 BT: Zpěvák Daniel Bárta je dnešním hostem ve Faktech na Primě, já vás vítám, hezké odpoledne. Než -sme spustili kamery, tak -sem vám říkala, jak skvěle vypadáte, a to je pravda, protože mně se zdá, že vypadáte lépe, než -ste vypadal před rokem, jak to děláte?

2 DB: No nevím, mys-im, že je spíš jako -sou, že to je, jes-i to tak je, tak to souvisí s dnem, kterej -sem, -neska -sem si zastříh vousy, trošku -sem si asi před/ předevčírem umyl vlasy, to bude možná tím.

3 BT: Kvůli nám?

4 DB: Em ne, měl -sem/ něco -sem měl/ ňákou přednášku, musel -sem před lidi, tak -sem se trochu vyštafíroval.

5 BT: Říkáte, že se stříháte vousy i mežete vlas bez odhledu na to, kam -dete?

6 DB: No, tak jednou za pár dní je třeba vyhovět...

7 BT: Tak, a teď- sem/ čekám komu, tak?

8 DB: Tlaku společnosti, ne dělám si legraci.

¹¹⁴ Dostupný z [www <. http://prima.stream.cz/fakta-bt/563123-fakta-barbory-tacheci-18-2-2011 >](http://prima.stream.cz/fakta-bt/563123-fakta-barbory-tacheci-18-2-2011). (staženo: 17. 3. 2011)

9 BT: / smích / Začátkem března, Dane, vyjíždíte na nové turné, přizval -ste si k tomu Daru Rollins, já vím, že -ste spolu/ se potkali kdysi v Sexy Dancers, ale proč zrovna teď/ a zrovna Daru?

10 DB: No, vono to totiž vzniklo tak, že já -sem loni v březnu na pořadu/ eeh/ nebo na takovém koncertě tradičním/ Žebřík Plzeň, což je taková anketa, kde se vohlašují muzikanti a klipy a takovýchle věci, tak -sem tam byl pozvaný, že bych měl dostat nějakou zvláštní cenu za celoživotní přínos populární hudbě České republiky a součástí toho byl koncert a já -sem tam na ten koncert vlas-ně pozval všechny lidi, s k-erejma -sem kdy tak-le jako hrál, takže tam hráli kluci z Alice/ jednu pecku, kluci z Jaru mi tam přišli, tak -sem pozval i Darinu, protože Sexy Dancers znamenaly dost jako/ vlas- ně přelom, dejme tomu/ v nějaký/ v nějaký jeho dráze nebo něco takovýho,- sem tam vyzkoušel nové věci. A -dyž -sme zkoušeli, tak mě se to jako líbilo/ do té míry, že -sem si vlas-ně říkal, proč by neměli čtyři pět věcí ze Sexy Dancers/ zaznít na koncertě/ plus -eště udělat pár nákejch jinejch písniček, vzhledem k tomu, že -sme spolu na pódiu nehráli dlouho, tak/ tak.

11 BT: A máte pocit, že s Darou je to jednorázová akce/ teď to turné/ a nebo to může být začátek, ehh něčeho většího dalšího?

12 DB: Já/ já vlastně nijak dál jako úplně neuvažuju, jo, mys-ím, že to se zas vodvine vod toho, jak si zahraju, my -sme spolu hráli před těma třinácti rokama, kdy Sexy Dancers vznikli, potom dlouho ne. Potom já- sem Darině hostoval na desce, ale to je tak pět let třeba, potom -sem hrál loni u Dariny na/ na vánočním koncertě, ona se mnou na tom Žebříku, takže to tak jako...

13 BT: Já -sem trochu brouzdala na internetu a/ to dělám vždy, když -sem bezradná. /smích/

14 DB: No.

15 BT: A všimla -sem si, že zdaleka ne všichni -sou nadšeni, tím vaším spojením s Darou na/ na turné, máte pocit, že to víc vadí vašim fanouškům, nebo Dařiným fanouškům?

16 DB: Hm, já myslím, že jako stejně tak, eh, ehh, musí existovat určitě část mejk fanoušků, která/ pro který je Darina třeba jako/ nezkousnutelná, jako její /dejme tomu jako mediální obraz nebo její prezentace nebo něco takovýho, a stejně tak/ a nebo její hudba/ a stejně tak musí existovat v Dařiným táboře pár fanoušků, který se

vymezujou vůči mně negativně, protože jim třeba nepřídu dostatečně/ eeh/ nevím jakej.

17 BT: Reprezentativní?

18 DB: Vyštafírovanej.

19 BT: /smích/ Nemáte někdy pocit, u Dary, aniž bych ji chtěla shazovat, protože si myslím, že zpívat umí, ale nemáte někdy pocit, že tou imidží takové té hvězdy/ vymydlené, vyfiknuté podle poslední módy, že/ trochu/ si kazí image dobré zpěvačky?

20 DB: Já vlastně jako nevím, jak se k tomudle dá přistupovat...ale já jako myslím, že jak Darinu znám/ celou dobu/ a ona se tím nikdy v podstatě vlastně netajila, takže to až zas tak jako image není, já si myslím, že vona je normálně člověk, kterej má rád určitým způsobem/takovou tu/ jako takovou tu dejme tomu vymydlenost nebo/ nebo svým způsobem jako tělesnost, ale teď to nemyslím jako nějak blbě, teď to myslím tak, že/že

jes--iže se někdo pohybuje ve světě show businessu tohoto typu a modelingu a tak dále a diskoték a/ tak to k tomu normálně patří, ale mě to nějak zbytečně netrýzní, jako.

21 BT: Ne, v žádném případě trýznit, to tak, jenom mně někdy přijde líto, že se nepíše vůbec o tom, co umí, ale píše se o tom, co má na sobě a s kým se rozchází nebo schází, rozumíte?

22 DB: Teď je otázka, čím to je problém jako, jestli to je problém těch lidí, kterým o ní píšou, nebo jestli je to z její strany vlas-ně nějaká snaha, ale já myslím že my když se/dyž se bavíme vlas-ně, tak se bavíme v muzice, bavíme se v životě/ tak nějak jako úplně normálně a můžu říct, že sme vlas-ně přátelé, kolegové, takže tam tam tydlecty věci nikdo/ nikdo jako neřeší/ tak moc.

23 BT: Máte/ máte někdy trošičku/ malinko

24 DB: No?

25 BT: ... obavu, že takový návrat ke spolupráci po letech...

26 DB: No?

27 BT: ... byť zatím jenom na jedno turné, ale že třeba nemusí vyjít, že to může zklamat očekávání vaše, vašich fanoušků ?

28 DB: Em, takovejde typ vobav má člověk jako pokaždý, -dyž začne něco dělat, že jo, protože většinou jako dejme tomu/ práce našeho typu v jistém smyslu spočívá v nějaký překvapivý nabídce a není jako reakcí na nějakou poptávku, no. Jako

v uvozovkách poptávka se buď vytvoří, nebo nevytvoří a já prostě pevně věřím tomu, že jes--iže to s kapelou vemem pevně do ruky a /a začnem normálně hrát a dělat to, co jako umíme, to znamená se nějakým způsobem slušně obsahově a formálně vyjadřovat pomocí hudby, nebo/ nebo písňě teda/ -eště líp, tak v tudlectu chvíli jako vlas- ně tu obavu v podstatě nemám nebo respektive si tou obavou, k-erá je normální/ tak si tím jako nehodlám vlas-ně ubírat tu chuť/ tu chuť do tý práce/ nebo tu energii.

29 BT: A energii, tak. Říká Dan Bárta ve Faktech na Primě.

Znělka

30 BT: Vy -ste loni vydal desku.

31 DB: No.

32 BT: Která dvanáct písni z historie vašich oblíbených, jak -sem se dočetla, zdžezovává.

33 DB: Hm?

34 BT: Tak to je laický pohled na věc.

35 DB: Oukej.

36 BT: A mě by jenom zajímalo, jak -ste těch dvanáct písni, protože mezi těmi písňemi je chorál ze třináctého století, pak -sou tam písňě od ACDC, že jo, od Led Zeppelin, například, jak vybíráte takové písňě, protože nepochybuji o tom, že vašich oblíbených písni je stokrát víc.

37 DB: No, -dyž to jakoby přirovnám, -dyž to přirovnám tře-a k holkám, aby to mělo nějakou trošku jako vazbu, tak je to tak, že hezkejch holek je spousta a jenom s některejma -sem chodil, takže jako vlas-ně, když vlas-ně ten/ ten ehh vztah k tý věci musí bejt trošku jako hlubší, nebo já -sem ho měl. To znamená, že si vlas-ně skrz tu věc pamatuju i sám sebe, ňáký svoje vobdobí, ňákou svoji jako změnu. Někteř ty písničky -sou takový, že se vopravdu vážou třeba k ňákýmu dni, ktereji si vopravdu/ vlas-ně já si, když tu písničku slyším, tak to není tak jenom, že se mi líbí ta písnička, ale pamatu-u si vlastně i tu situaci, kdy -sem ji slyšel poprvé, pamatuju si sebe, jak -sem/ jako/ co se měl vlasně, co -sem žil v tý době jako za život, takže jako takže jako do týdle míry...

38 BT: To by mě zajímalo, co -ste prosím vás žil za život u toho chorálu z třináctého století?

39 DB: ... se jako vztahuju. No to bylo prostě období zrovna moje, kdy -sem byl úplně bezradnej ze všeho, což se vobčas dostavuje, to znamená, že mě neuspokojovala žádná hudba, ta k-erou- sem dělal, ani ta k-erou -sem poslouchal, takže

-sem normálně zabrousil někam jako jinam a šel -sem do krámu, koupil -sem si asi šest desek jenom jako klasiku/ nebo vážnou hudbu/ nebo jako klasiku spíš, takže -sem si kupoval sbory, kupoval -sem si nějakou/ nějaký zrovna tydlecty chorály a -dyž -sem to vlastně slyšel, tak- sem fakt tak jako si přizacejtil/ jako kořen nějaký hudby a tak dál a tak dál.

40 BT: Vy- ste/vy -ste to album částečně nahrávali v New Yorku?

41 DB: My -sme, my -sme ho a my- sme ho v New Yorku kompletně míchali, nahrávali -sme ho tady.

42 BT: Tak, nahrávali tady, kompletně míchali tam a údajně, a to nevím jestli je pravda, takže mě prosím opravte, jes-li se mýlím, vám přitom míchání v New Yorku pomáhali lidé, kteří míchali také, pro Stinga, Springstina, je to pravda?

43 DB: Je.

44 BT: Tak a teď mě řekněte, máte pocit, že tihle lidé, kteří -sou takoví profíci ve svém oboru, když dělali s takovými lidmi, že -sou skutečně v míchání dát/ schopni dát vám mnohem víc než jiní profíci?

45 DB: No...

46 BT: Poznáte to prostě, že -sou to takové hvězdy?

47 DB: Já myslím, že se to jako pozná, vlas-ně v podstatě jedna ze součástí toho, proč -sme to tam jeli míchat, bylo to abysme to zjistili jako, jo.

48 BT: No, a zjistili -ste to?

49 DB: Ukázalo se/ ukázalo, že ty chlapi vopravdu, konkrétně teda -menovitě James Farber, tak je vopravdu člověk, kterej/kterej se vyzná v těch zvucích a dokáže je připravit velmi rychle a vlastně ehh/ jako ten/ ten jeho/ to jeho řemeslo je na/ na vysoký úrovni a vlas-ně budil důvěru, už vlas-ně v podstatě to jeho portfolio samo vo sobě tu důvěru jako budí, a budil důvěru i při tý práci, to znamená jako, že byl rychlejší, věděl, co chce,/ ehh, věděl, jak to má udělat, to, co chce a konzultoval s náma vlas-ně v podstatě jenom to, jes-li sme s tím spokojený, nebo ne a ...

50 BT: Čili prostě rentovalo se jet kvůli tomu do New Yorku.

51 DB: Jooo, ježišmarja, i kdyby to měla bejt jenom zkušenost, pámbu zaplat'.

52 BT: Říká zpěvák Dan Bárta, který byl dnešním hostem ve Faktech na Primě. Pane Bárto, já vám moc děkuju, že -ste přišel.

53 DB: Rádo se stalo.

54 BT: Přeji hezký víkend.

55 DB: Príma.

56 BT: Hezké odpoledne, nashledanou.

57 DB: Tak jo, mějte se hezky, nashle.

Hyde park s Petrem Lessym ¹¹⁵

1 DT: Bouře kolem policejního prezidenta se asi před měsícem uklidnila, teď se čeká, co bude, jak se Petr Lessy nejvyšší policejní funkce chopí. Zatím má plné ruce práce se sháněním spolupracovníků, dnes mu třeba odešel šéf protikorupční policie Jiří Vrba, a to chce ministr vnitra rychlé odhalování korupce, hlavně nějaká ta velká ryba, kdyby se objevila. Petr Lessy přitom nechce zapomínat ani na drobnou kriminalitu, která každodenně naštvě hromadu lidí, nechce zapomenout ale třeba ani na terorismus. A co byste vy od nového policejního prezidenta Petra Lessyho chtěli? Zeptejte se ho na to v dnešním Hyde parku, dobrý večer.

Znělka

2 DT: Pane prezidente, dobrý večer i vám.

3 PL: Dobrý večer.

4 DT: Vítejte u nás, díky, že -ste přišel. Diváci maj spoustu otázek, tak se na ně hned vhrnem, jen co si vás tak trochu představím, řekněme. Petr Lessy se ve funkci policejního prezidenta podle svých slov totiž bude chovat jako krizový manažer, to -sme od něj mohli slyšet. Podle komise, která ho vybrala na to má ty nejlepší schopnosti. Střih ukázka Liou Funues, Četník..“ vy jste pracant a to je dobře.

5 KŽ: Řekla komise Petru Lessymu a Radek John z něj udělal policejního prezidenta.

Četník/: „Ano. pane vrchní.- Máme tady velice mnoho práce, zítra vás do všeho začnu zasvěcovat.

6 KŽ: O politické zasvěcování ale nepůjde, Lessy chce policii zcela apolitickou a nezávislou.

7 KM: Snadno si tak plácne s novým státním zástupcem Pavlem Zemanem. Vytvořit by mohli silné protikorupční duo.

¹¹⁵ Dostupný z [www: < http://www.ceskatelevize.cz/porady/10252839638-hyde-park-ct24/211411058080223-hyde-park/?deid=3996>](http://www.ceskatelevize.cz/porady/10252839638-hyde-park-ct24/211411058080223-hyde-park/?deid=3996). (staženo 1.4. 2011)

8 KŽ: Právě boj proti korupci je Lessyho prioritou, řešit chce také úniky informací a rostoucí počet vysokých důstojníků, těch za poslední tři roky přibylo skoro sto třicet.

9 KM: Do první manažerské pozice se Lessy dostal na severní Moravě, jako šéf pořádkové policie si musel poradit s extrémisty a fotbalovými chuligány. Pak odletěl na jih, do kanceláře pro náměstka ředitele krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje. Tam řešil například bezpečnostní akce při Velké ceně Brna nebo setkání prezidentů visehradské čtyřky.

10 KŽ: Ve velkém městě se Petru Lessymu ideálně nežilo, statisíce lidí vyměnil za tři tisíce obyvatel Palkovic. Tam se angažoval jako politik, mezi lety 2006 a 2010 seděl v obecním zastupitelstvu, do kterého se dostal jako nezávislý na kandidátce ODS. Dnešní starosta Radim Bača ho chválí: „Byl tak spravedlivý, až nás to někdy děsilo.“ Na policejním prezidiu si teď dává dohromady team. Končí náměstek pro vnější službu, Ivan Bílek, chybí mu také náměstek pro službu kriminální policie a vyšetřování a ředitel pro řízení vnitřních zdrojů. Se současným šéfem Romanem Fiedlerem už Lessy nepočítá.

11 KM: Devatenáctého ledna požádal Petr Lessy novináře o měsíční dobu hájení. Měsíc je pryč, a tak je na čase začít se ptát, jak udělá z České republiky nejbezpečnější místo Evropy?

12 DT: A ptát se můžete především vy v dnešním Hyde parku, www.hydeparkct24.cz, tam -sou veškeré kontakty, kterými cestami se k nám dostat,- sou tam i plusové, minusové body, které můžete využít, pokud chcete vystoupení Petra Lessyho v dnešním Hyde parku ohodnotit, stejně tak svými palci tak trochu posunout, co by pomocným kritériem, nějakou otázkou, aby se spíše do našeho vysílání dostala. Tak po-d'me na tu první, ta je na chatu, pane prezidente, už na vás míří, hned se na ni podíváme, ptá se Jiří:

13 D₁: Dnes -ste se dohodl se šéfem protikorupčního útvaru, Liborem Vrbou, o jeho odstoupení, jedná se o muže, který bývá nazýván poslední muž mafíána íčka na vnitru. Odchází kvůli tomu, že se jednalo o Langerova muže, který vynášel informace ven?

Znělka

14 PL: Tak v žádném případě se neje.../nehodnotil -sem pozici tohoto manažera ve vedoucí funkci na útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality, že bude spojen s nějakým politikem. Já - sem zcela transparentně řekl, že nejsem s výsledky,

kteří protikorupční policie minulého roku dosáhla. Opravdu, na ten počet lidí, kteří zde jsou a počet re-lizovaných případů a ze-ména podnětů, které přišly, na základě kterých byly rozpracovány tyto kauze/ kauzy mě nenechalo chladným, já -sem s panem Vrbou vedl pohovor o výslednosti tohoto útvaru a pan Vrba mi také sdělil, že momentálně má nějaké osobní problémy, na základě kterých se rozhodl ukončit svůj služební poměr u Policie České republiky. Já -sem mu nabízel, aby u Policie České republiky zůstal, byla to i různá místa, které sem mu nabízel v rámci jeho znalostí a zkušeností, ale pan Vrba na základě svých opět osobních důvodů se rozhodl ukončit služební poměr.

15 DT: A vy byste ho ve funkci nechal, nebo nenechal, kdyby nepřišlo to jeho osobní rozhodnutí?

16 PL: Pravděpodobně vedení protikorupční policie potřebuje dostat nový impulz v podobě nového vedení, řeknu to zcela jasně v tento okamžik.

17 DT: Přestože protikorupční policie obvinila více lidí, řešila možná více případů v loňském roce než v roce předloňském, přesto to bylo málo, podle vás?

18 PL: Vzhledem/ vzhledem k výslednosti to-oto útvaru, která byla tuším sedumdesát sedum realizovaných případů, to znamená těch případů, kdy bylo podáno návrh na podání obžaloby, tak mě to připadá málo na počet lidí, kteří zde pracují, počet policistů, je to téměř čtyři sta policistů. Některé ty kauzy musíme se také za... analyzovat/ analyzovat složitost/ složitost těchto kauz a podobně, myslím si, jestliže chceme účinně bojovat proti korupci, tak by tento útvar měl předvádět lepší činnost.

19 DT: Už víte, kdo bude v jeho čele?

20 PL: To v tento okamžik nevím, pan Vrba mi dneska sdělil své rozhodnutí, proto já budu postupovat zcela v souladu se zákonem o služebním poměru, to znamená nejdříve/ nejdříve bude transparentně možnost, aby se přihlásili lidé ve stejné služební hodnosti, pokud se nepřihlásí vypíšu na toto místo výběrové řízení.

21 DT: Nemáte nějaký plán, říkal- ste, že by potřeboval personálně oživit/ne-o vedení, že by potřebovalo personálně oživit, tak předpokládám, že s někým kalkulujete už.

22 PL: Tak já budu posuzovat uchazeče, kteří se přihlásí buď ve stejné služební hodnosti, nebo kteří se přihlásí potom ve výběrovém řízení, samozřejmě nějaké představy -sou o lidech, protože policie zase není až tak příliš neznámá firma uvnitř, takže lidí schopných/ máme o nich přehled, takže uvidíme, ale budeme postupovat v souladu se zákonem o služebním poměru.

23 DT: Byl byste raději, kdyby to byl někdo z toho útvaru, kdo ho zná, kdo má zkušenosti, nebo chcete někoho, pokud možno, úplně zvenčí. Myslím zvenčí v rámci policie.

24 PL: Ono to má oba dva aspekty, jednak znalost prostředí je výhodou, protože tady poměrně vysoká odbornost pro potřeby řízení tohoto útvaru. Z druhé strany je to také třeba říci, že pokud přijde nový svěží vítr zase odjinud, tak to také není špatné, takže já bych opravdu/ budu uvažovat až na základě konkrétně přihlášených kandidátů, které toto kritérium převáží.

25 DT: Tak po- dme na chat pro další dotaz mířící na nového policejního prezidenta od Jaroslava Bartoše:

26 D₂: Dobrý večer, je naděje, aspoň pro další generace, že se přestanou policie bát obyčejní lidé, které se snaží obrát o peníze na silnicích. Lumpové a podvodníci z vás mají legraci. Myslím tím politiky a velký podnikatele, kdy se to změní?

27 PL: Tak já si nemyslím, že se na policie maj obyčejní lidé bát. Policie, a jásem to řekl ve svých vizích, chce mnohem více komunikovat s veřejností. A jedno si musíme uvědomit, že u čes., / že součástí policejní práce je určitá represivní složka, ta represivní složka, jak tady tazatel uvádí, pravděpodobně se setkal s nějakým řešením svého dopravního přestupku a podobně, a tady uviděl tu policii z toho druhého úhlu pohledu z té represivní stránky, ne z té preventivní. Já bych opravdu nechtěl, aby lumpové a podvodníci z nás měli legraci.

28 DT: Hm, hm.

29 PL: Policie musí být naprosto důvěryhodným sborem a tu svoji image si musí samozřejmě vybojovat u občanů.

30 DT: Víte, ty silnice jsou možná nejviditelnější. Zařídíte, aby ty kontroly byly skutečně tam, kde to je nebezpečné, kde je potřeba mít se na pozoru, myslím z hlediska bezpečnosti provozu, a tam aby byli policisté, a ne tam, většina řidičů se s tím setkává, kde je rovno, vidět na všechny strany, kde samozřejmě policie naměří.

31 PL: Naprosto s vámi souhlasím a to je úloha jednak odpovědnosti, po kte-y chci po vedoucích příslušnících v policii, ale taky úloha i metodických pracovišť, aby dohlédly, tady na to, -dyž -ste zmínil ty problémy v dopravě, tak vopravu máme tady i poměrně přesné statistiky nehodových úseků, kde nám umírají lidé, kde -sou těžká zranění a podobně, a to -sou ta místa, na kterých my se musíme napřímit a musíme zde být vidět a opravdu...

32 DT: To můžete garantovat, že na to se tedy zaměříte a nebudete na těch v uvozovkách rovných ne tolik nebezpečných úsecích?

33 PL: Ano, to jednoznačně, tento signál vysílám, jak do policie, tak směrem k občanům a chtěl bych, aby na to dohlédli jak policejní manažeři tak metodická pracoviště, které v policii máme.

/telefonát do studia/

34 DT Dobrý večer, tady je Hyde park Daniel, vy telefonujete, můžete se ptát policejního prezidenta.

35 D₃: Dobrý ve...

36 DT: Kdopak ste?

37 D₃: Večer, Dušan.

38 DT: Dušane, povídejte.

39 D₃: Já sem se chtěl zeptat pana policejního prezidenta na to říkal už pan ministr. On říkal, že do policie -de prostě málo/ málo peněz a že přitom policie má náklady, prostě na mzdy vysoké asi pětadesát procent. Teď se ho chci zeptat, -dyž teda policie má jedna celá šest násobku celostátního průměrného platu, jes-i oni maj nějakou kvótu, jes-i to maj nějak rozdělený, že určitá část peněz má jít na mzdy a určitá část je na provozní náklady a na investiční náklady. A když teda čerpají osmdesát pět procent, no tak samozřejmě že potom nemaj na benzin, že nemaj ani na teplou vodu. a a jes-i by mi tohle řekl. A druhou otázku bych měl na to, že mají velký prostě procento taky na výsluhy. Proč mají výsluhy všichni policisté, proč to nemají jenom ti, co zakročou někde proti nějakým násilnostem a nebo prostě a nebo proti nějakým teroristickým těm. Tam by to měl být vyloženě jenom úzký okruh lidí, tak-le to pobírá celá policie. Stojí je to hodně peněz a stojí to i stát hodně peněz. Děkuju nahle-anou.

40 DT: Dušane děkujeme za konkrétní otázky, tak pane prezidente, rozdělení, máte nějaké kvóty, jak rozdělit ty peníze mezi platy a provoz.

41 PL: Samozřejmě ty/ toto rozdělení je už dáno v rozpočtu, -sme součástí rozpočtové kapitoly ministerstva vnitra, a jenom pro příklad, pro letošní rok máme na mzdy včetně odvodu dvacet čtyři celejch tři miliardy korun a na provozní výdaje zhruba tři celé tři miliardy korun. Na ta provozní výdaje potřebujeme samozřejmě více a tady využíváme převodu z neobsazených tabulkových míst policistů. My víme, že letošní rok, abysme vůbec ustáli provozně, potřebujeme zhruba čtyři miliardy korun, které díky

převodu zhruba šesti set milionů korun dosáhneme. Takže už v té rozpočtové kapitole je zvlášť prostředky na provoz a mzdy.

42 DT: Hm, takže někde budou chybět ale policisti, když z neobsazených míst, z míst, která byste potřebovali, předpokládám, obsadit, -dyž je máte vyčleněna, ve-mete peníze na provoz, takže budou chybět policisti.

43 PL: Já se nedomnívám, že je to takto/ ta otázka/ je stavěna, protože je to dlouhodobá jakési financování policie, že policie je stanovena vládou České republiky/ její početní stavy. Momentálně -sou taj nenaplněné stavy, ty -sou tady dlouhodobě, a tak se využívají mzdové prostředky na ty převody, my chceme samozřejmě příští rok, aby na ty provozní výdaje byl nastaven takový rozpočet, který odpovídá reálným potřebám policie na tyto/ na tyto/ na ty provozní výdaje. A co se týká druhé části otázky tak výsluhové nároky

44 DT: Výsluhy, přesně tak.

45 PL: ... by měla mít/ by měla mít samozřejmě celá policie, nemůžeme to dát pouze policistům, kteří, jak říkal tazatel se zúčastní zákroku a podobně, protože policie je jeden team, jeden organismus, a tyto výsluhové nároky zná řada policejních sborů kolem nás v celé Evropě, protože je to i díky tomu, že ten policista je výrazně/ výrazně po dobu své služby pro stát/ je výrazně omezen, to znamená, nemůže podnikat, nemůže si přivydělávat, kromě velmi omezených činností, nemůže být členem politických stran a má další a další omezení, které v podstatě stát mu takto kompenzuje po skončení služebního poměru.

46 DT: Hm, už v minulosti tady padaly otázky tím, že byste ušetřili tyhle peníze, tím že by to nedostávali všichni, tak by mohly být vyšší platy u policie. A tudíž by mimořádně byli oceňováni ti, kdo skutečně nasazují svůj život každodenně.

47 PL: Já si myslím, že v tom systému našeho financování je dost prostředků na to, aby byli odměněni ti, kteří si to opravdu zaslouží. A já tady apeloval -sem nedávno na poradě s krajskými řediteli na policejní manažery, aby opravdu takto cíleně směřovali finanční prostředky, aby byli oceňováni ti, kteří opravdu mají velký přínos, nahrazují mnohdy i práci za jiné příslušníky, které zrovna v tom regionu chybí a já si myslím, že ten motivační prvek tady hraje velmi významnou roli, pokud byzme to unifikovali, tady že by v podstatě policejní platy byly pouze pevnou složkou bez možnosti/ bez možnosti jakéhosi bonusového systému, tak si myslím, že by to nebyl správný manažerský nástroj.

48 DT: Chat s další otázkou, pane prezidente, Libor Mašek se ptá:

49 D4 : Když už ministr vnitra nenašel prostředky k udržení platů policistů, budete je hledat vy? Co takhle redukovat počty tiskových mluvčích, když jenom středočeský kraj asi jich má zhruba třicet nemluvě o počtu sekretářek vedoucích oddělení a dalších odborů. Podepsal ste petici?

50 DT: Tak vezmeme to zase po pořádku, budete hledat ty peníze na udržení platů policistů třeba tou cestou, kterou Libor naznačuje?

51 PL: Já už -sem ve svém vyjádření-/sem byl znepokojen/ nad/ v rámci reformy Policie České republiky, jak nám narostl počet vysokých policejních důstojníků. A také jsem zdůraznil, že začnu od hlavy, to znamená, znovu podrobím jakémusi personálnímu auditu policejní prezidium, metodická pracoviště a budu opravdu velmi drobně zkoumat jednotlivou úroveň řídicí včetně množství policejních manažerů. To -sou ty vnitřní zdroje, né pro tu efektivitu řízení, ale pro to, abyzme efektivně poskytovali tu službu obyvatelstvu

52 DT: Hm.

53 PL: ...protože opravdu někdy mám pocit, že policistů výkonných nám ubývá, přesto na to nereaguje jakýsi náš velitelský sestav.

54 DT: Ten příbytek těch nejvyšších policejních funkcí byl asi sto třicet za poslední rok, jaký by podle vás měl být ten cílový stav ? Když -ste se do toho pustil, tak si myslíte, že jich je moc. Kolik by tak podle vás bylo optimální pro naši policii?

55 PL: Já právě -sem říkal, že to momentálně budu podrobovat analýze, protože zase nemůžeme ří- ící struktury poddimenzovat. Vzhledem k tomu, že máme jasnou jednotnou strukturu, kterou nám v rámci evropských sborů řada zemí závidí, tak já bych opravdu/ nechci rozdrobovat policii na jednotlivé separátní celky, proto jakási liniovost tady musí být, ale musí komparovat se skutečným stavem policistů a s úrovněmi řízení a tady bych chtěl také apelovat na policejní manažery a stanovit jim jasnou odpovědnost, jasnou odpovědnost za bezpečnostní situ- ci na teritoriu a za pocit bezpečí u občanů.

56 DT:Hm, mluvčí, sekretářky, vedoucí oddělní, je to ta cesta?

57 PL: Nemusí nemyslím si, že zrovna počet tiskových mluvčích je naddimenzován, počet sekretářek, jak tady uvádí tazatel, došlo k výrazné redukci už v minulých/ v minulém období, kdy opravdu počet těchto administrativních sil výrazně klesl a / a já si myslím, že to je správná cesta, protože v minulosti proběhla/ takzvaná/ takzvané zcivilnění řady civilních funkcí a u policie je řada věcí, které musí někdo

provádět. A pokud to nejedná se o čistě policejní činnost, tak je to právě činnost pro občanského zaměstnance, kterých

-neska máme zhruba deset tisíc v rámci policejního sboru.

58 DT: Poslední věc, podepsal -ste petici, předpokládám, že myšleno petici o za odstoupení nebo odvolání ministra vnitra?

59 PL: Petici -sem nepodepsal, petice se je mě ani nedostala a stále transparentně říkám, že v současné situaci petice nic neřeší, já- sem odpovědný za policejní sbor, za to, jak je financován, jak rozdělujeme finanční prostředky, a na základě tohoto tématu -sem se již sešel se zástupci všech odborových organizací, kteří působí v policii České republiky.

60 DT: Hm, tedy, kdyby se k vám dostala, tak byste ji nepodepsal?

61 PL: Nepodepsal, ale zase ctím/ ctím tady ústavní právo.

62 DT: Není to jen proto, že ministr vnitra vás jmenoval do nejvyšší policejní funkce?

63 PL: Ne, ne,ne, ne proto, ale neztotžňuju/ neztotožňuju se s řešením současné situace peticí.

64 DT: Další otázka mířící na policejního prezidenta do Hyde parku je na chatu, Roman se ptá:

65 D₅: Dobrý večer, můžete se zeptat pana policejního prezidenta, zda může potvrdit, nebo vyvrátit informaci o odměně ve výši pět set tisíc korun řediteli plzeňského ředitelství, který je ve funkci necelé tři měsíce.

66 DT: Pět set tisíc pro ředitele plzeňského ředitelství.

67 PL: No, tak to můžu určitě vyvrátit, myslím si že taková částka ani vůbec v absolutních číslech tam nepadla. Nevím, že by některý z policej...

68 DT: Myslíte si, nebo to víte?

69 PL: Víím, že žádnéj z /z /tady z plzeňského kraje za tři měsíce určitě nedostal půl milionovou vodměnu.

/telefonát do studia/

70 DT: Dobrý večer, v Hyde parku, Daniel, telefonujete k nám, můžete se ptát policejního prezidenta.

71 D₆: Dobrý večer do Hyde parku, pane Takáči, a já bych se zeptal pana ministra/ Sadílek, Rožmitál

72 DT: Dobrý večer, nemáme tu pana ministra, pane Sadílku, máme tu pana policejního prezidenta.

73 D₆: Pana policejního ředitele,

74 DT: Můžete

75 D₆: ...jak počítá s tím, že bude dál měnit lidi na například protikorupční policii ve středočeském kraji, a tak podobně, protože několik let podávám různé kauzy na tyto instituce, včetně například rozprodeje středočeských nemocnic hejtmanem Bendlem, protikorupční policie čtyry roky pomalu vyšetřuje určitý věci. Nakonec se dozvíme, že někdo něco odložil, založil, přiložil, a nikdy nevede výsledek prostě tam kam by měl jít. Myslím, že -dyž odešel pan Vrba sám, je to dobře, ovšem takovýdle lidí by měli odcházet se snížením platu, a ne s plnejma sazbama na odchodné. Takových policistů tam máte samozřejmě víc, ke kterým mám dostatek důkazů, jak na krajské, tak především na protikorupční policii a na nižších úrovních příbramského okresu. A chtěl bych se zeptat, kdy se rozloučíte s těmi, který veškerý kauzy přestože -sou písemně doloženy, nahrávkami -sou doloženy, zápisy zastupitelstev a vším, přesto veškeré věci odkládají, aniž by se tím řádně zabývali. Děkuji nashle-anou

76 DT: Pane Sadílku, děkujeme.. Pane prezidente...

77 PL: Tak já si myslím, že ta situace není tak tristní, jak tady tazatel se mě ptá, protože já -sem navázal velmi úzkou spolupráci s panem nejvyšším státním zástupcem, s panem doktorem Zemanem, a to je zejména náš partner pro komunikaci v rámci trestního řízení. Já nevím, co měl na mysli posluchač, konkrétní příklad, ani nemohu znát podrobnosti, konkrétního případu, vzhledem k tomu, že nemám statut policejního orgánu, což mají tyto útvary, ale pokud tazatel měl na mysli, že byl policií nějak poškozen nebo nebyla mu věnována dostatečná pozornost, tak máme dostatek kontrolních mechanismů, jak vnitřních, tak i mimo policii, což je inspekce Policie České republiky, aby to prošetřila, ale chci podotknout, pokud v dané věci bylo prováděno trestní řízení, tak -sou tady opravné prostředky podle trestního řádu, které dozoruje státní zástupce.

78 DT: Když to skočilo ale u policie, což možná pan Sadílek naznačuje, necháte si třeba tedy střední Čechy, když konkrétně mluvíme o nich, prověřit, jaké věci byly podány, jaké důkazy byly předloženy je-si policie skutečně něco sama nezametla pod koberec?

79 PL: Z tohoto telefonátu nemohu usoudit, o jakou kauzu se jedná, protože opravdu zejména Středočeský kraj je poměrně zatíženým krajem, tam je několik tisíc kauz a opravdu...

80 DT: Tak nějaká komplexní prověrka ve středních Čechách.

81 PL: Pokud naše/ naše metodická pracoviště samozřejmě/ a kontrolní pracoviště se zabývají prověrkami a kontrolou práce policistů. Ale chci zdůraznit, že naším partnerem v rámci trestního řízení je soustava státních zastupitelství a myslím si, že současný náš právní systém je dostatečná/ má dostatečné záruky na to, že trestní řízení proběhne, jak má.

82 DT: No dobře, -dyž se to ke státnímu zástupci vůbec nedostane, zůstane to u policie, to byste měl prověřovat vy. Udělat si ten, jak se říká, pořádek před vlastním prahem.

83 PL: Pokud -sou tady taková důkazní situace a je zahájeno zá.../ -sou zahájeny úkony trestního řízení, tak je tady vždy dozor státního zástupce. Není možno obejít státního zástupce a státní zástupce tuto kauzu dozoruje, a dokonce státní zástupce může vstoupit do takzvaného předpřípravného řízení. Takže já nemám obavu, mohou tady být samozřejmě jednotlivé excesy ze strany policie, neříkám státního zastupitelství, ale potom tazatel by mě musel říct konkrétní kazu, na kterou se zaměřit.

84 DT: Hm, co tedy pan Sadílek má udělat, napsat na inspekci, napsat přímo vám, napsat panu Zemanovi, nejvyššímu státnímu zástupci? Co tedy?

85 PL: Může, může, může se svým podnětem se obrátit na pracoviště vnitřní kontroly policie, které určitě jeho podnět zaznamená a pod...

86 DT: V tom Středočeském kraji, kterému nevěří?

87 PL: Může kdekoliv jinde, může se dostavit i přímo na policejní prezidium. Jeho podnět/ určitě se budeme zabývat.

Hyde park s Michaelem Třeštíkem¹¹⁶

1 PK: Hezký večer vám všem, dvacet hodin a deset minut, čas kdy startuje páteční Hyde park ČT 24, tentokrát ovšem nebude sportovní, dostane nádech umělecký. Michael Třeštík, tak, přesně tak se jmenuje náš dnešní host, v životě už toho stihnul docela hodně, vystudoval architekturu, pracoval jako novinář, nakladatel,

¹¹⁶ Dostupný z [www: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10252839638-hyde-park-ct24/210411058081029-hyde-park/video/?page=7>](http://www.ceskatelevize.cz/porady/10252839638-hyde-park-ct24/210411058081029-hyde-park/video/?page=7).

dramaturg, je vášnivým sběratelem umění a jeho znalcem i obchodníkem s ním. Sám o sobě říká, že je vyhledavačem pozitivních momentů. Jeho žena Helena je známá dokumentaristka, jejich vlastní manželská etuda má znaky příběhu jako z filmu, právě s ním se tedy dnes ponoříme do fascinujících hlubin dějin umění, do osudů různých děl i do věcí ryze praktického rázu: jak do umění správně investovat, kolik je na to potřeba peněz, je to jenom pro bohaté nebo, nikoli. A taky, jak nenaletět různým podvodníkům. My -sme připraveni, doufám, že vy taky, takže pojďme začít.

2 PK: Přejeme krásný večer i vám, pane Třeštíku, vítáme vás ve studiu Hyde parku.

3 MT: Dobrý večer.

4 PK: Tak já samozřejmě připomenu, jako vždycky, našim divákům, že můžou se zapojit do všeho toho, co se tady bude dít prostřednictvím různých cestiček, které vedou sem k nám do Hyde parku. Všechny ty kontakty najdete pohromadě na www.hydeparkct.cz, ať už je to telefon esemeska, sociální sítě jako Facebook a Twitter, můžete se propojit videodotazem prostřednictvím Skypu a můžete samozřejmě také použít jednoduchý chatovací způsob na našem webu, všechno to tam určitě můžete pěkně nashromážděné najít a prostudovat, pokud budete dotaz posílat poprvé. Připomenu, že můžete taky hlasovat o tom, jak se vám bude líbit výkon našeho dnešního hosta, a to tím, že dáte plus nebo minus, a že můžete taky palcem dát najevo, jestli se vám líbí, nebo nelíbí otázky, které sem směřují jiní diváci Hyde parku ČT 24. No, a pojďme hned na tu první. Na Facebooku nám napsal divák, který se -menuje Don Tutti, nebo spíš si tak asi říká, předpokládám.

5 D₁: Hezký večer, pane architektke, zajímalo by mě, zda si myslíte, že -sou v České republice lidé umělecky vnímaví a dokáží díla ocenit, nebo zda-li je umění vášní pouze úzkého okruhu sběratelů a široká veřejnost je zralá na konzumní styl obchodních center

6 MT: /smích / To je otázka, která vlastně implikuje odpověď, že naše veřejnost není zralá. Já si myslím, že je zralá jako kterákoliv jiná veřejnost, že samozřejmě jaksi znalci umění je je relativně malá/ malá vrstva, ale jinak ta společnost má vo umění pojem docela dobrej.

7 PK: Tak podíváme se na chat, ještě určitě rozvedeme/ možná potom tohle téma/ později, protože předpokládám, že i další diváci možná se budou na to ptát na to, kde si Česko stojí v kterých jednotlivých věcech.

8 D₂: Nanda: Dobrý večer, jak by se podle vás mladí umělci měli prezentovat, aby si je lidi koupili a nezařizovali si byty natištěnejma kýčema z obchodu s nábytkem. Děkuju¹¹⁷ a těším se na vaši knihu.

9 PK: Tak, co by ti mladí umělci měli dělat podle vás, aby si jich lidé více všimli?

10 MT: No, tak tak-le oni dělají co můžou, oni/ oni se zúčastňují výstav kolektivních, vlastních výstav, každěj se snaží mít nějakého galeristu, který ho prezentuje, ale prostě ta veřejnost není zvyklá si kupovat originální díla, je zvyklá jenom zdobit, že jo, nikoliv kupovat/ kupovat umění. Takže ono to je potřeba prostě pár let/ pár let počkat, až /až si lidi zvyknou na to, že místo několika plakátů můžou mít jednu hezkou grafiku nebo kresbu nebo dokonce olej.

11 PK: Ano, a a právě kdyby to bylo třeba řekněme co se týče zrovna těch mladých umělců, tak kam byste doporučil lidem zajít, kde se můžou s těmi jejich díly obeznámit, pokud vlastně vůbec by nevěděli ani kam zamířit. Aby si to zač-li třeba trochu osahávat, mapovat.

12 MT: No, tak takle, každěj/ každý rok -sou výroční výstavy v akademii v Umprum, takže autory, kteří právě opouštějí školu mohou/ mohou najít -eště v těch školách a potom nezbyvá než prostě sledovat/sledovat výstavní programy, protože ti/ ti autoři vystavují, vystavují pořád, jenom si toho lidi málo všímají. Oni nevystavují samozřejmě v hradní jízdárně nebo ve Valdštejnském paláci, vystavují v malých/ v malých galeriích, ale -dyž si dá někdo práci, tak/ tak je najde.

13 PK: Jestli by neměli třeba proniknout někam do blízkosti těch nákupních center? Teď trochu samozřejmě provokuju.

14 MT: No, možná / smích/, že z marketingového hlediska by to bylo dobré, ale já bych se tomu vyhnul, teda, být mladým umělcem.

15 PK: Možná ještě jedna doplňující otázka, lidi taky samozřejmě někteří měli za to, když -sme vyhlásili to dnešní téma, to je v podstatě jenom pro bohaté, protože, kdo dneska sbírá umění? Kolik peněz je potřeba na to, aby člověk mohl sbírat umění? Je to otázka peněz, nebo ne? Pokud vím, tak vy tvrdíte, že ne.

16 MT: Tvrdím, že ne, protože i z kapesného chudého studenta je možný začít budovat sbírku, která jednou bude mít hezkou hodnotu nebo dokonce vysokou hodnotu. Takže vono není třeba kupovat rovnou čes/ český kubismus, nebo dokonce francouzské

¹¹⁷ V odeslaném dotaze je použit tvar *díky*.

impresionisty, van Goghy a tak, ale je možné začít, já nevím, filmovými plakáty, nebo grafikou obecně a i v tom se dají udělat sbírky, které potom mají velkou cenu i třeba dokumentační. -Sou/-sou prostě ten interiér/interiéru daj úplně jinou úroveň, než/ než ty ikeový/ ikeový grafiky.

17 PK: Takže podle vás je to hodně vlastně o tom vztahu k něčemu, vlastně jakoby o systematické práci zájem o něco, sledování prostě určité kategorie věcí. Nemusí to být právě asi, jak vy jste říkal, ty obrazy, ale nějaké třeba drobnější levnější záležitosti.

18 MT: Tak-le, když člověk sbírá, tak by ten terén měl znát, měl by/ měl by dobře znát to, co chce sbírat, měl by to znát čím dál tím líp, jak to sbírá, protože jinak je/ jinak je ohroženější prostě svým vlastním nevkusem zejména, že jo, ale já -sem tou vodpovědí předtím chtěl říct, že/ že. sou v průřezu toho umění- sou i oblasti, které nejsou finančně náročné a je třeba akorát se jich nebát a objevit je a jít do nich.

19 PK: Další dotaz, který přichází do Hyde parku, mrkneme se na něj, Jirka na chatu.

20 D₃: Jakého mladého českého autora byste mi doporučil kupovat? Co třeba? Maxim Velčovský?¹¹⁸

21 MT: Maxim Velčovský je vynikající designér a já si jeho práce nesmírně vážím, čili jestliže někdo tenduje k designu nebo potom teda k užitému umění, ke starožitnostem, tak Maxim Velčovský je z těch našich současných je jistě jedním/jedním z nejlepších, takže pán má zřejmě dobré informace.

22 PK: A jmenoval byste i některé další výrazné podstavy, které třeba nejsou ještě tak v tuhle chvíli veřejně známé, ale zaujaly vás třeba při těch vašich zkoumáních.

23 MT: Já bych se dost rád vyhnul jmenování konkrétních autorů, protože ono je to trošku, trošku, nemo/, nemohu vy-menovat všechny a ty které vy-menuju, tak / tak jim vlastně můžu udělat určitou výhodu, že jo, čili by to nebylo, mám z toho obavy.

24 PK: Tak bavíme se tady o umění jako takovém, myslím, že se toho nemusíte až tolik bát, protože tady samozřejmě budou padat různá -ména různých umělců, nicméně my se v tuhle chvíli podíváme, kdo se ptá dál. Ten dotaz je z chatu a divák se podepsal jako VIP.

25 D₄: Dobrý večer, do čeho v oblasti umění se podle vás teď nejvíc vyplatí investovat?

¹¹⁸ Jakého mladého české(!) autora byste mi doporučil kupovat? Maxim Velčovský, třeba?

26 MT: To platí úplně vždycky, nejvíc se vyplatí investovat do mladého současného umění, ale vyžaduje to největší / největší znalosti / toho/ toho terénu a vyžaduje to jistou otrlost, -sou to investice rizikové.

27 PK: V čem je to riziko, pane Třeštíku, největší?

28 MT: No, riziko je v tom, že že nakoupíte obrazy autorů, které se vám budou líbit, které budou i řekněme/jako objektivně/ kvalitní, ale ti autoři se nedostanou přes určitou úroveň. Buď úplně opustí obor, protože/ protože se budou mít nějaký vnější zábrany, nebo, prostě, historie si je nevybere jako reprezentanty toho období, který/do kterého vrostli, protože vono do těch dějin umění se toho zas tolik nevejde, že jo, čili ta historie je dost krutá a vybírá si jenom určitá -méma a jenom na těch vybraných -ménech je vlastně potom možné tu sbírku zhodnotit.

29 PK: Ano, ta historie ta vyřkne potom ten ortel to je jasné ten verdikt vlast- ně nad hodnotou jaksi toho daného díla toho daného umělce a tak dál, ale v té dané době, když právě člověk nakupuje to mladé současné umění, jak vy tomu říkáte, tak jak to tam právě tedy je s tím, kdo se stane tím zajímavým, na základě čeho/ na základě jakých kritérií se rozhodne, kdo je vlastně ten zajímavý, ten hodnotný. Hraje i v tom i nějakou roli právě třeba marketing a takové ty dnešní moderní metody prosazování se, zviditelňování se?

30 MT: Emm, marketing určitě hraje roli a ono už se -neska nemluví ani o, řekněme, stylech nebo rukopisech, ale mluví se o strategiích, že jo, že ty jednotliví autoři maj právě tedy strategie jak dobýt teda ten svět toho/ toho uznání a obdivu.

31 PK: To zní jako jasné pronikání businessu i do umění, nebo aspoň to tak vyznívá z toho, co říkáte.

32 MT: No, businessu,

33 PK: ...to slovo strategie je takové klasické businessové slovo.

34 MT: ...pragmatického uvažování, že jo, protože, samozřejmě těch těch zájemců o uznání v umění je strašně moc a je třeba ho vybojovat, vono -sou jako říká se, že umět to dílo prosadit ve společnosti je povinnou součástí talentu toho umělce. A bylo to už v renesanci starý, i ti se vo to starali. Takže ale chtěl sem říct, že ty/ty marketingové strategie, které můžou vyvolat jako nějaký dočasný zájem, řekněme velké, všude se o něm mluví do všech časopisů se dostane, tak ty nemaj úplně jako dlouhou životnost. Ono ta/ ta historie si potom/ potom přece jenom/ si to probere, po svým a/ a vybere si trošku objektivněj, ale i tak to je přísněj výběr.

35 PK: Jak právě v tom -le směru tedy ale nenaletět někomu, kdo je marketingově šikovný, a třeba právě ta hodnota toho samotného díla tam neodpovídá, jak se v tomhle vyznat?

36 MT: No,

37 PK: Tváříte se jako kdyby to byla těžká otázka

38 MT: No -dyby to byla lehká otázka, tak sou už všichni bohatý, že jo.

39 PK: To je mi jasné.

40 MT: Ono/ ono je třeba mít cit pro to proto výtvarný umění, když ten cit člověk nemá tak musí mít někoho, nějakýho poradce, kterej ten cit má, kerej mu ho teda dodá a pak já do posledního muže prostě hájím pozici, že výtvarný umění je/ smysl výtvarného umění je něčem jiném než v tom aby se do něj ukládaly peníze aby se čekalo, až se zhodnotěj. Smysl výtvarného umění je v tom, že to přináší denně nějakou radost, nějaký nový otázky, nějaký nový pohledy, nějaký povzbuzení, a tak dále, a -dyž si dobře vyberete, tak vám to přinese i obraz, kterej se jaksi nedostane mezi těch vybranejch deset jmen generace, které potom vyletí na ten Olymp, že jo. Čili je třeba od začátku ty obrazy kupovat tak, aby se vám líbily, aby vám přinášely tu každodenní hodnotu, kterou umění má přinášet a to zhodnocení/ finanční brát jako jakejsi bonus/ jako/ jako něco navíc, co/ co může přijít a zaplat'pambů za to, ale taky přijít nemusí.

41 PK: Právě takže bychom neměli zapomínat na tu podstatu samotnou/ toho umění a oprostít se od takových těch ekonomických souvislostí, které s tím souvisí. Další dotaz je na Facebooku, jak se dovidám z režie. Míra nám napsal.

42D₅: Dobrý den, jak nenaletět podvodníkům, když- sou stejně teď všude?

43 PK: Tak to je asi podobně těžká otázka jakou -sem položila před chvílkou, to je velké téma s těmi falzy.

44 MT: No, podvodník, tak mluvíme-li o současném/ jaksi o mladém umění, tak tam podvodníci nejsou, protože -dyby to podvodník uměl namalovat, tak/ tak to namaluje a je to/ je to prostě, že jo jeho dílo. Podvodníci se uplatňují v umění starším, řekněme minimálně padesát sto let starým umění a uplatňují se ve vyšších cenových kategoriích, řekněme od sta tisíc nahoru, čili jestli někdo investuje nebo sbírá v této oblasti, tak buď si sám musí vytvořit kompetenci, která ho alespoň teda předběžně chrání před špatnými nákupy, před nákupy falz, ale samozřejmě každé dražší dílo je třeba nechat ověřit znalce nebo dokonce do laboratoře.

45 PK: My si můžeme říct možná i, jaké jsou ty druhy vlas-ně falz, že buď se dá něco jakoby vytvořit nového ve stylu toho daného umělce, nějaký jakoby jeho nový obraz. A nebo vzít, zkrátka nějakou fotografii nebo nějakou předlohu skutečné dílo toho daného umělce a jednoduše to okopírovat, je to tak?

46 MT: No tě-le jednoduše okopírovaných věcí, že vznikne vlastně duplikát, těch je málo, protože duplikovat laciné obrazy se nevyplatí, ono je to pracný a duplikovat drahý je nebezpečný, protože se ví kde je ten originál, že jo, a najednou -dyby se objevil druhý, tak je to/ tak je to chyba. Nejčastější je, že se buď udělá dílo, které má stejné stylové rysy jako ten autor, který je kopírován, je řekněme sestaveno z různých dílů pobraných z různých obrazů, to je teda jeden druh falz a druhý druh falz je, že se vezme staré dílo někoho jiného, ale stylově příbuzného a přesignuje se.

47 PK: A u toho, co -ste říkal teď před chvílí, to znamená, že se vlastně tak nakombinují ty prvky, aby to vypadalo, jako nějaký nový obraz, tak řekněme, kdo nejčastěji z těch umělců/tady našich, řekněme, nebo těch obrazů, které se pohybují ta-y/ na tom našem trhu, tak je takovým ideálním terčem?

48 MT: No ideálním terčem je Filla, protože ta kubistická estetika k tomu přímo svádí, že jo. Jak je to srovnáný z těch jednotlivých fajfek a mandolín a hroznů vína a číší, tak se prostě vezmou z jiných obrazů jiné číše a poslepuje se to dohromady, a když to dělá talentovaný falzifikátor, no tak to laika může, může jaksi přesvědčit, no, profesionála by nemělo.

49 PK: Letos se tak ptalo, psalo o zajímavém trendu, cituju z Hospodářských novin ze srpna tohoto roku, kdy se tam konstatuje, že muzea vytáhla kostlivce z vlastních skříní, ve velkých světových institucích, kam proudí tisíce turistů visí falešné obrazy z jejich vlastních sbírek a ta muzea se nestydí, že je v minulosti někdo podfoukl, naopak to co dosud skrývala v depozitářích, začínají ukazovat na speciálních výstavách to de týká třeba Londýna, Rotterdamu a tak podobně, zkrátka, cituji dál: Ukazovat že obchod s uměním je zaminované pole, kde se musíte pohybovat s obezřetností je nový trend. Tohle je docela zajímavý způsob, jak tedy na to upozornit.

50 MT: No to je samozřejmě úžasná věc, protože tím že se falza zveřejní tak samozřejmě okamžitě zvýší/ zvýší citlivost lidí i těch profesionálů vůči falzům, že jo, protože ono i pro ty/ pro ty znalce je často těžký autora, jehož/ k němuž maj málo srovnávacího materiálu, tak to falzum poznat, že jo, ale když/ když maj kromě

poznávacího materiálu, jako autorského, -eště ten falšovanéj, tak už/ už to daleko snáz čili to je/ to je velmi osvědčená strategie, právě tohle.

51 PK: Čili vy to vítáte.

52 MT: Vítám a byl bych rád -dyby to bylo tady taky, protože všude sou falza, no i tady. Ono je to ale problém v tom, že pokud soukromník koupí falzum, tak to nerad zveřejňuje, byl by radši, -dyby ho prodal, že jo, takže takže to je trošku zábrana v tom, aby/ aby se ty výstavy dělaly nějak masivně

53 PK: Vy- ste s Hyde parkem ČT 24, samozřejmě můžete využít všechny cestičky, které k nám vedou a my po té jedné, která vede směrem od nás do Brna, se vydáme právě teď.

54 Znělka: Sledujete Hyde park o sbírání umění s Michaelem Třeštíkem.

55 PK: Tak a my -sme i tentokrát vyslali do terénu naši mobilní jednotku, vybrali -sme, jak už -sem říkala moravskou metropoli, to znamená, že bych měla v tuhle chvíli už pozdravit Zuzanu a zeptat se jí, jak to vypadá tam, koho tam má s sebou a jaké otázky připlynou sem k nám na Kavčí hory. Hezký večer.

56 RZ: Hezký večer, tak já vás zdravím z jazzové kavárny v Brně a vedle mě už sedí můj první host, který by se pana Třeštíka chtěl zeptat na svou otázku. Je jím auto/ Antonín Zezula, syn obchodníka s uměním.

57AZ: Dobrý den, já bych u té problematiky falzifikátů rád zůstal, a chtěl bych se vás zeptat přímo na odvětví umělecké moderny ve výtvarném umění, na to jestli toto, jak jste řekl, zaminované pole není až příliš zaminované. Občanské sdružení Falzum stop uvádí, že v tomto odvětví se jedná o zhruba dvacet až třicet procent všech jaksi/ falzifikátů/ ze všech uměleckých děl a to bych řekl, že je částka zarážející. Rád bych připomněl falešnou sbírku Vernera Huntera z Kolína nad Rýnem, která se ukázala celá jako falešná, kde způsobená škoda za osmdesát milionů euro. Rád bych se vás zeptal na to, jestli/ jestli tedy má smysl/vůbec/sbírat toto odvětví a má smysl do toho investovat. A dál bych/ bych se vás rád zeptal na to, jaký máte názor na umělecké, pardon, znalecké posudky týkající se těchto děl, znalce, protože objevilo se x/ x jaksi falešných děl, které byly opatřeny znaleckými posudky. Děkuji

58 MT: Je vidět, že tu problematiku znáte velice dobře, čili abych to/ abych to/ rozdělil, myslím si, že má smysl sbírat českou modernu, nebo i to období, které se/ které se nejvíce falšuje. Vy říkáte dvacet, třicet procent falz, já -sem tohleto číslo taky slyšel, slyšel -sem i horší čísla, ono je/ není mi jasný, kdo to počítá a kde to počítá. Obchodníci

sami vyřadí velké množství falz tak, že se nedostane potom do prodeje, do aukcí do/do prodeje sběratelům. Jestli se to měří nebo to číslo dvacet třicet procent, před tím než to obchodníci vyřadí, tak pak tomu číslu věřím. Nemyslím si, že to platí řekněme o obrazech, které se dostanou až přímo na aukce. Zaminované pole to je bezpochyby, proto je důležitý nekupovat za/ za podivných podmínek, kupovat jednom tam, kde je možnost dodatečně ověřit podsudky, dodatečně udělat nový/nový rozbory a tak dále, a dílo eventuelně vrátit, pokud/ pokud vznikne/ jaksi/ nejistota o jeho autorství. A o znaleckých posudcích to je/ to je/ strašidelné téma, to máte pravdu, protože má spousta takzvaných znalců/ má razítko, kteří potvrdí pravost obrazu na základě fotografie poslaný mailem a nebo ani to ne, možná. A jednak teda to potvrdí, řekněme, ve zlém/ ve zlém víře, jo, čili ono vědí, že to je nejistý, ale potvrdí to a za druhý -sou znalci, kteří mají razítko a nerozumí tomu a maj sice dobrou vůli, ale nerozeznaj to. Je čili i/ i v té- le oblasti je třeba vědět, u kterého znalce je třeba se ptát. Nemusí mít kulatý razítko, ale musí tomu rozumět a musí to bejt charakterní člověk.

59 PK: Co na to tam u vás v kavárně pod obrazy.

60 AZ: Tak -dyž-ste zmínil to jak ty galeristé stahují ty obrazy z aukcí tak bych rád/ taky upozornil na kauzu z Prahy, kde pražský galerista prodal falzifikát Emila Filly, který mu byl navrácen jako falzum a on ho znovu prodal brněnskému právě sběrateli jako dílo Emila Filly za jedna celá osum milionu korun. To je veliký problém, jak v takovýchto případech postupovat? Děkuji.

61 PK: Ano, chcete ještě něco k tomu postupu správnému, když člověk tedy...

62 MT: Ne no tak tak-le.

63 PK: ...se k něčemu takovému dostane.

64 MT: ten případ, který/ který memuje pán tak ten/ ten je autentický a je to tragedie, je to špatný nemá to bejt, je to prostě to je skvrna na celém oboru, že jo.

65 PK: Tak další otázky z Brna, Zuzano.

Hyde park s Toášem Böhmem¹¹⁹

1 DT: Národní knihovna už je čtvrtý den v nových rukou. V jakých rukou se to tedy vlastně skvosty písemnictví ocitly a kde se vlastně vůbec ocitnou fyzicky, když se

¹¹⁹ Dostupný z www. < <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10252839638-hyde-park-ct24/211411058080106-hyde-park/> >. (staženo 10.1.2011)

nová knihovna stavět nebude, to se teprve uvidí. Zatím je jisté jen to, že vedení knihovny se ujal spíš manažer než proslulý příznivce knih, Tomáš Böhm. A rozhodně má co řešit, audit hospodaření Národní knihovny, výstavbu depozitáře a přeměnu historického centra v Klementinu v kulturní středobod Prahy. To všechno v sobě spojuje ředitel Národní knihovny Tomáš Böhm, který za vámi dnes přišel do Hyde parku, tak vítejte, dobrý večer .

/ Znělka/

Pane řediteli, dobrý večer i vám, vítejte nám v Hyde parku.

2 TB: Dobrý večer, dobrý večer.

3 DT: K otázkám se hned dostaneme, jen co si, řekněme, učiníme takový přehled, který je s Národní knihovnou je velice úzce spjat. Ostatně mluvil -sem o tom, nová knihovna se stavět nebude, každopádně ale Kaplického návrh má stále své zastánce i odpůrce. Alespoň v jednom argumentu se ale oba tábory shodují. Je to moderní stavba a když se podíváme třeba do světa, za hranice, tak v řadě měst šli ještě o kus dál.

4 KM: Dánové mají v Kodani černý diamant, Kanadčané ve Vancouveru šnečí ulitu a Bělorusové v Minsku světelného tanečníka.

5 KŽ: V Praze měla být chobotnice, návrh Jana Kaplického vybrala komise jednomyslně ze tří set padesáti pěti projektů v březnu 2007, hned v říjnu se ale proti stavbě postavila většina pražských zastupitelů za ODS.

6 KM: Názor valné většiny zastupitelů za ODS je ten, že místo na Letné pro žabí hlen, jak knihovně říkáme, není zrovna vhodné.

7 KŽ: Proti byl i primátor Pavel Bém a prezident Václav Klaus.

8 KM: Podobně jako aktivisté před Temelínem jsem ochoten přivazovat se vlastním tělem a bránit, aby národní knihovna v takové podobě na Letné byla. Po politické přetahované a zasedání několika expertních skupin přiletěla rána z Bruselu, podle Evropské komise byla soutěž o podobu nové budovy Národní knihovny v rozporu se zákonem. Posupovat se mělo podle zákona o veřejných zakázkách.

9 KŽ: Na evropskou zprávu zareagoval tehdejší ministr kultury Václav Jehlička, zrušte soutěž, napsal šéfovi knihovny Vlastimilu Ježkovi, ten to odmítl, hrozily by prý arbitráže.

10 KM: Zatím nejtvrďší ránu dostala stavba knihovny na Letné v prosinci 2008, vládcí magistrátu totiž neprodloužili lhůtu pro získání stavebního povolení. Bez něj

nechtějí dát pozemky, přitom už o rok dříve bylo jasné, že stavební povolení knihovna získat nestihne

11 KŽ: Že knihovna nebude se nelíbilo části veřejnosti a protestovalo se. Studenti ji aspoň symbolicky postavili sami.

/ střih transparent z demonstrace studentů/ : Stavba knihovny zahájena

12: KM Kaplického projekt byl velkým tématem i před komunálními volbami, všichni kandidáti na primátora byli pro. Nový primátor Bohuslav Svoboda ale teď říká, Kaplického knihovnu se nebudu snažit postavit.

13 KŽ: Jestli bude chobotnice nad Prahou se neví, v Brně ji ale zřejmě ve zmenšené podobě mít budou, jako zastávku autobusu.

14 DT: Tak to je Národní knihovna, která s největší pravděpodobností, a na tom už se patrně asi skutečně nic nezmění, v Praze skutečně stát nebude. Patrně se k tomu v dnešním Hyde parku dostaneme taky, ale závisí na vás, na co všechno se budete ptát. Kontakty sem k nám do Hyde parku najdete tam, kde jste zvyklí, tedy především na našem webu, www.hydeparkct24.cz, stejně jako plusové minusové body, které už jsou pro Tomáše Böhma připraveny, podobně je tomu i v případě palců, kdy můžete svým hlasováním případně některou otázku podpořit, a tak ji spíše do našeho vysílání posunout. Tak pojďme na tu první. První otázka do našeho vysílání míří z Facebooku. Pane řediteli, je tady pro vás. Jaroslav Rys se vás ptá:

15 D₁: Zdravím do studia

16 DT: Taky zdravíme, Jaroslave.

17 D₁:...Národní knihovna na mě působí zatuchle a omšele, možná se mýlím, ale můj dojem je takový, co s tím, co se vlastně rekonstruuje a co bude opraveno do budoucna? Dočkáme se příjemného prostředí?

18 TB: Tak já za tuhle otázku děkuji panu Rysovi a musím říci, že dojem pana Rysa ze stávajícího, ze stávajícího stavu Národní knihovny sdílím také, působí také Národní knihovna ta budova na mě zatuchle, omšele

19 DT: Hm, hm. A v čem je to, v čem je dána ta omšelost?

20 TB: Já bych řekl, je/ je to dáno tím, že do toho stavebního areálu národní knihovny, do stavebního areálu Klementina do stavebního areálu Národní knihovny se dlouhou dobu nic neinvestovalo. Nešly tam žádné/ nešly tam/ žádné finanční prostředky, to je jedna věc. Druhá věc je vnitřní vybavení knihovny, tak jak knihovna

vevnitř vypadá, jak vypadají studovny, jak to prostředí vevnitř působí, a to bych rád řekl, že je jedna/ jedna z věcí, která se/ kterou se při revitalizaci budeme snažit změnit.

21 DT: Hm, tak pojďme ke konkrétním plánům, ostatně Jaroslav se na to ptá, co se vlastně rekonstruuje, začněme u toho

22 TB: Rekonstruuje se, tedy postupně/ v několika etapách se bude rekonstruovat celý historický areál Klementina, to znamená...

23 DT: Celé Klementinum.

24 TB: Celé Klementinum, všechny/ všechny budovy, které -sou v areálu Klementina včetně venkovních úprav, včetně nádvoří a rekonstruovat se to bude tak, aby knihovna byla, a tam si myslím pana Rysa budu moct uspokojit, nebo budeme moci uspokojit, aby knihovna byla příjemná, aby byla, bych řekl uživatelsky vlídná, aby v tom prostředí se lidé dobře cítili a aby tam byli ochotni pracovat.

25 DT: Hm, hm. Zkuste říct, ale čím to dosáhnete, přece jenom je to historická budova, ono naimplantovat do ní něco moderního nebude tak úplně jednoduché. Jak té modernosti a příjemnosti dosáhnete?

26 TB: Tak, jednak/ jednak tím/ jednak se budeme snažit o to, aby bylo, a to je teda i v souladu s přáním památkářů, aby byl zachován historický charakter/ charakter Klementina, jako takový.

27 DT: Hm to asi jinak nepude

28 TB: To jinak nejde. Samozřejmě, kde to bude možné a kde na to budem mít finanční/ finanční prostředky, tak bychom přiznali například objevené fresky či nějaké zajímavé části, ale současně se budeme snažit o to, aby tam bylo moderní vybavení, aby i například byl i v rámci knihovny nový/nový systém podávání, dopravování knížek a podobně.

29 DT: I to chcete vbudovat do Klementina?

30 TB: Ano, to je možné vbudovat, s tím že samozřejmě/ to nebude/ nebude to narušovat ten historický charakter Klementina, ale možné to je.

31 DT: Když se dostaneme do takových těch detailů jako je nábytek a takovéhle věci.

32 TB: Ano?

33 DT: Jaké jsou ty vaše úvahy v tomto smyslu?

34 TB: Tak v každém případě ten nábytek/ nábytek nemůže být nábytek historický nebo/ to nemůže být nábytek ze šedesátých sedmdesátých let, to si myslím,

že by naši čtenáři, návštěvníci,/ že by to neviděli rádi a necítili by se v tom hlavně dobře a dobře by se jim v tom nepracovalo, takže i ten nábytek/ nábytek bude moderní, ale bude takový, který bude /bude v souladu s charakterem (bodovy).

35 DT: Hm, a už existují konkrétní plány na inženýrské sítě, které tam budete muset dostat, tedy jestli tedy nějaké moderní dopravníky, jak jste říkal. To se vytváří nebo tedy už existují ty plány?

36 TB: Část těch plánů/ část těch plánů existuje a jsou projednány a jsou schváleny.

37 DT: Už jsou schváleny?

38 TB: Ano.

39 DT: A financovány?

40 TB: Financovány teprv budou, protože to je součástí jednotlivých/ jednotlivých etap. V současné době probíhá první etapa, která se týká revitalizace části budov Klementina, to je ta část, kterou/ kam veřejnost v současné době nepřichází, není/ nejsou to ty hlavní studovny, jsou to/ je to zejména budova bývalé technické knihovny.

41 DT: Hm, kdy se vlastně do nějaké opravené části podíváme a která to bude, ta/ to co zbylo po technické knihovně bude asi začátek.

42 TB: To co zbylo po technické knihovně bude začátek, mělo by to být/ ta část by měla být hotová někdy v polovině letošního roku.

43 DT: Hm, tak abychom to tedy uzavřeli, aby to bylo úplné, depozitáře v Hostivaři, to se vás také týká?

44 TB: Ano.

45 DT: Tam, v jakém jste stádiu a co tedy bude s nimi?

46 TB: Depozitáře/ depozitáře v Hostivaři se nás týkají velmi, a co se týká této oblasti, tak tam v současné době je vypsáno výběrové řízení, v nejbližší době bude vyhodnoceno a začne se realizovat první etapa/ první etapa výstavby depozitářů, bude tam postavena nová část v té nové části bude sídlit část, řekl bych taková ta obslužná část Klementina nebo respektive Národní knihovny, to znamená, bude tam/ budou tam zpracování fondů, bu-e tam uskladnění knih a podobně.

47 DT: Hm. Na chat tam pojďme za další otázkou mířící do našeho Hyde parku. Tomáš Němec se vás ptá:

48 D₂: Pěkný večer, jak chcete vměstnat moderní knihovnu do historické budovy Klementina. Klementinum je krásná historická budova, ale moderní knihovna jenadvacátého století by si zasloužila moderní pohodlnější zázemí.

49 DT: Tak zkuste přece jenom ještě konkretizovat tedy/ ty plány.

50 TB: No, já/ já...

51 DT: Jak to tam tedy vměstnáte?

52 TB: No vměstnáme/vměstnáme to tam tak, aby to bylo v souladu s tím charakterem Klementina. Samozřejmě není možné tam vměstnat všechno, proto jsem také říkal, že část pracovníků část těch obslužných provozů, bude přesunuta do Hostivaře, bude pracovat v tom stávajícím areálu depozitáře v Hostivaři. Tím se nám vytvoří prostor v rámci Klementina pro to, abychom mohli více... nabídnout/ nabídnout našim návštěvníkům více /více prostoru více možností.

53 DT: A to znamená, že se tedy může stát, když tedy návštěvník přijde, vejde, vy říkáte, že to má být úplně otevřeno, přijde, vejde, bude něco chtít, bude muset čekat, než to tedy přijde z Hostivaře?

54 TB: Ne, ne, ne, to určitě ne, samozřejmě ty knihy, a k tomu existují statistiky, knihy, které jsou nejžádanější, knihy, které jsou nové, budou uskladněny v Klementinu, jo, já bych jenom rád dodal, že v rámci Klementina nadále zůstane uskladněno zhruba dva a půl milionu svazků. Nicméně Národní knihovna má v současné době přes šest milionů svazků, ten zbytek bude uskladněn v Klementinu, a to jsou knihy například, které se tak často nepůjčují.

55 DT: Já nevím, jestli na to půjde odpovědět, ale a to srovnání jsem někde během odpoledne zaznamenal, Národní technická knihovna má úplně moderní budovu...

56 TB: Ano

57 DT: ... možná je to měřítko proto, jak by moderní knihovna měla vypadat a teď to tedy zkuste srovnat s tím historickým Klementinem, jak se tomu buď přiblížíte a nebo jestli ten komfort zajistíte úplně jinak.

58 TB: Národní/ Národní technická knihovna samozřejmě má novou budovu a já musím říci, že my bychom byli rádi a bylo by to nejideálnější, kdybychom měli novou budovu také. Ale v současné/ v současné době, kdy se skutečně potýkáme s velkými kapacitními problémy, není pro nás jiné řešení než to řešení, které bylo přijato, to znamená, revitalizace Klementina a dostavba centrálního depozitáře v Hostivaři.

Samozřejmě my nebudeme/ nebudeme schopni nabídnout komfort nebo prostory v podobě, jako má Národní technická knihovna, ale budeme se snažit, co nejvíce/ co nejvíce se přiblížit potřebám, potřebám našich čtenářů, potřebám našich návštěvníků.

59 DT: Hm, ten cíl kdy/ kdy to bude komplet/ kompletně všechno hotovo?

60 TB: Kompletně hotovo bychom byli rádi/ kdyby celá revitalizace Klementina byla hotová do konce roku 2016, začátek roku 2017.

61 DT: Jak hodně -ste pokročili teď v tom financování a teď myslím třeba, je už celkový plán, to totiž minulému vedení mimochodem taky bylo vytýkáno, že vlas-ně to rozpočtové zajištění neexistuje.

62 TB: Já si myslím, že nebylo minulému vedení vytýkáno, že neexistuje rozpočtové zajištění, finanční prostředky pro tuto investici jsou schváleny a jejich výše je schválena a na tom se nic nemění a byla schválena i v minulosti. Na tu dostavbu je počítáno zhruba milion, devět set devadesát osum/ pardon, miliarda devět set devadesát milionů korun, to je/ to je částka, která je zatím známa, na

63 DT: To je pouze na Klementinum tedy?

64 TB: To je na Klementinum na a tu má ...

65 DT: A tu máte, nebo je to známá částka?

66 TB: Ne, ne, ne, tu máme.

67 DT: Tu máte.

68 TB: Ta je/ ta je/ v současné době/ v současné době k dispozici v postupném čerpání do roku 2017 a na depozitář v Hostivaři je vyčleněna částka ve výši zhruba čtyři sta milionů korun.

69 DT: Hm, to bude stačit ?

70 TB: To by mělo stačit bohatě.

/(...) Následuje živý vstup z Národní knihovny. /

88 LD: Dobrý večer, my -sme tady v budově, o které byla celou dobu teď řeč, a kde i v tuto chvíli funguje studovna, takže se budou ptát právě studenti, a to studenti informačních studií a knihovnictví, kteří mohou být tedy možná v budoucnu i potencionálními zaměstnanci Národní knihovny, a to konkrétně Tomáš a Míša, dobrý večer.

(89 SM: Dobrý večer.)

90 DT: Než přejdeme k těm dotazům, tak já si neopustím otázku na vás, vzhledem k tomu, co jsme slyšeli, jak vy se cítíte v tom prostředí Národní knihovny, slyše/ souhlasili byste s tím, co jsme slyšeli?

91 ST: Já bych souhlasil, je to ta-y takový už zkostnatělý, když to tak řeknu, a rozhodně by budova zasloužila už jako renovaci. A pro uživatele by to určitě bylo příjemnější -dyby proběhla nějaká renovace a vylepšení.

92 LD: Tolik tedy váš názor, Tomáši, můžete se rovnou už ptát pana ředitele.

93 ST: Tak já bych se chtěl zeptat, jaký názor,/ dobrý večer, pane řediteli.

94 TB: Dobrý večer.

95 ST: Jaký je váš názor na snahu a uskupení zastupující snahu autorů o zvýšení poplatků za výpůjčky a za kopírování dokumentů?

96 TB: Já děkuju/ děkuju za otázku. Co to/ co tohodle se týče, tak já si myslím, že v současné/ v současné době je to pro nás jako pro /pro knihovnu poměrně nepříjemná/ nepříjemná situace a my jako knihovna se budeme snažit o to, aby nedošlo k nějakému razantnímu zvýšení poplatků.

97 DT: Tomáši, stačí takhle dopověď?

98 ST: Stačí, no, já jsem právě uvažoval o tom, jak pan ředitel chtěl vlastně z této instituce udělat jako plně digitalizovanou instituci, tak právě si myslím, že tam byl určitý problém právě, kdyby se zvýšily ty poplatky. Tak stačí tato odpověď.

99 DT: Přesto ta... Lenko, kdyby si, jestli dovolíte já přece jenom trošičku se tady pana ředitele dozeptám. To byla taková diplomatická odpověď, že uděláme všechno pro to, aby to zvýšení nemuselo být zas až tak dramatické, buďte konkrétní.

100 TB: Tak já vám to řeknu já vám já vám... Já vám to řeknu jinak, budeme vyvíjet veškerou snahu k tomu, aby ke zvýšení nedošlo. Ke zvýšení poplatků.

101 DT: To znamená, aby ceny zůstaly stejné?

102 TB: Aby ceny zůstaly stejné.

103 DT: Za jakých podmínek se to podaří dodržet?

104 TB: No, nezáleží to jenom na nás samozřejmě, tam to záleží velmi výrazně na vůli/ na vůli politiků, záleží to také velmi výrazně na zájmech svazů zastupujících autory, ale jednáme s nimi, budeme se snažit s nimi jednat dál a...

105 DT: Předpokládám, ale že máte nějaké varianty, které o nějakém zvýšení mluví, o jakém zvýšení se tedy mluví, byť zatím v úvahách, uveďme to takto.

106 TB: Já bych v současné době se asi k tomu nevyjadřoval, vy -ste/ nebo na začátku proběhlo, já jsem ve funkci čtyři dny, postupně se s veškerou problematikou seznamuji a tohleto je zrovna jedna z věcí, kterou, otevřeně říkám, teď z hlavy nevím
107 DT: Bereme takovouto odpověď.

Jan Kraus a blondýna

1B: Britský tisk radí turistům: Brno je lepší než Praha. No, co vy na to?¹²⁰

2 JK: /Smích/ Já nevím, jejich smysl pro humor je skutečně krutý. Voni -sou teda vrcholně mistři černého humoru.

3 B: Copak maj v Brně Pražskej hrad?

4 JK: No, to vůbec nebudem probírat.

5 B: /Smích/ To -sou kokoti.

6 JK: Ne, tak ale prosím vás uklidněte se zase, kdyby tady šel vokolo Radek John, hele, teďko, byste vylítla z toho rádia.

7 B: Tak to mám za pět set, možná za litr, vono furt nevíme, za kolik to je.

8 JK: Nevím, pokud byste samozřejmě nebyla členkou bezpečnostní agentury pana Bárty, tam by vám to možná prošlo.

9 B:/Smích /

10 JK: Protože tam to maj blondýny trošku lepší.

1 B: Ode dneška se zase smí kouřit na některých nádražních nástupištích. Co vy na to?¹²¹

2 JK: No, tak pokud tam daj popelníky, bude to řádně uklizený a kuřáci nebudou obtěžovat nekuřáky, tak třeba to -de.

3 B: No, kuřáci mě obtěžujou i třicet metrů vode mě, protože to smrdí, prostě.

4 JK: Prosím vás, -sou lidi, nekuřáci, který tak smrděj, že se vám vo tom nezdá. A to potom bysme se dostali do takový šlamastiky, že bysme si navzájem posuzovali, kdo víc smrdí, a nevím, kdo by byl ten jaksí rozhodčí toho zápachu, kterej by řek, kdo smrdí nejvíc a opustí tu refýž/ nebo ten/ nástupiště. Buďte s tím-le vopatrná s těma soudama.

¹²⁰ Dostupný z www: < <http://frekvence1.stream.cz/jan-kraus-a-blondyna/487102-jan-kraus-britsky-tisk-radi-turistum-brno-je-lepssi-nez-praha>>. (staženo 20.2.2011)

¹²¹ Dostupný z www: < <http://frekvence1.stream.cz/jan-kraus-a-blondyna/488520-jan-kraus-a-blondyna-ode-dneska-se-zase-smi-kourit-na-nekterych-nadraznich-nastupistich>>. (staženo 20.2.2011)

5 B: Já si koupím osvěžovač vzduchu, sem se teď rozhodla.

6 JK: To někdy bejvá něco tak smradlavýho/ ty osvěžovače vzduchu jako máloco, ale to s dovolením je... /zápach jako takovej, je na jednu stranu velmi subjektivní/ jaksi vjem a na druhou stranu, vopatrně s tím, protože lidi chlastat můžou a táhne z nich alkohol a žádný omezení nemaj, a to mě obtěžuje taky nesmírně, takže vopatrně.

7 B: Ale ze mě to dneska netáhne, ne?

8 JK: Dneska výjimečně ne, ale jinak jste plná sladu.

1B: Radek John by chtěl pokutovat poslance za vulgaritu. Co vy na to?¹²²

2 JK: /Smích/ Ne, tam je řada takovejch svazáckejch nápadů, když se na to podíváte, je to zajímavý, mávání na přechody, pokuty za vulgaritu, a teď vulgarita začíná kde? Vůl to je vulgarita?

3 B: /Smích /

4 JK: Nebo není? Jak to je, že jo? To nevím a další věc je, to je zbytečný, já myslím, že tam má skutečně platit jaksi ta svoboda neskonalá parlamentní, pokud jde o projev, vod toho je taky parlament parlamentem. A nařízená slušnost je nesmyslnost. Ten člověk, kterej se chce jaksi/ vodpálit tím, že je vulgární a sprostej, prodělá daleko víc, když je vulgární, než když by kvůli pokutě byl slušnej. Myslím si, že to je neracionální úvaha, přece nemůžete jaksi nařídit to, že lidi nebudou vulgární, protože budou platit pokuty, když tím z velký části bráníte v tom, aby lidi poznali, co jsou zač a co v nich je, čili já bych to nechal. A druhá věc je, nevím jestli je vulgarita ty prostředníčky, co zvedal pan Kalousek, a kolik by to stálo. Jestli ten prostředníček je za pětikilo nebo za pět tisíc. A tak by vám časem mohli říct, že máte hnusnej ksicht a že za to taky budete platit, čili/ jako já bych tím-le byl -dycky až na posledním místě. Mávání, vulgarita v parlamentě, což jako/ jsme svobodný lidi, samostatný, svéprávný, tak si snad za svoje jednání zodpovídáme sami a nerad bych, abysme tady žili tak trošku jako, že tady máme pionýrský vedoucí, který se rekrutujou z politickéjch stran, to bych vopravdu těžko snášel.

5 B: Tak-le jako, my v rádiu přece taky neříkáme vulgární slova a neukazujeme prostředníčky.

122 Dostupný z [www: <. http://frekvence1.stream.cz/jan-kraus-a-blondyna/487098-jan-kraus-radek-john-by-chtel-pokutovat-poslance-za-vulgaritu>.](http://frekvence1.stream.cz/jan-kraus-a-blondyna/487098-jan-kraus-radek-john-by-chtel-pokutovat-poslance-za-vulgaritu) (staženo 20.2.2011)

6 JK: No, to je/ do prdele/ jasný, že ne.

7 B: /Smích/

1 B: Dnes je to rok, co zemřel Michael Jackson, co vy na to?¹²³

2 JK: No ano, a už je řada zpráv/ vod takovejch těch psychopatů všeho druhu, že vlastně žije, že to byla finta, podvod a tak dále. Já to vím proto, že na mě doráží Jáchym s těmadle informacema a křičí na mě, že Michael Jackson žije a já jsem se ho snažil uklidnit tím, že podle jinejch idiotů dokonce žije i Adolf Hitler, ale nepovedlo se mi to, zatím.

3 B: A Elvis Presley taky?

4 JK: Ano, to je -dycky tak/ a to je jako Dvojčata, spadnou a pak přijdou tydle magoři a přijdou s tím, že to vlas-ně celý udělal Izrael a daj vám k tomu dokumenty, to ... A vždycky je dost pitomců, který to mu uvěřej.

5 B: Jo, takže je mrtvej, jo, Michalel Jackson.

6 JK: Jackson je mrtvej, ano.

7 B: A Jáchym ho nějak má rád?

8 JK: No, my ho máme všichni rádi/ u nás doma. A měli jsme rádi/ samozřejmě, ale tak museli jsme se vyrovnat s tím, že sice za takovejch tragickejch okolností, nicméně, zemřel. Já jsem trošku alergickej na tyhlety rejpalý hnípaly, tyhlety zvláštní šakaly, co se v tom pak hrabou -dycky a přijdou s nějakým vobjevem, že to všechno bylo úplně jinak a ještě se na tom často snažej vydělat.

9 B: Trsnete si někdy na Michaela?

10 JK: Já jsem začínal s Michaelem na bill ej džín, si neumíte představit jak jsem řádl na parketě.

11 B: Dejte, dejte kousek.

12 JK: Bych tady rozbil to studio.

123 Dostupný z www<. <http://frekvence1.stream.cz/jan-kraus-a-blondyna/487106-jan-kraus-a-blondyna-dnes-je-to-rok-co-zemrel-michael-jackson>>. (staženo 20.2.2011)

1B: Karlu Gottovi v Německu hrozí soud za odzpívání koncert na playback, co vy na to?¹²⁴

2 JK: Em em, to se myslím pasou šťastně český média plný nebohejch novinářů, který nikdy nezaspívali ani notu/ ani na záchodě, ale von byl indisponovanej, dal to dopředu vědět, pokud jsem čet trochu serióznější informace, a ten pořadatel to vodmít zrušit, protože se hroutil z těch finančních ztrát. Karel Gott byl nemocnej, indisponovanej, no, tak vlastně proto zpíval na playback a tohleto, že mu hrozí soud/ a tak dále, to už je taková kaše, kterou vařej tady ty český závistivý nebožáci, ale samozřejmě je možný, že tam dojde k nějakýmu jednání ještě/ pořadatele teda toho koncertu a Karla Gotta, vo tom nakolik to splnilo přesně ty podmínky, který měli ujednaný ve smlouvě, ale jak říkám, Karel Gott dal dopředu/ jaksi/ na vědomí/ nebo jeho produkce/ že je indisponovanej, ale voni řekli, že na tom koncertu trvaj, no tak to jinak nejde, když nemůžete zpívat, tak nemůžete zpívat.

3 B: No, jako takový fláky jako Lady Karneval asi nemocnej nezaspívá.

4 JK: No, právě, no, tak proto to vyřešili tak-le, to znamená /vono to není tak neobvyklý, že jaksi ty lidi vo tu příležitost vidět živě Karla Gotta nepřijdou, přijdou vo tu příležitost slyšet ho živě zpívat, ovšem druhá pravda je, že kdyby se to zrušilo, je možný, že při obsazenosti Karla Gotta/ by další termín dostali za dva roky, to ale většina českých škrabalů nemá tušení, jak to chodí v show businessu, voni vo něm jenom čmáraj.

5 B: Heleďte, vy to budete vědět, zpěvák třeba nezpívá, když zpívá na playback, jo, to je mi jasný, a co tam dělá takovej kytarista?

6 JK: Kytarista nehraje na kytaru.

7 B: No, ale něco tam jako dělat musí.

8 JK: Nedělá, von jí nemá zapnutou, stačí, že vod ní nemá šňůru nikam, tak...

9 B: Jo, tak-le.

10 JK: Tak není slyšet nic, nebo je slyšet takový to vmvm. Druhá věc je, von je taky half -playback, to znamená, že zpěvák zpívá, jenom kapela nehraje/ hraje/ pustí si kapelu z cédéčka.

11 B: Aha.

¹²⁴ Dostupný z www: < <http://frekvence1.stream.cz/jan-kraus-a-blondyna/487099-jan-kraus-karlu-gottovi-v-nemecku-hrozi-za-odzpivany-koncert-na-playback> >. (Staženo 20.2. 2011)

12 JK: A k tomu zpívá, což je v podstatě nejčastější způsob koncertování, nebo velmi častej způsob koncertování hlavně na akcích a podobně, kde si firmy vobjednají zpěváka, ale nechtěj tu kapelu, taky by to bylo drahý, taky by neměla kde hrát, taky by ji neuměli zapojit, taky by ji neuměli nazvučit, museli by dovést výbavu a tak dále.

13 B: Jo, mě si nikdo neobjednává, a to tak hezky zpívám.

14 JK: Vás, hm, no, a přitom vy -ste pořád živě.

1B: Osoba blízká skončí. No to ne! Pokutu prostě zaplatí majitel auta. Co vy na to?¹²⁵

2 JK: Mně to je jedno, já jsem tam byl taky, já jsem sebe nezapřel, protože já považuju z principiálních důvodů nemožný sebe zapřít, nejsem žádný Jidáš.

3 B: Počkejte, to je dobrá výmluva.

4 JK: Já/ mě to nezajímá, to jako pro mě jsou důležitější jiný hodnoty, než ušetřit dva tisíce za to, že budu vo sobě tvrdit, že to já nejsem, to bych si považoval za nepatřičný /rouhání. Prostě sebe nezapřu, takže mě ten-le problém nikdy nezajímal.

5 B: Hm, vono to stejně neprojde, ne?

6 JK: Já nevím, mně to je jedno a tohleto osoba blízká, jak to i zní, tak falešně, to je takovej pravej český vychcanhnus.

1B: Pohádkový víkend našich zimních sportovců to byla paráda. Sábliková, Koudelka, Bauer všichni na stupních vítězů, co vy na to?¹²⁶

2 JK: Ano, to je ohromnej úspěch, Sábliková, to je skutečně obdivuhodnej fenomén, ale i Koudelka i Bauer, gratulujeme, obdivuhodný, krásný výsledky.

3 B: U tý Martiny se to asi trošku čekalo, ne?

4 JK: Ta má chudák smůlu, že u ní se pořád čeká vyhrávání, ale tak vona je svým způsobem fenoménem ve své oboru, takže vono to nějakou chvíli ještě vydrží.

5 B: Zato Koudelka, ten nějak ulít, kluk jedna.

6 JK: No, ten ulít. Ale to je krásný.

7 B: Krásný viděl jste to, jakou měl radost, já úplně plakala u tý telky.

¹²⁵ Dostupný z [www. < http://www.frekvence1.cz/pub/cs/zabava/video/index.shtml?itemId=16948>](http://www.frekvence1.cz/pub/cs/zabava/video/index.shtml?itemId=16948).
(staženo 20.3.2011)

¹²⁶ Dostupný z [www. < http://www.frekvence1.cz/pub/cs/program/podcast/index.shtml?themeId=1>](http://www.frekvence1.cz/pub/cs/program/podcast/index.shtml?themeId=1).
(staženo 20.3.2011)

8 JK: To jsem neviděl, ale chápu ho a má taky na takovou radost právo, a je to velikej počín, to je na gratulaci, ano.

9 B: Jo, heleďte a Bauer ten to tam vysprintoval, po tý sjezdovce.

10 JK: Vy jste z toho nějaká úplně rozrušená/ z těch výsledků, vono možná já bych vás někdy vzal, abyste viděla, já když lyžuju, tak je to taky poměrně jako dramatickej zážitek.

11 B:/Smích /

12 JK: Vy ste možná nikoho jinýho neviděla, takhle na lyžích. /Smích/ Já bych se vám rád předved na nějaký lesní stezce v plný paradě, to je rytmus, hele.

13 B: Můžu si to natočit?

14 JK: No točit to můžete taky, ale lepší to pak pouštět malinko zrychleně, aby to nevypadalo, že stojím.

15 B: /Smích/ Ještě takovou tu čepičku s tou bambulí/ bych vám dala.

16 JK: Tu já mám svou vlastní, to se nebojte, a všechno mám svý vlastní a já, když to rozjedu, tak někdy si lidi ani nevšimnou, že jedu, ale zas to má tu výhodu, že si krásně prohlídnu krajinu.

17 B: / smích/

18 JK: Vám, stačí málo, abyste se úplně vysypala.

19 B: Já se úplně vidím/smích/

20 JK: Chystáte ...

21 B:/smích /

22 JK: Ježišmarja, vy ste nějaká přizmražená

23 B: /smích / no vy jste neviděl lyžovat mě, víte, my bysme tam byli dva/ smích/

1 B: Odborníci radí: Nechte muže uklízet, bude šťastnější, co vy na to?¹²⁷

2 JK: To jsou dementi, ne odborníci, že jo. Proč by to dělal, / jako/ a co ho na tom udělá šťastným?

3 B: Asi to vyplavuje něco.

¹²⁷ Dostupný z [www](http://www.frekvence1.cz/srv/www/content/pub/cs/zabava/video/index.shtml?themeId=1):

<<http://www.frekvence1.cz/srv/www/content/pub/cs/zabava/video/index.shtml?themeId=1>>.
(staženo 20.3.2011)

4 JK: Ale nic to nevyplavuje, co by to jako vyplavovalo? A druhá věc/ ideální je pozvat si někoho, kdo vám uklidí, to znamená nějakou paní na uklízení/ nebo pána a když to nejde, no tak nezbejvá, než aby to žena zkusila nějak uklidit, že jo.

5 B: No tak-le, voni vyzkoumali, že když jako vobčas pomůžete, že jste pod menším stresem.

6 JK: No ne mě nic tak nestresuje, jako -dybych měl uklízet, to by mě voddělalo/ psychicky, bych šel do blázince.

7 B: No a vono nám to druhý pohlaví totiž taky trošku zženštilo, voni prej radši uklízí, nakupujou vaří, než aby makali v práci.

8 JK: Mluvíte o bejvalejch mužích.(?)

9 B: / smích / No, mejch ne.

10 JK: Ale o bejvalejch mužích, no to je možný, ale mě se to netýká, já jsem ještě stará dobrá klasika, co neuklízí a není zženštilá.

11 B: Jo, a vy jako Ivance s ničím nepomáháte?

12 JK: Ale vona nepotřebuje, abych já jí pomáhal, my na to máme najatý lidi a ty přijdou a ukliděj.

13 B: Jo, tak-le.

14 JK: Já jako nechci, aby Ivanka uklízela, můj ideál není, že přijdu domů a vona bude v zástěře s hadrem někde lítat po bytě, a jejím ideálem taky není, že přijdu já a pustíme se do utírání nádobí, proč bysme to dělali, my jsme normální moderní civilizovaný lidi, takže máme myčku nádobí a vyděláme si tolik, že si můžeme dovolit zaplatit paní za uklízení.

15 B: No kdybyste náhodou chtěl někdy mladší ženu ...

16 JK: Na co?

17 B: Tak do života, třeba byste si přizval domu.

18 JK: Na co, se ptám.

19 B: Aby s váma žila.

20 JK: A proč by s náma žila?

21 B: No, že byste chtěl mladší.

22 JK: Ale na co?

23 B: No prostě,- dyby vás ta stará škatule přestala bavit a chtěl byste mladou.

24 JK: Moje milovaná stará škatulka nepřestane nikdy bavit.

25 B: Ivanka není žádná škatule.

26 JK: Ne, to není, já to rád říkám takhle, protože ta mě nikdy bavit nepřestane.

27 B: Chtěla jsem to zkusit aspoň, no.

28 JK: No tam se nevecpete, to je marný.

1 B: Kuriozita, barman v krachujícím podniku zrušil ceník a vydělává, co vy na to?¹²⁸

2 JK: No, vidíte to se někdy může stát, tomu docela věřím.

3 B: To je něco, tržba se mu propadala, tak udělal zoufalý pokus, který mu vyšel, no. Nechal na lidech, kolik zaplatěj

4 JK: No tam je určitej fenomén, já to znám na sobě, když vode mě něco chcete, tak na to koukám přísnějším, než když mi řeknete, to je na vás. A za to, že mi to řeknete, to je na vás, člověk má v podvědomí takový,.. že jako chce ukázat/ nebo aspoň já teda/ že je docela velkorysej nebo, že není škrt a nebo, že se mu líbí, že mu to někdo/ nechá na něm a vlastně se mu chce dát najevo, že na tom neprodělá, tak možná se tak-le chová velká část lidí.

5 B: Takle mně je blbý dát málo.

6 JK: No, tak to právě si myslím, že je jedna z věcí, která sehraje tu roli.

7 B:/ smích/ Tak zrušíme hned ceníky, co s nima?

8 JK: No ne, pozor, to kdyby se zrušilo všude, tak začne ohromná česká mazanina, protože lidi by zač-li v podstatě drancovat ty obchody/ nebo ty podniky.

9 B: No na to musíte mít ale žaludek přijít s plnejma taškama k pokladně a říct nic/ nic vám nedám.

10 JK: Pozor, tak na tohle Češi žaludek velmi dobře maj, Češi maj v tomhle ohledu kachní žaludek, ne všichni, ale mnoho Čechů ohromně. Mnoho Čechů krade, což je daleko riskantnější, než dělat tohle, čili tohle by dělali úplně s chutí.

11 B: No, třeba by se přestalo krást, kdyby to bylo zadáčo.

12 JK: Tomu nevěřím, já myslím, že v Česku se přestane krást za 40 let.

13 B: To máte spočítaný?

14 JK: Tak vodhaduju.

¹²⁸ Dostupný z [www](http://www.frekvence1.cz/srv/www/content/pub/cs/program/podcast/index.shtml?themeId=1):

<<http://www.frekvence1.cz/srv/www/content/pub/cs/program/podcast/index.shtml?themeId=1>>
(staženo 20. 3. 2011)

1B: Papež nám vzkázal: Češi, jste bezbožníci, no co vy nato?¹²⁹

2 JK: Tak, my to víme a vo to míň/ jaksi/ nás pálí takový sdělení papeže, protože v Česku je papež taková postava/ zdaleka ne tak obdivovaná jako jinde v zemích, kde je hodně věřících, pochopitelně.

3 B: Tak-le, jako, co mu je do toho, to je moje věc, jestli věřím, nebo ne, ne?

4 JK: Samozřejmě, no tak papeže zase věc je, kolik lidí věří a kolik nevěří, je to jaksi součást výkonu toho papežství, starat se vo ty věřící, no tak je jeho přáním, aby tady těch věřících bylo víc, ale v Česku to, myslím, celkem nemá šanci.

5 B: Podle pana Benedikta svět čelí hrozbě světskosti, ježiš, to já vůbec nevím, co je, prosím vás,/ světskosti/ v Česku, vždyť já ani nevím, co to znamená.

6 JK: Světský, no to je právě takový/ bezbožný, pro vás stručně přeloženo.

7 B: Jo.

8 JK: Nebohabojný.

9 B: Hele, já prostě věřím po svém, jako, jestli to papežovi nestačí, tak to má smůlu jako.

10 JK: Já myslím, že otce Benedikta by šlo uklidnit možná tím, že Češi nevěřej vůbec ničemu, takže nejen v boha, ale vlastně v nic, možná v bankovky.

Vzkaz Jindřicha Štreita¹³⁰

1 JŠ: Po mnoho let jsem garantem projektu, který se -menuje „Světlo mého života.“ Jde o projekt dětské onkologie v motolské nemocnici, kdy děti fotografují život, který je obklopuje. Všichni potřebujeme světlo ke svému životu i já jako fotograf i každý člověk.

(příležitostná komunikace s kočím)

2 JŠ: Tak, pane Kaluža tak co, odpřáhnete?

3 p. K: Záleží na vás.

4 JŠ: Pojd'te odpřáhnout.

¹²⁹Dostupný z www:

<<http://www.frekvence1.cz/srv/www/content/pub/cs/program/podcast/index.shtml?themeId=1>>. (staženo 20.3. 2011)

¹³⁰Dostupný z www: < <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10160488386-vzkaz/410235100151003-vzkaz-jindricha-streita/>>. (staženo 15.3.2011)

5 Redaktor: V sedmdesátých letech dvacátého století jako učitel z Rýmařovska začal fotografovat vesnici, na Sovinci, kde žije, představil řadu režimu nepohodlných umělců. Poté, co s nimi v roce 1982 vystavoval na tenisových kurtech v Praze, policie jeho fotografie zabavila a Jindřich Štreit byl odsouzen k trestu odnětí svobody v délce deseti měsíců. Po propuštění z vězení nesměl učit, pracoval na státním statku v Rýžovišti a byl sledován. Dnes fotografuje, cestuje a učí na Institutu tvůrčí fotografie v Opavě.

6 JŠ: Já -sem fotograf, který spíše vidí ten život z takové té pozitivnější stránky, a na těch svých fotografiích nechci někoho/ někomu ublížit nebo někoho degradovat, nebo ponížit ho, spíše vidím toho člověka jako z té lepší stránky, a já si myslím, že i v tom umění by měly být spíše ty kladné věci jako zdůrazněny a dávat tomu divákovi tak/ov/ý pocit jistoty a těch pozitivních vztahů.

7 JŠ: Pane Kaluža a -eště já si vás vyfotím trošičku, jo.

8 p. K: Je-

9 JŠ: Když o tom mluvíme ve škole, nebo když hodnotím fotografie studentů, tak se snažím i o tom mluvit, o té etice, aby studenti si všímali taky těch pozitivních stránek toho života, aby hledali to krásné v tom životě

10 JŠ: Dobrý den, já jsem vás chtěl jenom moc pozdravit.

11 Žena: Já vás zdravím

(Výřez z komunikace navazující na fatickou výměnu)

12 JŠ: Jo?

13 Ž: Jo už přišli, už -sou tam v dílně.

14 JŠ: Tak to je geniální, to je geniální.

15 Ž: Jo, a budou stěhovat ještě králíkárnu.

16 JŠ: V té době předrevoluční v nás bylo takové napětí zvláštní, myslím, že taj toto se změnilo po té revoluci, že se ti lidé uvolnili a že jsou svobodní a samozřejmě, že toto všechno je vidět i v těch fotografiích. Když jsem fotografoval i v té době předrevoluční, tak to napětí v těch lidech bylo. A to se ztratilo, to zmizelo a ti lidé i na těch fotografiích jsou uvolněnější a já jsem krátce po revoluci dělal takový velký projekt Lidé olomouckého okresu, a když porovnávám fotografie právě z té doby předrevoluční a právě z tohoto projektu, tak cítím, v těch tvářích, vlastně to uvolnění.

17 JŠ: Když se začne mluvit o vzorech, tak můžeme vzpomenout Husa a Žižku, Komenského, ale já si myslím, že kolem nás je tolik úžasných lidí, kterých si můžeme

vážít i v současnosti, a já jezdím hodně do zahraničí a také sleduji, jak třeba ti čeští imigranti, nebo lidé kteří žijí v zahraničí, co si nesou jako z té minulosti a pro ně jsou třeba velmi důležité i osobní fotografie, vzpomínky, ale také to, co my už tady tolik nevnímáme, jako je třeba otázka národa nebo otázka folkloru, hrdosti, hrdosti na svůj národ a tyto věci si uchovávají ti lidé v takových možná až idealizujících vzpomínkách, ale myslím si, že i to je věc, která by neměla být opomíjená.

18 JŠ: Já jsem nedávno fotografoval v Brazílii a viděl jsem, jak ta česká komunita si stále udržuje tu vzpomínku na vlast, kdy mají folklorní soubory, kdy s velkou pečlivostí uchovávají kroje a kdy se učí češtinu a kdy stále hledají ten kontakt jako s tou bývalou republikou, a to si myslím, že je zase velice dobré k tomu, aby ten národ vlastně nějakým způsobem nacházel tu kontinuitu mezi tou minulostí a současností.

19 JŠ: Já v současné době fotografuji na Vítkovsku, a i když je to kraj, který nemá jako takovou tu tradici, tak mě velmi potěšilo, že v Klokočově jsou lidé, kteří znovu obnovili tradici masopustu, kdy se celá ta vesnice, mladí lidé i starší lidé se setkávají, jsou schopni se převléknout do masek a jít po vesnici s kapelou a znovu obnovit tu tradici, která vlastně propojuje tou vesnici, kdy se třeba večer potom sejdou na zábavě, a ti lidé se setkávají, to si myslím, že je velmi důležité, a mluví spolu.

20 JŠ: Samozřejmě, že ten vesnický člověk, s kterým se nejvíce setkávám, tak ten tu demokracii bere trochu jinak, protože tady u nás jsou velké rozdíly mezi městem a vesnicí i v té oblasti, řekněme, dopravy, kultury, bydlení, žití, ta infrastruktura není tak vybudovaná jako v tom městě, kde se přece jenom více soustředí ta ekonomická síla. Vesnický člověk si musí opravdu všechno hodně zasloužit, protože už jenom to, když jede k lékaři, tak musí jet autem nebo autobusem, vlakem a všechno je daleko, - sou tady jako ekonomické problémy. Totéž je i vlastně s kulturou, když chce jít na nějaký hodnotnější pořad nebo program, tak musí si za ním zajet a já mám pocit, že všude žijí lidé, kteří si zaslouží tu dobrou kulturu nebo ten dobrý život.

21 JŠ: Myslím si, že co by potřebovala společnost, je mít nejen tu demokracii, ale mít slušné lidi, kteří jsou na místech, které rozhodují o jejich životě. Lidí, kteří nebudou jeden s druhým manipulovat, využívat jeden druhého a budou, budou slušní, no.

22 JŠ: Tak pro mě je velmi důležité, taková jako vlastnost, kterou by si lidé měli uvědomit, a to je vzájemnost, a nebýt jeden k druhému lhostejný. A to, aby jeden

druhého vnímal, aby ho jako cítil a prožíval, aby byl schopen ho akceptovat a toto já vlastně při tom fotografování velmi silně prožívám. A to je vlastně ten moment, na který já stále jako myslím při tom fotografování, to hledání vlastně těch vztahů, které tam jsou, jednak mezi nimi, ale taky ty vztahy, které jsou mezi tím prostředím a tím člověkem.

23 JŠ: Krédem mého života je: Buďme jeden druhému světlem.

Vzkaz Miloše Štědrone¹³¹

(Prostředí: byt MŠ; osoby: redaktor, MŠ, manželka hosta)

1 Red: Miloš Štědroň, profesor Masarykovy univerzity v Brně, hudební skladatel, pedagog, publicista, herec a dramatik, muž ještě mnoha dalších aktivit.

2 MŠ: Tak a teď se vyrovnám. (cvičí jógu)

3 Manželka: Nohy ke dveřím.

(Téma: Denní režim; prostředí: byt; osoby: redaktor, MŠ)

4 MŠ: Tak já vstávám prostě v pět dvacet, to už ani nemusím se budít tím mobilem, protože to se vzbudím předtím. No a pak cvičím tak půl tři čtvrtě hodiny, pak jdu se psem, tak v sedum, v sedum plus, no a pak jdu do práce. Na fakultě, prostě tam je spousta studentů a tam se jim musím věnovat, tam nemůžu komponovat. Já se sklopím, jo.

5 Red: No.

6 MŠ: Tak, může bejt?

(Téma: Dětství; prostředí: byt; osoby MŠ, redaktor)

7 MŠ: No já jsem od dětství vyrůstal v hudební rodině, jak ze strany matky a otce, tak ze strany strýců, a tam samozřejmě bylo plno staré hudby a bylo tam plno soudobé hudby, hlavně Janáčka, takže já už jsem někdy v pěti letech Janáčka poslouchal/běžně, když jsem prostě začal vnímat hudbu, a jako nějaký devítiletý už jsem hrál prostě Pilky/ hraje/. Takže tohleto mě provázelo a potom samozřejmě jsem vlastně studoval klavír, protože to vypadalo, že budu nějakým pianistou nebo něčím takovým, ale to se naštěstí nestalo, naštěstí po hudbu.

(Prostředí: učebna na VŠ; osoby: studenti, MŠ jako lektor)

¹³¹ Dostupný z www: < <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10160488386-vzkaz-milose-stedrone/311294340020001-vzkaz-milose-stedrone/video>>.
(/ (staženo 15.3.2011)

8 MŠ: A já jsem chtěl jenom říct, ta teze zněla tak, že v podstatě ten komerčně zdatný a velice chytrý a vynikající Bernstein v podstatě posunul jediné východním směrem tu melodiku, že udělal to/ hraje/. To nikoho nenapadlo, zatím ten tritonus pochopitelně to napadlo Janáčky a Bartóky, ale to v podstatě ještě tehdy ještě Spojené státy nevnímaly. Dnes, když posloucháte jakékoli film, americký, od Spielberga veš, tak máte prostě pocit, že hubu psal Janáček, že.

9 smích z publika

(Téma: Leoš Janáček; prostředí: pracovna; osoby MŠ, redaktor)

10 MŠ: Já si prostě myslím, že Janáček je moderní asi tím, že nechtěl být moderní programově, že to neměl jako naplánováno, že bude prostě nějakým tím koncesovaným modernistou a naopak začínal, to tak často bývá, jako tradicionalista. A teprve postupně se vlastně, dobrovolně i nedobrovolně, tím modernistou stával.

(Prostředí: učebna, hudba v pozadí; osoby studenti a lektor)

11 MŠ: Tak ten brejk těch bicích, by tam asi nebyl u Šostakoviče, že jo, takový dost jazzový.

(Téma: Pedagogika; prostředí: venčení psa; osoby: MŠ, redaktor,)

12 MŠ: Musím říct, že jsem nikdy nechtěl být pedagogem a stal jsem se jím vlastně více méně proti své vůli, šel jsem na takzvané vědecké místo, no a potom byla taková situace, že jsem musel začít učit, nikdy jsem si nedělal nějak starosti s tím, jaký mám pedagogický systém, takže nemám žádný. V podstatě se snažím ukázat to, co sám dělám a to co mě baví, a myslím, si, že to je nejlepší metoda, aspoň pro mě, jak někoho zaujmout. Nikdy jsem neměl problém s tím, že bych třeba nezískal pozornost, vždycky jsem chtěl, aby mě prostě lidé poslouchali a aby je to bavilo, prostě to, co baví v tom okamžiku mě.

(Prostředí: učebna; osoby: MŠ, studenti)

13 MŠ: Že a teď pořád prostě poslouchám vždycky/ hraje/ furt jsou nějaký, že / hraje/, to je prostě hlavní tembr Morava, že a potažmo Uhry a potažmo Ukrajina, to je prostě teďka hlavní hit, aji v Anglii už, takže se to prodává, zřejmě je to jakýsi exotikum, no. Takže toto/ hraje/ Tak a teď si to poslechněme, jak to zpívá Igor a jak to zpívá Gazdík.

(Záznam rozhovoru Arnošta Goldflama s MŠ v divadle)

14 AG: Někteří inspirují se odpočinkem spánkem, takovou tichou činností, čím ty se inspiruješ?

15 MŠ: Já se inspiroji především teorií, literaturou, četbou, četbou a znovu četbou a divadlem, které mě obklopuje a myslím si, že v tomto směru je mým takovým velkým zářným příkladem a vzorem spisovatel Ladislav Klíma, k jehož počtě jsem napsal tady tuhle skladbu./ ukázka/

(Téma: Český národ a hudba; Prostředí: venčení psa; osoby: MŠ redaktor)

16 MŠ: Český národ a hudba, tak mnoho toho nevíme, ale co víme pozitivně, tak to jsou literátská bratrstva, pohřební bratrstva původně. Byla velká hudebnost mezi lidem v kostele, zřejmě to souviselo hlavně se sociální stránkou, to znamená, že lidi chtěli mít jakousi jistotu, že neskončí úplně mimo hřbitov a mimo civilizaci a měli záruku, že prostě je nějaká instituce, která je pohřbí a zazpívá jim, případně i zahraje.

(Téma: Rodina; prostředí: domácnost MŠ; osoby: MŠ, redaktor)

17 MŠ: Tak já mám dva syny. Starší syn Miloš je už víc než jedenáct let v Praze, kde učí na konzervatoři a hlavně dělá skladatele divadelní hudby, to znamená, spolupracuje s Národním divadlem s Divadlem komedie. Mladší syn je, to je Petr, ten je v divadle Reduta, kde šéfuje a současně dělá dramaturga a spoludramaturga německojazyčného festivalu v Praze, čili musí poznat celou německou soudobou divadelní tvorbu. Já jsem je vychovával nevychovával, protože hlavně je vychovávala matka, která se starala o všechno, kultivovala je, a oni zase viděli, co já dělám, takže jsem je vychovával tak nějak nepřímou.

(Téma: Nastudování opery; osoby MŠ, Petr Štědroň)

18 Petr Štědroň: Je to nehratelny, to jako kvůli tomu libreto je to asi slabý.

19: MŠ To libreto je hodně slabý, tak říká se, že opera má být jako taková poněkud zvláštní, že když to řekneme eufemisticky jako přiblblá nebo prostě taková ne moc divadelně chytrá. To dělali dva autoři úplně jiní, Janáček se svou prózou a s takovou tou- úplně s tím naturalismem jako že je to z ulice, že, a potom ta Fedora Bartošová, že, která chtěla být Březinou, že, tak ta to hrnula do vyšších poloh.

(Téma: Hudebnost Čechů; prostředí: venčení psa; osoby: MŠ, redaktor)

20 MŠ: V šestnáctém sedmnáctém století je samozřejmě velká kultura kancionálu, kterou pěstovali hlavně podobojí, že a čeští bratři, jednota bratrská a když potom nastala rekatolizace, tak vlastně bylo na co navázat a pak se stalo to, že vlastně, jak se ta příšlá cizí šlechta, postupně etablovala a stávala se šlechtou v Čechách, tak potřebovala hudbu, a kulturu a mnozí z nich to pochopili velice brzy ten sociální model, že je velice výhodné využít hudebnosti poddaného lidu, a vlastně brát na zámek kvalitní

personál, který bude současně hrát a současně sloužit. Když sem přijeli cestovatelé třeba Charles Barney, ten je známý velice, tak vlastně zpozorovali, že v každé škole a na každé faře a okolo každého kostela je spousta hudby a že Češi se tak postupně stali jedním z nejhudebnějších národů v Evropě.

(Téma: Motto; prostředí: pracovna; osoby: operní zpěvačka MŠ)

21 MŠ: Tak já mám takové životní motto, mám jich mnoho těch mott, a jedno z nich je, že už musím valit. To je taková brněňština a já jsem se snažil prostě nějak povznést, tak jsem to napsal bachovským jazykem „Ich walle zu Dir, mein Herr,“ Spějí k tobě o, Pane, že a napsal jsem to i v tom stylu, tak abych to prostě dal do vyššího stylu, takže to si zkusme teďka zahrát, jak jsem ti to napsal/ hudba, zpěv.

(Téma: Hudba v národním obrození; prostředí: venčení psa; osoby MŠ, redaktor)

22 MŠ: No, hudba hrála asi v celém obrození velkou úlohu, už z toho důvodu, že když třeba Češi na začátku obrození chtěli říct, že jsou Češi, tak to dokázali říct jedine přes hudbu, protože žádné spisovatele vlastně někdy okolo roku 1800 nemohli uvádět. První velký básník je až Máchá, já jsem přesvědčen čím dál tím víc o tom, že to, že jsme Češi, způsobily asi rukopisy, které vytvořily nacionalismus a daly hlavně obsah a náplň právě hudebníkům, výtvarníkům, vždyť kolik věcí jenom je inspirováno přímo rukopisy, to že je to mýtus a že to v podstatě jako není pravda a že je to jako uděláno uměle, to už je jiná věc, ale ten národ to zvedlo.

(Prostředí: Balada pro banditu; ukázka)

23 MŠ: Tak to mě vůbec nenapadlo nikdy, že to co budu dělat, že to se bude jmenovat muzikál, ale postupně jsem se k tomu dostal, nejprve mně nařídil Na Provázku můj režisér Zdeněk Pospíšil, 1975, že musím napsat hudbu k muzikálového typu k Baladě pro banditu, netušil jsem, že je to vlastně přikrytý Milan Uhde, který nesmí publikovat a že je to všechno vlastně jakoby to napsal Zdeněk Pospíšil

/ ukázka z představení Balada pro banditu: /

24 Vždycky, když takhle mrknu, tak jde o Štědrone, jo, autora, jo jako autora, takhle, aby to viděla i tahle strana. Protože Štědroň složil asi devadesát procent všech skladeb, které tady vlastně dnes budeme prezentovat

(zkouška Balady pro banditu)

(Téma: Vývoj národa po Národním obrození; prostředí venčení psa; osoby MŠ, redaktor)

25 MŠ Po éře Národního divadla a po první světové válce přichází první republika, poprvé se snažíme být evropskými v jistém smyslu, tehdy je velká modernost, že a v podstatě vzniká funkcionalismus a moderní hudba se organizuje celoevropsky a Češi v tomto dialogu tentokrát už nechybí. No a pak přichází samozřejmě protektorát, kdy je to všechno velice těžké a vrací se to zpátky, jakoby k obrození a nacionalizuje se to a všechno se to zavírá do takové té jakési historizující kultury a socialistický realismus vlastně tento model převezme a jenom ho potvrdí. Zjednoduší, udělá ho primitivnějším.

/ Balada pro banditu

(studiový rozhovor AG s MŠ)

26 AG: Jak takový skladatel pracuje, jak ty komponuješ, jestli třeba zní ti to v hlavě?

27 MŠ: / přikyvuje /

28 AG: Nejseš hluchej?

29 MŠ: Prosím?

30 AG: Jestli nejsi hluchý?

31: MŠ Nee.

32 AG: Ne, ne.

(Téma: Vztah mladé generace k hudbě; prostředí venčení psa; osoby: MŠ, redaktor)

33 MŠ: No, samozřejmě slyšíme pořád nářky, že hudebnost klesá a tak dál. Je to pravda, není to pravda. Je veliká spousta mladých lidí, kteří poslouchají pořád. Je otázka, jestli to poslouchají tak, jak se poslouchala hudba dřív, anebo jestli se hudba stává víc zvukem. A velice důležitá je vizualizovaná hudba, čili spousta lidí chce hudbu vidět, že. Chce vidět ty, kteří tu hudbu provozují, že. Je kult zpěváků, je kult módy, který je často daleko důležitější, řekněme, než ta písnička a než to, co se zpívá. Ale já bych nebyl takový pesimista, myslím si, že hudba má pořád v našem životě velké postavení

(Téma: Rozbor hudební ukázky; prostředí: třída; osoby: MŠ, lektor)

34 MŠ: Přejít z recitativu do songu, že/ zpěv

(Téma: Jóga; prostředí: venčení psa; osoby MŠ, redaktor)

35 MŠ: Já bych nemohl existovat bez cvičení, to znamená, že já denně cvičím tak minimálně půl až tři čtvrtě hodiny i hodinu, a nedělám nějaké složité věci, ale dělám silové věci a stojím na hlavě a podobně. A to jsem dělal dokonce aji když jsem byl

v nemocnici, tak vím, že člověk musí prostě neustále se udržovat, tak to je asi hlavní, hlavní metoda. (Téma: Ze života hudebníků; prostředí: posluchárna; osoby: studentské publikum)

36 MŠ Jak jsem říkal tomu Fičovi, že jak je to možný, že hrajete tak báječně to je cis mol, vždyť to je tak těžký na tom cimbále v takovém tom závratným tempu.¹³²

(Téma: Pracovní systém; prostředí: byt)

40 MŠ: Jaký mám pracovní systém, no tak pracuju permanentně asi rád z toho důvodu, že to nepovažuji za práci, protože je to z devadesáti procent to, co současně bych dělal i kdybych nepracoval, takže to je asi odpověď. To znamená že vlastně nikdy nepoznám, kdy jsem přestal pracovat, protože dělám pořád zhruba věci které mě baví. Hodně jsme toho dnes udělali, čas se asi naplnil, a tak nezbyvá nic, než abych v duchu toho vznešeného německého slovesa wallen spět někam výš, abych valil. Já už musím valit, Miloš Štědroň.

Vzkaz Miloně Čepelky¹³³

1 Red: Miloně Čepelka patří mezi zakládající členy Divadla Jary Cimrmana, ve kterém má přednostní právo na ženské postavy. Původně byl učitelem, pak působil jako rozhlasový redaktor. Je nesmírně invenční, vydal několik básnických a prozaických knih, napsal rozhlasové a televizní hry, dočkal se i zfilmování scénáře. Rozhlasoví posluchači dobře znají jeho knižní hitparádu i pořady o dechové muzice. Ostatně mnozí si zpíváme populární písničky, aniž tušíme, že k nim napsal text.

Téma: Přátelství

2 MČ: Víte, přátelství, to je vůbec dost těžká kategorie, o které se těžko mluví, on každé říká, že mít dobrého přítele je krásné, a s tím samozřejmě nezbyvá než souhlasit.

Otázka je, jestli přátelství vydrží/ vydrží jiné názory, které mají ti dva přátelé. Já se domívám, že když nevydrží, tak to přátelství není, ale když vydrží, tak to přátelství je.

Téma: Vznik Divadla Jary Cimrmana

¹³² 37 Fič: A von povídá: Já to viem zahrat', kde chceš. A zahrál mě to v c mol, že a pak v f mol, že.

38 MŠ: No a já jsem se ho ptal a jak jste se to naučil?

39 Fič: On říká: Som prišiel do Budapešti k strykovi a mal som deväť alebo osem rokov a tam keď som urobil chybu tak ma- nakopali ma do prdele a ... No a vidíš naučil som sa, viem maďarsky, viem slovensky, viem aj anglicky, viem aj nemecky a viem aj čítať písať a počítať hlavne.

¹³³ Dostupný z [www: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10160488386-vzkaz/211452801410007-vzkaz-milone-cepelky>](http://www.ceskatelevize.cz/porady/10160488386-vzkaz/211452801410007-vzkaz-milone-cepelky/)/(staženo 15.3.2011)

Divadlo Jára Cimrmana. Začalo hrát v roce 1967 v říjnu na podzim, ovšem samozřejmě vzniklo mnohem dřív a vzniklo na půdě armádní redakce Československého rozhlasu, v tehdejší Hviezdislavově, dnes Dykově ulici. Celá ta spolupráce vznikla vlas-ně proto, že -sme byli dobrý kolektiv, a že -sme si do toho kolektivu přivzali zase kamarády nebo přátele odjinud nebo z bývalého času. Bylo nám tam skvěle, no.

Mě se někdy lidé ptají, jestli trpíme ponorkovou nemocí, když už tři a čtyřicet roků prakticky držíme pohromadě a -sme pořád spolu. Já říkám, kupodivu ponorkovou nemocí netrpíme. A proč asi? Protože nás spojuje ta idea, řeknu to tak, Jára Cimrman, osobnost, prostě. Vždycky -sme si uvědomili, že je potřeba držet pohromadě, jinak, že se rozsypeme, a my -sme se nechtěli rozsypat.

Téma: Udržování přátelství

No, každý opečovává své přátelství svým vlastním způsobem, já se domnívám, že je třeba zůstat si nablízku, ne třeba v názorech, ale dokonce, dokonce se stýkat spolu, tříbit se, říkat si, no to říkáš ty a já říkám něco jiného, ale nic to neznamena, pořád -sme/ pořád -sme kamarádi. Já si vzpomínám, že tak-le to muselo fungovat asi za první republiky mezi umělci, mezi spisovateli, kde se setkávali ve vinárnách, v kavárnách, i jinak mezi sebou katolíci, liberálové, komunisté, židé, prostě všechno dohromady. A byli v rozporu názorovém, ale nebyli v rozporu lidském, měli se rádi. Protože nechyběla vůdčí myšlenka, něco, co drží lidi pohromadě a k čemu se mohou vztáhnout. A to mě mrzí, to mě hrozně mrzí, že tohle se nějak vytratilo díky těm dvěma totalitám, které -sme prožili a, a díky teď poněkud neuspořádané době a neuspořádaným názorům současníků.

Téma: Úspěch Jára Cimrmana

A ten Jára Cimrman je zázračný v tom, že -sme se k němu tak-le vztáhli a že se k němu vztahujeme, i když je jenom vymyšlený. Když se zamýšlím nebo zamýšlíme nad tím, čím vlas- ně ten Jára Cimrman, figura vymyšlená, vlas-ně za svého života neúspěšná, rezonuje s myšlením tohoto národa, který si ho přivlastnil, tak rychle, dá se říci tak je to asi právě tím, my -sme malý národ a ta malost nás samozřejmě poznamenala, já si myslím, že Jirka Šebánek, -dyž tedy přicházel s tou myšlenkou, -dyž tenkrát hlásil, podívej se, to musí být Jára, protože on se lidem tím-le spíš přiblíží, tím/ tím domácí tvarem svého/ svého

-ména. No, a kromě toho, --dyť to byl chudák, on/ prostě nic se mu nepovedlo. To my potřebujeme, aby/ abychom dali najevo, že když se ti něco nepovede, malý Čechu, tak to ještě neznamená, že přesto nic neznamenáš. Zkus to znova nebo/ nebo se dej na něco jiného. Proto byl všeměl, jo. / smích/ Proto byl polyglot, proto zkrátka, je to idea až nad lidská, samozřejmě nezbyvá, než se tomu smát a to je ta další věc. Když se něco nepovede, tak se to nepovede. Když se něco povede, no tak se to povede, ale nemusím - ještě zase praskat pýchou, protože vzápětí přijde něco jiného a hned -sem zase zpátky dole. A takhle to máme v národních dějinách, takhle to máme asi každý sám v sobě, v Čechách, zakódováno, a proto je ten Cimrman našinec. Proto je nám tak blízký. Snad. Každý se občas ptá, co se svým životem udělá. Možná trpí, že se mu to nevede nebo, že se dostal na jinou kolej, než chtěl. A já si mys-ím, že to je, řečeno obecně úkol v podstatě každého člověka, úkol najít svůj úkol najít místo, kam patří. Člověk celý život hledá smysl života, proč tu je, co by měl. Pokud hledá, je to v pořádku, pokud si mys-í, že našel a už se nechce hnout nikam jinam, je to špatně, protože může zůstat trčet na jednom místě, zatímco život je stálá změna. Když nechceme změny, tak to znamená, že -sme ztvrdli, že -sme zkameněli, když zkameníte, tak -ste v podstatě sám sobě sochou, a to je přesně to, co bychom neměli, nikdo z nás, dopouštět. A proto, když zas někdo tvrdí, že ten Cimrman je prostě naše socha, tak já říkám, že to není naše socha, že to je/ že -sme to my/ my každý- sme svým způsobem Jára. / smích/

Téma: Hudba

Rčení, co Čech to muzikant, znám od dětství. Chodil -sem do houslí, nerad. Vrzal -sem sedum let, ale zase, i když nerad, musím poděkovat, že mě k tomu naši měli, protože naučil -sem se noty, naučil -sem se hudbu vnímat a to je velký vklad do příštího života. Já -sem se naučil vnímat muziku vážnou v tom dětství a naučil -sem se vnímat i muziku lehkou, když -sem ráno pouštěl si vždycky rádio. Ve středu a v ne/ v sobotu vysílal Český rozhlas, za války, když -sem byl kluk, písničky, které prostě dnes přešly taky do repertoáru českých dechovek. Mně to vešlo do krve zrovna tak jako ty koncerty vážné hudby, proto já mám rád dechovku, hlásím se k ní, hrdě a velmi se mi nelíbí, když je v módě říkat dechovku, tu já nemusím, lidé ohrnují nos a domnívají se, že -sou in, že -sou prostě intelektuálnější, vzdělanější, když to naše tradiční házejí do koše. Vážíme si lidové poezie, národních písní, a zcela právem, ale kdo dnes, kromě folklorních souborů, a těch není zase tolik, kdo dnes udržuje ponětí, o tom/ o bohatství českých národních písní, dechové hudby, které je neustále mají ve svém repertoáru, které se

vracejí dokonce k těm, které -sou už dávno zapomenuté. Vždyť Antonín Dvořák, Bedřich Smetana, naši nejlepší, se hrdě hlásili k venkovským kutáčkám a říkali, na nich -sme vyrostli. Tam -sou kořeny české hudebnosti, tak, mordyjé Klatovy, proč bych se měl tvářit, že -sem něco lepšího, a zpívat anglicky něco, čemu nikdo nerozumí, co nemá melodii, co nemá možná ani harmonii, protože v té spoustě zvuků ji nenajdu, když tady máme naši českou muziku, která samozřejmě může být v každé písničce. Jednou je ta písnička dobrá a podruhý za moc nestojí. To je v pořádku, ale copak všechny opery -sou na Státní cenu nebo na nesmrtelnost, taky ne. Myslím si, kdo nemá na operu, kdo nemá na symfonii, kdo nemá na smyčcový kvartet a udělá mu dobře hezká česká písnička, kterou si může sám taky zazpívat, hned, tak tomu přece nemůžeme tuhle jeho/ tohle jeho uspokojení, to potěšení brát.

Téma Stárnutí a vážnost

Kdo si myslí, že, čím je starší, tím má být jaksi reprezentativnější, důstojnější, tak většinou právě zůstane a zkamení taky. Já si třeba říkám, že když spisovatelé na stará kolena často přepisovali svá úspěšná první díla, tak nikdy jim nepomohli, ale vždycky je zkazili, a to je právě to, že se pře/ že se začali brát příliš vážně, oni najednou měli pocit, že -sou umělci možná i národní, zasloužili a tak dále, ne blbost, to přece tak- le není. Tak bych si rád vzpomněl třeba na situaci v roce 1969, kdy- sem přišel do redakce, pěšky, protože tenkrát byla ta akce „Chodme pěšky“ jako na protest proti okupaci, bylo rok po vstupu vojsk a Jirka Šebánek přišel do redakce, tak-le vstal, přišel tedy, dal si tak-le nohu na židli a začal si masírovat lejtka a říkal: „Ach ten českej vodboj.“ A my -sme se tak smáli a tak -sme se krásně odreagovali, a tam -sme pochopili, co to je, nebrat se vážně a tam -sme mys-ím potom správně nastoupili tu cestu i na tom divadle, že prostě my důstojní, co si hrajeme na vědce, pan profesor, pan doktor, pan inženýr, -sme schopni se přestrojit a po přestávce dělat šprt'ouchlata prostě lidem, aby se smáli a vůbec nemáme pocit, že- sme ztratili svou důstojnost. Mně se vždycky líbí každý, kdo umí sám sebe shodit, kdo ví, že shodí-li se, neutrpí.

A tak mám-li ten vzkaz formulovat jasně a pregnantně, řeknu: Neberme se příliš vážně.

Na plovárně s Maximem Velčovským¹³⁴

1 ME: Dobrý večer. Žijeme v době, kdy jsme ze všech stran obklopeni předměty. Některých předmětů si vážíme, jiné nám poslouží třeba jen na jedinou minutu, než z nich vypijeme pivo, a pak končí nenávratně v odpadcích. Jako například takový plastový kelímek. Ale pak může přijít někdo, kdo se na ten kelímek podívá jinýma očima a udělá zdánlivě nepatrnou změnu. Odlije ten kelímek ze skla. A v tu chvíli se z předmětů denní spotřeby může stát šperk vašeho stolu. A tím mužem, který tohle dokáže, je náš dnešní host Na Plovárně, držitel ceny Czech Grand Design Maxim Velčovský. Dobrý večer.

2 MV: Dobrý večer.

3 ME: My vlastně, když mluvíme o ceně Czech Grand Design, tak my tu máme, abych tak řekl, předmět doličný. Nebo jeden z předmětů doličných, za který jste tuto cenu dostal. To je tahle váza, že?

4 MV: Ano, je to jeden z předmětů. Já jsem byl nominovanej za/ za pár návrhů, který se v tom roce realizovaly. Tohle je jeden z nich. Vzniká vlastně díky svým předchůdkyním. Díky vázám, který navrhli mí předchůdci, legendární designeři, anonymní designeři, moji přátelé. A vznikla tak, že vlas-ně -sem vyskládal ty vázy do kruhu a odlil jejich negativ. Takže ta váza samotná je vlastně jakýsi středoprostor těch váz, který ji obklopují. To zn...

5 ME: Já to budu pomaličku otáčet, abychom to viděli taky na kameru.

6 MV: Na tý váze vlas-ně najdete odlitky klasickýho, toho čočkovýho püllitru, kterým pili všichni za socialismu, od Jiřího Brabce.

7 ME: Jo, ten je tady.

8 MV: Málo lidí ví, že to navrhl on. Vázy, který se používaly na hřbitovech, dneska už -sou rozkradeny. Váza od Daniela Piršky z porcelánu, vázy od nejslavnějšího finského návrháře nebo skleničky od Tapiho Virkaly. Chtěl -sem tím říct, že žádný nový tvar nemůže vzniknout bez toho, aniž by ste/ nebo aniž by se člověk inspiroval minulostí, nebo aniž by člověk znal minulost. Takže je to takovej vlastně pomník.

9 ME: Ale to muselo být technicky docela náročné. To -ste postavil ty vázy kolem dokola a fakt -ste je vyplnil nějakou hmotou?

¹³⁴ Dostupný z www: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/211522160100007-na-plovarne-s-maximem-velcovskym>>.(staženo 10.4.2011)

10 MV: Já -sem je musel --dycky zafixovat, a/ aby se nehuly, a pak vlas- ně lijete tu sádro, aby ty vázy nespady a nerozbily se. Takže to byl/ byl to takovej trošku proces, ale nebylo to zas tak až náročný.

11 ME: No, vy -ste po rodičích, podědil nejenom talent, ale -eště teda úžasné, jméno. To je přece výhoda, ne?

12 MV: Musím říct, že to do jistý míry výhoda je. Když řeknete někomu, že -ste / menujete Maxim a když to řeknete -eště v roce třeba vosumdesát tři nebo(co)...

13 ME: Jasně.

14 MV: ...tak -sem byl možná jeden z mála Maximův týhle zemi. Ačkoli si všichni mysleli, že to je po Maximu Gorkým, že -sou moji rodiče obdivovatelé Gorkého, tak to bylo spíš zapříčiněný jejich nějakým autostopem v jižní Francii. Kolem Saint Tropez se nachází městečko Saint Maxim.

15 ME: Aha

16 MV: A jim se tam tenkrát líbilo, vlas-ně -sem byl počat v tomto městě, takže/ takže to byl takovej nápad mých rodičů, dát mi tohle jméno. Proti mýmu bráchovi, kterej se -menuje Kryštof. A ten se narodil na ostrově, tam, kde je dneska Štvanice, byla porodnice, tak má takový mořeplavecký -méno.

17 ME: No jo.

18 MV:... takže - sme / máme takovýhle -ména s bratrem.

19 ME: Protože já kromě vás znám snad jediného u nás žijícího Maxima, ten se jmenuje Mededa, ale ten je z Beninu.

20 MV: Aha, jo. A nehrál / nehrál náhodou Na Zábradlí taky občas, nebo kdysi?

21 ME: Je to možný. On je teda hodně tmavý.

22 MV: Jo.

23 ME: Takový hodně tmavý a hodně veselý.

24 MV: Nebo v Ypsilonce dokonce!

25 ME: Ano, ano, ano!

26 MV: Tak tu hru -sem viděl.

27 ME: Jo.

28 MV: A bavil -sem se, musím říct.

29 ME: No Vás fascinujou ty předměty denní spotřeby, ale to je nikdy nekončící inspirace, ne?

30 MV: To je, no, ačkoli / ačkoli mi někteří lidi jako říkají, že -sem fascinovaněj jako socialistickými produkty, tak to vlas-ně úplně tak není. Ale já prostě ten design jako chápu jako zajímavý a důležitý pole. A vlas-ně ty věci ty kelímky vznikly už na škole před prostě pře nějakými jedenácti dvanácti lety a. Zajímá mě ten fenomén prostě existujícího tvaru. A říkal jsem si, že jako určitou dobu člověk nemusí úplně být jako super kreativní a super tvořivý, protože vlas-ně v určitý fázi se ty studenti učejí nějakým/ jakoby bojovat s nějakou originalitou. A žijou v depresi, že nic nového vymyslet nemůžou. A můj názor je, že vlas-ně věci všechny, který děláme, -sou o kontextu. Stejně jako to mají herci, jako to mají spisovatelé, tak prostě celý život nebo celý generace já nevím, vod/ vod Shakespeara přes Kunderu až po Viewegha, píšete vo lásce mezi mužem a ženou. A všichni spisovatelé musí být v totální depresi, když si uvědomějí, že vlas-ně budou zase další, kdo bude psát na stejný téma. A vlastně v tom designu to je podobný. Vy musíte žít s tím vědomím, že před váma bylo vynalezeno kolo a hrnčířskej kruh, a prostě ty léta se to posunuje furt vo milimetry, a vy -ste další, kdo bude posunovat s téma milimetráma. Takže takhle k tomu člověk prostě musí přistupovat. Tak to je.

31 ME: No, u těch kelímků, tam je zvláštní fenomén toho, že to jakoby není pracné. Že ten nápad je výtečný, ale každej si řekne, no jo vlas-ně tak von to jenom vodlil, že? No, a musí to přece někoho napadnout.

32 MV: Já -se tím tenkrát taky pěkně naštvál, vlas- ně profesor tenkrát nebyl úplně nadšenej, protože zatímco ostatní modelovali a dělali jako spousta práce, tak já -sem si prostě přišel a vodlil jsem to a bylo to. Ale pak prostě zajímá mě na tom ten moment, kdy vy odlijete tu normální věc, na kterou upozorníte, a ty lidi si najednou začnou prostě všímat tý věci, z který jako každej den pijou a vyhazují to. A najednou vlas- ně nám to slouží léta doma. A tím pádem je to svým způsobem ekologičtější..

33 ME: A taky, abychom nebyli nespravedliví, na těch vinných skleničkách -ste přidělal -eště nožku. Nožka je docela práce.

34 MV: Přesně tak. To byl takovej upgrade, takový jako rýpnutí do těch someliérů, že ten kelímek na té noze funguje taky.

35 ME: No právě. Máte doma hodně věcí?

36 MV: To mám. Já -sem jako úplně maniak do sbírání. A zaměřuju se v poslední době mám vlas- ně jednu z největších sbírek jako sbírku lisovaného skla českého. Vlastně díky tomu vznikla i ta váza. Pak sbírám takový jako bizarnosti jako skládací metry, dětský zbraně... Já jsem takovej kontejnerovej typ, tahám prostě věci, zajímavý věci, co mě jako fascinujou, a nechám to působit jako buď v ateliéru nebo ve sklepě, pak to prostě dodělávám, předělávám.

37 ME: Ono to chce asi čas, kolem té věci musí člověk chvilku chodit, ne?

38 MV: To já si myslím, že / jako -sou autoři, umělci, který maj rádi čistej stůl, což není špatný, ale já mám rád věci, když jsou na stěně, když jsou kolem. A vlas- ně vy se na ně díváte, já mám prostě sto padesát konvic, sto padesát přístupů různěch lidí, který vymejšleli, jak to má týct, jak to má fungovat, abyste se nepobryndal, aby to nekapalo a nezašpinil -ste si ubrus, nebo vůbec neprasklo to. a vlasně jako najednou vlas- ně jako vy to vidíte a můžete na to reagovat.

39 ME: Ještě sbíráte ovladače?

40 MV: Ovladače od televizí taky sbírám.

41 ME: To je teda, to je úplně absurdní. To je docela ohavný předmět.

42 MV: Ale těch mám... To je ohavný předmět. Já mám jako... Mně ty ovladače připomínají jako domy, já z toho dělám takový jako zátiší a vono to vypadá jako Manhattan, -dyž dáte ty jako vysílačky vedle sebe. Takže dělám takový jako velký obraz už léta. A těch jako ovladačů mám nejmíň z tý sbírky, těch váz mám daleko víc.

43 ME: To znamená, co je ve vašem případě, nejmíň?

44 MV: No, desítky, možná ke stovce.

45 ME: Ke stovce? No to je strašný. / smích/

46 MV: Těch metrů mám víc, těch už mám pár kilometrů nasbíraných. A váz mám pár tisíc.

47 ME: Měl jste jako kluk stavebnici Merkur?

48 MV: Neměl. Já jsem měl takový to bulharský Lego, který se nedalo nikdy...

49 ME: Jo, jo, jo.

50 MV: ...vyskládat jakoby víc než tři kostky. Takže člověk dělal půdorysy celej život.

51 ME: smích

52 MV: Protože když jako by dal pět kostek navíc, tak se to hroutilo ty baráky.

53 ME: Ano, to si pamatuju.

54 MV: A potom nám začali známí dovážet v igelitovejch taškách ze Západu Lego, a to bylo úžasnej fenomén, protože to je nejkreativnější hračka pro dítě, jaká může bejt. Tam si --dycky jako můžete postavit, co chcete. A my --dycky/ já sem --dycky / jak poztrácíte ty kostky, tak musíte improvizovat.

55 ME: No to je pravda.

56 MV: A to je možná / to byl možná zase začátek nějakýho procesu, kdy to dítě se prostě začne jako tvořit.

57 ME: Vy už jste z toho socialismu tak moc nezažil, že jo?

58 MV: Já jsem do třinácti let ho absolvoval.

59 ME: Ale dozvuky ještě jo.

60 MV: Dozvuky jo.

61 ME: To byla ještě ta doba, kdy existovaly předměty, které měli téměř všichni.

62 MV: To je pravda.

63 ME: To už dneska skoro není.

64 MV: -neska to paradoxně začíná bejt znova. Protože máte takový ty diskontní řetězce, kde nakupuje docela dost lidí. S tím jako člověk určitě jako bojuje nebo/ nebo vnímá to prostě jako tapetu.

65 ME: Přesně.

66 MV: A je to pravda, že na tom jsou některý věci, s kterýma pracuju, -sou i založený, že vy vnímáte nějakou tu tapetu, věci, konkrétně třeba ten Ornament a zločin, který -sem navrhoval, byla hlava Lenina s takovým cibulákovým tetováním. Já -sem zaznamenával, že některý lidi prostě, když viděli toho Lenina, tak říkali, no to je to je přece jako strašný jako. Ty tady děláš Lenina, --dyť to je tyran, jako kterej způsobil svým způsobem genocidu určitýho charakteru. Byl to takovej ten jako komunistickej symbol. A pak se najednou

soustředí na ten cibulák, začali se jako usmívat, zapomněli na tu hlavu, zapomněli na tu ideologii a chytli se toho ornamentu. A to je moment, kterej v tom designu je strašně důležitěj. A vůbec v každodenním životě. My se/ my vnímáme nějaký fasády, nějaký tapety, nějaký oblečení, který nosíme, a podle toho jako si generujeme nějaký informace o těch lidech.

67 ME: Vy děláte u některých věcí imitované série, to se týká myslím zrovna téhle vázy zrovna, že? Těch je padesát?

68 MV: Těch je padesát kusů.

69 ME: A teď dobře, tak uděláte padesát kusů, a přijde chvíle, kdy padesát kusů je pryč. Zavolá vám newyorská galerie, že chce tu vázu. Tak co teď?

70 MV: V tomhle případě -sem to navrhoval prostě pro klienta, takže to řeší von. Ale je to když prostě dojdou, tak je konec. Tak se to fakt nedá jako ošálit. Jako nejsme podvodníci, abysme prostě si osignovali jako deset kusů navíc a pak je jako rozprodávali. Je to prostě tak, je jich padesát, a ty lidi, co o to maj zájem, prostě musí být rychlejší.

71 ME: To znamená, že kdyby k téhle situaci došlo, tak vy máte těch/ ty dva rezervní? Nebo kolik?

72 MV: Já jako autor dostávám prostě dva tři kusy.

73 ME: Autorské.

74 MV: ... autorský, který prostě dávám svým bližním, takže vím, že tam někde jsou, ale prodat je nemůžu. Jako rád si tu věc ponechám, protože to je jedinej důkaz vo tý, kromě fotografie důkaz vo tom procesu. A zrovna u téhle vázy je to tak jako blízkěj proces, že si nedovolím ty vázy nějak pustit.

75 ME: To je docela absurdní věc, že to množství u toho designu jako by devalvovalo tu hodnotu. Přitom ten předmět je přece stejný! Jestli se vyrobí dvě stě tisíc skleniček, dvě stě váz, padesát váz, v čem to je, že to jakoby tu hodnotu sráží?

76 MV: To je takovej moment, vo k-erým se jako teď strašně diskutuje. Že vlastně ten design se dostal do podoby tohoto aplikovaného umění, do podoby volného umění. Dneska se to prolíná. Jak byl ten design a art v angličtině, tak dneska je taková kategorie, který se říká design-art. Designer navrhne křeslo, který je jedinej. Je jedinej jako kus, kterej si koupí třeba

Muzeum moderního umění v New Yorku, tam ho vystaví a je prostě ve sbírkách tam a už ho nikdy nikdo nevyrobí dál. Je to strašná škoda, ale nicméně pak přijdou firmy, který jako osloví toho designéra, jestli by jim třeba nenavrhl nějakou variantu. A von tohle může udělat. Co se týká tý sériovosti, tak to je zajímavěj moment. My bysme všichni já -dycky říkám, že -dyž navrhl Sutnar ve svý době takovej ten úžasnej skleněnej servis, kterej byl jeden z prvních na světě, z toho varnýho skla, a navrhnul i porcelánovej, proč by se neměl vyrábět dál donekonečna? Ten tvar fungoval nějaký léta, ale furt se najde spousta lidí, který by to rádi kupovali. Proto se dělaj ty reedice dneska. Domluví se s potomky těch designérů a ty věci se znovu začínaj vyrábět. Je to takovej zvláštní moment. Ale ten platí jen u toho užítýho jako. To rádio už nikdo nebude chtít, který se vyrábělo v roce 1930 nebo čtyřycet.

77 ME: No?

78 MV: Kromě pár retro maniaků.

79 ME: Určitě.

80 MV: Protože ty funkce vlas-ně už na tom rádiu nenaladíte to, co byste chtěl.

81 ME: Ano

82 MV: Takže tam to tak jako u tý elektroniky nefunguje, ale u těch užitejch tvarů je to určitě vlas-ně jako strašnej fenomén. Protože některý ty věci se opravdu dělaj v limitovaných edicích. A dělaj se proto, protože jednak třeba odlít charakter týdle vázy je náročný a nemůžete to dát do továrny, která by to chrlila v masách. Na druhý straně není nic krásnějšiho pro designéra, když navrhuje prostě předměty, který se vyrobí v milionech kusů a každej z nich jako může pít.

83 ME: Máte nějaký takový?

84 MV: Třeba zrovna ty kelímky -sou desetitisícový série.

85 ME: Jo. A zrovna nejsou.

86 MV: A zrovna nejsou.

87 ME: Což je ovšem pro autora lichotivé.

88 MV: Možná jo.

89 ME: No určitě!

90 MV: Je paradoxní, že věci, který třeba -sem navrhl, nebo naše studio, tak se kopírujou už i v Číně. A paradoxně jako to trošku zabije tu věc na tom trhu, ten originál, protože ty Číňani to vyrobí jako nekvalitnějš. Nicméně je to desetkrát levnější, protože se to vyrábí v podmínkách jinejch než evropskejch. Takže furt člověk musí bojovat jako s nějakějma takovejma věcma. Paradoxně -sou evropský firmy, který si to vod nás koupěj jako vzorky, pošlou to do Číny a pak to prodávaj v Evropě pod svým -ménem. To jo, takhle to funguje.

91 ME: Nedá se to nějakým způsobem ošetřit právně?

92 MV: Nedá. Pokud nejste velká firma, tak každá registrace je zbytečná, protože když někdo udělá o jeden stupeň o jedem centimetr vyšší produkt, tak je to v podstatě novej tvar. A vy už s tím nemůžete nic dělat. A hlavně by člověk ztratil život jako nějakým souzením se s někým.

93 ME: To je hrozný.

94 MV: Je to, je to prostě věc, člověk musí bejt furt napřed, dělat jakoby nový věci a nezabývat se asi tím/ těma věcma, jakoby jak se s mima jako zachází.

95 ME: Jsou věci, které -sou takové designérské ikony jako já nevím třeba židle Thonet. Já ji pamatuju z Violy. A já nevím, na čem se sedí hůř? Říkám si, jes--i ten designér taky v tom rád sedí?

96 MV: Musím říct, že mám doma jako ve sbírce jako taky pár designérskejch skvostů, který, v životě jsem neseděl na nic horším.

97 ME / Smích/

98 MV: ... a studenějším a nepraktičtějším, a -sou nádherný.

99 ME: ...nádherný.

100 MV: A u toho designu se prostě s tímhle jako taky hraje. S tím fenoménem funkční estetiky a tý fyzický funkčnosti tý věci, jo. Že tam vlastně se to pere. Takže souhlasím s váma, že existuje spousta nepraktickejch židlí, který-sou nádherný. A pak je spousta takovejch jako nenápadnejch, anonymních, který -sou zase perfektně funkční, a který/ o kterejch se zase tolik nepíše.

101 ME: Nenadchnou tak.

102 MV: Ale zrovna ta thonetka je takovej vlas-ně jako bestseller. To -sou takový věci, který se vyráběj v desítkách tisíc kusů neustále, protože i stojí

málo. A v tý kavárně vlas-ně vy se zdržíte hodinu a půl, takže vám to nevadí. Takže vlas-ně s tímlectím se v tom designu taky počítá, že je ten předmět jako určen na hodinu a půl u kafe. A pak máte kancelářskou židli, kterou vyrábí nadnárodní společnosti, úplně úžasný věci, který stojí padesát tisíc korun a vy do toho investujete, protože na tom sedíte celý život. A možná to zdědí po vás vaše děti, takže/ takže ten člověk do toho investuje prostě s jiným přístupem než do předmětu jiného charakteru.

103 ME: Je pravda, že jste spoluautorem tvůrčí metody parfity? Jako jsou grafity, tak parfity?

104 MV: Jo jo jo! To jsou grafity stříkaný parfémama. Vy to stříkáte vlas- ně v místnosti, je to hodně vlas- ně minimalistickej přístup. Nastříkáte nějaký ornament nebo nějaký tvar, který lidi vidí asi jenom jednu minutu a pak to vyprchá a vy si to odnesete prostě ve svých nozdrech. Pamatujete si ten rozměr, který je nepřenositelnej lehce.

105 ME: Dá se to vyčuchat ten tvar? Jako myslíte, že když někdo přijde k té zdi, kde to je, že si řekne aspoň teda tohle je čtverec nebo tohle je ovál?

106 MV: Nedá. Je to vyloženě projekt, který je vo lidské představivosti a vo tom pachu.

107 ME: Když -sme u těchhle těch mírně crazy záležitostí, vy -ste taky natřel Davidu Černému jedno mimino na růžovo.

108 MV: To -sem taky natřel.

109 ME: To musel být spokojený, ne?

110 MV: To já jako vlas-ně nevím, jak von na to zareagoval, protože my -sme/ nás asi na vosum hodin zavřeli do nějaký jako věznice, do nějaký cely, potom, no nás chytili.

111 ME: Fakt?

112 MV: Takže to byl jako zážitek, já si myslím, že minimálně si každej umělec by měl vyzkoušet, co to je být vysvěčenej donaha, strčenej do nějaký cely předběžnýho zadržení, kde -sou chanky na podlaze, kde prostě se ani nenapijete, ani nenajíte, jenom se díváte do nějaký kamery a čekáte a nevíte, co se stane. Prostě člověk si představuje jako chudáky kubánské disidenty, který prostě v tom v tom kriminále strávěj třeba polovinu svého života. Nebo nebo i pár let. Takže byl to takovej zajímavěj moment.

113 ME: Z čeho vás obvinili?

114 MV: Nás právě nakonec z ničeho neobvinili.

115 ME: Ne?

116 MV: Oni prostě... To byl prostě čin, kterej reaguje na ten jeho růžovej tank prostě.

117 ME: No jasně.

118 MV: Kterej si prostě pracuje s tím fenoménem toho industriálního mimina, kterých se vyrojilo prostě taková malinká armádička po Praze. Na tom Žižkově, že jo tohle mimino bylo tenkrát, na Staromáku a byla to zpětná humanizace toho tvorečka, kterej má ten čárkovej kód a tváří se strašně industriálně.

119 ME: Hmhm. A zůstalo to růžové?

120 MV: Voni se to okamžitě snažili jako umejt. Takže to umyli. My - sme to namíchali tak, upřímně, aby/ já vím, co to znamená poškodit kolegovi věc...

121 ME: No jasně.

122 MV: ...takže to bylo namíchaný tak, aby to spíš bylo gesto, než/ než abysme byli dacani, co by chtěli demolovat artefakty.

123 ME: V nějakém rozhovoru jste se zmínil, že se občas dostáváte až do antidesignu. To mě zajímá, jak to vypadá? Co je antidesign.

124 MV: V mém případě -sem měl konkrétně na mysli takovou vázu, která byla obalená hlínou. Jako -dyž vykopete/ prostě archeolog vykope vázu ze země a je vobalená hlínou. A každěj archeolog je / tohleto je to nejdůležitější moment jeho života. Protože von, -dyž začne umývat tu vázu, tak mu začnou lézt ven ty ornamenty a ten tvar. A vy -ste teprve potom schopnej určit stáří, vlas- ně nějakou dobu, ta váza byla obalená zeminou s kusy cihel, klacků... Vlastně se to stává doma vaším artefaktem, vy se nikdy nedozvíte jako pravdu o tom předmětu. To byla taková série dělaná pro jednu londýnskou galerii. A já - sem měl na mysli to, že jestliže existuje design/ jestliže existuje nebe, tak musí existovat peklo. A tak je to u toho designu, -dyž existuje design, tak musí existovat antidesign. Já jako designér, -dyž přijdu do kavárny, tak mě ten design někdy začíná štvát. Protože -dyž vidíte kavárnu kde je / která je přeplněná plastovejma židličkama, hraje tam blbý rádio, má to podivný barvy, obsluha je

špatná, a myslí si, že to založí jen na tom designu, tak je to špatně. Já totiž někdy tvrdím, že jako, nebo pravda je ta, že ta thonetka, která čím je starší, tím je krásnější, kdežto u toho plastu je to naopak. Já mám rád, -dyž předměty maj historii. Proto --dycky - dyž mi / -dyž se mě někdo / chce, abych mu navrhl interiér, tak jako s tím strašně bojuju, protože pro mě je důležitý, -dyž si něco přinesete vod babičky, křeslo od dědy, vázu po nějakým kamarádovi a -dyž ty věci maj nějakou historii. Mně se moc nelíbí takový to, zajít někam... tam si nak...

125 ME: Nechat si to udělat všechno.

126 MV: Tam si to všechno nechat udělat. Na mě to pak působí, že ten člověk je vykořeněnej, že se musí učit jako... Někdy to je dobře, -dyž maj lidi a žijou od roku osumdesát v umakartovém bytě, prostě maj ty židličky, ze kterých fakt maj migrénu, mají špatný postele, ze kterých je bolejš zádá, pak jdou do nějaký blbě sprchy, kde prostě je jim zima a špatně to teče, tak vlastně tak zjistíte, že ten design je strašně důležitěj a ovlivňuje de facto každej váš krok. A v tomhle případě bych jako brojil pro/pro nějakěj redesign. Pak mám rád věci, který -sou prostě vošahaný, já sám mám/ jako sbírám věci, který maj nějakou historii. Který někdo vlastnil a maj nějakou patinu jako i po člověku, kterej je třeba užíval.

127 ME: Kdyby vám někdo řekl, že si na svůj stůl v pokoji můžete postavit jediný předmět, je nějaký takový?

128 MV: Ježíš, tak to je teda otázka, o který - sem na kterou -sem se neodvažoval nikdy odpovědět, ani -sem o ní nepřemejšlel, takže já musím říct, že by vlastně... Že mě nic nenapadá. Možná by ten stůl měl bejt prázdněj.

129 ME: Možná, že jo, stůl prázdný, hlava plná nápadů. Lepší.

130 MV Možná by stačily papír a tužka.

131 ME: Tak jo, Maxime, moc děkuju, že -ste si udělal čas na Plovárnu - neska.

132 MV: Já děkuji za pozvání.

133 ME: Díky. Dnes byl naším hostem Maxim Velčovský

Na plovárně s Petrem Skoumalem¹³⁵

1 ME: Dobrý večer. Když o sobě nějaký umělec řekne, že je nezávislý, tak to většinou znamená, že nespolupracuje s nějakou velkou značkou že vydává v nějakém malém nakladatelství a nebo že si svoje desky vydává sám. Ale o jeho skutečné nezávislosti to -eště tak moc nevyovídá. To náš dnešní host, o tom si troufám říct, že nezávislý je. Protože je nezávislý především na svém úspěchu. Já bych řekl, že je mu to v podstatě jedno. A jedno mu to být může, protože za ta léta tak nějak tiše, nenápadně vplul mezi české klasiky. Vítám Na plovárně skladatele, textaře a také příležitostného zpěváka pana Petra Skoumala, dobrý večer.

2 PS: Dobrý večer.

3 ME: Nepletu se, když řeknu, že vás marketing moc nezajímá?

4 PS: No, Já ani moc přesně nevím, co to je. Takže nezajímá.

5 ME: Nezajímá. Myslíte si, že -dyž se někdo začne moc starat o to, jak se to prodává nebo neprodává, že to s ním jde z kopce?

6 PS: Já nevím no tak dřív to tak bylo. To bylo vlastně jedno, jestli se člověk staral, nebo nestaral, protože buď něco vyšlo, nebo nevyšlo, a takhle to všichni brali. A teď se tak všichni tak jako naučili, nebo doučují se, se starat taky v tomhle směru. Já už to asi nestihnu.

7 ME: Vy -ste toho napsal velice mnoho za život. Máte nějakou evidenci? Nebo ty věci tak někde existují a občas vás překvapí, že je to vaše?

8 PS: No, já musím říct, doufám, že se to vysílá po desátý, že v tom mám dost velké bordel v těch věcech, jo, že to... To je pro mě vlastně ta nejhorší věc, takový to ouradování, psaní nějakých vohlášek někam a tak. Dokonce už ani nepíšu noty, pokud nemusím. A tím pádem -sou věci, který mě třeba někdy překvapí. Stalo se mi například, protože jsem udělal hodně divadelních scénických muzik, že občas si někdo vzpomněl a říkal, hele, ty jsi dělal před léty já nevím kolika muziku k tomu a tomu, to by se nám líbilo, -dybys nám to moh jako dát. Já říkám, já to nemám. Protože já si neschovávám ani noty ani nahrávky.

9 ME: Ani nahrávky?

10 PS: Ani nahrávky ne. Několikrát se mi stalo, že -sem tak jako rekonstruoval,

¹³⁵ Dostupný z www. < <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/21152216010002-na-plovarne-s-petrem-skoumalem/> >.
(staženo 10.4.2011)

s pomocí herců, který to tenkrát kdysi zpívali, nějaký písničky na představení. Což je docela zábavný, protože jsem zjistil, že voni si to pamatují víc než já. A nejhezčí případ v tomhle směru byl s Láďou Smočkem, známým režisérem, s kterým jsem několikrát dělal v Činohráku a různě jinde. Jedno z těchhle představení byla/ byly Povídky z vídeňského lesa, kde byla docela taková výrazná muzika. Ale já jsem ji taky zapomněl a neměl jsem ji. A Láďa říká, ale já bych to potřeboval, ale já si některý ty věci pamatuju. Tak se sejdeme, já to můžu zpívat a a..

11 ME: To je nádherný. / smích/

12 PS: Krásný to bylo. Takže -sme seděli jak dva blbci zavřený v autě, někde na parkovišti v Dejvicích, a Láďa Smoček zpíval. A von teda zpívat neumí, jo. Přestože tvrdil, že si to pamatuje ty věci, tak já -sem nebyl schopnej to identifikovat z toho jeho zpěvu. Ale to bylo takový jako vytí. A tam byla takováhle melodie: Takhle nějak to bylo. Tak já už potom

-sem zjistil, že jediná šance je říkat, že vím, že si vzpomínám. Pak -sem to nějak, ještě s pomocí nějakých jiných lidí, dal dohromady. Ale je pravda, že já si spoustu věcí nepamatuju. Spíš je to takový pud sebezáchovy. Člověk, když něco dodělá, tak to z hlavy se pokouší vytěsnit, aby ho to už jako neobtěžovalo dál. A aby se taky nestalo, což je taky nebezpečný, že se člověk vopakuje.

13 ME: Já teda osobně -sem hrál v Charleyho tetě, ke které -ste dělal muziku.

14 PS: Ano.

15 ME: Tam -sou krásné písničky.

16 PS: Jo?

17 ME: No, to byste se divil!

18 PS: A kde to bylo?

19 ME: Na Kladně.

20 PS: Aha.

21 ME: Na kolonádě v Karlsbadu, třeba tam je píseň, nádherná, romantická.

22 PS: Nechcete to zazpívat, Marku?

23 ME: Na kolonádě v Karlsbadu.../ zpívá/

24 PS: Aha.

25 ME: Na kolonádě v Karlsbadu, tam vroucí vřídla, čarovná křídla dávají citům'v Karlsbadu. Ještě si to pamatuju celé.

26 PS: Děkuji.

27 ME: -em lepší než Smoček? Moc ne.

28 PS: Jo, jo. Určitě.

29 ME: Ale to je škoda, není vám to líto?

30 PS: Ne. Já myslím, že člověk nemá ničeho litovat. A nejmíň takovejhle věci.

31 ME: Máte to rád? Inspiruje vás to, -dyž píšete do představení, kde vlastně ty figury už -sou dané od autora a vy se musíte trefit do žánru té hry?

32 PS: Třeba -sou takový situace, že je kamarád, režisér, a ta hra, k-erou si vybral, se mi moc nelíbí. Tak vopačnej případ, to moc nepřichází v úvahu, že je krásná hra, a dělá to nějaký člověk, kterýho já moc nemusím, to se nestává. Protože takovej mně neřekne. Ale někdy se musí člověk trošku nutit. Pravda je, že -dyž člověk tu věc dělá, tak ze začátku si říká, no nevím, nevím. A pak, -dyž to začne dělat, tak se do toho tak dostane, že jako převáží ta radost z té práce a z nějakých eventuálních nápadů, a pak už vlas-ně nemyslím na to, že mě to na začátku nebavilo.

33 ME: Napíšete vždycky, když si k tomu sednete? A nebo se vám stane, že za celé odpoledne se neurodí taky nic?

34 PS: Spíš za noc. Já nejradši dělám v noci. Potřebuji na to pocit takovej klidu a pocit, že mám neomezenej čas před sebou. Já třeba neumím, což obdivuju, že někdo umí, třeba -dyž má dvě hodiny, tak něco vymyšlet. Já -sem taky samozřejmě schopnej třeba za půl hodiny něco vymyslet, ale já -sem nervózní, že budu muset skončit a budu muset něco jít zařizovat a tak. Takže já hrozně nemám rád, čím jsem starší, tím mi to dělá větší potíže, když vím, že třeba mám dvě a půl hodiny, a pak musím jet do města, tak to já vůbec ani nezačínám.

35 ME: Pracujete dřív s textem, nebo s muzikou, když to má být písnička? Máte radši, když je text daný předem?

36 PS: Takovej jako hezkej postup, kterej se mě líbí, ale to musím dělat sám, protože vobčas si píšu texty, je takovej, že to člověka napadne současně, jo. Že ho napadne kousek nějakého textu a hned ho k tomu napadne muzika, to asi znáte...

37 ME: Člověk si vyhoví hlavně, člověk si vyhoví.

38 PS: A taky hned škrťá to, co je blbý. Protože když si to za půl hodiny s odstupem poslechnete, tak si říkáte, tohle asi teda ne.

39 ME: To je zklamání. Já v těchto chvílích -sem zklamaný. Protože když vás to napadne, tak si říkáte, to je docela hezký, pak za dvě hodiny řeknete, ono to není tak hezký. A pak si řeknete, vono to je úplně blbý.

40 PS: To já si neříkám, že je to úplně blbý. Já si říkám tohle není tak dobrý. Protože tyhle ty takový ty první rychlý nápady bejvaj nebezpečný, jo. Někdy je to ta pravá trefa, a někdy je z toho jenom nadšení, že to -de. A pak člověk, když si to s vodstupem poslechne, tak zjistí, že by to šlo i jinak a líp. Ale člověk se nesmí bát zkoušet to třeba několikrát. Já mám pocit, že nejnebezpečnější je takové nějaké sebeuspokojení, když si člověk řekne, docela to -de, už se v tom nebudu vrtat. Já -sem takovej jako věčně nespokojenej. Často bych i třeba měnil nějaký filmový muziky nebo takovýhle věci, jenomže to už bohužel nejde.

41 ME: Já bych řekl, že jedno z nejtěžších publik je publikum dětské. Protože to nic neodpustí. Děti vám dají hned najevo, že se jim to nelíbí. A vy s nimi máte docela bohaté zkušenosti. Vy hrajete hodně pro děti.

42 PS: U dospělých je to --dycky takový jako buď, a nebo. Přijdou takoví, nebo takoví lidi, a ty děti -sou --dycky v podstatě stejný. -sou takový jako dychtivý, co to bude. Ne, že by hned byly spokojený vod začátku, ale člověk na nich vidí, že je to zajímavá, že se toho jaksi aktivně účastněj. Což my taky využíváme a s těma dětma si tak jako různě hrajeme a necháme je taky zpívat a tak. Takže to je věc, která vlastně se s časem vůbec nemění. Jak furt dorůstaj další a další děti, a voni -sou furt stejně zábavný.

43 ME: A to může být příjemný pocit, že víte, že tolik generací dětí -ste ovlivnil. Když vezmeme Fíka, Králíky z klobouku, všechny ty vaše dětské desky... Vy jich máte skoro stejně dlouhou řadu jako těch dospělých.

44 PS: No, nevím, kolik jich přesně je, ale teď vyšly takový dva výběry, je jich poměrně dost těch dětskejch. A to už je asi třetí generace dětí, nebo já nevím kolikátá. Ale já to hraju hrozně rád, už asi dvanáct let to s nima provozujeme, a furt chodej lidi. To je zvláštní.

45 ME: Dáte na první dojem, když potkáte nového člověka?

46 PS: Tak u holek jo, a u chlapů ne. Někdy se mi stává, že se mi někdo moc nelíbí, a pak, když s ním mluvím, tak si říkám, to tak seš blbej, protože von je to docela chytrej, sympatickej člověk.

47 ME: Ptám se, protože by mě zajímalo, jaký byl první dojem z Honzy Vodňanského?

48 PS: No... První dojem... To nebylo ani tak na mně. Nás seznámili vlastně naši společný kamarádi, Antonín Brousek, český básník, dnes už trošku bohužel pozapomenutej, ale skvělej, a Pavel Šrut, s kterým vlastně pracujeme doteď. Začalo to tím,

že mi dali pár jeho textů. A mě to okamžitě jako velmi začalo bavit, začal jsem hned něco zhudebňovat. A pak -sme se sešli a od té doby... Ale my -sme vlastně každé úplně jiné. Ale to není důležité. Pracovat spolu můžou lidi, kteří -sou různí.

49 ME: Naopak. Naopak.

50 PS: Možná, že to je dobrý, protože von třeba, -dyž -sme spolu jezdili ty léta dlouhý, tak von nechodí na večírky, na rozdíl vodu mě. A vždycky to fungovalo prakticky tak, že -sme odehráli někde třeba na nějakém kolejním klubu to svoje, pak Honza řekl, že musí jít spát, protože má nějaký metabolismy. Tak vždycky to vysvětloval složitě. A já jsem zase naopak se svejma metabolismama zůstával na večírkách a ráno -sem vcházel do hotelu, -dyž Honza snídal. Vlastně to byl takový pud sebezáchovy, protože kdybychom byli spolu pořád, tak bychom se třeba zabili. Takhle nám to vydrželo.

51 ME: A to je právě ten paradox, protože já myslím, že devadesát procent vašich diváků by předpokládalo přesný opak. Řekli by si Vodňanský, extrovert, takovej šoumen, to bude ten, který se bude realizovat na večírcích. A ten pan Skoumal, takový slušný člověk, on tam tak potichu zpívá u toho klavíru, ten určitě si šel lehnout.

52 PS: Ne, já právě sbírám síly na ten večírek. Ale takhle to prostě je. A vůbec nám to voběma nevádí, že -sme každé tak strašně jiné. Já myslím, že to nevádí ani lidem.

53 ME: Absolutně. Já bych řekl, že zkraje, když ještě -ste nebyli tak v širokém povědomí jako dvojice, že muselo být to publikum absolutně konsternované. Že to bylo tak jiné proti všemu, co člověk slyšel předtím, aspoň teda na mě to tak působilo. Já, když jsem slyšel poprvé vaši desku, tak jsem byl úplně konsternovaný z toho, co to teda je? Protože to byl tvar, se kterým jsem se do té doby nepotkal.

54 PS: Pro mě je taky dodnes záhada, třeba ty Honzovy texty. Nejen ty písňový, ale takový ty krátký prózy a tak, to je něco, já nevím, člověk si říká, -dyby znal třeba Charmese, tak už by to byla nějaká inspirace, že takhle je možné to taky dělat. Ale on nic takovýho neznal a vymyslel to sám, což já strašně vobdivuju. Dodnes mně ty texty připadaj hrozně zajímavý, zvláštní, zábavný, nezvyklý a do té doby jaksi nevídaný v český literatuře. Jako já vím, že my -sme trošku byli takový nejistý, my -sme taky nevěděli, jak to dopadne. A ty lidi vodu začátku to strašně brali jako něco takového... Vono taky v té tísnivý atmosféře těch let, to bylo něco vzrušujícího i pro nás i pro ně, že to fungovalo úžasně.

55 ME: Vy -ste vystudoval dirigování, měl -ste možnost si to někdy zkusit se symfoňákem?

56 PS: Dokonce ještě jsem pak vystudoval v Brně u profesorka Veselky sbormistrovství, takže já-sem vopravdu vybavenej, pokud -de vo papíry. Měl jsem absolventskej koncert. Ne že bych nikdy neditigoval. Měl jsem v Brně v Besedním domě absolventskej koncert, orchestr, sbor, sólisti. Dělalí -sme tam jednu Bachovu kantátu krásnou a -eště nějaký věci. Já -sem chtěl teda, a pan profesor Veselka, kterej byl velkej katolík, tak mi to velmi schvaloval, ale neprošlo to, Martinů Polní mši -sem hrozně chtěl dělat, tak to mně nepovolili. Ale koncert proběhl, já-sem měl frak, motýlka. Pak -sem dirigoval třeba nějaký svoje muziky jako scénický nebo tak.

57 ME: Říkal -sem si, jestli vás to ještě neláká, si to -eště zkusit?

58 PS: Já -sem tak rozběhnutej do široka, mě vždycky bavilo divadlo, písničky a všechno možný, takže já bych asi... Protože to je tvrdá disciplína, to dirigování. Lidi si myslí, že tam někdo přijde, tak jako máchá rukama a vono mu to hraje. Ale to je tvrdá dřina. Ten repertoár nastudovat! A mít -eště tu autoritu, že ti muzikanti si z vás nedělají srandu. Tou zkouškou projdou jenom ti nejlepší, protože --dycky ty muzikanti zkoušej, co ten člověk vydrží. Jako buď hrajou blbě, nebo si vymejšlej nějaký chyby a tak. Vlastně vyzkoušej toho člověka, jes--i vůbec na to má. To se dělá běžně.

59 ME: Zažil -ste to někdy ve studiu?

60 PS: Zažil. Třeba ve Fyziu. Ale ani ne tak, že by mě chtěli trápit, ale že třeba měli blbě_ napsanej part nebo něco, a člověk to musí poznat, že jo. A to někdy prostě v tý mase zvukový je hrozně těžký. Něco jiného je, -dyž člověk sedí v režii a poslouchá už jako záznam toho. Ale v tomletom to je velmi vobtížná věc. _ A já obdivuji ty mistry dirigenty, který tohleto zvládaj s naprostým přehledem.

61 ME: Vy -ste v rodině vlastně profesionální muzikanty neměl? Vaši rodiče byli oba dva překladatelé, maminka přeložila Medvídka Pú, krásně.

62 PS: Jo, jo. Táta za války zkoušel hrát na cello, protože se kamarádil s Pravoslavem Sádlem, což byl významnej cellista. A ten mu řekl, že by se mohl na to cello naučit, že to nic není. Táta si koupil cello, nebo si ho někde půjčil, já už nevím, byl, -sem malej, a trénoval. A to bylo hrůzný. Prostě nebylo mu to dáno. Ale měl vůli. Von jako měl vůli třeba k tomu překládání a učení se jazyků, tak si myslel, že cello taky zvládne tou pílí. Ale to nešlo to bylo.... Já jsem si potom říkal, že to možná byla taková součást odboje, to jeho hraní na to cello. Ale my -sme teda doma zpívali, musím říct, celá rodina. Protože my -

sme byli čtyry děti, takže to byl šestihlasý sbor, dokonce i vícehlasý -sme byli schopní o Vánocích vytvářet.

63 ME: Podědil -ste tu píli po rodičích? Asi jo, ne?

64 PS: Obávám se/ obávám se, že ne. Já -sem od přírody líný a hrozně rád tu lenost překonávám. Takže člověk má takový pocit vlas-ně, že si to zasloužil, jo, -dyž něco udělal. Protože já zase si myslím, že ty vod přírody pilný lidi, že -sou vouchuzený vo tu radost z toho překonávání tý lenosti.

65 ME: Pokud to nedá moc velkou práci.

66 PS: Někdy jo.

67 ME: Vaši rodiče byli vlastně smíšené manželství, protože tatínek byl katolík, jestli se nepletu, maminka židovka. Jak přežili válku? Jak to vyřešili?

68 PS: To já se sám divím. A vůbec my všichni. Dokonce -sem byl malej a už si ale pamatuji, že máma nosila žlutou hvězdu. Z těch smíšenejch manželství nešli ty židi a rodiny celý třeba do Terezína a dál, že. Měli jít v takovým jako druhým sledu. A pak, teda pokud se nerozvedli ty manželé, tak táta to vodnesl tím, že byl nasazenej do nějakýho pracovního tábora v Rakousku. Já -sem byl někde u nějakýho rybníka u jedněch známejch a moji sourozenci zase u jinejch známejch. A moje máma zrovna v tý době rodila jednoho mýho bráchu, k-erej potom umřel, malej. A musím říct, že nás vlastně zachránila domovnice. Protože -dyž tam přinesli nákou vobsítku k transportu, tak vona neprozradila, že máma je v tý porodnici a že my -sme někde pryč. Prostě ji nenašli. A to vlastně nás zřejmě zachránilo.

69 ME: To musel být krásný vztah vašich rodičů, -dyž to táta takhle teda byl ochoten vydržet?

70 PS: Já si myslím, že/že mně to přijde jako samozřejmě přirozený, že se manželé nerozváděj kvůli tomu, že jeden z nich je vohroženej, nebo voba -sou vohrožený. I -dyž takový případy samozřejmě byly.

71 ME: -sou lidi, kteří plánujou, a -sou lidi, kteří neplánujou vůbec. Máte něco v budoucnosti, co byste -eště rád? Vlastně nemáte muzikál! Nebo máte?

72 PS: Jo, to mě taky napadlo, že nemám muzikál, a nějak mně to ani nevadí. Ale já jsem nikdy neplánoval, takže já ani neplánuji tohle. --dycky -dyž -sem něco naplánoval, tak to dopadlo špatně, takže já celej život vlastně improvizuju a dělám to, co momentálně je a přichází a odchází.

73 ME: Cítil -ste nějakou povinnost předat svým dětem hudební vzdělání? _ Vlastně ten rodič by jim to měl aspoň umožnit, ale nic snadného to není.

74 PS: Tak pokud ty děti -sou talentovaný, tak to asi -de. Ale třeba náš Filip, když mu bylo asi já nevím deset nebo tak, tak -sem si říkal, tak mohl by se na něco naučit. Protože von docela vždycky poslouchal muziku a bavilo ho to. Tak -sme koupili kytaru a dopadlo to tak jako v tom Černém Petrovi, jak říká ten fotr: Koupili -sme ti housle, -sou na skříní. Koupili

-sme ti harmoniku, je ve skříní nebo takhle nějak. Tak občas si děláme srandu s Filipem a říkám mu: Koupili -sme ti kytaru, je za skříní. Na jednu stranu mě to trochu mrzí, ale myslím si, že to není žádné neštěstí. Protože/ protože mladejch lidí, který na něco hrajou, je dost. I -dyž mám takovej pocit,že v poslední době už není, nebo nebo převládá takovej pocit, že se nemusí cvičit, že to přijde samo. Protože jak -sou ty technický možnosti, tak voni si vystačí takhle a nemusej trávit dlouhý hodiny u piána nebo u kytary. Ono se to nějak... Ale stejně, já --sem v tomhleto teda staromilec a myslím si, že ten čas, tak není ztracenej, co tmu člověk věnuje jakoby tomu studiu toho nástroje. To se nějakým způsobem vrací.

75 ME: Tak pro nás teda určitě nebyl ztracený čas, který -sme mohli strávit s vámi, doufám, že to platí oboustranně.

76 PS: Děkuji za pozvání.

77 ME: Taky děkuji, díky. Dnes byl naším hostem pan Petr Skoumal.

